

ULUSLARARASI

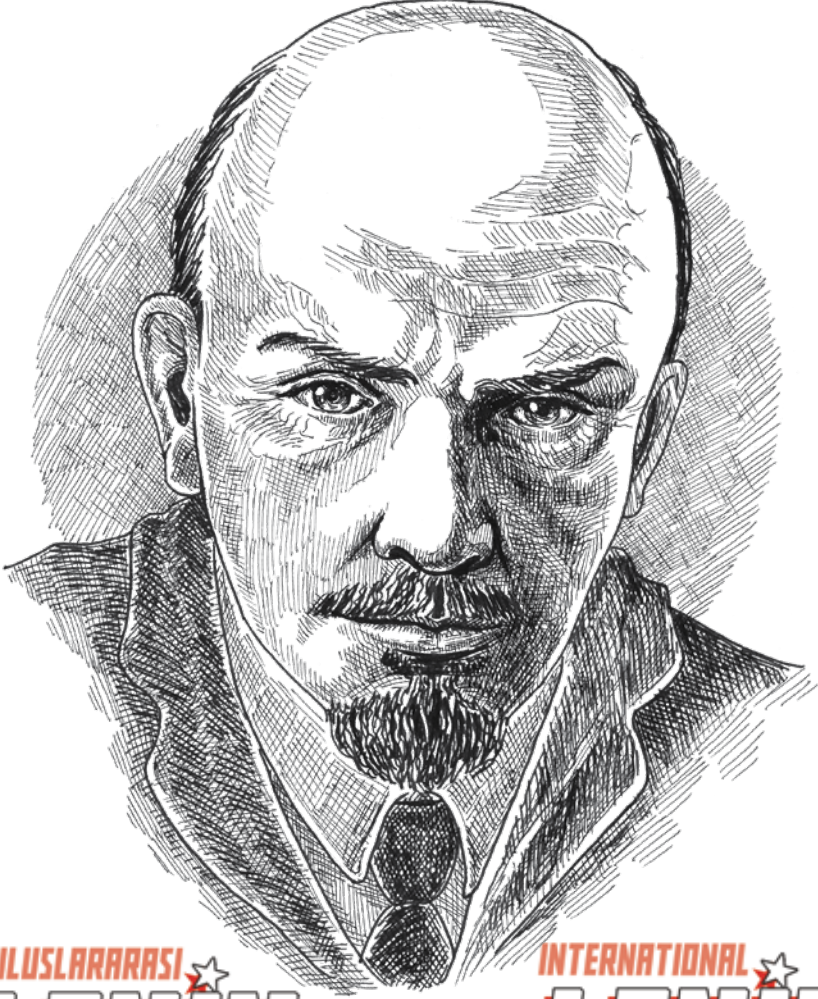

LENİN YÜZYILI

SEMPOZYUMU

YENİ
DÖNEM
YAYINCILIK

ULUSLARARASI★

LENIN
YÜZYILI

SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL★

LENIN
CENTURY

SYMPOSIUM

**Lenin Yüzyılı
“Uluslararası Lenin Yüzyılı
Sempozyumu Sunumları”**

Baskı
Temmuz 2024

ISBN
978-625-94107-3-9

Baskı:
Net Kırtasiye Tan. ve Matbaa
San.Tic.Ltd.Şti
Adres: Ömeravni Mah. İnönü
Cad. Beytülmalcı Sok.
No:23/A Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: 444 07 08
Matbaa Sertifika No: 47334

Yeni Dönem Yayıncılık
Basım Dağıtım Eğitim
Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.
Ltd. Şti.

Mecidiyeköy Mah.
Kervangeçmez Sok. No: 14/4
Şişli, İstanbul
Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

yenidonemyayincilik.com

SUNUŞ

Adı bir devrim ve parti ile böylesine özdeşleşen birini daha bulmak, imkansızdır. Yalnızca yaşadığı dönemi değil, koca bir çağı değiştirdi. “Proleter devrimler çağı”nı başlatan bir devrimin önderi olarak dünya işçi ve emekçilerinin, yoksul halkların muazzam sevgisini kazanırken, dünya burjuvazisinin sonsuz öfke ve nefretine mazhar oldu. Onu büyük, aşılmaz kılan şey, tam da sınıf düşmanlarının bu sonsuz öfkesinden, düşmanlığından zerre korkmaması, onları karşısına almaktan çekinmemesi, tüm bunları göze alarak devrim yapma cüretini göstermesiydi.

Partiyle ve sınıfla öylesine birleşmiş, bütünleşmişti ki, devrimin çağrısıyla sürgünden Rusya’ya döndüğünde, Petrograd Tren İstasyonu’nda büyük bir işçi kitlesi coşkuyla onu bekliyordu. Orada, binlerce işçinin karşısında, her biri “kendi ülkesinin” burjuva hükümetlerini desteklemiş sözde işçi önderlerinin ihanetine inat, “dünya devrimi” şiarını haykırırken, işçi ve emekçi yığınların gerçek özlem ve istemlerini dile getirdiğini biliyordu. Ekim’e, “proleter devrimler çağı”nı başlatan bu büyük devrime bu yoldan gidildi.

Dünya proletaryasının büyük önderinin ölümünün 100. yılına girilirken, Lenin’in pratik ve teorik mirasından günümüze ilişkin sonuçlar çıkarmak görevi önümüzde duruyor.

Lenin, sosyalist inşa teorisiyle, dar anlamda, kendi eserini tamamladı. Fakat sosyalizmin büyük eseri, o henüz tamamlanmış değil. O şimdi, değil milyonlar, milyarlar ölçüsünde emekçi sınıfların acılarından, umutsuzluklarından, hatta mahkum oldukları cehaletten doğacak milyonların kendi eseri olacaktır.

Bu büyük esere, ölümünün 100. yılında, Yeni Dönem Yayıncılık olarak ufak bir katkı sunmak için yola çıktık. 13-14 Ocak 2024 tarihleri arasında uluslararası konuklarla birlikte Lenin’in ve Leninizm’in çeşitli açılardan ele alındığı “Uluslararası Lenin Yüzyılı Sempozyumu”nun sunumlarından oluşan bu kitabı Lenin Yüzyılına armağan ediyoruz.

AÇILIŞ SUNUMU*Nuran Güvenilir*

7

I. OTURUM

LENİN VE DEVRİMİN DİYALEKTİĞİ

Volkan Yaraşır

11

EKİM DEVRİMİNİN TARİHSEL DENEYİMİ VE
21.YY DEVRİMİNİN ZAFERİNE ETKİLERİ
People's Democracy Party Delegasyonu, Kore

15

LENİN'İN ESERİ GÜNÜMÜZ İÇİN BİR REHBER OLMAYA DEVAM EDİYOR
Joti Brar, Büyük Britanya

19

AMAÇ DÜNYANIN DEVRİMCİ DÖNÜŞÜMÜDÜR
Songül Yücel

25

II. OTURUMLENİN, EMPERYALİZM VE SAVAŞ
Cuma Şat

31

TEMEL TEHDİT: ORTA DOĞU HALKLARININ DEVRİMCİ BAŞKALDIRISI
Ergun Adaklı

39

ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI VE LENİN
Barış Kaya

45

FİLİSTİN MÜCADELESİ VE LENİNİZM
Dr. Meryem Abu-Dagga, Filistin

51

III. OTURUMEKİM DEVRİMİ: DÜŞÜ GERÇEĞE DÖNÜŞTÜRMEK
Vefa Serdar

55

İŞÇİ SINIFININ UZLAŞMAZ MÜCADELESİ VE LENİN

LENİN'İN 100 YIL ÖNCEKİ GÖRÜŞLERİ
BUGÜNKÜ SORUNLARIMIZIN ÇÖZÜMÜ OLABİLİR Mİ?
Ülkü Şeyda

61

İŞÇİ SINIFININ UZLAŞMAZ MÜCADELESİNDE SENDİKALAŞMA
Başaran Aksu

75

İŞÇİ SINIFININ UZLAŞMAZ MÜCADELESİNDE ÖRGÜTLENME
Şahin Başaraner

81

85

AÇILIŞ SUNUMU

UYGARLIK PARADİGMASINI DEĞİŞTİRMEK
Fikret Başkaya

89

I. OTURUM

LENİN'DE SOSYALİZM
Ergül Çiçekler

113

TÜRKİYE TARIMININ KAPİTALİSTLEŞMESİNE
RUSYA'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ YOLUYLA BAKMAK
Dr. Öğr. Üyesi Cihan Cinemre

129

DEVİRİMİN GÜNCELİĞİ VE LENİNİST ÖRGÜTÜN GEREKLİLİĞİ
Yusuf Alkım

137

II. OTURUM

DEVİRİMCİ ÖZNENİN TARİHTEKİ ROLÜ
Ezgi Yergin

147

LENİN VE KADINLARIN KURTULUŞU ÜZERİNE
Sibel Özbudun

155

BİR DEMOKRASİ SORUNU OLARAK KADIN SORUNU
Fatma Yıldırım

165

LENİN'DE DEVİRİMCİ GENÇLİK ÖRGÜTLENMESİ
Muhammed Hizmetçi

171

III. OTURUM

ABD'Lİ KOMÜNİSTLERDEN BİR MESAJ
Christopher Helali

173

ABD WORKERS WORLD PARTY
Richie Merino

175

GELECEĞİMİZİN GÜVENCESİ LENİNİZM
Tatiana Desiatova

179

SOVYETLER SONRASI DÖNEMDE GÜRCİSTAN'DA ANTI-KOMÜNİZM
Ilia Lobjanidze

185

BOLŞEVİK PARTİYE DAİR DEĞERLENDİRMELER
Seher Dursun

TÜRKİYE'DE LENİN KÜLLİYATI

YENİ DÖNEM YAYINCILIK
Özlem Oral

197

YORDAM KİTAP
Hayri Erdoğan

205

AYRINTI YAYINLARI
İlbay Kahraman

211

İNTER YAYINLARI
Mehmet Ali İnci

215

DEVİRİM ve SANAT

LENİN VE ESTETİK
Songül Yücel

219

SANATIN FETHİNE ÇIKMAK
Sena Şat

227

LENİN VE SOVYET SİNEMASI
Cenker Ekemen

235

EKİM DEVRİMİNİ YARATANLAR

240

ALBÜM

248

Açılış Sunumu

.....
Nuran Güvenilir

Değerli Dostlar,
Değerli Yoldaşlar

Yüzyılımızın en büyük dehası olan Lenin'i anmak, anlamak, onun öğretisini kavramak, yüzyılımıza boydan boya etkisi altına alan Leninist öğretiyi bir kez daha proletarya ve emekçi halkların bilincinde öne çıkarmak için bu sempozyumu düzenleyen Yeni Dönem Yayıncılık görevlilerine en içten devrimci duygularımızla başarılar diliyoruz.

Bu sempozyuma bilgi ve birikimlerini bizimle paylaşmak, Leninizm'in bu topraklarda güçlenmesine katkı yapmak üzere binlerce kilometre öteden gelen değerli yoldaşlarımızla aynı içten devrimci duygularımızla hoş geldiniz diyoruz.

Yüzyılımız, hiç kuşkusuz "Lenin Yüzyılı"dır. Lenin, devrimci ko-

münist mücadelesiyle, teori ve taktikleriyle, Marksizm'e yaptığı katkıyla sadece Rusya'nın değil, bütün dünyanın çehresini değiştirmiş, insanlığın bütün bir geleceğini etkisi altına almış, insanlık tarihinde bir çağın, burjuva egemenlik çağının, kapitalizm ve onun en üst aşaması olan emperyalizm çağının kapanışını başlatırken yeni bir çağın, yeni ve en ileri üretim biçiminin, sosyalizmin egemen olacağı proleter devrimler çağının başlangıcını da müjdelemiştir.

Büyük Ekim Devrimi'nden sonra gelen başka ülkelerde gerçekleşen bütün devrimler, Lenin'in yolundan yürüyen proleter devrimci komünistlerin önderliği altında zafere ulaştılar.

Onun için, Lenin'in yolunda ömrü boyunca sarsılmaz bir bağlılıkla yürüyen Stalin, Lenin'in öğretisini,

Leninizmi “Proleter Devrimler çağının Marksizmi” diye tanımlar.

Lenin, bundan daha iyi tanımlanamaz. O, insanlık tarihinde düşünceleri ve eylemiyle, komünizme adanmış tüm yaşamıyla yeni bir çağ başlatan büyük bir dehadır. İnsanlık tarihinde kapitalist üretim biçiminin, burjuva egemenlik döneminin tarih sahnesinden yok olacağı; yerini sınırsız, sınıfsız, sömürsüz bir dünyaya bırakacağı çağ, bu büyük dehanın sarsılmaz çelikten iradesi, parlak zekâsı ve bilimsel düşünceleriyle açıldı.

Marx ve Engels, insanlık tarihinin tanık olduğu bu en büyük iki dehası, kurdukları devrimci teori ve bütünlüklü dünya görüşüyle dünya proletaryasına, ezilen, sömürülen kitlelere kesin ve tam kurtuluşun yolunu; komünizmin yolunu gösterdiler. Ancak Marx ve Engels’in ömürleri Marksist dünya görüşünü, komünizmin teorisini daha ileri götürmeye yetmedi.

Bu iki dehanın sadık öğrencisi olarak, onların açtığı yolu daha ileriye götürmek, daha da geliştirmek Lenin’in payına düştü. Lenin, Marx ve Engels’in aydınlattığı yoldan yürümekle kalmadı; ama aynı zamanda bu teoriyi, bu bütünlüklü dünya görüşünü geliştirdi, çürüyen kapitalizm olan emperyalizm çağına uyarladı. Yaşamının son yıllarında Engels’in yer yer işaret ettiği kapitalizmin tekelleşme eğilimini, o güne kadar ki başka araştırmalara da dayanarak, ele aldı, geliştirdi ve çürüyen, asalaklaşan tekelci kapitalizm olarak emperyalizmin bilimsel tahlilini en ileri noktasına taşıdı. Emperyalizm can çekişen kapitalizmdi.

Lenin, Marx ve Engels’in geliştirdiği devrimci komünist teoriyi her zaman bir eylem kılavuzu olarak ele aldı. Tarihin en büyük eylemi, proletarya devrimi için yürüdüğü yolda sorun ve problemlerle karşılaştığında Marksist teoriyi bir doğma olarak değil, sorunların çözümünde, yolun aydınlatılmasında bir kılavuz olarak ele aldı.

Bu yaklaşım sayesinde, Marx ve Engels’in dünya devrimi beklentisine takılmadan, kapitalizmin her alanda eşitsiz gelişmesini gördü ve buna dayanarak emperyalist-kapitalist zincirin en zayıf noktasından kopacağını; böylece tek ülkede devrimin, sosyalizmin zaferinin mümkün olduğunu ortaya koydu.

Marx ve Engels’in Paris Komünü deneyiminden proletarya diktatörlüğüne ilişkin çıkardıkları dersleri alıp geliştirdi ve proletarya diktatörlüğüne dair Marksist düşünceye bir bütünlük kazandırdı.

İki büyük dehanın, Marx ve Engels’in 1848 Fransız devrimlerinden çıkardıkları, proletaryanın burjuva devlet aygıtına karşı görevlerini, Devlet ve Devrim, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky adlı eserleriyle Lenin en somut ve en gelişkin biçimiyle ortaya koydu. Lenin demek burjuvaziyle uzlaşmacılığa, sosyal reformizme karşı amansız mücadele demektir. Lenin demek proletarya enternasyonalizmi demektir. Onun için, I.Emperyalist Paylaşım Savaşı’nda “kendi burjuvazileri”nin yanında yer alan sosyal şoven parti ve kişilere karşı tavizsiz, kararlı bir mücadele yürüttü.

Lenin, saydığımız ve daha saymadığımız sayısız eser ve çalışmasıyla proletaryanın eline, sınıf bilinçli

devrimci öncü işçilerin eline bunlarla savaş için en değerli silahları vermiştir.

Lenin demek devrim demektir, iktidarın proletaryanın eline verilmesi demektir. Lenin için iktidar dışında her şey hiçbir şeydi. Ancak amacı isteyen aracı da istemelidir ve Lenin, proletaryayı amacına ulaştıracak, zafere, yani devrim ve iktidara taşıyacak tek aracın, sıkı örgütlenmiş, disiplinli, devrimci komünist programa sahip bir parti olduğunu ortaya koydu. Böyle bir partinin yaratılması yolunda önüne çıkan bütün engelleri cesaret ve kararlılıkla, en yakın yoldaşlarından ayrılıp tek başına kalma pahasına, tereddüt etmeden ilerledi. "Leninist tipte parti" anlayışı böyle doğdu.

Diyalektik düşünmeyi, yaşamdan sürekli öğrenmeyi bir an bile ihmal etmeyen Lenin, hiçbir zaman düşüncelerini donmuş kalıplara, önceden belirlenmiş, ezberlenmiş formüllere hapsedmedi. Bütün meselelere canlı ve eleştirel yaklaşmak Lenin'in doğal düşünme biçimidir. Bu sayede, Şubat 1917 Devriminden hemen sonra, halen burjuva demokratik devrimin tamamlanmasını "İşçilerin ve Köylülerin Devrimci Demokratik Diktatörlüğü"nin kurulması biçiminde bekleyen kendi yoldaşlarına "eski Bolşevikler" demede bir an bile tereddüt etmedi. Lenin bu canlı eleştirel yaklaşımı sayesinde, Rusya'da ikili iktidarın ortaya çıktığını, yaşamın eski formüldeki iktidar biçimini "Sovyet İktidarı" biçiminde karşısına çıkardığını, böylece burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olduğunu ortaya koydu.

Görüldüğü gibi, Lenin, Marx ve

Engels'in embriyo halinde sezdikleri ancak kısa yaşamlarında geliştirme fırsatı bulamadıkları teorik meseleleri ele alıp geliştirdi ve haklı olarak adını Marx ve Engels'in yanına yazdırdı.

Değerli Dostlar Yoldaşlar;

Şimdi devrimci bir çağdayız. Lenin'in işaret ettiği "Emperyalizmin çöküş ve proleter devrimler çağı" şimdi yeni bir evreye, kapitalizmi tarihin sahnesinden tümten silip atacak toplumsal devrimler evresine yükseldi.

Son gelişmeler, isyan, ayaklanma, devrimler ve devrim girişimleri emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadelenin dünya çapında yeni bir aşamaya girdiğini gösteriyor. Devrimci durum; iktidarın proletarya ve emekçi sınıflar tarafından ele geçirilmesi olanakları her yerde olgunlaşıyor.

Onun için şimdi, her zamankinden çok daha fazla, Marx ve Engels'in sadık öğrencisi Lenin'e, Lenin'in yolumuzu aydınlatan düşüncelerine "Dün erkendi yarın geç olacak" diyen sesine ihtiyacımız var.

Çok Yaşa Lenin!

Lenin ve Devrimin Diyalektiği

.....
Volkan Yaraşır
Yazar

Sunuşumda Lenin'in ideolojik ve teorik mimarisiyle, Ekim Devrimi'nin momentleri arasında bağ kurup, bunun iç diyalektiğini açmaya çalışacağım.

19. Yüzyılı anlamak istiyorsak, bakmamız gereken yer 1789 Fransız Burjuva Devrimi'dir. 19. Yüzyılın tüm dinamiklerini ve parametrelerini 1789 üzerinden çözümleyebiliriz. 20. Yüzyılı ve 21. Yüzyılı anlamak istiyorsak bakmamız gereken yer Ekim Devrimi'dir. Ekim Devrimi 5 bin yıllık sınıflı toplumlar tarihinde bir başka dünyayı; işçi sınıfının, alt sınıfların, ezilenlerin yaratabileceğini gösteren muazzam ve sarsıcı bir pratiktir. Başka bir dünyayı kurma zarureti 21. Yüzyılda artık yaşamsallaşmıştır.

Şöyle bir vurgu yapabiliriz: Her devrim bir diyalektiktir ya da her devrimin bir diyalektiği vardır. Modern çağda bu olguyu belirleyen şey, sınıfsal antagonizmadır. Bu da iki aktif özneyi koşullar: Proletarya ve burjuvazi...

Marx; felsefe, Prometheus ve proletarya arasında bir bağlam kurarak, Proletaryayı başkaldırıyla özdeşleştirir. Prometheus gökyüzündeki tanrılara başkaldırır. Proletarya ise yeryüzü ve gökyüzündeki tanrılara başkaldırır. Proletarya ontolojisini emek gücü olmaya direnerek ortaya koyar. Bu aynı zamanda başkaldırıyla özdeşleşir.

II. Enternasyonale kadar bu olgu kendini dönemin ruhunda, örgütlenme tarzı ve eylem biçimlerinde net olarak gösterir. Ludizm, devrimci sendikacılık, I. Enternasyonal, 1831-34 Lyon Komünleri, 1844 Silezya Ayaklanması, 1830- 1848 Devrimleri, sokak savaşları, barikat savaşları, sabotaj, genel grevler proletaryanın başkaldırı ruhunun somut yansımalarıdır.

II. Enternasyonal ve onun başat partisi ASDP (Alman Sosyal Demokrat Partisi), aslında sınıfın emek gücü olmaya rıza gösterdiği koşulları ifade eder. Sınıf işbirliğinin ve sosyal şovenizminin kökleri buraya dayanır. Dö-

nemin parti anlayışı, örgütlenme tarzı ve pratiği buna göre değişir. Sınıfın ihtilalci ruhunu kadavra eden bu süreç, reformizm ve revizyonizm olarak biçimlenecektir. Aynı süreci devrimin diyalektiğinin donması olarak da değerlendirebiliriz.

Devrimin diyalektiği Doğunun en Batısında, Batının en Doğusunda kristalize olacaktır.

1873-96 Kapitalizmin yapısal krizi, emperyalizm çağına geçişi, sınıfsal antagonizmanın şiddetlenmesini ve emperyalist paylaşım savaşını koşullar. Sınıfsal antagonizma bir coğrafyada odaklanır. O odak Rusya'dır. Tıpkı 19. Yüzyılın ilk çeyreğinden sonra Paris ve Fransa'nın sınıf savaşlarının odak coğrafyası olması gibi...

Burada 'neden Rusya' diye sorulabilir.

1. *Rusya kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının somutlandığı bir ülkedir.*

2. *Bu olguya bağlı olarak sistemin en zayıf halkası olarak şekillenmiştir.*

3. *Rusya topraklarında yaygın bir isyan geleneği vardır.*

4. *Rusya'da yüksek bir entelektüel mayalanma yaşanmıştır. Rus edebiyatı, 19. Yüzyılda Alman felsefesinin işlevini görmüş, muazzam bir birikim sağlamıştır. Ayrıca aydınların militan ve radikal arayışları oldukça etkili sonuçlar yaratmıştır.*

5. *Rus işçi sınıfının karakteri son derece önemlidir. Nicelik olarak az ama hızlı örgütlenme ve hızla radikalleşme özelliklerine sahiptirler ve devrim tecrübeleri bulunmaktadır.*

Ekim Devrimini konsantre biçimde şöyle tanımlayabiliriz: Ekim Devrimi: 11. Tez + Sovyetler...

Leninist momentti yada Lenin'i bu arka plan üzerinden açıklayabiliriz.

Lenin momentlerin teorisyenidir. Yıkıcı bir teori kurar ve yıkıcı bir pratik gerçekleştirir. Sistematiğini 5'li parametre üzerinden açıklamak olanaklıdır: Tarih tezi, Parti anlayışı, Devrim anlayışı, Çalışma tarzı, Örgütlenme biçimi...

Ekim Devriminin tarihsel momentlerini kısaca şöyle ifade edilebilir.

1895- 1902 arası / 1905- 1912 arası / 1912-1917 arası ve 1917 Şubat ve Ekim arasındaki iç momentler.

1895-1902 arasını birinci momentum olarak tanımlayabiliriz. Bu dönemde Rus işçi hareketinin siyasallaşması ve Çarlığın aldığı karşı önlemler ve Iskra'nın çıkışı ve partinin inşa süreci belirleyici oldu. Dönemde, Lenin'in 1894'te kaleme aldığı Halkın Dostları Kimlerdir ve 1899 yazılan Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi adlı kitaplar dikkat çeker.

İki kitabı Lenin 'in tarih tezi diye olarak tanımlayabiliriz. Çalışmalarda Narodnik hareketle hesaplaşma ve Rusya'da modern çağın çelişkileri üzerine vurgu yapılır.

Ardından 1902'de Ne yapmalı? Gelir. Lenin sınıfın yıkıcı gücünü açığa çıkaran bir örgütü ya da Marx'ın değimiyle Yıkıcı Partiyi arar.

1905-1912 arası ikinci momentumdur. Bu dönem devrimin karakteri ve devrim anlayışının tartışıldığı dönem olarak dikkat çeker. Aynı zamanda Lenin, tarihsel materyalizme vurgu yapar. Dönemi belirleyen en temel olgular; Rus Japon Savaşı, 1905 Devrimi, savaş ve devrim diyalektiği, yenilgi ve likidasyon sürecidir. Lenin bu dönemde iki önemli çalışmasıyla dikkat çeker. 1905'de yazılan "İki

Taktik", aslında adı taktik olan bir strateji kitabıdır. Lenin, ittifaklar sorununa yanıt arar. Rus burjuvazisinin oportünist ve asalak niteliğini analiz eder. 1908'de kaleme aldığı Ampirio Kritisizm adlı çalışma yenilgi sonrası parti içinde ortaya çıkan yeni -Kantçılığa karşı materyalist bir karşı tutumu ifade eder. Partinin çözülmesi engellenir ve likidasyona karşı net bir tavır alınır.

Üçüncü moment 1912 – 1914-1917 arasındaki dönemdir. Bolşevik partinin yeniden yapılanmasını içeren bir sürecin önü açılır. Ayrıca Lenin'in Hegel okumaları döneme damgasını vurur. 1912'de Merkez Komite değişir, yeraltı kadroları Stalin, Sverdlov, Buharin gibi isimler Merkez Komite'de görev alır. Prag konferansı partinin yeniden yapılanmasını simgeler.

1914 İkinci Enternasyonalin çözülmesini ve sınıf işbirliğini netleştirdi. Aynı dönemde Lenin Hegel okumalarına başladı ve yeni bir enternasyonalin kurulması çalışmaları gündeme geldi. Hegel okumaları aslında devrimin diyalektiğinin yeniden kurulmasını ifade eden bir içeriğe sahiptir. Bu aynı zamanda teorinin yeniden kurulması demektir. Bu dönemdeki en önemli çalışmalarından birisi Sosyalizm ve Savaş kitabıdır. Savaş ve devrim diyalektiğini inceleyen çalışma aynı zamanda devrimci yenilgicilik gibi muazzam bir kontur politikanın devreye sokulmasını sağlamıştır. İkinci çalışma Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı adlı çalışmadır. Rusya bir halklar hapishanesidir. Lenin, enternasyonal bir perspektifle işçi sınıfının sosyal anaforu içerisinde ulusların devrimci enerjisini birleştirmeye çalışmıştır. Lenin devrimin güncelliğini ya da imkanını arar.

1917 Şubat – Ekim arası dördüncü momentumdur. Nisan Krizi, Temmuz Ayaklanması, Kornilov Ayaklanması, Ekim Ayaklanması gibi dört iç moment üzerinden dönemi tanımlayabiliriz. Kısa ve konsantre olarak dönem ikili iktidarı ifade eder: Geçici hükümet ve Sovyetler. İkili iktidar olgusu varsa aslında politik manada bir iktidarsızlık vardır. Dönemde her an burjuva karşı devrim riski yaşanabilir. Kornilov, Ağustos darbesinden önce ilk hamlesini Nisan ayında yapar. Aynı koşullarda savaş devam etmektedir. Temmuz ayaklanması, kitlelerin militan kendiliğindenci ayaklanmasıdır. Devrim rotasını aramaktadır. Bolşeviklerin dışında Sosyalistler, aynı konjonktürde geçici hükümete angaje olur. Özellikle Ağustos sonrasında Bolşevikler Sovyetlere hakim siyasi akım olarak öne çıkar. Aynı zamanda yerel Sovyetlerde ve fabrika komitelerinde etkin şekilde örgütlenirler ve Ekim'de iktidarın fethedilme süreci başlar.

Dönemdeki en önemli eserlerden birisi Nisan Tezleridir. Kısa ve öz olarak çalışma bütün iktidar sovyetlere şiarını anlatır. İkinci çalışma Emperyalizm çalışmasıdır. Lenin bu çalışma ile devrimin koordinatlarını değiştirir. Devlet ve İhtilal adlı çalışması ise devrim günlerinde kaleme alınan bir çalışmadır ve öz olarak, onların devleti varsa bizim de devrimimiz var demektir. Lenin teori ve praksisin diyalektiğiyle hareket eder. Lenin'i en iyi ifade edecek şey devrimin cebirini ısrarla çözme gayreti ve teori ve praksisin rezonansıdır.

Lenin, 21. Yüzyılda yol göstermeye devam ediyor.

PEOPLE'S
DEMOCRACY
PARTY

Ekim Devriminin Tarihsel Deneyimi ve 21.yy Devriminin Zaferine Etkileri

.....
People's Democracy Party Delegasyonu
Güney Kore

Rus Ekim Devrimi 20. yüzyılın başında dünya devrim tarihi üzerinde büyük bir etki yaratmıştır. Lenin'in dehası, Marksizmi emperyalizm çağına yaratıcı bir şekilde uygulamasında ve ilk sosyalist devrimi zafere ulaştırmasında yatmaktadır. Kapitalizmin eşitsiz gelişimi nedeniyle emperyalist güçler arasındaki çelişkilerin o dönemde sömürge savaşlarına yol açacağı ve bu süreçte emperyalist zincirin ilk önce en zayıf halkasının kopacağı teorisi, devrimci durumun nesnel yönlerini açıklayan Leninizmin önemli bir parçası haline gelmiştir.

Lenin, devrimci durumun öznel yönlerini olgunlaştırmak için kararlı bir mücadele yürütmüştür ki bunlar kısaca Leninizmin kurulması, Bolşeviklerin güçlenmesi ve Sovyetler Birliği'nde kontrolün sağlanmasıdır. Proletarya diktatörlüğü teorisi, Ekim Devrimi'nin zaferindeki en önemli etkenlerden birini tanımlamaktadır. Sekterliğe ve oportünizme karşı verilen ideolojik savaş, Bolşeviklerin işçi sınıfının devrimci gücü olarak güçlenmesinde hayati bir öneme sahipti ve işçi, köylü ve asker Sovyetleri, parti ile kitleleri birbirine bağlayan birleşik bir cephe olarak devrimin zaferinde belirleyici bir rol oynadı. Bir devrimin başarısı ulaşması için

hem nesnel hem de öznel koşulların olgunlaşmış olması gerekir, ancak belirleyici rol oynayan öznel taraftır.

Bugün 3. Dünya Savaşı'nın alevleri Doğu Avrupa'dan Batı Asya'ya (Orta Doğu) ve Doğu Asya'ya doğru yayılmaktadır. Şu anda Doğu Avrupa'da savaşın genişleme olasılığı ve Doğu Asya'da savaşın patlak verme olasılığı yüksektir. 1. Dünya Savaşı emperyalistler arasındaki savaşı, 2. Dünya Savaşı ise dünya anti-faşist savaşıydı. 3. Dünya Savaşı, antiemperyalist bir dünya savaşı olarak 1. Dünya savaşına göre 2. Dünya savaşına nispeten daha yakındır. 2. Dünya Savaşı'nda Sosyalist Sovyetler Birliği faşizmi yok etmek için emperyalist ABD ve İngiltere ile el ele verirken, 3. Dünya Savaşı'nda Sosyalist Kuzey Kore ve Çin emperyalistlere karşı kapitalist Rusya ile el ele vermişlerdir. İkinci Dünya Savaşı'ndaki dünya anti-faşist birleşik cephesinin ardından, 3. Dünya Savaşı'nda dünya antiemperyalist birleşik cephesi kuruluyor. Küresel ölçekte bir antiemperyalist cephe ve birkaç antiemperyalist savaş alanı oluşturuluyor.

Ukrayna'daki savaş 2014'te Maidan darbesiyle başladı, Donbass bölgesindeki savaşla şiddetlendi ve Rusya'nın özel askeri operasyonu ile tam

gaz devam etti. Üçüncü Dünya Savaşı Ukrayna savaşı ile başladı, 2023'te Ortadoğu'da başlayan Filistin savaşı ile şiddetleniyor, Tayvan ve Güney Kore savaşlarının patlak vermesi ile tam ölçekli bir küresel savaşa dönüşecek. Tüm hızıyla devam etmek, nesnel anlamda bir savaş durumu olarak kabul edilen savaşta niteliksel bir değişimi ifade eder. Ukrayna'da devam eden savaş Rusya açısından antiemperyalist antifaşist bir savaş, bir kurtuluş savaşı ve önleyici bir savaştır; Filistin savaşı ise Filistin açısından anti-Siyonist antiemperyalist bir savaş ve bir kurtuluş savaşıdır. Tayvan'da yaklaşan savaş Çin açısından antiemperyalist bir savaş, bir ulusal kurtuluş savaşı ve anavatanın birleşme savaşıdır ve Güney Kore'deki yaklaşan savaş ise Kore açısından antiemperyalist ve antifaşist bir savaş ve bir ulusal kurtuluş savaşıdır. Kuzey Kore ulusal kurtuluş meselesini barışçıl olmayan bir şekilde çözecek ve ardından Güney'de kurulan demokratik halk rejimi ile ulusal birleşme meselesini barışçıl bir şekilde çözecektir. Bu, federal bir sistem aracılığıyla birleşme pozisyonudur.

Şu anda uluslararası komünist hareket tarihsel ve siyasi sorumluluklarını yerine getirmemektedir. Bunun temel nedenlerinden biri Yunanistan Komünist Partisi'nin (KKE) revizyonist, oportünist ve sekter tutumudur. Uluslararası komünist hareketin yetkili dayanışma ağı Solidnet, geçen yıl Küba'nın Havana kentinde düzenlenen konferansta, ağın örgütleyicisi KKE'nin Ukrayna'daki savaşı emperyalistler arası bir savaş olarak ilan etmesiyle tamamen bölündü. KKE'nin Rusya ve hatta Çin'i emperyalist olarak tanımlayan hatalı görüşlerinin temelinde "emperyalist piramit" teorisi ve revizyonizm yatmaktadır.

Pazar ve ticaret olduğu sürece kapitalist bir toplumdur ve tekeller küresel ölçekte egemen olduğu sürece kapitalist bir toplum emperyalist bir toplum haline gelir. Emperyalistler piramidinde sadece niceliksel bir fark ol-

duğu şeklindeki bu saçma görüşe göre, dünya üzerindeki her ülke emperyalist bir ülke haline gelir. En kapsamlı sosyalist ülke olan Kuzey Kore bile pazarlara ve ticarete sahiptir, bu nedenle kapitalist ve dolayısıyla emperyalisttir! Argümanlarına göre bu teorinin tek istisnası Filistin'dir, ki bu da kendi içinde mantıksal bir çelişkidir, çünkü Filistin'in pazarları ve ticareti vardır, dolayısıyla o da kapitalist ve emperyalisttir. Solidnet bu yıl İzmir'de düzenlenen konferansta Filistin savaşı konusunda çok muğlak bir açıklama yapmasının nedeni de budur. Dünya antiemperyalist Platformu'nun 2022 Paris Deklarasyonu ve 2023 Atina'daki Filistin savaşına ilişkin açıklamasını Solidnet'teki açıklamalarla karşılaştırsak, KKE'nin önderlik ettiği Solidnet'in sınırlılığı daha da belirginleşir. Bu bağlamda, KKE'nin Avrupa'daki yetkili komünist birlik olan Komünist İnisiyatifi, Komünist ve İşçi Partileri İnisiyatifi'ni tek taraflı olarak feshettiği son sekter pervasızlık hiç de şaşırtıcı değildir.

Devrimin zaferi için gerekli faktörler arasında öznel faktör ve nesnel faktör bulunmaktadır ve öznel faktör burada belirleyici bir rol oynamaktadır. Devrimci durumun analizi bir öznel bir de nesnel yönden oluşur ve öznel yön de belirleyici bir rol oynar. Devrimin zaferi için öznel faktörler yol gösterici fikir, lider çekirdek ve kitle temeli; nesnel faktörler ise askeri ve ekonomik maddi araçlardır. Devrimci durumun öznel yönü, devrimci güçlerin askeri, siyasi ve ekonomik yetenekleridir. Nesnel yönü ise yerel karşı-devrimci güçlerin ve uluslararası değişkenlerin askeri, siyasi ve ekonomik yetenekleridir. Devrimci güçler kendi öznel kapasitelerini güçlendirmek ve yerel karşı-devrimci güçlerin askeri, siyasi ve ekonomik krizini derinleştirmek için çalışırlar. Uluslararası değişken egemen güçler ve uluslararası dayanışma güçleri olarak ikiye ayrılır: egemen güçler emperyalist güçler ve şovenist güçler, uluslararası dayanışma güçleri ise enternasyonal birlikler ve uluslararası dayanışma

güçleridir. Şovenizm sorunu, büyük sosyalist ülkelerin geçmişte daha küçük sosyalist ülkelerin bağımsızlığını garanti altına alamama hatasını ifade eder. Enternasyonal birliklerin gücü, Marksizm-Leninizmin enternasyonalizmine inanan güçlerin birliğini ifade eder. Bugün Çin'in, en sadık sosyalist ülke olan Kuzey Kore ile birlikte Çin özellikleri taşıyan sosyalist bir çizgide yürümesi ve hatta kapitalist Rusya ile birlikte tek bir antiemperyalist cephede antiemperyalist silahlı mücadele yürütecek kadar ileri gitmesi, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından ve hatta İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük antiemperyalist ve devrimci değişimdir.

Bugün emperyalist kamp, aşırılıklarını kamufler etmek ve kendi siyasi ve ekonomik krizini gizlemek için "Yeni Soğuk Savaş" stratejisi altında Üçüncü Dünya Savaşını planlamaktadır. Emperyalizm küresel ölçekteki tüm savaşların temel nedenidir ve onları kışkırtmaktan tek başına sorumludur. Emperyalist kamp, Üçüncü Dünya Savaşı'nın Rusya, Filistin, Çin ve Kuzey Kore'nin Doğu Avrupa, Batı Asya ve Doğu Asya'daki işgallerinden kaynaklandığı kurgusunu sürdürerek ve bunu yoğun bir propagandayla yayarak, sıcak savaş ve soğuk savaşın bir arada yaşandığı "Yeni Soğuk Savaş" şeklindeki Üçüncü Dünya Savaşı taktiğini kullanmaktadır. Ancak bu, ilk olarak Rusya ve Çin'i tek bir antiemperyalist kampta birleştiren, ikinci olarak 2 milyar Müslümanı antiemperyalist kampa sürükleyen ve üçüncü olarak Rusya karşıtı propaganda ile İsrail yanlısı propaganda arasındaki bariz tutarsızlık nedeniyle kendi savaş bahaneleriyle çelişen stratejik bir hatadır.

Sadece Rusya ve Çin'in değil Kuzey Kore'nin de hidrojen bombaları ve hipersonik füzelerle donanmış nükleer ve füze gücü olduğunu ve Güney Kore'nin Yoon Suk-yeol hükümetinin çok kırılğan bir durumda olduğunu not ediyoruz. Zelenskiy ve Netanyahu hükümetleri gibi Yoon hükümeti de fa-

şist ve emperyalistlerin sadık bir uşağı olarak nam salmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndaki faşist güçlerin aksine, Üçüncü Dünya Savaşı'ndaki faşist güçlerin hepsi emperyalizmin kuklalarıdır ve emperyalist vekalet savaşlarında sadece saldırı birlikleri olarak görev yapmaktadırlar. Yolsuzluğu, beceriksizliği ve ABD yanlısı yurtsever olmayan karakteri nedeniyle Yoon'un desteklenme oranı düştü ve şimdi çılgınca Güney Kore'nin faşistleştirilmesini tamamlamaya ve Kuzey Kore'ye karşı savaş manevraları yürütmeye çalışıyor; çünkü Nisan ayında yapılacak bir sonraki parlamento seçimlerinde yenilgiye uğraması kuvvetle muhtemel. Güney Kore'de Halkın Demokrasi Partisi (PDP), ABD askerlerinin geri çekilmesi ve Yoon Suk-yeol'un devrilmesi çağrısında bulunan tek sadık devrimci güçtür. PDP, 30 yıllık keskin antifaşist ve antiemperyalist mücadelelerle meşruiyet kazanmıştır ve Güney Kore'de yaklaşan savaşa hazırlık olarak enternasyonalist birlik ve uluslararası dayanışmayı güçlendirmenin yanı sıra temel yetkinliklerini ve kitle tabanını güçlendirmeye odaklanmaktadır.

Aralarında Halkların Demokratik Partisi'nin de bulunduğu dünyanın dört bir yanından devrimci partiler tarafından Ekim 2022'de Paris'te kurulan Dünya antiemperyalist Platformu, Aralık 2022'de Belgrad'da, Mart 2023'te Karakas'ta, Mayıs 2023'te Seul'de ve Kasım 2023'te Atina'da uluslararası konferanslar ve kitlesel gösteriler düzenleyerek üç ana hedefine - dünya çapında antiemperyalist mücadeleyi örgütlemek, revizyonizme karşı ideolojik mücadele yürütmek ve uluslararası komünist güçleri güçlendirmek - ulaşmak için mücadele etmiştir. "Dünya proleterleri, birleşin!" ve "Birleşen halklar asla yenilmez" bilimsel inançlarıyla çağımızın "Büyük Ekim Devrimi"lerinin zaferi için ilerlemeye ve mücadele etmeye devam edeceğiz. En haklı antiemperyalist kampın nihai zaferi kesindir.

Lenin'in Eseri Günümüz İçin Bir Rehber Olmaya Devam Ediyor

.....
Joti Brar

*Büyük Britanya Komünist Partisi- Marksist Leninist
Başkan Yardımcısı*

Yoldaşlar, Lenin'in Marksizm'e yaptığı ölümsüz katkının üzerinde durulmaya ve ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya değer pek çok yönü vardır. Ancak bugün sizlerle çok kısa bir zamanım olduğu için bunlardan sadece üçüne odaklanmak istiyorum - emperyalist küresel ekonomik kriz ve emperyalizmin üçüncü bir dünya savaşına sürüklenmesi gibi ikiz tehditlere karşı yeni bir antiemperyalist mücadele dalgasının yükseldiği bugün, çalışmalarımız için muazzam bir öneme sahip olduğunu düşündüğüm dersler.

OPORTÜNİZME KARŞI MÜCADELE

Lenin hayatı boyunca sadece Rusya'da değil, tüm sosyalist harekette işçi sınıfı saflarındaki oportünizm karşı mücadele etti. Hem Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde açıkça kendi egemen sınıflarının yanında yer alan sağ oportünistleri hem de işçi sınıfı hareketinin devrimci ve oportü-

nist kanatları arasında bir köprü kurmaya çalışan merkezileri teşhir etti ve onlara karşı mücadele etti.

İkinci Enternasyonal'in 'resmi' sosyalist partilerinin ihanetinin ardından - ve 1917'de Bolşevik önderliğindeki sosyalist devrimin başarısıyla - modern komünist hareket kuruldu. 1914'ün kafa karışıklığı ve ihanetinden, 1919'da Lenin'in SBKP(B)'sinin seçkin Marksist-Leninist önderliği tarafından yönetilen Üçüncü Enternasyonal bir Anka kuşu gibi küllerinden doğdu. Bu yeniden gruplaşmanın temeli Bolşevikler ve Zimmerwald solutionun diğer üyeleri - sosyalist hareketin birinci dünya savaşı boyunca ilkelerine sadık kalan kesimi - tarafından atılmıştı.

1915'teki Zimmerwald konferansı ve sonrasındaki gelişmeler bugün komünistler için büyük bir yankı ve önem taşımaktadır. Bu konferans, 1914 yılında Avrupa'daki sosyalist partilerin liderlerinin ve önemli bir

bölümünün, sadece iki yıl önce İsviçre'nin Basle kentindeki kongrede imzaladıkları kararlarla tamamen çelişen militarist ve emperyalizm yanlısı tutumlarından dehşete düşen herkesi bir araya getirmiştir.

Savaşın ilerlemesiyle birlikte sosyalist hareketin sağ kanadı tüm Avrupa'da burjuva hükümetlerine ve devlet mekanizmalarına sıkı sıkıya bağlandı. Sosyal-demokrasi, işçi sınıfı hareketi üzerindeki burjuva etkisinin tam teşekküllü bir aracı olarak ortaya çıktı. Sosyal-demokrat liderler hükümette bakan oldular, parlamenterleri savaş kredileri için oy kullandılar ve savaş çabalarını her şekilde destekleyip orduya katıldılar.

Bu gelişmeyi protesto eden Zimmerwald konferansına katılanlar üç eğilime sahip olduklarını ortaya koydular. Bunlardan ilki, daha önce üzerinde anlaşmaya varılmış olan çizgiye sıkı sıkıya bağlı kalan, Lenin'in başını çektiği tutarlı bir devrimci sol kanattı. 1912 yılında *Aوروبا'daki tüm sosyalist partiler*, savaş patlak verdiğinde işçileri aktif olarak savaşa karşı seferber etmek için çalışacaklarını ve işçilerin sermayedarların çıkarları uğruna işçi kardeşlerini katlettiği emperyalistler arası bir savaşı, devrimci işçilerin silahlarını kendi emperyalist yöneticilerine çevireceği *bir iç savaşa* dönüştürmek için mümkün olan her şeyi yapacaklarını taahhüt etmişlerdi.

Diğer tarafta ise Zimmerwald sağ, yani resmi olarak eski savaş karşıtı çizgiyi destekleyen, ancak 'hareketi bölüyor' olarak görülmeğe korkan ve savaşın neden olduğu kötü kesinti biter bitmez hareketi 'yeniden birleştirmeyi' umarak açık sosyal-şovenistlerle uzlaşmak isteyenler vardı. Nesnel olarak bu çizgi, burjuvaziye ve sadakatlerini çok açık bir şekilde ortaya

koymuş olan burjuvazi yanlısı oportünistlere teslimiyet çizgisiydi. Lenin, bu önemli farklılıkların üstünü örtmek yerine açığa çıkarma ihtiyacı hakkında - *artık bir bütün olarak düşünölemeyecek olanı onarmaya çalışmak yerine temiz bir şekilde parçalama ihtiyacı hakkında* - kapsamlı bir şekilde yazdı.

Bu ikisinin arasında, ikisini uzlaştırmaya çalışan merkezci bir tutum vardı. Nesnel olarak bu kesim de, sağlam bir tutum almak istemeyen ya da alamayan; eski dostlarına ve yoldaşlarına karşı konuşmaktan korkan; en az tatsızlıkla çemberi daraltmanın bir yolunun bulunabileceğini umut eden sınıf mücadelesindeki küçük burjuva kararsızlar gibi davrandı.

Tarih bize hangi pozisyonun doğru olduğuna dair bolca kanıt sunmuştur. Lenin ve Bolşeviklerin Ekim Devrimi'ndeki başarısı, doğru bir çizgiye sıkı sıkıya bağlı olmalarına; işçileri eğitmek ve harekete rehberlik etmek için rahatsız edici gerçekleri dile getirmeye istekli olmalarına dayanıyordu. Şüphesiz o dönemde pek çok kişi Lenin'i 'sert', 'kaba', 'kötü huylu', 'sekte' vb. olarak görüyordu. Hiç kuşkusuz birçoğu kendilerine şunu sordu: 'Bu sonradan görme Rus kim oluyor da Alman sosyalistlerine Marksizm hakkında ders veriyor? Kim oluyor da dünyanın en büyük işçi sınıfı partisine proleter devrim için doğru strateji ve taktikleri anlatıyor?

Elbette tarihi biliyoruz. Bolşevikler, Lenin'in parlak bilimsel önderliğinin rehberliğinde sadece haklı çıkmakla kalmadılar. Sadece dünyanın ilk sosyalist devletini kurmakta ve dünyanın ilk sosyalist ekonomisini inşa etmekte başarılı olmakla kalmadılar, aynı zamanda tüm dünyada Bolşevik tipi partilerin gelişmesine esin kaynağı oldular. Bu nedenle bugün

nereedeyse her ülkede, kuruluşu Ekim Devrimi'ni ve Komintern'in kuruluşunu hemen takip eden yıllara dayanan 'resmi' bir komünist parti vardır.

Lenin'in oportünizme karşı mücadelesi, Bolşeviklerin bir asır önceki küresel kriz koşullarındaki başarısının anahtarıydı - ve önümüzdeki dönemde de bizim başarımızın anahtarı olacaktır.

TEORİ ÜZERİNDE ISRAR

Lenin 53 yıllık yaşamında bize 45 ciltlik incelemeler, makaleler, dersler, konuşmalar ve mektuplardan oluşan devasa bir eser bıraktı. Ve tüm bu yazılar onun bilimsel sosyalizme dair derin bilgisi ve adanmışlığıyla doludur.

Marksizmin tüm insanlığın ve özellikle de proletaryanın kurtuluşunun anahtarı olduğunu anlayan Lenin, tüm araştırmalarını Marksist bilimin bakış açısından yürütmeye özen göstermiştir. Ve tıpkı bu bilimin kurucuları Marx ve Engels gibi, hiçbir zaman önyargılara, popülariteye ya da çıkara dayalı sonuçlara balıklama atlamadı. Bunun yerine, herhangi bir soruna ilişkin doğru, proleter bakış açısının ne olduğunu dikkatlice araştırdı - ve sonra bu bakış açısının partisi ve daha geniş işçi sınıfı hareketi tarafından kabul edilmesi için çalıştı.

Bir sonuca varmadan önce mevcut tüm kanıtları eleyp diyalektik ve tarihsel materyalizmin prizmasından geçiren bu bilimsel yaklaşım, Bolşeviklerin çarpıcı başarılarına katkıda bulunan kilit bir faktördü. Lenin'in yaklaşımı, popüler sol söyleme hakim olan sözde 'sosyalist' (ama gerçekte burjuva-liberal) entelektüellerin çoğundan açıkça ayrılır.

Bunlar bugün hala çok aşına olduğumuz türdendir ve tıpkı Lenin'in

zamanında olduğu gibi, birçoğu kendilerini Marksist olarak tanımlamaya devam etmektedir. Ancak gerçek Marksistlerden farklı olarak, bu kişiler 'ilerici' olarak sunmak istedikleri bir 'fikirle' başlarlar (genellikle hakim burjuva önyargılarına ve gündemlerine tam olarak uyan bir şey) - ve önceden belirlenmiş sonuçlarını desteklemek için seçici ve eklektik bir şekilde 'kanıt' toplamaya devam ederler, seçilen anlatıya uymayan her şeyi göz ardı ederler.

Burjuva akademisi, siyaseti ve medyasının tamamı bu tür 'anlatı odaklı' kanıt yaratma makineleri haline gelmekle kalmadı, aynı zamanda kendini 'resmi' komünist hareket olarak tanımlayan pek çok kişi de bu alışkanlığı geliştirdi. Ancak Lenin'in adını ya da birkaç cümlesini bağlamından koparıp İncil'den alıntı olarak kullanmak, sahte argümantasyonu 'Leninizm'e dönüştüremez.

Bunların tek yaptığı, düşmanlarımızın çok sayıda işçinin hala kavrayamadığı bir şeyi kavradıklarını hatırlatmaktır: Leninizm, gerçek Leninizm, devrimci Marksizm bilimi, emperyalist ve kapitalist sömürüden kurtuluş mücadelemizde başarının anahtarlarını elinde tutmaktadır.

Egemen sınıfların çok çeşitli sahte 'Marksist' materyaller ve sahte 'Marksist' örgütler yaratmak için harcadıkları büyük çaba ancak bu şekilde açıklanabilir: her biri, burjuvazinin sosyalizm mücadelesine önemli bir katkıda bulunma potansiyeline sahip olduğunu kabul ettiği nüfusun bir kesimini hedeflemektedir.

Lenin yalnızca Marksist teoriyi yeniden canlandırmakla kalmadı; aynı zamanda devrimcilerin teorik pozisyonlarını gerçek eyleme dönüştürmeleri gerektiğinde ısrar etti. İkinci

Enternasyonal'in büyük ihanetlerinin ardından Lenin, örgütlerin yalnızca görkemli açıklamalarıyla değil, bu açıklamaları eyleme dönüştürme biçimleriyle - pratiklerinin gerçekliğiyle - değerlendirilmesi gerektiğini ilan etti. Lenin'e göre makaleler yazmak ve bildiriler imzalamak yeterli değildi: bu sözler gerçek devrimci eyleme dönüştürülmeliydi.

Lenin'in teorik açıklık, teori ve pratiğin birliği, programatik eylemin tüm noktalarının bilimsel bir temele oturtulması gerekliliği konusundaki ısrarı, Bolşeviklerin partilerini inşa etme, etkilerini genişletme ve işçi sınıfını devrimci eylem için eğitime konusundaki başarılarının anahtarıydı - ve önümüzdeki dönemde de bizim başarımızın anahtarı olacaktır.

EMPERYALİZME KARŞI MÜCADELENİN BİRLİĞİ

Yirminci yüzyılın başlarında Marksizmi, genellikle görmezden gelinen sömürgeleştirilmiş halklar sorununa uygulayan kişinin Lenin olduğu asla unutulmamalıdır. İkinci Enternasyonal döneminde, ulusal sorun birçok Marksist tarafından yalnızca Polonya, Macaristan ve İrlanda gibi birkaç Avrupa ülkesini ilgilendiren bir mesele olarak ele alınmıştı. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki devasa sömürgeleştirilmiş halk kitleleri onların ilgi alanının dışında kalmıştı.

Lenin, sömürgeciliğin Avrupalılar, Asyalılar, Afrikalılar ve Latin Amerikalılar arasında; emperyalizmin 'uygar' ve 'uygar olmayan' köleleri arasında inşa ettiği yapay duvarı yıktı. Böylece ulusal sorunu birkaç devletin iç sorunu olmaktan çıkarıp genel bir uluslararası soruna, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ezilen halkların

kendi kaderlerini tayin ve tam ayrılma yoluyla emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluş sorununa dönüştürdü.

Leninizm, bu kendi kaderini tayin sloganıyla kitleleri enternasyonalizm ruhuyla eğitti. Aynı düşmana karşı verilen iki mücadelenin birbirini desteklemek ve güçlendirmek üzere nasıl pratik olarak birleştirilebileceğini gösterdi. Lenin böylece devrimci ulusal kurtuluş hareketlerini devrimci proletaryanın bir yedeğine dönüştürdü.

Marx ve Engels'in öğretilerine dayanan Leninist çözümün iki farklı yönü vardı. Bir yandan ayrılma hakkının önemini vurguluyordu: ezilen ulusların ekonomik ya da askeri zorlama olmaksızın kendi geleceklerini belirlemelerine izin vermenin önemi - ki bu hakkın özellikle emperyalist merkezlerin sosyalistleri tarafından vurgulanması gerekiyordu; işçilerin on yıllardır medya, din, siyaset ve kültür yoluyla emperyalizm yanlısı beyin yıkamayla aşılana şoven önyargılarını aşmalarına yardımcı olmak için çalışmak zorundaydılar.

Öte yandan Lenin, halkların, dillerinin ve kültürlerinin onuruna ve gelişimine saygı gösterip bunları teşvik ederken, dayanışma ve işbirliğine dayalı bir birlik olan halklar arasındaki sosyalist birliğin nihai amacını vurgulamıştır. Sorunun bu yönünü vurgulamak, dar milliyetçiliğe düşmelerini ve kitlelerin ulusal burjuvazinin yedekleri haline gelmelerini önlemek için özellikle ezilen ülkelerin sosyalistleri açısından önemliydi.

Tutarlı bir şekilde diyalektik ve bütüncül bir yaklaşım benimseyen Lenin, kendisinden önce Marx ve Engels'in yaptığı gibi, hiçbir ulusal hare-

ketin kendi kaderini tayin hakkını bir bütün olarak antiemperyalist ve sosyalist hareketin çıkarlarından üstün tutmaması gerektiğine de işaret etmiştir. Marksistler için her bir ulusal mücadelenin, daha geniş güçler dengesi bağlamında ve emperyalizme karşı ve sosyalizm için verilen küresel mücadeledeki yeri açısından değerlendirilmesi gerekir.

Lenin, emperyalist merkezlerdeki sosyalist devrimciler ile aynı emperyalist güçlere karşı yurt dışında ulusal kurtuluş mücadelesi verenler arasındaki mücadelelerin pratik birliğinin önemini tekrar tekrar vurgulamıştır. Ve bu birliğin, söz konusu ulusal kurtuluş hareketlerinde proleter unsurların varlığına ya da sosyalist veya cumhuriyetçi bir programa sahip olmalarına bağlı olmadığına işaret etti.

Lenin'e göre çağımızda dünya iki büyük kampa bölünmüştür: finansal sermayeye sahip olan ve dünya nüfusunun çoğunluğunu sömüren bir avuç emperyalist sömürücü ve baskıcı ulusun kampı ve ezilen ve sömürülen milyarlarca insanın kampı.

Gelişmiş ülkelerdeki proleter hareket ile sömürgelerdeki ulusal kurtuluş hareketinin ortak çıkarları, bu iki devrimci hareket biçiminin emperyalizme karşı ortak bir cephede -ortak düşmana karşı- birleşmesini gerektirmektedir. Böyle bir cephe olmadan her ikisinin de zaferi imkansızdır. Ezilen bir halkın emperyalist bir güce karşı yürüttüğü ulusal kurtuluş savaşları sırasında, ezen ülke içindeki işçilerin görevi, kendi egemen sınıflarının yenilgisi ve kurtuluş savaşçılarının zaferi için çalışmaktır.

Ulusal sorunu bilimsel ve devrimci bir şekilde çözebilecek teorik formülasyon ve pratik programın ay-

rıntılı bir şekilde işlenmesiyle, ezilen ulusların talepleri sosyalistlerin programında karşılandı ve Rus imparatorluğundaki halkların mücadeleleri Rus proleterlerinin ve yoksul köylülüğünün mücadelesiyle birleştirildi.

Bu pratik mücadele birliği, Rus emperyalizmini silip süpürebilecek güçlü bir sel yarattı. Ve bu da büyük Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin inşasının temelini oluşturdu.

1989-91 karşı devrimlerinin ardından, eskiden uyumlu olan pek çok sosyalist cumhuriyetin Balkanlaşmış ve kardeş kavgasına tutuşmuş devletçiklere dönüşerek çökmesi, Sovyet gelişiminin en büyük itici güçlerinden biri olan ulusal soruna Leninist yaklaşımın parlaklığını açıkça ortaya koydu. Sovyetler Birliği var olduğu sürece, halklar arasındaki ulusal baskı ve çatışma yerini kardeşçe işbirliği ve karşılıklı yardımlaşmaya bıraktı. Büyük nüfusunun ve çeşitli kaynaklarının potansiyelini planlı ekonominin muazzam gücüyle açığa çıkaran SSCB, insanlık tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir hızla büyüyerek sömürü ve sömürgeci köleliğin yerine herkes için barış ve refahı getirmeyi başardı.

Lenin'in emperyalist ülkelerdeki proleterler ile dünyanın geri kalanındaki ezilen ve sömürülen kitleler arasında mümkün olan en yakın birliği kurma ısrarı, Rus emperyalizminin başarılı bir şekilde devrilmesi ve güçlü ve dirençli bir sosyalist ekonominin inşası için hayati öneme sahipti - ve önümüzdeki dönemde ABD liderliğindeki emperyalist bloka karşı mücadelemizde de aynı derecede hayati olacaktır.

Amaç Dünyanın Devrimci Dönüşümüdür

.....
Songül Yücel

Önsöz Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Lenin bir Nisan günü İsviçre'den Rusya'ya doğru trenle yola çıkarken Petrograd tren istasyonunda o kadar büyük bir kalabalığın kendini bekliyor olacağını biliyor muydu bilmiyoruz. Ama yıllardır uğruna sürgün yaşadığı, tüm yeteneklerini adadığı devrim onu çağırdığında hiç tereddüt etmediğini biliyoruz. Sürgünlük yıllarında hep devrim için ve bir gün devrim çağırdığında hazır olabilmek için yaşadı. Tüm hayatı devrimin saatine ayarlıydı. Tren garında binlerin karşısına çıktığında yükselttiği slogan "Yaşasın sosyalist dünya devrimi." düşlerinin büyüklüğünün simgesiydi. Düşlerinin büyüklüğü kadar, bir devrim meydana geldiğinde, bunun ne olduğunu anlama ve yeterli olup olmadığına karar verebilme öngörüsü-

ne de sahipti. O kesintisiz bir devrim mücadelesinden yanaydı. Her yeni uğrak biliyordu ki insanlığı gerçek kurtuluşa biraz daha yaklaştıracaktı. İşte Lenin'i Lenin yapan bu gücüydü.

Her şeyini, ama kelimenin gerçek anlamında her şeyini devrime ayarlayan, devrimle yatıp devrimle kalkan, tüm ömrünü proleter devrime adayan, düşlerinde bile devrimden ayrılmayan tutkulu bir devrimcidir Lenin.

Lenin, devrimi, dünyanın devrimci dönüşümünü her şeyin başına koyar. O, toplumu ve siyasal gelişmeleri bu pencereden okur. Teoriyi, dünyanın devrimci dönüşümü için ele alır. "Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz" sözündeki, teorinin başındaki o "devrimci" sıfatı, öylesine söylenmiş değil. Teori, pratiğin ihtiyaçlarına

yanıt verecek, ona yol gösterecek bir alandır. Ve bu açıdan o, **devrimci** teori olmak zorundadır.

Lenin, bütün mücadele yaşamı boyunca olgu ve sorunlara devrimci bir anlayışla yaklaştı. Devrimin ihtiyaçlarını en başa koyarak teorik yaklaşımlarını geliştirdi. Gerçekliği, kılı kırk yaran “teknik tahlillere” dalanların tersine, doğrudan **devrimci sonuçlar çıkarmak** perspektifi ile çözümler.

Amacınız **dünyanın devrimci dönüşümü** ise tarihte ve toplumda bunun olanak ve eğilimlerini saptarsınız. Nesnele kölece teslim olan değil, tüm imkanları zorlayarak onu dönüştüren olursunuz. Bir devrimciler örgütü ile dünyayı yerinden oynatırsınız!

Hele de tüm dünyanın başkentleri milyonlarca emekçinin öfkeli gösterileriyle sarsılıyorken!.. Evet, yaşlı dünyamız savaşlarla, ayaklanmalarla, krizlerle, açlıkla, direnişlerle, grevler ve gösterilerle sarsılıyor.

Çatışmalar yeni başlamadı kuşkusuz. Krizler ve ayaklanmalar da. 30 yıldır gittikçe yoğunlaşan bir tempoda günlük yaşamımızın bir parçası durumunda.

Özellikle Ukrayna’da patlak veren antifaşist ve antiemperyalist savaş, kelimenin gerçek anlamında bir dönüm noktası oldu. Bir taraftan tüm dünyayı yok olmanın eşiğine getirecek olan nükleer savaş tehlikesi hiç olmadık derecede yakın ve güçlü bir ihtimal haline geldi; diğer taraftan 1989-91 karşı devrimlerinden beri pervasız saldırılarını iyice artıran emperyalistlerin, çöküş sürecini iyice görünür hale getirdi. Tüm dünyada anti-emperyalist hareket, Ukrayna’daki anti-emperyalist ve anti-faşist nite-

likteki savaştan güç ve moral alarak yükselişe geçti.

İkinci önemli sıçrama, 7 Ekim’de Filistin devriminin siyonist İsrail’e karşı gerçekleştirdiği kahramanca eylemle geldi. Filistin savaşçıları, en eşitsiz koşullarda, emperyalizm tarafından silahlandırılan ve her tür askeri-istihbari araç gereçle desteklenen siyonist düşmana muazzam bir darbe indirdi. Aşılmaz denilen askeri bariyerleri aştı. Habersiz kuş uçmaz denilen koşullarda, düşmanın burnunun dibinde büyük bir gizlilik içinde başarılı bir askeri operasyonu hazırladı. Sonuçta İsrail siyonizmi ve onun destekçisi emperyalist devletler için tam bir yenilgi olan eylemi gerçekleştirdi.

Başlı başına bu başarı, tüm dünya halkları için, emperyalist-kapitalist sistemin ve onun Ortadoğu’daki karakolu siyonist İsrail’in güçsüzlüğünün en önemli göstergelerinden biri haline geldi. Siyonist şebekenin bugün Gazze’de tam bir soykırıma girişmesi tam da bu yüzden! ABD’nin ve onun peşinden ayrılmayan diğer emperyalistlerin bölgeye derhal donanmalarını göndermeleri, bu yüzden. Güçsüzlükleri iyice belirginleşti. Korkuyorlar. Her şeyi yitirmekten korkuyorlar ve tüm bölge halklarını, kendi işbirlikçi yönetimlerini bile, bu devasa askeri güçle sindirmeye çalışıyorlar.

Buna rağmen tüm dünyada milyonlarca ve milyonlarca emekçinin sokaklara Filistin bayraklarıyla çıkıyor olmaları, emperyalist merkezlerin devasa gösterilerle sarsılması, bu devasa askeri gücüne rağmen kaybedenin kim olduğunu apaçık göstermektedir. İşçi ve emekçiler tüm dünyada başkaldırı halindedir.

Bütün çağdaş gelişme, bu çağa

aykırı kapitalist üretim biçimine ve tarihi olarak hiçbir varlık nedenine dayanmayan burjuvaziye karşı ayaklanma halinde! Üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin kapitalist sistem altında olgunlaşması, tek tek ülkelerle sınırlı kalmayan, küresel bir gerçektir. Mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirildiği çağın yeni ve en son evresine girmiş bulunuyoruz.

Devrimler çağı yıkıcı enerjisini, üretici güçlerin içinde bulundukları kapitalist üretim ilişkileri kabuklarına sığamayacak ve bu kabukları çatlatacak denli gelişmiş olmalarından; eski toplumun yeterince çürümüş, dağılmış ve toplumsal öğeleri denetleyemez duruma gelmesinden alıyor. **Tüm dünya çapında, yönetenler eskisi gibi yönetemiyor.**

Dünya ölçeğinde, devrimin öz-neleri bir araya geliyor, çıkarların uyumu ve birlikteliğin gücünün bilincine varıyor. En karanlık zamanlardan beslenen sezgileri, çok yönlü yetenekleri, zengin ilişkileri ve doyuma ulaşmayı bekleyen acil ihtiyaçları ile sosyal insan, kapitalist özel mülkiyete karşı koyuyor. Tür olarak kendi geleceğini ciddi anlamda tehlikede gören emekçiler, kapitalist bireyi ve özel mülkiyetini feda etmeye girişiyorlar. Yani **dünya çapında, yönetilenler artık eskisi gibi yönetilmek istemiyor.**

Kapitalist sistemin küresel çöküşüne, ABD emperyalizminin dünya çapında hegemonyasının ve kendi toplumsal dokusunun çözülüşü eşlik ediyor. Bu durum, başlı başına, dünya emekçi sınıflarına, eğer harekete geçerse zafere ulaşabileceklerine dair umudu aşıyor.

Donbass'ta tüm emperyalist güçlere ve onların saldırı kıtası olarak iş

gören faşist sürülere karşı yürütülen antiemperyalist ve antifaşist karakterdeki savaş, bugün tüm dünyada işçi sınıfı ve emekçi halklar arasında emperyalizme karşı mücadele ruhunu güçlendiriyor. Devrimci Filistin halkının kahraman direnişi, bu antiemperyalist mücadele ruhunu gözler önüne seriyor.

"Ya sosyalizm, ya barbarlık" ikilemi, tüm yakıcılığı ile önümüzdedir. Yaşlı dünyamız büyük bir altüst oluş sarmalına girmiş bulunuyor. Bu koşullarda sonucu yalnızca ve yalnızca mücadele belirleyecek. İşçi ve emekçi yığınların mücadelesi belirleyecek.

Mücadele demek, örgüt demek-tir. "İşçi sınıfının örgütten başka bir silahı yoktur!" (Lenin)

Bu kısacık tümce aslında sınıflar savaşımının tüm bir tarihinin en özlü ifadelerinden biridir. Marx'ın söylemiyle "devrimci olmak ya da bir hiç olmak" dışında bir seçeneği olmayan proletaryanın, örgütsüz bir hiç olduğu gerçeğinin en kısa ifadesidir. O proletaryadır ki tarihi ve toplumu değiştirme tarihsel görevini üstlenmiştir, hiç olmak istemiyorsa, en güçlü örgütle silahlanmak zorundadır.

Her toplumsal olgu gibi, proleter örgütler de tarihsel bir evrimin ürünüdür. Farklı gelişme aşamalarında, farklı tarihsel dönemlerde farklı tipte örgütler olarak çıkarlar tarih sahnesine.

Babeuf'un Eşitler Komplosu'ndan İngiltere'nin Chartist hareketine, sendikalar, komiteler ve değişik işçi derneklerinden Komünistler Birliği'ne (Komünist Liga); oradan I. Enternasyonal'e; işçilerin kitle partilerine ve bu partilerin bir "danışma kurulu" gibi hareket eden II. Enternas-

yonale... uzun ve zengin bir deneyim sahibidir enternasyonal proletarya. Zincirin son halkası, çağımızın temel karakterine göre biçimlenen Leninist tipte partidir.

Yüzyıl dönümü aynı zamanda kapitalizmin kapitalist emperyalizme dönüşüm dönemiydi. Lenin'in yıllar sonra isabetli olarak gösterdiği gibi, bir çürüme, asalaklaşma ve aynı zamanda sosyalizmin öngünü olan bir çağ başlıyordu. Bu çağın, kelimenin gerçek anlamında devrimler çağının savaşı örgütünü yaratmak, Lenin'in bizzat kendi pratiğinden çıkardığı temel görev oldu.

Dönem her yönden kendisini temsil edecek **politik bir örgütlenmeyi** dayatıyordu. Proletaryanın devrimci sınıf partisi olan **Leninist Parti** böylesi bir devrimci dönemde doğdu. **Leninizmi** yaratan koşullar aynı koşullardı. Hem Rusya'da ve hem de dünyada Leninizmin koşulları ortaya çıkmıştı. Stalin'in Leninizm için yaptığı "proleter devrimler çağının Marksizmi" tanımı, tam da bu gerçeğin altını çizmektedir.

Ekim Sosyalist Devrimi yeni tipte bir parti olan Bolşevik Parti (Leninist Parti) tarafından zafere ulaştırıldı. Pratik olarak proleter devrimlerin başladığı çağdır emperyalizm. Proletarya diktatörlüğünün **pratik bir görev** olarak gündeme geldiği çağdır. Ve onun temel savaş örgütü de Leninist partidir. Bu pratik göreve soyunan bütün ülkelerin komünistleri hızla uzlaşmacı, çürümüş II. Enternasyonal partilerinden kendilerini ayırırlar. Aynı komünist partilerini kurarlar. Bu partilerin bir araya gelmeleriyle III. Enternasyonal (Komünist Enternasyonal) kurulur. III. Enternasyonal,

proletarya devrimleri çağının ürünüdür. Komintern'in kendisi de bir Leninist partidir. Gevşek örgütlenmiş eski enternasyonallerden farklı olarak bir **dünya partisi** olarak örgütlenmiş **Leninist partidir**. Böylelikle işçi sınıfının örgütlenmesi bir adım daha ileri taşınmış olur.

Komünist Enternasyonal partileri burjuvazinin en sert saldırılarında bile ayakta kalmasını bilen ve her koşulda mücadele etme yeteneği kazanan niteliklere sahip oldular. 1943'te dağıtılan Komintern döneminde proletarya, komünist partilerin önderliğinde birçok alanda başarılı oldu. Sınıflar mücadelesinde proletaryaya öncülük ettikleri için, mücadele alanında hiçbir boşluk bırakmadılar. Sosyalizm bir sistem olduktan sonra, hem yeni tip proletarya partilerinin, hem de sosyalizmin etkinliği iyice arttı.

III. Enternasyonal'ın dağılmasından sonra uluslararası komünist hareket ara sıra yapılan **komünist ve işçi partileri zirvesi** biçiminde bir araya geldi. Son yarım yüzyılın büyük bir bölümünü kapsayan bu ilişki biçimine denk gelen süreçte, komünist partileri birbirinden farklılaştılar. Avrupa komünist partilerinin büyük bölümü, burjuvaziyle sınıf işbirliği anlamına gelen "Avrupa Komünizmi"ni benimsediler. Böylece bu partiler, Leninist parti anlayışından, bilimsel sosyalist öğretiden tamamen kopup proletarya diktatörlüğünü ve "öncü parti" anlayışını yadsıyarak düzene yöneldiler. Sosyalist ülkelerdeki komünist partileri temelde bilimsel sosyalist ilkelere bağlı kalırken, çeşitli noktalarda Marksist-Leninist ilkelerde ciddi hatalar işlediler, **giderek** komünist partisi konumundan uzaklaştılar ve sonuçta

dağıldılar. Bağımlı ülkelerin komünist partileri ise, esas çoğunlukla oportünist-reformist bir temele oturdular ve zamanla sınıflar mücadelesinin dışına düştüler. Bağımlı kapitalist ülkelerde sınıflar mücadelesindeki boşluğu **sol devrimci örgütler** doldurdu. 1989-91 karşı-devrimleri sonrası Marksizme pamuk ipliğiyle bağlı bu partilerin hemen tamamı sosyalizmden uzaklaştılar.

“Leninist partinin çağının geçtiği,” “eski örgüt modellerinin miadını doldurduğu,” türünde sıralanıp giden “yeni arayışlar”, aslında örgütsüzlüğü yaymakla tam da sermayenin hedeflediği şeyi gerçekleştiriyor. Biz ise çağımızın tam da Lenin’in ifade ettiği proleter devrimler çağı olduğu gerçeğinden hareketle, bir kere daha, “**öncü örgüt**” diyoruz, **Leninist parti** diyoruz. Sosyalizm günümüzün acil bir sorunudur, **Leninist parti** de aynı şekilde günümüzün temel aracıdır!

Sosyalist ülkelerde gerçekleşen karşı-devrimler tarihsel birikimi ortadan kaldırmadığı gibi sosyalizmin yarattığı maddi kültürel birikimi ve onun etkinliğini de ortadan kaldıramamış değil. Proleter hareketin yaslanacağı ve besleneceği muazzam bir birikim mevcut. Komünist parti, kitleler içinde derin kök salan sosyalist birikimi kucaklamak ve onu her yerde egemen yapmak zorunda. Bu kapsamlı görev, komünist partisini **nitelik** olarak yetkin olmaya zorluyor. Öte yandan her ülkedeki burjuva egemenlikleri uluslararası bir nitelik kazandığında, uluslararası devrimci proletaryanın **enternasyonalizmi** eylemsel temelde bir zorunluluk olarak öne çıkmıştır. Uluslararası komünist hareketin en önemli meselelerinden

biri yeni bir savaşçı “Enternasyonal” kurmaktır.

Malum, ancak “yürüyerek söylenir şarkılarımız” Enternasyonalle kurtulur insanlık. Amacımız devrim yapmak. Son derece pratik ve yakıcı bir görev. O zaman yürüyelim... Lenin’in işaretiyle...

ULUSLARARASI
LENIN

INTERNATIONAL
LENIN

Lenin, Emperyalizm ve Savaş

.....

Cuma Şat

Mücadele Birliği Gazetesi Yazarı

Emperyalizme karşı savaş ve dolayısıyla emperyalizm üzerine tartışmalar, belki de Lenin'in emperyalizm tahlili ve eleştirisini yaptığı yıllar hariç, tarihte hiç bu kadar gündeme gelmedi.

Bunun açık ve anlaşılabilir nedeni var. Elbette bu tartışmaların, emperyalizm üzerine farklı farklı düşüncelerin gündeme gelmesinde Rusya'nın Ukrayna'da ABD-NATO-AB gibi emperyalist devletlere ve onların koruması altındaki faşist birliklere karşı yürüttüğü savaşın büyük bir etkisi var.

Ne var ki, tartışmaların böyle şiddetli biçimde gündeme gelmesinin en az bunun kadar etkili başka nedenleri de var. Bu nedenlerin başında, emperyalizme, dolayısıyla kapitalizme

ve faşizme karşı verilen mücadelenin bütün dünyada daha önce görülmemiş bir düzeye varması geliyor.

Dünya, şimdi, abartısız, dünyanın bir ucundan diğer ucuna kadar, emperyalizme karşı mücadelelerle sarsılıyor. Bu mücadelenin kimi yerlerde dolaysız, kimi yerlerde ise dolaylı biçimde antikapitalist, antifaşist içerikle sürdüğünü rahatlıkla görmek mümkün. Dünyada görülen bütün somut olgu ve olaylar bizi şu tespiti yapmaya götürüyor: **Dünyada antiemperyalist mücadele yeni bir aşamaya girmiştir.**

Bu aşamayı önceki dönemden ayıran temel çizgiler, mücadelenin yaygınlığı ile sınırlı değil. Bu var. Ancak en az bunun kadar önemli başka noktalar da var. Filistin halkının Siyonist İsrail'e karşı giriştiği savaş, bu

savaşta Siyonist İsrail'in kullandığı yöntem ve ve yaptığı vahşet düzeyindeki katliamlar dünya halklarını ayağa kaldırdı. Bu mücadele, milyonlarca insanı kapsayan bir niceliğe ulaşırken nitelik bir dönüşüme, bir sıçramaya da yol açıyor. Emekçi sınıflar, Filistin halkıyla enternasyonal dayanışma için meydanlara çıkarlarken, Filistin halkına her türlü desteği yasaklamaya çalışan kendi emperyalist hükümetlerine de meydan okumuş oldular. Bu meydan okuma devam ediyor ve hareketin devrimci, yıkıcı içeriğini de derinleştiriyor.

Bir diğer önemli çizgi, yüzyıldan fazla zamandır emperyalizmin hayasız, sınır tanımaz, köleci sömürüsü altında inleyen Afrika halklarının son birkaç yıldır emperyalist devletlere karşı yeni başkaldırı dalgası oldu. Burkina Faso, Mali, Nijer, Gine, Gana gibi Afrika ülkeleri son birkaç yıl içinde ardı ardına gerçekleşen askeri darbelerle başta Fransa olmak üzere emperyalist devletleri topraklarından kovdular. Nijer, Aralık ayında, son Fransız askerini de kovarak Fransa'nın askeri varlığına son verdi.

Yeri gelmişken altını çizmek gerekiyor: Bu ülkelerin askeri güçlerinin emperyalist devletleri ülkelerinden kovmuş olmaları onların emperyalizmin egemenliğinden tam ve kesin biçimde kurtuldukları anlamına gelmiyor. Elbette, emperyalist güçlerin askeri varlığına son vermiş olmaları önemlidir. Ancak emperyalizme karşı mücadelenin tüm tarihi ve Lenin'in emperyalizm tahlili bize antikapitalizmle birleşmemiş antiemperyalizmin önünde sonunda yarı yolda kalmaya mahkûm olduğunu açıklıkla

gösteriyor.

Lenin, *"tröstlerin ve bankaların politikasına karşı, bu tröst ve bankaların ekonomik temellerine dokunmayan bir 'mücadele' burjuva reformizmine ve pasifizme çıkar, masum ve iyi niyetli dileklerden öteye gidemez"* tespitinde bulunmuştu.

Lenin'in sözlerini günümüze uyarlayacak olursak, emperyalizme karşı mücadelenin tam ve kesin bir zafere ulaşması için kapitalizme karşı mücadeleyle; kendi topraklarında burjuva sınıfa, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetine karşı mücadeleyle birleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşırız.

Lenin'in sözlerinin doğruluğu, salt antiemperyalist mücadeleyle sınırlı kalan tüm "bağımsızlık mücadelesi" veren ülkelerin bir süre sonra emperyalizme gerisin geri mali, ekonomik, diplomatik, hatta askeri yönden bağımlı ya da yarı bağımlı ülkeler haline dönmüş olmalarından da görüyoruz.

Emperyalizmi kendi çağında belirgin biçimde ortaya çıkmış tüm detayları ile ele alıp inceleyen Lenin, emperyalist devletlerin, *"dünyanın ekonomik ve politik yönden paylaşılmasına çıkan dış politikasının devletsel bağımlılığın tam bir dizi geçiş biçimlerini yarattı"*ğının altını çizer ve devam eder:

"Bu çağ için," der Lenin, *"karakteristik olan, sadece ülkelerin sömürge sahipleri ve sömürge ülkeler olarak iki ana gruba ayrılmaları değil; aynı zamanda, politik olarak, biçimsel olarak bağımsız olan, ama gerçekte mali ve diplomatik bir bağımlılık ağı içine düşmüş, çok çeşitli türde bağımlı ülkelerin de varlığıdır. Bu biçimlerden birine, yarı-sömürgelere biraz önce değinmiştik. Bir başka biçime ti-*

pik bir örnek olarak örneğin Arjantin gösterilebilir... Politik bağımsızlığın yanında mali ve diplomatik bağımlılığın biraz farklı bir biçimini Portekiz vermektedir. Portekiz, bağımsız ve egemen bir devlettir fakat... fiilen İngiltere'nin himayesi altındadır."

Bütün bu bilimsel ve tarihsel gerçeklerden, somut olgulardan çıkarılacak başlıca sonuç, antiemperyalist mücadelenin tam ve kesin bir zafer için, kapitalizme, burjuva sınıfa, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetine karşı mücadeleyle birleştirilmesi gerektiğidir. Lenin'in 1916'larda yaptığı bilimsel tahlil, aradan geçen yüzyıldan fazla zaman içinde çok daha geçerli olmuştur. Zira, emperyalist mali sermayenin ve "onun sadık dostu" emperyalist diplomasinin gücü, yüz kat, bin kat artmış; dolayısıyla, başka kapitalist ülkelere, o ülkelerin burjuva sınıfına boyun eğdirme gücü de o oranda artmıştır.

Günümüzde, herhangi bir ülkenin burjuva sınıfının emperyalist-kapitalist sistem dışında kalarak gelişme, varlığını sürdürme koşulları kalmamıştır. Her kapitalist ülkenin sermaye sınıfı, varlığını sürdürmek, dünya işçi sınıfının, emekçi halkların ve doğanın sömürsünden sermayesi oranında pay kapmak için emperyalist mali sermaye ile, emperyalist bankalarla, tröstlerle, devlet ve hükümetlerle bağını sürdürmek; daha doğru bir ifadeyle, bu güçlerin bağımlılığı altına girmek zorundadır.

Bütün bu gerçekler, dünyada antiemperyalist mücadelenin yeni ve üst bir aşamaya geçtiği gerçeğini ne ortadan kaldırıyor ne de gölgeliyor. Biliyoruz ki, emperyalist devletlerin

başka ulusları sömürü ve ulusal baskı altına almaları, ezilen ulus durumuna düşürmeleri ulusal başkaldırlara, ulusal isyan ve ayaklanmalara yol açar. "Ulusal baskı ulusal ayaklanmaları çağırır."

Örneğin, Afrika kıtasında emperyalist devlet ve hükümetlerin varlığına karşı gerçekleşen askeri darbelelerin arkasında güçlü bir halk iradesi; Afrika halklarının emperyalist sömürüden, kendi kapitalistlerinin sömürsünden, açlık ve yoksulluktan kurtulma yönündeki güçlü, karşı konulamaz isteği var. İktidarı ele geçiren askeri güçler, emperyalist devlet ve hükümetlere meydan okuma gücünü ve cesaretini emekçi sınıfların, yoksul halkların emperyalizme karşı mücadele istek ve eğiliminden alıyorlar.

Dünya işçi sınıfı ve yoksul, ezilen emekçi halkları dünyanın dört bir tarafında emperyalizme karşı mücadele içine atılırken salt bir "bağımsızlık" isteği ile hareket etmiyorlar. Hatta diyebiliriz ki, kapitalist sömürüye, kapitalizmin kendisine karşı mücadele isteği; kapitalist sömürüden kurtulmuş, daha iyi bir gelecek, güvenli, açlık ve yoksulluğun olmadığı bir dünya isteği çok daha ağır basmaktadır.

1999'da emperyalist-kapitalist sistemin kalbi ABD'de, Seattle'de, "Başka Bir Dünya mümkün" sloganı altında başlayan ayaklanma dünya işçi sınıfı ve emekçi halklarının kapitalizmden kurtulma isteğinin, bu isteğin artık dünya halklarını saran bir istek haline geldiğinin en somut kanıtı oldu. Bu istek artık pratik bir ifade, emperyalizme ve kapitalizme karşı bir ayaklanma konusu haline gelmeye başlamıştı.

Emperyalistler, sınıf savaşının

dünya çapında geldiği bu aşamanın gerçek içeriğini anlamada hiç gecikmediler. Yeni “yüzyıl”ın “ayaklanmalar yüzyılı” olacağını ilan ettiler ve hazırlıklarını “karşı ayaklanmalar” biçiminde yapmaya başladılar. NATO, “meskûn mahalde muharebe” eğitimlerine, yani askeri güçlerini iç savaşa göre eğitip konumlandırma planlarına hiç gecikmeden başladı.

ABD hegemonyası, bununla birlikte emperyalist-kapitalist sistem çökmeye, isyanlar, ayaklanmalar ve toplumsal devrimler çağı ise günün gerçekliği olmaya başlamıştı. Kuşku yok, bu, dünya tarihinde sınıfsız, sömürsüz, sınırsız bir dünyaya doğru giden süreçte bir “yeni evre” idi.

ABD emperyalizminin buna yanı sıra, dünya proletaryası ve emekçi halklarına karşı “küresel iç savaş” ilanı oldu. 11 Eylül 2001’de kendi “İkiz Kuleler”ini tarihin gördüğü en büyük provokasyonla yıkarak dünya proletaryası ve ezilen, sömürülen emekçi halklarına karşı “küresel iç savaş”ı ilan etti. “Ya bizdensiniz ya onlardan” sloganı, ABD’nin temel hareket sloganı oldu. ABD emperyalizmi, bu sloganla diğer tüm emperyalist hükümetlere kendi üstünlüğünü kabul ettirdi, onlara boyun eğdirdi; onları arkasında hizaladı ve dünya proletaryası ile ezilen halklarına karşı saldırıya geçti.

Bu topraklarda Leninistler, “İkiz Kuleler”in binlerce insanın ölümü pahasına yıktırılmasının ABD provokasyonu ve ABD’nin dünya proletaryası ile emekçi halklarına karşı “küresel iç savaş” ilanı olduğunu hemen ikinci gün açıkladı. ABD ve diğer emperyalistler, dünya proletaryası ve emekçi

halklarına karşı “küresel iç savaş” ilanı ile birlikte, her yerde terör estirmeye başladılar. McCharthizm yeniden ve çok daha güçlü biçimde hortlatıldı.

“..emperyalizmin en derin ekonomik temeli tekeldir. Bu tekeli, kapitalist bir tekeldir, yani kapitalizmden doğmuş olan ve kapitalizmin, meta üretiminin, rekabetin genel koşulları içinde, bu genel koşullarla sürekli ve çözülmez bir çelişki halinde bulunan bir tekeldir.” diyor Lenin. Tekelci kapitalizm ve onun en gelişmiş hali olan emperyalizm, “özgürlük değil, egemenlik ister”.

Aynı şekilde, tekelci kapitalizm, demokrasiye değil, siyasi gericiliğe tekabül eder; politik olarak genelde şiddet ve gericilik eğilimidir. Tekelci kapitalizm her yere kendi ilkelerini götürürken demokrasiyi sürekli biçimde ortadan kaldırma, yerine siyasi gericiliği ikame ettirme eğilimi içinde olur.

Emperyalist-kapitalist sistemin derin, kalıcı ve yapısal bir bunalım içine girdiği günümüzde bu gericilik eğilimi, her yerde faşizm biçiminde karşımıza çıkıyor. Tekelci sermayenin açık, kanlı bir diktatörlüğü olarak faşizm, bir karşı devrim hareketidir.

Emperyalist güçler, dünyaya yayılan isyan, ayaklanma ve devrimlere karşı dünyanın her tarafında faşist güçleri topluyor, bir araya getiriyor, örgütleyiyor, silahlandırıyor ve kudurmuş köpekler gibi işçi sınıfının, emekçi halkların üzerine salıyor. Libya’da bunu gördük, Suriye’de bunu gördük, Ukrayna’da önce “Maydan darbesi”inde, sonra bütün Ukrayna’da bunu gördük.

ABD emperyalizmi, bu darbeye faşistleri iktidara getirdikten sonra,

faşistler bütün Ukrayna ordusunu yine ABD'nin ve diğer emperyalistlerin akla gelebilecek her türlü desteği ile ele geçirdiler. Bugün Ukrayna'da devrimci Donbass halkları ve Rusya ordusu, Nazi artığı bu faşistlere ve onların arkasındaki emperyalist devletlere karşı savaşıyorlar. Ukrayna'da sürmekte olan savaşın antifaşist, antiemperyalist karakteri buradan geliyor.

Şüphesiz, faşizme karşı sosyalizm bayrağını yükselterek ayaklanan Donbass halkları emperyalistlerin ve faşistlerin ilk hedefiydi; ama son hedefleri değildi. ABD ve diğer emperyalistler, yıllardır Rusya'yı askeri yönden kuşatmak ve bir savaşla onu ortadan kaldırmak için hazırlık yapıyorlardı.

Şu soru sorulabilir ve soruluyor da: ABD ve diğer emperyalistler kapitalizm yoluna girmiş Rusya'yı neden parçalayıp ortadan kaldırmak istiyorlar?

Dünyadaki bütün burjuva işbirlikçisi, uzlaşmacı, sosyal reformist parti ve güçler, bu soruya "büyük güçlerin çarpışması" ya da "büyük güçlerin paylaşım savaşı" şeklinde yanıt veriyorlar. Böylece, Kautsky'nin yolunda yürüyen bu oportünistler, esasında emperyalist efendilerine açıktan ya da gizliden gizliye yaranmaya çalışmış oluyorlar. Emperyalizmin bütün gelişmesi, sermayenin korkunç birikimi ve bu birikmiş sermayenin çok az elde toplanmış olması oportünist çıbanı işte bu derece olgunlaştırmıştır.

Oysa, yukarıdaki sorunun yanıtını ABD'de önemli bir kurum olan, ABD hükümetlerinin politikalarının belirlenmesinde etkili, Cumhuriyetçi

Parti ile sıkı ilişkiler içindeki Hudson Institute'ün 2022 Aralık ayında yayınlanmış bir belgesinde buluyoruz. "Sovyetler Birliği'nin Nihai Çöküşü ve Rusya Federasyonu'nun Dağılması için Hazırlanmak" başlıklı belgede, stratejik hedefin "Sovyetler Birliği'nin nihai çöküşü" olduğunu, SSCB'nin insanlığın tarihsel belleğinden tamamen silinmesi, yok edilmesi gerektiği, oysa bugünkü Rusya'da izlerinin fazlasıyla kaldığı; bunun için "Rusya Federasyonu'nun dağılması" gerektiği ifade ediliyor.

Leninistlerin yıllar önce bilimsel tahlil yoluyla ulaştıkları bu sonuçların, saldırgan, ABD'nin nükleer savaş doktrinine önemli katkılar yapmış olan birinin kurmuş olduğu Hudson Institute tarafından on üç ay önce açıklanmış olması elbette önemlidir. Bu sonuçların bizi götürdüğü nokta şudur: Bugün Ukrayna'da süren savaş, esasında dünya burjuvazisi ile dünya proletaryası arasında; emperyalist-kapitalist sistemle sosyalizm arasında süren bir savaştır.

Bundan böyle hiçbir savaş, buna Filistin halkının Siyonist İsrail'e karşı verdiği kahramanca savaş da dahil, emperyalist-kapitalist sistemle sosyalizm arasındaki savaştan, yani "küresel iç savaş"tan ayrı olarak ele alınıp değerlendirilemez.

Ukrayna savaşında bütün emperyalistlerin, gerici güçlerin, faşistlerin ABD arkasında toplanmaları; buna karşılık, Küba'dan Kore Demokratik Halk Cumhuriyetine, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Nikaragua ve Venezuela'ya kadar, sosyalist, halkçı iktidarların, dünya işçi sınıfı ve ezilen halklarının Donbass ve Rusya Ordusu

arkasında cepheleşmeleri savaş hakkındaki değerlendirme ve görüşümü- zü doğrulayan somut kanıtlardır.

Bütün bu tabloda, savaşı bir “em- peryalist paylaşım savaşı” ya da bü- yük güçlerin çarpışması olarak değer- lendiren işbirlikçi, uzlaşmacı, sosyal reformist parti ve güçlerin açıktan ya da gizlice emperyalist cephede yer aldıkları tartışma götürmez açıklıkta. Emperyalizm, oportünist çıbanı dü- şündüğümüzden çok daha fazla ol- gunlaştırmıştır.

Başta ABD emperyalizmi olmak üzere, emperyalist devlet ve hükü- metler, dünya yüzeyine yayılmış olan bu savaşı kazanmak için dünyanın her tarafında faşizmi destekliyor, fa- şist partileri yönetime taşımaya çalışı- yor. Emperyalistler, bu politikalarını hayata geçirmek için toplumun bilinç bakımından en geri, kültürel bakı- mdan en çürümüş, yozlaşmış, uyuşmuş yığınlarına dayanıyorlar. Biliyoruz ki, burjuva toplumda bu yığınlar sayısal olarak her zaman çoğunlukta olurlar. Egemen burjuva sınıf, korkunç pro- paganda araçları, maddi ve ideolojik gücü sayesinde bu yığınları etkisi al- tına alabiliyor, uyuşturup yozlaştıra- biliyor, lümpen proletaryaya dönüş- türebiliyor.

Faşist partiler, işte bu yığınlara dayanarak “seçimler” yoluyla ülke- lerin yönetimine gelebiliyorlar. Ar- jantin’de, Hollanda’da gördüğümüz budur. Gelecekte başka ülkelerde de benzer gelişmeyi görürsek şaşırma- ya- cağız. Çünkü, dünya burjuvazisi, artık bütün ülkelerde gericiliği, faşizmi ik- tidara getirmeye çalışıyor. Dolayısı- la, kapitalist ülkelerde seçimler yolu- la devrimci, komünist, emekten yana

partilerin yönetime gelmeleri; gelseler bile gerçek iktidar gücü olmaları, ikti- darda kalmaları mümkün değil.

Fakat bütün bunlar, devrimden umudunu kesmiş, her şeyi burjuva sınıfın insaf ve merhametine, kapita- lizmin barışçıl gelişmesine bağlamış işbirlikçi, uzlaşmacı sosyal reformist partilerin, gözyaşları içinde, burunla- rını çekerek söyledikleri gibi, “sağ”ın yükselişte olduğu anlamına gelmiyor. Dünyada yükselen “sağ” değil dev- rimdir.

Emekçi sınıfların, ezilen halkların proletarya önderliğinde iktidara gel- melerinin tek yolu devrimdir. Emegin iktidarı ancak bir devrimle kurula- bilir. Dünya burjuvazisinin bir karşı devrim gücü olarak faşizmi, faşist partileri bütün ülkelerde yönetime taşımaya çalışması dünyada devrim- ci durumun varlığının; emperyalist güçlerin buna karşı savunma pozis- yonunda olduklarının ifadesidir.

Dünyada devrimci durum her geçen gün biraz daha olgunlaşıyor, toplumsal devrim koşulları daha el- verişli hale geliyor. Emperyalizmin 11 Eylül 2001’de başlattığı gerici küresel iç savaşa dünya proletaryası ve ezilen, sömürülen halklar devrimci küresel iç savaşa yanıt veriyor. Emperyalist-ka- pitalist sistemi, burjuva egemenlikleri sarsan iç savaş şimdi ABD emperya- lizminin derinliklerine kadar yayılmış durumda.

Kapitalist üretimin engeli serma- ye tekelinin bizzat kendisidir. Lenin, bundan yüzyıldan fazla bir zaman ön- cesinde kapitalist meta üretimi konu- sunda şu tespiti yapmıştı: “*Kapitaliz- min gelişmesi öyle bir noktaya varmıştır ki, meta üretimi hala ‘egemenliğini’ koru-*

makla ve ekonomik yaşamın temeli sayılmakla birlikte, aslında sarsılmıştır..."

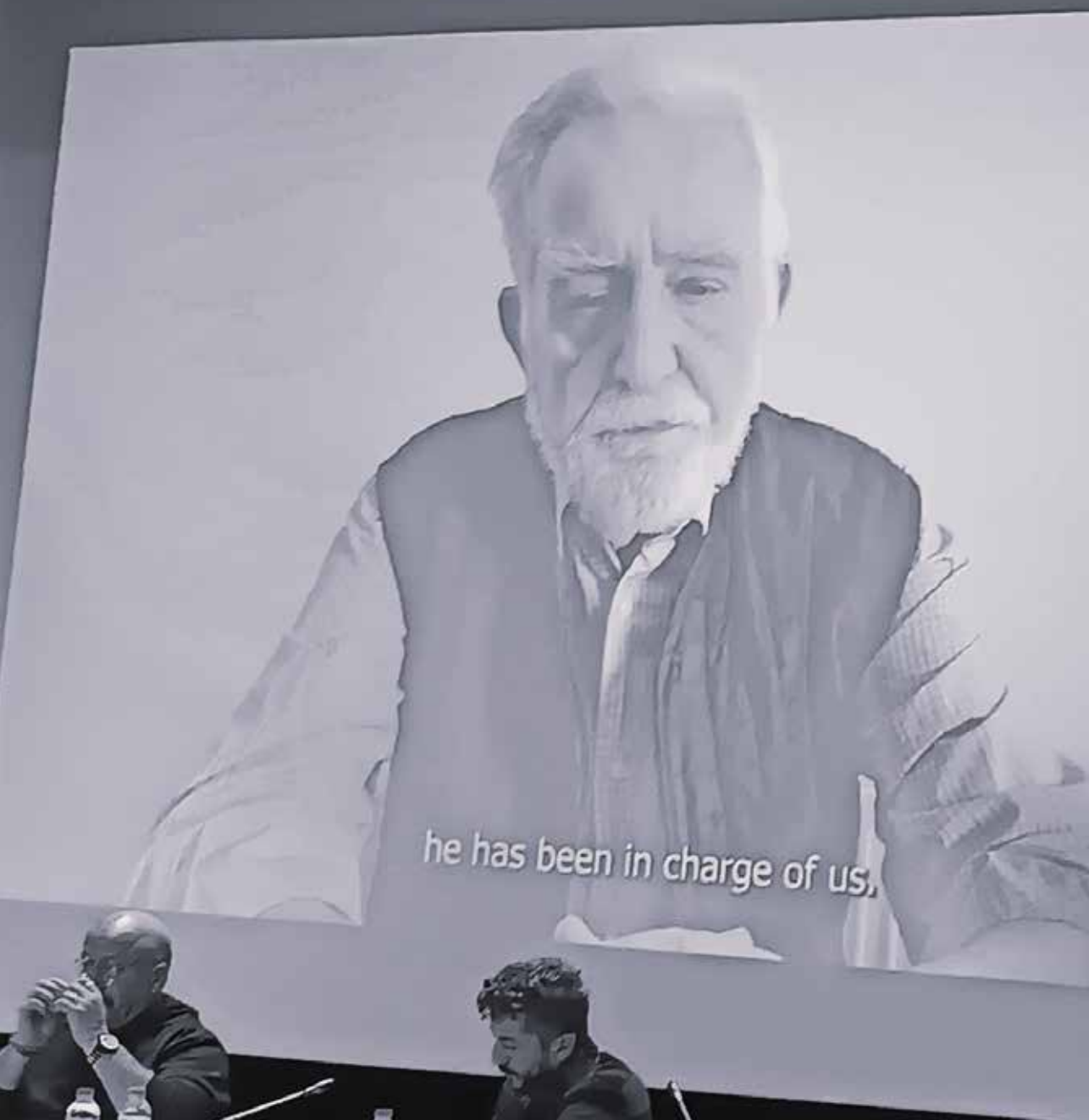
Günümüzde tekeller kapitalizmin, başka bir ifadeyle, emperyalizmin gelişiminin vardığı nokta, yüzyıl öncekiyle karşılaştırılamayacak düzeydedir. Sosyal reformist işbirlikçi, uzlaşmacı partiler, olgunlaşmış bir çibana dönüşen oportünist akımlar, tıpkı ustaları Kautsky gibi, kapitalizmin bu gelişmesinden, kapitalizmin barışçıl gelişme olanaklarını ararlar. Oysa kapitalist gelişme sonucu sermaye, biriktikçe ve daha az elde merkezileştikçe, kan kokusu almış köpek balıkları gibi saldırganlaşır; bu gelişme sermaye sınıfı tarafından korkunç servet birikimine, proletarya ve emekçiler tarafından ise, aynı oranda sefalet birikimine yol açar. Kapitalist üretimi sürdürülemez noktaya getiren şey işte kapitalizmin bu temel çelişkilerinin keskinleşmesi ve derinleşmesidir.

Bu çelişkilerin keskinleşmesi ve derinleşmesi sonucu, dünya proletaryası ve emekçi, ezilen halkların gelişen, sertleşen devrimci mücadeleleri, kapitalist meta üretimiyle birlikte emperyalist kapitalist sistemi çöküşün eşiğine getirmiştir. Şimdi o noktadayız. Tarih bizi o noktaya getirmiştir.

Onun için şimdi büyük bir haklılık ve güvenle diyoruz ki, emperyalist-kapitalist sistem çöküyor ve yeni bir çağ, toplumsal devrimler çağı sökün ediyor. Onun için bir kez daha haykırıyoruz:

Şimdi Devrim Zamanı!

Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!

he has been in charge of us,

BRASI
WIN
WIN

INTERNATIONAL
LENIN
CENTRE

Temel Tehdit: Orta Doğu Halklarının Devrimci Başkaldırısı

.....
Ergun Adaklı

Lenin'in yüzüncü ölüm yıl dönümü ile ilgili gerçekleştirilen bu çok önemli sempozyuma katılan ve izleyen tüm arkadaşları selamlıyorum.

Özellikle Türkiye dışından Uluslararası Komünist Hareket ve Devrimci Mücadeleden katılan parti temsilcilerine hoş geldiniz diyorum.

Lenin yüz yıldır sadece aramızda değil, başımızda. Çünkü gerek Marksist teoriye katılımları, katkıları, gerekse temel politik tespitleri, gerekse örgüt anlayışı konusundaki getirdiği örgüt ve mücadele anlayışı konusunda getirdiği yenilik, yeni kavrayışla bugün de hala yolumuzu aydınlatan diyor. Tabii. Yüzyıl geçtik-

ten sonra bu çağda geçmiş dünya sol hareketin pek çok unsuru Marx'tan Lenin de vazgeçtiler. Ama uluslararası kapitalizme karşı, emperyalizme karşı, bölgede, bölgelerinde, ülkelerinde savaşı devam ettiren devrimciler, komünistler daha hala Lenin'in yol göstericiliğinde şiddetle ihtiyaç duyuyorlar.

Lenin'in özellikle dünya devrimci hareketine kattığı en temel konulardan birisi sınıftan bakış ve sınıf üstünden örgütlenme, sınıfsal örgütlenme. Buna bugün şiddetle ihtiyacımız var. Tabii ki Lenin, gerek Marksist-Leninist teori itibariyle, gerek örgütlenme ve mücadele anlayışı iti-

barıyla ortaya koyduğu perspektifleri burada aktaracak veyahut da sözünü edecek değilim. Zaten biliniyor ve arkadaşlar da bunların üzerine değil de iniyorlar. Benim esas vurgulamak istediğim konu şudur. Bir bütün olarak Ortadoğu, Ortadoğu coğrafyasının tümü yeni bir devrimci başkaldırıya gebedir. Buna hazırlanmamız lazım. Ve hazırlanırken de Marx'tan, Lenin'den bugüne kadar bu savaşın, sınıf mücadelesinin rotasını çizmekte, bize her zaman yol göstericilik, rehberlik yapmış olan tüm devrimcilerle ihtiyacımız var. Tüm düşünürlerle, tüm geçmiş politik önderler Bize ihtiyacımız var ama en fazla Lenin'e ihtiyacımız var.

Lenin'in emperyalizm üzerine ortaya koyduğu tahliller bugün her zamankinden çok daha capcanlı olarak karşımızda duruyor. Emperyalist kapitalist sistem, tam da Lenin'in bahsettiği gibi çürümüş, kokuşmuş ve giderek çöküşe doğru giden bir sistem olarak karşımızda duruyor. Sadece karşımızda durmakla kalmıyor, aynı zamanda tüm tüm dünyayı ve özellikle de Ortadoğu bölgesini, bölgemizi tarumar etmek, yıkmak için de elinden geleni yapıyor. Bütün amaç, ekonomik, siyasi ve askeri hegemonyasını, dünya çapındaki hegemonyasını kaybetmemek.

Sovyetler Birliği çözüldükten sonra '92'den '97'ye kadar NATO, emperyalist kapitalist sistemin temel merkezi savaş örgütü olarak, aynı zamanda politik örgütü olarak uzun yıllar, beş yıl boyunca belli tahliller yaptı, belli çalışmalar yaptı. Amaç şuydu Sovyetler Birliği ve aynı za-

manda Varşova Paktı çözüldükten sonra NATO'nun şimdi karşısındaki esas düşman kim olacak?

Çünkü bahsettikleri NATO'nun kuruluş gerekçesi olarak koydukları Varşova Paktı çözüldü. O zaman NATO niye lazım? İşte buna yeni bahaneler ve yeni yaklaşımlar bulmak için bir stratejik araştırma çalışması yaptılar, tahlil çalışması yaptılar. Uluslararası planda NATO'ya katılan bütün ülkelerin stratejik uzmanları çerçevesinde geniş bir çalışmadan sonra 97'de NATO'nun yeni perspektiflerini belirlediler. İsmi de NATO'nun yeni stratejik tehdit algılamaları dediler. Geçmişte Avrupa ve Amerikan emperyalizmini birleştiren NATO'nun karşısındaki en büyük tehdit Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemdi. Şimdi yok. Peki o zaman şimdi temel tehdit ne?

Esas bu sorunun cevabını işte 97 Kasım'ında gerçekleştirdikleri iki bin beş yüz stratejinin katıldığı bir toplantıyla cevap verdiler. Batı emperyalist sisteminin, NATO'nun karşısındaki temel tehdidin, dünya çapında gelir dağılımı uçurumların derinleşmesi ile birlikte ve giderek halkların yoğunlaştığı yoksul ulaşmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni bir devrimci dalganın yol açacağı aşağıdan gelen halkların ayaklanması. NATO'nun önündeki temel tehdit. Böyle bir. Bu temel tehdidin en fazla yoğunlaşacağı alan olarak, birincil alan olarak da Ortadoğu'yu belirlediler. Onların tabiriyle o zamanlar Kafkasya ve Kuzey Afrika dahil Ortadoğu bölgesi dediler. Bu bölge NATO'nun karşısında en büyük tehdidi oluşturuyor.

Aşağıdan gelecek halkların ayaklanması itibarıyla şimdi o bölgeye Büyük Ortadoğu diyorlar. Büyük Ortadoğu, Kafkaslarda Kuzey Asya'yı, Kuzey Afrika'yı da kapsıyor. Dolayısıyla bizim bölgemiz NATO'nun tehdit algılamalarını da en temel alanlardan birisi. İkincil alan olarak da Latin Amerika'yı işaret etmişlerdi. Bu tehdit algılamaları üzerinden tespitlerinde özellikle NATO'nun genişleme ve harekât yönü itibarıyla yaptıkları yeni tespitlerde de vurguladıkları şuydu.

NATO şimdi artık doğuya doğru bir harekât perspektifi izlemek zorunda. Doğuya doğru harekât. Bu da yine NATO'nun en temel vurguladığı kodlardan birisidir. Yani o zamanlar itibarıyla Irak'ın İran'ın işgalinden giderek Asya'nın derinliklerine kadar ulaşacak bir hegemonya mücadelesi savaşı. Öyle bir planlama yapmışlardı. Bu planlama istedikleri gibi zamanında yürümedi. Ama tabii ki. Özellikle Büyük Ortadoğu Projesinde gerek Irak'ın işgali İran'a dış getiremediler ama atladılar. Afganistan'ın işgali idi. Libya'da özellikle Kaddafi rejiminin devrilerek oranın tamamıyla emperyalist hegemonya altına alınması, Suriye'de iç savaş. Bu, Ortadoğu'ya, Ortadoğu halklarına dönük bastırma, hegemonyasını dikte etme ve aynı zamanda köleleştirme çabalarının tezahürü olarak ortaya çıktı. Ve bu Ortadoğu halklarının aşağıdan gelen bir ayaklanmasından, birleşik devrimci mücadelesinden bu kadar korkmaları sebebinin tabii ki tarihsel sebepleri var. Gerekçeleri var. Bu gerekçelerin içerisinde en başta şunu vurgulayan biliriz.

Ortadoğu halkları uygarlıklar tarihinde çok eski zamanlardan beri kültürler, birikimler yaratmış, değerler yaratmış toplumlar. Bu toplumlar Mezopotamya ve Anadolu merkezinden başlayarak çevresine yayılarak giderek Mısır'a kadar, tabii ki Suriye akarsulara kadar ve tabii ki Çin'e kadar, Hind kadar genişleyen bir alanda uygarlıklar tarihinde çok önemli bir rol oynamıştır. Aynı zamanda İpek Yolu kültürüyle bütün bilgi birikimini paylaşmışlar. Aynı zamanda Haçlı seferlerine karşı savaşı toparlayan Selahaddin Eyyübi ruhuyla da aynı zamanda birleşik bir kavga, dışarıdan gelecek bir savaşın, saldırının güçlenmesi ve bertaraf edilmesi konusunda halklar arasında iş birliği, toplumlar arasında dayanışma ve mücadeleye birliği konusunda bir birikim yaratmıştır. Dolayısıyla tarihten gelen bir birikimleri var, tecrübeleri var ve şimdi de yine aynı şekilde emperyalist kapitalist sistem Amerika'sında, Avrupa'sında, Batı'da Doğu'ya doğru büyük bir saldırı içerisinde. Bu saldırının amacı, dünya hegemonyasını devam ettirmek için Ortadoğu'da sağlam bir konum elde edebilmek. Ortadoğu'yu elde tutamazlar ise dünya çapında da hegemonyasını devam ettiremez dedi. Bunu da şöyle ifade ediyorlardı. 97 Stratejik Tehdit Algılamaları değerlendirmesinde 2020'ye kadar Çin Seddi'ne kadar olan bütün Asya alanlarını ve bütün Doğu'yu askeri, siyasi ve ekonomik olarak hegemonya altında alamazsak, Batılı sistem çökme tehlikesiyle karşı karşıya gelir. Alamadılar. Şimdi batının NATO merkezli emperyalist sistemi

kontrol altına alamadığı bölgelerdeki hegemonyasını devam. Ettirmeye çalışmak, pekiştirmek için Ortadoğu'ya yükleniyor. Son girilen Gazze'de Filistin halkına karşı girişilen katliam ve saldırı savaşta Yine hakeza. Bu, hegemonya mücadelesinin, bu hegemonya çabasının bir parçası. O savaş Netanyahu'nun savaşı değil.

Netanyahu sadece göstermelik bir maşa. Filistinli yoldaşlarımız bundan ta elli sene öncesinden bu yana ne zaman biz İsrail siyonizmi desek bize itiraz ederlerdi, düzeltirler diye. İsrail Siyonizmi yok, Amerikan Siyonizmi var. Evet, 1700 1800. 97'de Basel'de yapılan ilk kongresinden bu yana önce Viyana merkezli, sonra Londra merkezli, sonra da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra New York merkezli, giderek güçlenen, palazlanan ve dünyanın efendileri haline gelen Dünya Siyonist Kongresi, NATO'yu beraber kurduğu Alman Nazilerle beraber General Reyhan ehlinin derin devletiyle beraber gelen örgütlenmesiyle beraber NATO'nun çekirdeğini oluşturuyorlar. Nato'nun derin devleti Gölgele ordusunu bunlar yönetiyorlar. Dolayısıyla Dünya Siyonist Kongresinin yönlendiren önceliğinde NATO'nun tabii ki örgütüyle beraber ve Fransız, İngiliz diğer emperyalistlerle beraber NATO'nun Ortadoğu'da tekrardan askeri ve siyasi olarak kökleşmesi, yerleşmesi için bugün bir bahane, savaş çıkarılır. Gazze Savaşı bu bahanenin kendisidir. Gazze esas sorun değil. Esas sorun Ortadoğu'ya saldırıdır. Gazze savaşını bahane ederek nükleer denizaltıların uçak gemilerine kadar Kızıldeniz ve aynı

zamanda Akdeniz bütün NATO'nun savaş güçleriyle dolduruldu. Dolayısıyla. Dolayısıyla bunca güç sadece Gazze'deki iki buçuk milyonluk Filistin'in bertaraf edilmesi, sürgüne gönderilmesi, yok edilmesi, katledilmesi bahanesi olamaz. Bu çok daha büyük bir hazırlık. Türkiye ve Kürdistan, emperyalist kapitalist sistemin dünya çapında en fazla çekindiği bir alan. Çünkü buralarda sınıf çelişkisi, ulusal çelişki, bütün siyasi çelişkiler, dünyadaki bütün çelişkilerin uzantısı bu alanda yoğunlaşıyor. Dolayısıyla Türkiye, Kürdistan merkezli ve Ortadoğu'ya yayılacak. Ortadoğu'nun pek çok alanında cevap bulacak bir yeni bir başkaldırı sürecinden son derece tedirgindir.

Bu başkaldırı sürecini baş kaldırmadan, başını ezme yöntemiyle, taktiğiyle halkları hazır olmadıkları ve haksız yere karşılaştıkları savaşlarla yoğurarak engellemeye çalışıyorlar. Dolayısıyla sorun sadece bir Gazze değil, sadece bir Filistin değil. Saldırı tüm Ortadoğu halklarına dır. Ortadoğu halklarının birleşik devrimci mücadelesi bizim yaklaşık 45 yıldır sürekli vurguladığımız bir konudur. Artık tek ülkelerde devrimlerle, devrimci karışımlarla emperyalist kapitalist efendilere baş kaldırmanın, meydan okumanın imkanı kalmamıştır. Ve aynı zamanda dünyanın geldiği evre, tarihin geldiği evre de zaten artık bütün halkların, aynı bölgede yaşayan bütün halkların ortak kaderinin, ortak mücadelesinin ön plana çıkması için gerekli bütün koşulları oluşturmuştur. Dolayısıyla sorunu- muz. Şimdi. Amerika ve Avrupa gibi

emperyalist ülkelerin NATO'nun derin devleti Gölge Ordusu vasıtasıyla organize ettiği. Ortadoğu'ya yönelik ve Asya'ya yönelik yeni bir saldırı savaşına karşı halkların birleşik mücadelesini yükseltmektir. Dolayısıyla. Ortadoğu'da Türkler, Kürtler, Araplar ve diğer bütün ulusların birlikte savaşı, birlikte kavgası, dayanışması bugün her zamankinden çok daha fazla gereklidir. Tam da Lenin'in karakterine uygun olarak enternasyonal bir kavga vermek zorundayız. Uluslararası olmak zorundayız. Kendi ülkemizin sınırları içerisinde çekilip kafamızı kuma gömeceğiz. Dünya halklarının tüm devrimci güçleriyle bir araya gelmek, omuz omuza vermek ve aynı zamanda ortak savaşı beraberce yükseltmek zorundayız. Böyle bir zorunluluk özellikle şimdi konuşan ve giderek çözülen ve çözüldükçe de insanlığı yok olmaya doğru sürükleyen emperyalist kapitalist sistemi dünya üzerinden bertaraf etmek için olmazsa olmazdır. Şarttır. Ben özellikle gelecek savaşların, mücadelelerin yükünü omuzlayan çok genç yoldaşlarım ve tüm yoldaşlarım bu duygularla, bu düşüncelerle selamlıyorum.

Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı ve Lenin

Barış Kaya

Ezilen ulusların devrimci mücadelesi geçen yüzyılın en önemli gelişmelerinden biri oldu. Bugün de halen ulusal sorun dünya devriminin önemli bir bileşeni ve yakıcı bir sorun olarak duruyor. Yarım yüzyıldan daha uzun bir zamandır yeryüzünü kasıp kavuran devrimci ulusal kurtuluş mücadeleleri. Filistin, Bask, Sri Lanka ve Kürdistan... Proletaryanın toplumsal kurtuluş mücadelesi ve dünyanın ezen ve ezilen uluslar olarak bölünmesi devam ettikçe ulusal sorun canlılığını koruyacak ve tartışılmaya devam edecek. Proletarya, dünya halklarının gündeminde yoğun bir şekilde yer eden bu sorunu, kararlı bir teorik ve pratik duruşla karşılıyor. Lenin'in ortaya koyduğu görüşler proletaryanın demokratik sorunlara yaklaşımın temelini oluşturuyor. Ölümünün 100. Yılında kesin olarak belirtmek gerekiyor ki ulusal sorun ancak Lenin'in Emperyalizm teorisi temel alınarak doğru bir şekilde anlaşılabilir. "Ulusal baskı, ulusal ayaklanmaya yol açar." Lenin'in bu belirlemesi bugün de tüm canlılığıyla karşımızda duruyor. Afrika kıtasında son dönemde özellikle Fransız emperyalizmine karşı ortaya çıkan hareketler, isyan ve ayaklanmalar Leni-

nist düşüncenin soruna ilişkin tek doğru ve bilimsel düşünce olduğunu ortaya koyuyor.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin günümüze doğru geçirdikleri değişim, bu hareketlerin giderek sosyalizme yakınlaşması biçiminde olmuştur. Emperyalizmin tüm sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişmesine yol açması, emperyalist ülkelerle sömürge ülkeler arasındaki ilişki biçimini de değiştirmiştir. Özellikle Sovyetler Birliğini ortadan kaldırmayı ve emperyalistler arası dünya pazarının yeniden paylaşılmasını amaçlayan ikinci dünya emperyalist savaşından sonra, sömürge ülkelerdeki anti-emperyalist mücadelenin de gelişmesiyle sömürge ilişkileri yerini bağımlılık ve yarı-bağımlılık ilişkilerine bırakmıştır. Yeni-sömürgecilik ilişkileri diye tanımlayabileceğimiz bu ilişki biçimi egemen ilişki biçimine dönüşmüştür.

Kapitalist gelişmenin sonucu olan bu tarihsel gelişmenin tarihsel sonucu, dünün sömürge ülkelerinde, bugünün yarı-sömürgelerinde emperyalizme karşı verilen kurtuluş mücadelesinin aynı zamanda orada oluşmuş olan işbirlikçi burjuvaziye karşı verilen sınıf mücadelesine dönüşmesi oldu. Başka

bir ifadeyle, geçmişin “salt ulusal” kurtuluş mücadelesi, genel itibariyle söylersek, 1945’lerden sonra ulusal-sınıfsal kurtuluş mücadelesine, sosyalizme yaklaşan, çoğu ülkede sosyalizm mücadelesiyle birleşen mücadelelere dönüştü. Vietnam’ın, Laos’un, Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinin sosyalizme yönelmesinin tarihsel ve nesnel temelleri budur.

Şüphesiz bu yönelimde Sovyetler Birliği’nin varlığının, Sovyetler Birliği’nin sömürge ve yeni-sömürge ülkelerdeki devrimci kurtuluş hareketleriyle girdiği enternasyonal dayanışma, bu hareketleri askeri, teknik ve pek çok yönden desteklemesinin özel önemini not etmek gerekir.

Özel olarak Sovyetler Birliği’nin, genel olarak sosyalist sistemin varlığı ve ulusal kurtuluş hareketleriyle enternasyonal dayanışma temelindeki ilişkileri bu hareketlerin sosyalizmden güçlü biçimde etkilenmelerine yol açtı. Sonradan tekrar emperyalist bağımlılık ilişkilerine düşmüş olsalar da Cezayir, Angola, Mozambik gibi ülkeler, ulusal kurtuluş savaşları sırasında sosyalizmden güçlü biçimde etkilenmiş ülkelerdi. Bu iki ülke grubundan şunu görmüş oluyoruz: Sosyalizme yönelen ve bu yolda ilerleyen ülkeler tam kurtuluşla ulaşırlarken sosyalizm yolunu terk eden ülkeler tekrar emperyalist bağımlılık ilişkilerinin pençesine düştüler.

Emperyalist sömürü ilişkilerinin biçimi, görüldüğü gibi, donuk, sabit, değişmeyen ilişki biçimi değildir. Biz bu ilişkileri incelerken onları canlı, hareket halinde, değişen, dönüşen ilişkiler olarak ele almak zorundayız. Marksist-Leninist diyalektik yöntem bunu gerektirir. Bu ilişkilerin bir geçmişi bir de geleceği vardır.

Emperyalist devletler, günümüzde oluşan muazzam sermaye birikimi

ve merkezileşmesi sonucu, dün bağımlılık, yarı-bağımlılık ilişkileri içinde tutukları ülkeleri bugün “ekonomik tam ilhak” yoluyla en hayasız sömürü biçimiyle sömürmeye başladılar. Bu biçim, özellikle 90’lı yılların ikinci yarısından sonra daha belirgin hale gelmeye başlamıştır. Türkiye, bankaların, fabrikaların, hatta toprağın emperyalist tekeller tarafından tümünden ele geçirilmeye başlandığı “ekonomik tam ilhak” politikasının uygulandığı ülkedir. Bununla birlikte, ulusal kurtuluş mücadelelerinin daha özgün koşulları da var. Çünkü uluslaşma ve ulusların devletleşmesi ile oluşan ulusal devletler her zaman tek bir ulus etrafında şekillenmemiştir. Kimi uluslar, çeşitli ulusal devletlerin sınırları içinde, devletleşen ulusların altında ezilen ulus konumunda kalmıştır. Bu tip ülkelerde ulusal sorun temelde, ezen ulusların boyunduruğu altındaki ulusların politik, ekonomik, kültürel sorununu ifade eder.

Ezilen uluslar, ulusal sorunlarını çözmek için “ulusal hareket”ler örgütlemiştir. Kapitalistleşme sürecinde ezen ulus tarafından pazarı “gasp edilen” ezilen ulus burjuvazisi, kendi pazarı için (ama bunu tüm ulusun sorunuymuş gibi göstererek) “vatan” için savaş çağrısı yapar. Özellikle geçmiş sömürge ülkelerde ulusal hareketlerin başlangıcı böyledir. Ulusal hareketlerin mücadelecisi tabanını tabi ki ezilen ulus proletaryası ve yoksul köylülüğü oluşturur. Bunların mücadeleye katılımı ulusal hareketin çapını ve şiddetini belirler. Bu mücadele, “ulusal kaderi tayin hakkı” ilkesini gündeme getirir.

UKKTH tam olarak şunu ifade eder, uluslar kendi geleceklerini kendileri belirlemelidir. Ezilen uluslar adına, bu ulusların geleceğini başka bir ulus tayin edemez. “Kendi kaderini tayin etmek” denen şey, kesin olarak politik

iktidar sorununu, sınırlar sorununu içerir. Ve bu hak, zorunlu olarak bir ulusun, kendisine yabancı ulusal bütünlerden ayrılma hakkını ifade eder.

“ULUSLARA KENDİ KADERİNİ
TAYİN HAKKI” VE LENİN

Ulusal sorun, proletaryaya burjuva toplumdaki kalma bir mirastır. Bu sorun esasında proletaryanın sorunu değildir. Çünkü tarihin en devrimci sınıfı olan proletarya, “bir ulusun özgürlüğünü” değil, bütün ulusların proletaryalarının evrensel kurtuluşu ve özgürlüğü için mücadele eder. Proletarya için sorun bir ulusun özgürlüğü değil, bir bütün olarak sınırların ve sınıfların olmadığı bir dünya kurmaktır. Peki bunun anlamı proletaryanın, ezilen ulusların sorunlarına göz yumması mıdır? Elbette hayır. Proletarya nihai amacına, burjuva toplumun yarattığı demokratik sorunları çözmeden ulaşamaz. Proletarya demokrasiyi gerçekleştirmeden, demokratik sorunları ve bu sorunun bir biçimi olan ulusal sorunu çözmeden kesinlikle zafere ulaşamaz. Çünkü bu demokratik sorunların gerçek çözümü kapitalizm koşullarında ya mümkün değildir ya da çözüm olsa olsa çok güdüttür. Devrimci proletarya ve onun komünist partisi Türkiye ve Kürdistan’da ulusların kendi kaderini tayin hakkını hiçbir önkoşul öne sürmeden savunuyor ve bunun için mücadele ediyor.

Burjuva toplumun ileri aşamalarında, yani emperyalizm çağında ulusal sorunun çözümü proletaryanın omuzlarına kalmıştır ve ancak proleter bir yaklaşımla çözülebilir. Lenin’in önderliğinde gerçekleşen 1917 Büyük Ekim devrimi, uluslar arasındaki sorunların kesin çözümü olmuştur. Sovyetler Birliği, sosyalizmin, uluslar arasındaki kar-

deşliği, bütünleşmeyi nasıl da başardığının örneğidir.

Emperyalist düzende dünya bir yandan ezen ülke ve uluslar diğer yandan ezilen ve kölelik altında tutulan ulus ve ülkeler olarak bölünmüştür. Bu ayırım artık kesin biçimde yapılmalıdır. Burjuva toplumsal düzen, emperyalizm aşamasında çürümüş, yok olmaya yüz tutmuş ve gericileşmiştir. Emperyalizm aşamasında ulusal sorun, ulusal devletlerin sınırlarını aşmış, yeni tarihsel koşullarda şekillenip, şiddetlenmiştir.

Kapitalizmin ilk aşamalarında, ulusal hareketlere “önderlik” eden ezilen ulus burjuvazisi, artık gerici bir sınıf olarak ulusal sorunun çözümünün önünde engel olmaya başlamış, deyim yerindeyse kendi sınıf çıkarları uğruna “kendi ulusuna” ihanet etmiştir. Artık ulusal sorunun çözümü, işçi sınıfının, nihai kurtuluşu yolunda çözmek zorunda olduğu demokratik bir görev olarak önünde durmaktadır. Lenin, işçi sınıfının nihai kurtuluşu yani toplumsal kurtuluşunun teorisini ele alırken bu nedenle ulusal sorun üzerinde ciddi bir çalışma yapmış ve ilkesel olarak ulusal sorunun çözümü için “UKKTH”yi savunmuştur.

Leninist UKKTH ilkesi kayıtsız ve şartsız olarak ezilen ulusun ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkını içerir. Bu ilkeyi şu veya bu şarta bağlayanlar, bu konuda Leninist düşünceye ihanet ediyorlar. Onlar ezilen ulusların, ulusal özgürlüklerini şarta bağlayarak, ulusal baskının devamı demek olan zoraki birliği savunuyorlar. Bunun yerine çeşitli öneriler sunmak (tam hak eşitliği, federasyon, ulusal özerklik vb.) bu ilkenin çiğnenmediği anlamına gelmiyor. Ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkı, tamamen ezilen ulusun inisiyatifindedir. Hangi formuyla olursa olsun ister özerklik ister federatif, birleşmenin ön-

koşulu ayrılma hakkıdır. Ezen ulus gibi, ezilen ulus ta kendi geleceğini kendisi belirleme hakkına sahiptir. Ancak böyle olursa uluslar arasında ayrıcalıklar ortadan kalkabilir. Proletaryanın ve emekçi halkların gerçek enternasyonalist birliği ve mücadelesi ancak bu özgür temelde gerçekleşir. Ezilen ulus, bu sorunu tam demokrasi koşullarında, özgürce yapacağı referandumla çözüme kavuşturur.

UKKTH'yi böyle ele almak ezilen ulus milliyetçiliğini desteklemek midir? Kesinlikle hayır. Komünistler, milliyetçiliğin her türüne karşıdır ancak böyle bile olsa ezilen ulus milliyetçiliği ile ezen ulus milliyetçiliğini aynı kefeye koymak doğru değildir. Çünkü bu, ezilen ulus milliyetçiliğini doğuran tarihsel koşulları görmezden gelmek demektir. Tersinden Leninist UKKTH ilkesine "şerh" koymak, ezen ulusun burjuva milliyetçiliğine ve gericiliğine destek vermektir. Ezen ulus burjuvazisinin, ezen ulustan proleterleri ve emekçileri demagogik söylemlerle "ulusal çıkarlarımız" dediği ama aslında kendi sınıf çıkarlarından başka bir şey olmayan politikalarının peşine takmasına destek olmak demektir. "Başka ulusu ezen bir ulus asla özgür olamaz". Her ulustan işçilerin mücadelede birliğinin mümkün olması için bu güvenin sağlanması gerekiyor. Ancak burada güven vermesi gereken ezilen ulus işçileri değil, ezen ulus işçileridir.

Bir yerde Plehanov'un şu sözlerini övgüyle tekrar eder Lenin, "'Yurttaşlarımızın Büyük-Rus ulusal önyargılarına saldırmak korkusuyla, eğer biz, bu istemi (ayrılma hakkı bn.) ileri sürmeyi unutursak ya da bunda duraksama gösterirsek ... dudaklarımızdaki 'bütün ülkelerin işçileri birleşiniz' çağrısı, utanmazca bir yalan haline gelir. ... " Bir ulusun özgürlük hakkı, gerekçe ne olursa olsun, başka bir ulusun çıkarları için feda edilemez.

Komünistler olarak, biz, elbette demokratik merkezîyetçilikten, güçlü merkezî bir devletten yanayız. Çünkü sosyalizm, ayrı ayrı ulusların özgürlüğünün yanında ulusların birbiriyle tam olarak bütünleşmesini de getirir. Komünistler, ulusların sadece yakınlaşmasından değil, bütünleşmesinden yanadır. Ancak bu bütünleşme ayrılma hakkını şart koşar. Bu ilke temelinde kurulacak merkezî bir devlet gerçekten demokratik bir devlet olacaktır. Bu temelde bir birlik ulusların zoraki birliği değil, gönüllü birliğidir. UKKTH temelinde kurulan bir birlikte, ayrılma özleminin seyreceği anlaşılabilir. Çünkü, birlikte, özgür bir temelde, daha geniş bir birlik halinde yaşamak her ulustan proleterlerin ve emekçilerin çıkarıdır.

UKKTH'yi kayıtsız ve şartsız savunmak demek, her ulusal hareketin ve her ulusun ayrılıp bağımsız devlet kurmasının desteklenmesi gerektiği anlamına gelmiyor. Lenin bu konuda ilkesel bir tutum benimser. 'Boşanma' hakkını savunmak, boşanmayı istemekle aynı anlama gelmiyor. Burada belirleyici olan proletaryanın o an ki evrensel çıkarlarıdır, söz konusu ulusal hareketin niteliğidir. Bu hareket proletaryanın evrensel çıkarlarına zarar veriyor mu?

Özünde devrimci –yani anti emperyalist- mi? Bunu verili koşullar belirler. Bu ulusal hareketlerin biçimsel değil, emperyalizme karşı mücadelelerinin gerçek sonuçları üzerinden değerlendirilmesi demektir. Çünkü bu sorun proletaryanın evrensel kurtuluşunun, bu bütünün bir parçasıdır. Ve bu genel sorun bakış açısından değerlendirilmelidir.

TÜRKİYE'DE ULUSAL SORUN: KÜRDİSTAN SORUNUNA LENİNİST YAKLAŞIM

Kürt Ulusal Sorunu yüzyıldır, Ortadoğu'da öne çıkan sorunlar arasın-

da yer alıyor. Son elli yıldır Kürt Ulusu, İlhakçı devletlere karşı dişe diş bir kavganın içerisinde. Sorunun çözümünde dün olduğu gibi bugün de Leninist çözüm öne çıkıyor.

Ulusal sorundan bahsederken Marks, uluslardan değil, ülkelerden söz eder. "Filistin sorunu, İrlanda Sorunu vd." gibi. Kürt Ulusal sorunu, Kürdistan sorunundan ayrı ele alınamaz, bu nedenle sorunun doğru tarifi "Kürdistan Sorunu" olmalıdır. Çünkü Kürt Ulusal sorunu, bir sınır sorunudur, politik iktidar sorunudur.

Kürdistan dört parçaya bölünüp, dört devlet tarafından -Türkiye, Irak, İran ve Suriye- ilhak edilmiştir. Tıpkı İsrail'in Filistin'de yaptığı gibi, Kürdistan da bu devletler tarafından zorla parçalanıp kendi sınırlarına dahil edilmiştir. Kürt ulusu da bu dört devlet tarafından kendi iradesi dışında bölünmüş ve ezilen ulus konumuna getirilmiştir. İlhakçı devletler iradesi dışında sınırlarına dahil ettikleri Kürt halkının varlığını inkâr etmiş, dilini, kimliğini, kültürünü yok saymıştır.

Kürt Ulusunun özgürlük hareketi, ulusal- devrimci bir harekettir. Kürt Ulusunun İlhakçı devletlere karşı verdiği mücadele, emperyalizmi ve bölge gericiliğini zayıflatıyor. İlhakçı devletler, ezilen ve baskı altında tutulan Kürt Ulusu ile ezen ulus proletaryasının ortak düşmanıdır. Ortak düşmanın, Kürt ulusunun devrimci kavgası karşısında güçten düşmesi, ezen ulusların proleterlerinin kurtuluşu için elverişli koşullar yaratıyor. Proletaryanın evrensel çıkarları gereği Kürt Ulusunun Ulusal-sınıfsal mücadelesi devrimci çizgide kaldığı sürece sonuna kadar desteklenmelidir.

Kürdistan'da kapitalizmin gelişmesi ile birlikte oluşan proletarya ulusal hareket içinde örgütlenmiş ve bu hareketin esas gücünü oluşturmuştur.

Ulusal hareketin sınıf karakterini, Kürt işçi sınıfı, emekçileri ve yoksul köylülük belirliyor. Bu nedenle Kürdistan'da verilen mücadele salt ulusal değil, ulusal-sınıfsal bir mücadeledir. İşçi sınıfı, genel hareket içinde öne çıktıkça, hareketin bu karakteri daha belirginleşecektir. Hareketin bu sınıf karakteri onu sosyalizme yakınlaştırıyor.

Kürdistan sömürge değil, sınırları zorla başka bir devletin sınırlarına katılan ilhak edilmiş bir ülkedir. Sömürge ülkelerden farklı olarak varlığı dahi inkâr edilmiş, ulusal örgütleri dağıtılmış, dili, kimliği, kültürü yasaklanmıştır. Türkiye ile Kürdistan pazarı birleşmiş, iç içe geçmiştir. Bu nesnel koşullar sonucu Türkiye ve Kürdistan devrimi birleşik bir karakter kazanmıştır.

Kürdistan proletaryasının bir kısmı gerek ekonomik nedenlerle gerekse ulusal baskı ve faşist devlet terörü sonucu Türkiye'nin bütün şehirlerine göç etmiş ve buradaki üretim sürecine dahil olmuştur. Türk ve Kürt işçiler, aynı sermaye sınıfı tarafından sömürülüyor; fabrikalarda birlikte üretim yapıyor, aynı sınıf örgütlerinde örgütleniyorlar. İki ülke proletaryasının kurtuluş mücadelesi ortak düşmana karşıdır.

Kürdistan sorunu, Kürt Ulusuna kendi kaderini tayin hakkının -ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkı da dahil olmak üzere- tanınmasıyla çözülecektir. Bugün gerek Kürt Ulusal Hareketinin gerekse küçük-burjuva sol çevrelerin gündeme getirdiği federasyon, özerklik, özyönetim Kürdistan sorununa çözüm olamaz. Tam tersi ayrılma hakkının koşulsuz tanınması dışındaki her öneri Kürt Ulusunun ezilen ulus konumunun sürmesi anlamına gelir. İşçi sınıfı, gerçek bir kurtuluş istiyorsa Kürt ulusunun ayrılma hakkını sonuna kadar savunmalıdır.

for this important meeting on the anniversary of the death
of the socialist revolutionary Vladimir Ilyich Lenin.

bu önemli buluşma için Türkiye'deki kardeşlerime
ve yoldaşlarıma teşekkür etmek isterim.

Filistin Mücadelesi ve Leninizm

.....
Dr. Meryem Abu-Dagga

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi

İlk olarak Sosyalist Devrimci Vladimir İlyiç Lenin'in ölüm yıldönümüne denk gelen bu önemli buluşma için Türkiye'deki kardeşlerime ve yoldaşıma teşekkür etmek isterim.

Biz sosyalist görüşe sahip olanlar olarak Karl Marx'ın teorisini ve fikirlerini benimsiyoruz. Biz uzun zamandır emperyalist olan ABD'yi ana düşman olarak görüyoruz. Temel yapı taşı Siyonizm olan 14 milyon nüfuslu İsrail devleti, emperyalist ABD ve dünyadaki gerici güçleri bize düşman olarak belirledik.

Yoldaşlarımız ve dostlarımız, geçmişte Sovyetler Birliği'nin önderliğini de yapan Sosyalistler, dünyada Siyonizm'e ve emperyalizme karşı mücadele eden ve özgürlüğüne kavuşmak isteyen tüm güçlerdir.

Bu düşünce daha önce Marksizm ideolojisini benimseyen ve Sovyetler Birliği önderi olan Vladimir İlyiç'in "Kapitalizm halkı sömürmektir, emperyalizm ise kapitalizmin ve işgalin en yüksek mertebesidir" sözünden alınmıştır. Bundan Filistin halkı olarak anladığımı, bu savaşımızda düşmanlarımız ABD, koruyup kolladığı İsrail ve bu bölgede emperyalistlerin ve kapitalistlerin hedeflerine ulaşması için Siyonist hareketin yayılmasını destekleyen kuvvetlerdir.

Bizim kapitalistlere karşı başlattığımız bu mücadele de Sosyalist Devrim prensiplerine uymaktadır. Oysa kapitalistlerin ana hedefi farklı

halkların çıkarları üzerinden servetleri elinden almak aynı zamanda tüm insanları kontrol altına almaktır. Bu durumda biz, ABD başta olmak üzere İtalya, İngiltere, Fransa gibi eski işgal kuvvetlerinin yeni dünya düzeni kurmak istediği global emperyalizme karşı mücadelede önemli bir noktada yer alacağız.

Eski Sykes - Picot planının bu zamanda öneminin kalmadığı ve yeni bir Sykes - Picot planının olması gerektiği bir dönemin içindeyiz. Dolayısıyla 1917 Ekim Devriminin ne kadar önemli olduğuna bir kez daha şahit olduk.

Bu arada dünyadaki tüm yoldaşlarıma teşekkür etmek isterim. Onlar bizimle aynı savaşın içinde olduğumuzu bilsinler.

Şu an durumumuza değinecek olursam, Siyonist ve emperyalist kuvvetlerin teknoloji ve askeri tüm imkanlarıyla farklı yerlerde servetleri ele geçirme çabalarına karşı halkların mücadelede birleştiğini görüyoruz.

Siyonist olmayan Yahudilerin Siyonist hareketine karşı olduklarını görüyoruz. Siyonizm, bilindiği üzere ayrımcılığı benimseyen ve ortağı kabul etmeyen bir harekettir.

Siyonist hareket bu olumsuz algıyı ortadan kaldırmak istiyor ancak Filistin'deki Siyonist işgalin ön planda olduğu ve Amerika Birleşik Devletleri ile tüm dünya emperyalizmi Fransa, İngiltere, İtalya, Kanada ve daha birçok ülkenin desteğiyle uygulanan bu

kirli savaştan sonra, diğer tarafta, Siyonist işgalin ve Siyonist düşünceyi, ırkçılığı, faşizmi ve Nazizm'i temsil eden küresel Siyonizm'in yanlışlığını, yalanlarını ve tehlikesini ortaya çıkarmaya başlayan Filistin halkını destekleyen gerçek ülkeler, Latin Amerika ülkeleri, dostlar, kurtuluş hareketleri ve halklar tasnif edilmiştir ve bunların hepsi Lenin'in sosyalist devrimde üzerinde durduğu güçlerdir. Sosyalist devrimin zaferi ancak işçiler, köylüler, emekçiler, tüm dünya halkları ve sömürgecilik altında yaşayan ve özgürleşmek isteyen ülkeler arasında birçok devrimci ulusal ittifakın başarılmasından sonra elde edildi ve aynı zamanda Arap halklarımızı ve bölge halklarını kurtuluşlarını tamamlamak için desteklediler. Ne yazık ki sosyalist sistemin ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ABD emperyalizmi tek hâkim güç oldu. Amerikan, Fransız, İngiliz ve Alman donanmalarının Siyonist varlığı korumak için Filistin'e koştüğünü görüyoruz; çünkü Siyonist varlığın çöküşü, Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını koruyan, Arap bölgesini de vuran ve kaynaklarını kontrol etmek için onu parçalayan işlevsel devletin ölümü demek.

Şu anda Filistin'de olan şey, 75 yıllık işgalin, öldürmenin ve yerinden edilmenin tamamlanmasıdır. 1948'den beri herkes biliyor ki, 1917'de İngiltere'nin yardımıyla, bu vatandan olmayan bir halka, "vatansız bir halk için vatan" sloganıyla bu vatani vadeden Balfour Deklarasyonu ile ilk Siyonist istila başladı. Bu yalan, o dönemde Britanya'nın başını çektiği ve her türlü toplu katliamı ve soykırımı uygulayan dünya emperyalizmi tarafından başlatıldı.

Ancak 1948'de medyada da bu gelişme yoktu ve hikayeler büyük anne ve büyük babalar ve ebeveynler aracılığıyla anlatıldı. Ama şimdi katliamın büyümesi, kelimenin tam anlamıyla soykırım, savaş suçudur. Bunlar Siyonizm ve ırkçı faşizme bağlı yöntemler-

dir, tam olarak Nazizm ve faşizmdir. Ne yazık ki, her şey Siyonist varlık tarafından harekete geçirilen dünya kamuoyu aracılığıyla somutlaştırdı. Uluslararası resmi medya ve bölgenin bir kısmı, başta Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İtalya, İngiltere ve Almanya olmak üzere dünyadaki Siyonist kapitalistlerin kontrolü altındadır ve şu anda olanlar, Batı Şeria ve Gazze'deki kuşatma ve sürekli katliamlar karşısında mücadelesini sürdüren işgal altında yaşayan bir halk için normal bir şeydir. Mescit-i Aksa ve Kutsal Kabir Kilisesi gibi kutsallara yönelik tekrarlanan saldırılar ve saygısızlıklar; çocukların, kadınların, yaşlıların ve siyasi faaliyet yürütenlerin tutuklanması; Kudüs ve Gazze'de tehcir, evlerin yıkılması ve bunların hepsi direnişi yaratacaktır. Bir işgal varsa direniş vardır. Bu sefer, Gazze Şeridi kuşatma ve yoksulluk altında olduğu için çok sofistike bir biçim aldı. Halk bu işgali sona erdirmekte ısrar ediyor ve herhangi bir barışçıl çözüm mümkün değil. Tüm çabalar başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra bu mümkün değil. Barışla kazanılan bir devrim yok. Hele de bu yerleşimci sömürgecilik, bu faşist, yayılcı ve ırkçı güç, Filistin halkının üzerine geldiğinde... Onlarla savaşımız açık, bir sınır savaşı değil, bir ölüm kalım savaşı ve bir varoluş savaşı. Bu dönemde Filistin devriminin temsil ettiği kararlılığın hayal gücünün ötesinde olduğuna inanıyorum. 93 gün düzenli ordular dayanamazdı. Amerika Birleşik Devletleri'nin önderliğindeki tüm silahlara; emperyalist savaş gemileri, uçaklar, tanklar ve yüksek teknolojiyle desteklenen Siyonist askerlere karşı basit ve yalın ayak zavallı savaşçılar kararlılıkla savaşıyor ve işgalde kayıplara neden oluyor. Bu efsanevi bir şeydir.

En büyük başarı, bu savaşın tüm dünyanın gerçek yüzünü göstermesidir. Amerikan emperyalizmini ve sözde hizmet ettikleri demokrasi yalanını teşhir etmesi ve Arap dünyamızı medeni ülkeler, insan ve hayvan hakları,

kadın ve çocuk hakları sloganı altında vurmasını gözler önüne sermesidir. Bütün bu sloganların yanlış olduğu ortaya çıktı ve tek dertleri demokrasi adına bölgelerimizi vurmak.

En azından savaşın yaşandığı dönemde gittiğim Fransa'da buna tanıklık ediyorum. Beni Fransa'dan ihraç ettiler. Filistinli olduğum ve Gazze'de işlenen suçlar ve ülkemizde işgalin işlediği suçlar hakkında konuştuğum için bana dört yıl hapis cezası verdiler. Siyonist lobi güçlü, Fransız hükümeti onun sözünden çıkmıyor. Siyonistler her istediği şeyi rahat bir şekilde dile getirebiliyor.

Şimdi devrimci güçler ile tarafsız güçler arasında bir bölünme var. Bu savaşta dünya halklarının çoğunluğunun Filistin halkının davasını desteklediği ortaya çıktı. Resmi medya Siyonistler adına yalanlar söylese de gerçekler özgür medyada hızlı bir şekilde yayılmaya başladı.

Gazze'de 10.000 çocuk ve 9.000 kadın şehit oldu. İşgalciler, kadınları, çocukları doğdukları andan itibaren devrimin sütüyle beslendikleri için kasten öldürüldüler; çocukları da Filistin'in geleceği oldukları için öldürdüler. Evler, okullar, kiliseler ve camiler de dahil olmak üzere hayatta kalmaya yardımcı olan her şeyi yok ediyorlar.

Suyu, elektriği ve yiyecekleri kesiyorlar ve bununla övünüyorlar. Dün Gazze Şeridi'nden 12 yaşındaki bir kızı bebek bulamadığı için öldüren bir asker gerçek bir videosu vardı, çünkü yeni doğanları öldürmeyi seviyorlar. Bu intikam duygusunun ötesindedir; suçluluk duygusunun yok olmasıdır. Hiçbir insanın din ve ırk ayrımı gözetmeksizin çocukları ve kadınları öldürmesi mümkün değildir.

Ancak tüm zorluklara ve ödenen yüksek bedellere rağmen, savaşta başarıldığını olduğumuzu, zaferin bizim olacağını düşünüyoruz. Çünkü biz haklıyız ve halkımız sabırlı.

İşgal, askeri ekipman (zırhlı araçlar, uçaklar) ve askerler (3.000 ya-

ralı) kayıplarına ek olarak, psikolojik engeller ve parçalanmış bir iç cephe nedeniyle acı çekiyor. Netanyahu, hapse girmemek ve kişisel bir hedef olarak hükümette kalmak için savaşa devam etmek istiyor ve bu nedenle tüm Siyonistler, Arapları ve Filistinlileri öldürmeyi kabul ediyor. Zor değil, doğal ve gerçek taleplerimiz var: Filistin halkının tek talebi özgürlük, bağımsızlık ve işgalin sona ermesi.

Biz imkanlar dahilinde hayatı seven bir halkız. Toprağımızdan vazgeçmeyeceğiz! Yerinden edilmelere ve öldürmelere rağmen bayrağı düşürmeyeceğiz! Biz mücadele etme ve savaş sürdürme hakkına sahip bir halkız.

Aynı zamanda diyoruz ki, mücadele, Filistin halkının topraklarıyla, devletin kurulmasıyla ve bu işgalin sona ermesiyle sonlanacaktır. Çünkü onlarla savaşımız bir sınır savaşı değil, bir varoluş savaşıdır.

Marks ve Lenin'in fikirleri bize yol gösteriyor ve bizim pratiğimiz onların fikirleri yönündedir. Halkların dayanışması, yoksulların zenginlerle mücadelesi, halklara Siyonist emperyalizmin işgalleri karşısında özgürlük hakkı tanınması ve dolayısıyla halklar arası mücadele ve iş birliği onların fikirleri doğrultusunda önemlidir. Bu bizim yöntemimizin, düşüncemizin ve mücadelemizin ana taşıdır.

Sovyetler Birliği yıkılmasına rağmen sosyalizmin bütün başarılarını kutluyor selamlıyorum. Sosyalizm düşüncesi hep güçlü olacak.

Sosyalist, demokratik bir Filistin devlet kurulana kadar mücadele edeceğiz. Halkın da dayanışmasıyla din, ırk, renk ve cins ayrımı gözetmeksizin herkesin yaşayabileceği bir ülke kuraçayız.

Emperyalizm her zaman bizim düşmanımızdır. Sosyalizm ise Arap halkının ve bütün dünya halklarının gelecekte inşa edeceği bir sistemdir. Lenin'i, bütün dünya sosyalistlerini ve yoldaşlarımı selamlıyorum.

Ocak 2021’de kaybettiğimiz Mücadele Birliği Gazetesi yazarı Vefa Serdar’ın yazdığı bu makale sempozyumda *Yılmaz Ekşi* tarafından sunulmuştur.

Ekim Devrimi: Düşü Gerçeğe Dönüştürmek

.....
Vefa Serdar

Üzerinden bir asırdan fazla zaman geçtiği halde güncelliğini hâlâ koruyan; hâlâ hakkında yoğun tartışmalar yürütülen sayılı tarihsel olay vardır. Bunlardan biri ve belki de en başta geleni 1917 Ekim Devrimi’dir. Ekim Devrimi, sadece Rusya’da değil dünyanın her tarafında büyük gelişmelere itilim vermiştir; deyim yerindeyse dünya tarihini yeniden şekillendirmiştir.

Ekim Devrimi ile birlikte Proleter Devrimler Çağı açılmış, 20.yüzyılın ortasına gelindiğinde ise dünyanın çehresi bütünüyle değişmiş, sosyalizm dünyanın önemli bir kesitinde egemen hale gelmiştir. Bu kadar kısa bir süre içerisinde dünyanın bu kadar hızlı devrimci dönüşüme uğraması

geleceğe dair umutların ne kadar hızlı boy verdiğini, “insanlığın gerçek tarihi”nin ha başladı ha başlayacak olduğunu müjdelemektedir. Bir kez devrim başlamıştı ve öyle kolay kolay duracağı da yoktu. İnsanlık, daha önce 1789 Fransız Devrimini, 1848 Avrupa Devrimlerini ve 1871 Paris Komününü deneyimlemişti; ama sonuçları ve etkileri bakımından hiçbirisi Ekim Devriminin yarattığı sarsıntıyı yaratmayı başaramamıştı. Bunda Ekim Devrimine önderlik edenlerin iddiası önemli bir rol oynamış olsa gerekti. Bolşevikler, daha iktidarı ele geçirmeden önce kuracakları işçi sınıfı iktidarıyla sömürüyü ortadan kaldıracaklarını ardından da sınıfsız, devletsiz, sınırsız bir dünya kuracak-

larını iddia ediyorlardı.

Söylemek, iddia etmek bir şeydi; söylediğini yapmak, hayata geçirmek başka bir şey. Bolşevikleri dönemin diğer devrimcilerinden ya da sosyalistlerinden ayıran temel şey, söylediklerini ne olursa olsun hayata geçirmekte gösterdikleri ısrarlı, kararlı çabaydı. Ve tabii devrime pratik yaklaşma konusunda bir dahi olan Lenin gibi bir öndere sahip olmalarıydı. Onun sayesinde bir yönüyle tarih hızlanmış; farklı bir dinamizm kazanmıştır.

Lenin tarafından geliştirilen parti öğretisi bu dinamizme örgütlü bir karakter kazandırmada başat bir rol oynamıştır. Lenin, daha 1902 yılında yazdığı “Ne Yapmalı?” adlı eserinde işçi sınıfının kendiliğinden eylem içerisinde ancak ekonomist/sendikalist bir bilince ulaşabileceğini, işçi sınıfına siyasal bilincin dışarıdan taşınması gerektiğinin altını çizmiştir. Ve özünü işçi sınıfının kurtuluşunun önünü açacak olan siyasal iktidarın ele geçirilmesinin oluşturduğu “siyasal bilincin”, işçi sınıfına ancak sıkı örgütlenmiş, disiplinli bir “profesyonel devrimciler örgütü” aracılığıyla taşınabileceğine vurgu yapmıştır. Bu anlamıyla Rusya’da eskiden beri varolan Dekabristlerden de, legal Marksistlerden de, Narodniklerden de kesin bir kopuş yaşanmasını da sağlamıştır. Aslında Lenin’in ortaya koyduğu örgüt anlayışı, onun öncülü olan Engels’in yıllar önce söylediği “yoksulların bağrında saklı olan sosyalizm düşüncesi”ni açığa çıkaracak olan, devrim yapma iradesiydi. Ve Lenin o yıllarda bütün zamanını bu iradenin hazırlanmasına hasretmiştir dersek yanlış olmaz. Tüm düşüncele-

ri, tüm davranışları, tüm eylemi buna yönelmişti; deyim yerindeyse gözü devrimden başka bir şey görmüyordu. Önceleri aynı saflarda mücadele ettiği fakat 1903’teki II. Kongre’den sonra yollarını ayırdığı Menşevik Dan’ın adeta itiraf niteliğinde olan şu sözlerinde olduğu gibi: “...dünyada onun gibi yirmi dört saat devrim için çalışan, devrimden başka bir şey düşünmeyen, uyuduğu zaman rüyalarında bile sadece devrimi gören başka kimse yok. Böyle bir insanla nasıl başa çıkılır.” (Akt, Gerard Walter, LENİN. Nisan Yay, sf.228-229). Lenin, onların gözünü o derece korkutmuştu ki, “Tek kişi herkese karşı, bu bir çılgınlık! Partiyi mahvediyor! Ortadan kayboldu, ölse ne büyük bir mutluluk olur.” (age, sf.228) bile diye biliyorlardı. Lenin, Partinin kurulmasından, parti yayın organı Iskra’nın çıkarılmasına, program tartışmalarından tüzük tartışmalarına kadar her konuda belirleyici bir role sahipti. Bu anlamıyla bir kişinin kaderiyle bir partinin kaderi ve devrimin kaderi neredeyse özdeşleşmiş oluyordu.

Lenin’i Lenin yapan en önemli özelliği, en kritik zamanlarda en doğru kararları verebilmesiydi. O, her zaman işçi sınıfına ve emekçi halka sonsuz bir güven duyuyor; bir politikayı öne sürerken sınıfın geri unsurlarının bilinç seviyesine göre değil en ileri unsurlarının bilinç seviyesine göre hareket ediyordu. Bu kriter onu hata yapmaktan alıkoyuyordu. Olayları ve olguları durağan olarak algılamıyor, kalıpcı düşünmüyor; ezberlenmiş formüllerle hareket etmiyor, “canlı Marksizmi ölü metinlere feda” etmiyordu. Her an gelişen, değişen şartları göz önünde bulunduruyor; sınıflar

savaşımının gelişimini, sınıflar arasındaki güç ilişkilerini anı anına tahlil ediyor, bilindik söylemle her defasında “somut durumun somut tahlili”ni yapıyor, bu tahlil sonucunda olay ve olguların olası gelişme yönünü, eğilimini kolayca bulup çıkarabiliyordu. “Somut siyasal amaçlar, somut koşullar içerisinde belirlenmelidir. Her şey görelidir, her şey akıp gider ve her şey değişir.” diyordu. Özcesi Lenin diyalettik düşünebilmesi sayesinde olay ve olguları diyalektik, devrimci bir bakış açısıyla ele alıyor; onların içinde başkalarının baktıkları halde göremediği yönleri, bunların çatışmalarını ve bu çatışmalar sonrası ortaya çıkan ana doğrultuyu görebiliyordu. Ve hiç vakit geçirmeksizin izlenmesi gereken yolu önce yoldaşlarının önüne sonra da yığınların önüne serimliyordu. Zaman zaman yoldaşlarıyla da ters düştüğü olmuyor değildi; ama bu yeri geldiğinde onu partiden istifaya kadar götürse bile doğru bildiğinden şaşmıyor, bakış açısı bir pusulanın iğnesi gibi hep devrimi gösteriyordu. Lenin devrimin kurallarını ve devrimin yasalarını her şeyin üstünde tutuyordu. Kişisel dostluklarını da, yoldaşlarıyla ilişkilerini de hep bu bakış açısı belirliyordu.

Rusya’daki üç devrim dönemi boyunca (1905 Devrimi, 1917 Şubat Devrimi ve 1917 Ekim Devrimi) tarih onun strateji ve taktik dehasına defalarca şahit olmuştur. Değişen koşulları ve güç dengelerini hızla tahlil edip gerektiğinde taktikleri gerektiğinde de stratejiyi değiştirmeyi bilmiştir. Sık sık Goethe’nin Faust’undan o ünlü sözü hatırlatmadan duramamıştır: “Gri teoridir dostum; ama yeşil yaşamın sonsuz ağacıdır.”

Lenin, eğer böyle yapmamış olsaydı “eski”ye, “formüller dünyası”na takılı kalırdı ve “Rusya’ya Marksizmi getiren kişiler” olarak bilinen Plehanov, Zazuliç gibi isimlerin bir adım ötesine gidemezdi.

Lenin’in devrim konusundaki bu tezcanlılığı yıllar sonra, onun ve yoldaşlarının büyük çabalarıyla yaratılan Sovyetler Birliği dağılırken tarihi anlamaya çalışmak yerine tarihi yargılamaya kalkan bazı aklievveler tarafından sözümona eleştirilmeye çalışılmış; başta Lenin ve Stalin olmak üzere Bolşevikler, “iradi zorlama ile henüz koşulları oluşmamış bir devrime erken doğum yaptırmak”la suçlanmışlardır. Bazıları daha ileri giderek Ekim Devrimi’ni “bir yol kazası”, “tarihin akışında bir sapma” olarak niteleme noktasına kadar düşmüşlerdir. Oysa “zamansız devrim”in ol(a)mayacağını söyleyen, “Şu halde dünyada hiçbir Bolşeviğin, en derin siyasal ve iktisadî nedenler proletaryayı harekete geçirmedikçe, ne üç, hatta ne de bir tek ‘halk hareketini’ ‘tahrik edemeyeceğini’(...)anlamak o kadar güç müdür?” diye soran Lenin’in kendisidir. Kuşkusuz bir devrim ancak üretici güçlerin o güne kadar içinde hareket ettikleri üretim ilişkileriyle çelişmesiyle, üretim ilişkilerinin üretici güçleri geliştirmek şöyle dursun onların engeli haline gelmesiyle ortaya çıkar. Elbette “İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yokolmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar”(K.Marx, Ekonomi Politîğin Eleştirisine Katkı, Önsöz). İşte ancak böyle

maddi bir zemin üzerinde Lenin ve Bolşevik Partinin faaliyetleri sonuca götürücü olmuştur. Onlar sadece bir, deyim yerindeyse, maya işlevi görmüşlerdir. Uygun zamanda, uygun

koşullarda “Dün erkendi, yarın geç/Vakit tamam bugün” dediler ve her zaman onların kendilerine temel aldıkları işçiler ve emekçiler:

*“...bir çocuk gibi iştahlı
ve rüzgâr gibi cesur
Kışlık Saraya girdiler
Demir, kömür ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevda ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının
ve küçük ve büyük ve Beyaz Rusya ve Kafkasya, Sibirya ve Türkistan,
ve kederli Volga yollarının
ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş oldu.
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
Karlı çizmelerini onlar
mermer merdivenlere bastıkları zaman...”*

Yani Lenin ve Bolşevikler, bir komployla ya da darbeyle iktidarı ele geçirmediler. Varolan sınıf mücadelesi içinde işçi sınıfı ve emekçileri örgütleyerek, bilinçlendirerek, parti politikaları etrafında birleştirerek; onlara hemen bir adım önlerinde yürüyerek öncülük ederek zafere ulaştılar. Olayların gelişiminden öğrendiler; sınıfın içerisinde yer alarak sınıfın kendisinden öğrendiler; karşıtlarının hareketlerini gözlemleyerek yeri geldi onlardan öğrendiler. Tarihsel olanla güncel olanın bağını iyi kurdular; daha önceki devrim deneyimlerinden öğrendiler. Marx ve Engels’ten, onların teori ve pratiklerinden öğrendiler.

Sonuçta kitleler içerisinde kök salmayı; küçük bir parti iken milyonlarla kucaklaşmayı başardılar. Örgütlü bir gücün doğru, devrimci politikalarla ve taktiklerle sınıfa ve kitlelerin arasına gittiğinde, örgütlenmeyi bildiğinde bir güç örgütü haline gelebileceğini bütün dünyaya gösterdiler.

Özellikle Şubat Devrimi ile Ekim Devrimi arasında geçen 8 aylık süreçte Lenin ve yoldaşları ilkelerde tutarlılığın, politik kıvraklığın ve pratik girişkenliğin en güzel örneklerini sergilediler. İşçi sınıfı ve emekçi halklara ideolojik, politik ve pratik önderliğin nasıl yapılması gerektiğini tarihsel bir miras olarak bıraktılar.

Marksizm, hiç kuşku yok, bir çok alanı kapsayan bir bilimdi; öğretiydi. Lenin bu bilimi/öğretiyi hayata geçiren, bu anlamıyla somutlayan pratisyen oldu. Lenin, bütün yaşamı boyunca devrim sorununa teorik yaklaşmadı; elbette “devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz” diyen oydu. Ama çubuğu her zaman pratikten yana bükte ve teoriyi pratiğin sorunlarını çözümlmek ve pratiğin yolunu aydınlatmak için kullandı. “Rusya’da Kapitalizmin Gelişim Özellikleri”ni ya da “Ne Yapmalı?”yı yazarken de, “İki Taktik”i ya da “Nisan Tezleri”ni; “Devlet ve İhtilâl”i ya da “Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Gelişme Aşaması”nı ve daha onlarca eseri yazarken de bütün düşüncesi buydu. “Bir devrim deneyimi yaşamak onlarca devrim programı yazmaktan iyidir” diyordu.

Günlük yaşamı bütün yönleriyle, bütün çeşitliliği içerisinde yaşarken kafası devrimin sorunlarına yoğunlaşabiliyor; canlı sezgiyle somut olaylardan teorik soyutlamalar yapıyor ve bu soyutlamaları yaşamın gerçekliği içerisinde yeniden somutlayabiliyordu. “Eğer düş gören kimse düşünce ciddi olarak inanırsa, yaşamı dikkatle gözler, gözlemlerini gökte kurduğu şatolarla karşılaştırırsa ve eğer genel olarak söylemek gerekirse, düşünün gerçekleşmesi için bilinçli olarak çalışırsa düş ile gerçek arasındaki ayrılığın hiçbir zararı olmaz. Düşlerle yaşam arasında bir bağ varsa her şey yolundadır,” diyordu. İşte Lenin’i aynı zaman diliminde birlikte hareket ettiği siyasi önderlerden ayıran en önemli özelliği buydu. Bu nedendir ki, insanlığın o büyük düşünüyü gerçekliğe dönüştürebilen sınıfın

ve partinin, devrimin lideri olabildi; ideoloji onun adıyla da anılır oldu.

Bugün birileri Marksizmden bahsederken Leninizmden de bahsetmek zorundaysa, bunda onun yazdığı devasa eserlerinin yanı sıra en büyük yapıtı olan Ekim Devrimi’nin ağırlığı vardır.

Şunun da altının kalın çizgileriyle çizilmesi gerekiyor: Şüphesiz Ekim Devrimi sadece Lenin’in ve Bolşeviklerin düşüncesi ve faaliyetleriyle, tezcanlılığıyla izah edilemez; ama onlarsız da izah edilemez. Bir büyük düşün gerçekliğe dönüşmesi için onların tarih sahnesine çıkması gerekiyordu. Çıktılar ve tarihe kıpkızıl bir şerit çektiler. Onu oradan almaya ya da izlerini silmeye hiç kimsenin gücü yetmeyecektir.

Gelecek, düş kurmaya devam eden; düşünü gerçekleştirmek için var gücüyle çalışan; hem teorik hem de pratik olarak, o kıvı şeridi takip edenlerin ellerinde şekillenecektir.

13 OCAK 2024
NAZIM HİKMET KÜLTÜR EVİ
14 OCAK 2024
ŞİŞLİ TİYATROSU

Y
DÖ
YAY

yenidonemya

yenidonemya

yenidonemmyayincilik c

nenmyayincil@gmail.c

ÖLKÜ SEYDA

ŞAHİN BAŞARANI

INTERNATIONAL

LENIN
CENTURY

İşçi Sınıfının Uzlaşmaz Mücadelesi ve Lenin
-I-

Lenin'in 100 Yıl Önceki Görüşleri Bugünkü Sorunlarımızın Çözümü Olabilir mi?

.....
Ülkü Şeyda
Sağlık Emekçisi

İşçiler Lenin'in ölümünden sonra 1800'lerin sonlarını anlatırlar. *"Lenin de gelirdi Plehanov da gelirdi. Lenin bizi dinler, notlar alır, bizi ilerletici sorular sorardı. Plehanov öğretmenimizdi, Lenin bizim yoldaşımızdı"* derler.

Kapitalist düzenin gelişiminin ilk dönemlerinde seyrek olan işçilerin sınıf mücadelesi, kapitalizmin ilerlemesiyle birlikte, giderek yoğunlaştı. Maddi koşulların gelişmesi ve bu temeller üzerinde gerçekleşen sınıf mücadelesi, işçi sınıfını, militan bir sınıf durumuna getirdi.

Mücadeleci, ileri işçiler, mücadele biçimleri bakımından zengin, sayısız, çok çeşitli araçlar ve eylemler yarattılar. Aynı zamanda, eylemleri en üst biçimlere, yani devrimci ayaklanma ve isyan düzeyine çıkardılar. Bugünkü işçi sınıfı yalnızca eylem biçimleri yönünden değil, sınıf savaşının ekonomik, politik ve ideolojik bütünlüğü bakımından da zengin bir pratik birikime sahiptir.

Ekim Devrimi, proleter devrimler çağını ve sosyalizme geçiş tarihini başlattı. Geçen yüzyıl boyunca, işçilerin sınıf mücadelesi tarihi ve sosyalizm tarihi birçok ülkede gerçekleşen devrimlerle daha ileri gitti ve yeni boyutlar kazandı. Doksanlı yıllarda sosyalizmde, bir toplumsal sistem olarak yaşanan geriye düşüşün dünyada geçici olduğu, kısa sürede kapitalist dünyayı alt üst eden dünya işçi sınıfı eylemleriyle kanıtlandı. Ve son çeyrek yüzyıl içinde, dünyada yeni bir toplumsal devrimler çağı başladı. Latin Amerika'da ve Kuzey Afrika'da arka arkaya zincirleme devrimler başladı. Gezi Halk Ayaklanması'nda ve dünyanın birçok merkezinde patlak veren isyan ve ayaklanmalarla dünya devrimi yeni bir hız kazandı.

Tarih yapanlar, aynı amaç için bir araya gelen ve mücadele veren kitlelerdir. İşçiler sınıflar mücadelesi tarihinde amaçsız birer isyancı değil, bilinçli ve amaçlı devrimcilerdir. Bu-

güne değin, devrimi başaran tüm işçi hareketleri, devrimci ideolojinin, bilimsel sosyalizm ilkelerinin yol göstericiliğinde hareket ettiler.

Yüz yıl önce Lenin'in önderliğinde iktidarı ele geçiren işçi sınıfının bunu nasıl başardığı yönünde dönemin tüm kaynakları okundu, sayısız eser yazıldı. Günümüzün sorunları ele alınırken Ekim devriminden, Lenin'in Stalin'in eserlerinden alıntılar yapıldı, yaşananlar devrimci teorinin süzgecinden, geçirildi.

Bugün işçi sınıfının elinde yüz yılı devrimler çağı olmak üzere iki yüz yıllık birikim var. Her öncü, bilinçli işçi karşısına çıkan sorunlarda işçi sınıfının mücadele tarihine bakarak ilerler. Bütün bir tarihe baktığımızda dönemimizin sorunlarının da çözüm yollarının da temelde aynı, ayrıntıda benzer olduğunu görüyoruz.

Lenin'in yüz yıl önce teorik birikimi ile yaşamsal deneyimlerini birleştirerek ortaya çıkardığı muazzam bilinç bugün temel çizgileri sık sık gözden geçirmemiz ve onların üzerinde hareket etmemiz gerektiğini bize gösteriyor.

Sınıf mücadelesinin araçlarının içinde mücadele etmekte olan devrimci işçiler olarak temel ayrılıklarımız ve ortaklıklarımızla birlikte ortaya çıkan bazı güncel sorunlarımızı Lenin'in görüşleriyle birlikte ortaya koymaya çalışacağız.

İŞÇİ SINIFININ ÖRGÜTLENME ARAÇLARI

"Amacı isteyen aracı da yaratmalıdır." Antonio Gramsci

SENDİKALARA BAKIŞ

"Sendikalar sosyalizmin okullarıdır. İşçiler sendikalarda kendilerini eğitirler ve sosyalist olurlar, çünkü sermaye ile mücadele gözlerinin önünde ve her gün cereyan ediyor" (Marx, 1869, Alman sendikacılar heyetiyle konuşma)

Tarihte görülen ilk bağımsız işçi hareketi, LCS deneyimi (London Corresponding Society), İngiliz işçilerinin sınıf bilincinin gelişmesine katkıda bulunurken, 1830'lara doğru yasal olarak kurulmaya başlanan sendikal örgütleri de etkilemiştir. LCS içinde köklenen sendikal bürokrasi, sendikal mücadeleyi ekonomik taleplerle sınırlayarak, işçi sınıfının sermaye sahipleriyle açılan çatışmasının önüne geçmek için bir dalgakıran işlevi gördü. Sendikaların nüveler halinde 1820'lerin başında ilk ortaya çıkışlarıyla birlikte birkaç on yılda işçi sınıfının ileri araçları haline geldiklerini ve yine aynı hızla gerici- leştiklerini, bugün olduğu gibi, işçilerin kendi yarattıkları örgütlerinin kendilerini cendereye alan bir patron/ örgüt haline geldiğini görüyoruz.

Bilindiği gibi sendikalar, proletaryanın en ilkel ve kendiliğinden ortaya çıkan örgütlenmesidir. Toplumun tüm örgütlenmeleri de doğadaki her şey gibi hareket halinde ve değişim içindedir. Toplumun örgütlenmeleri ya toplumun ihtiyacını karşılar ve karşıladıkça gelişir, geliştikçe toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya devam eder; ya da çürür, yok olur, gider. Bundan dolayı, sendika vb. örgütlenmeler, ilk doğuşlarından kısa bir süre sonra kendilerini geliştirme sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır.

İngiltere'de emekçi sınıfların du-

rumunu oldukça sade ve canlı örneklerle inceleyen Engels, sendikaların kuruluşunu şöyle ifade etmiştir.

"... Bütün sanayi kollarında, emekçi bireyi burjuvazinin despotluğuna ve ihmeline (karşı, bn.) koruma açık niyetiyle sendikalar kuruldu..." Sendikalar, işçi sınıfı için bir amaç değil bir araç olarak doğmuşlardır.

Sendikaları ortaya çıkaran refleks bilinçli bir duruma dönüştürülmediği ve sonuna kadar bu bilinçle hareket edilmediği taktirde sendikalar hiçbir işe yaramaz, hatta sahibini vuran bir bumeranga döner.

Sendikalar proletaryanın yaşam koşullarını iyileştirmenin bir aracı olarak ortaya çıkıyor.

Proletarya, burjuvazinin kendi aralarındaki rekabetten yararlanarak kendilerini hayvansal yaşam koşullarına mahkûm bıraktığını görüyor... Ve aralarındaki rekabete son vermek, patronlara karşı bir güç olarak kitle halinde davranabilmek" için sendikaları kuruyor.

Bu düşünce ilk adım olarak büyük bir ilerlemedir.

Yani; "... işçiler kendi aralarındaki rekabete son verme adımının ötesine geçmezlerse, ücretleri belirleyen yasa uzun vadede yeniden geri gelecektir. Ama işçiler yeniden geri çekilmeye ve kendi aralarında rekabetin bir kez daha ortaya çıkmasına hazır değillerse, o zaman bu noktanın ötesine geçemelilerdir. Bu noktaya geldikten sonra, zorunluluk onları daha ileriye gitmeye zorluyor, yalnızca rekabetin bir türüsünü değil, ama rekabeti iptal etmek: ve yapacakları iş budur..." (İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu, s.293)

İşçiler arasındaki rekabete son verme amacının bir ürünü olan sendikalar ya bu amaçlarını geliştirip daha ileriye gidecekler, yani rekabetin her türüsünü kaldırma mücadelesinin bir

parçası olarak kendilerini görecekle, ya da işçiler arası rekabetin bir parçası haline geleceklerdir.

SENDİKALARDA EKONOMİK MÜCADELE

Kapitalistten daha fazla ücret ve yaşam koşullarını iyileştirecek sosyal haklar elde etmenin bir aracı olan sendikalar; amaçlarının doğal bir sonucu olarak kapitalistle işçinin uzlaşmasını sağlayan örgütlenmeler olarak doğmuşlardır. İşçi ve emekçilerin sendikal bir örgütlenmesi olsa da, kapitalisti "ikna" edemediği sürece ne ücretini artırabilir ne de herhangi bir sosyal hakka kavuşabilir. İşçiler sendikalar kurmakla yetinmemiş, bu sendikalar aracılığıyla kapitaliste karşı fiili mücadeleye (grev, işyeri işgali vb.) girmişlerdir. Yani üretimi durdurarak kapitalisti zarara, hatta iflase uğrama riski ile karşı karşıya bırakmışlardır. Ya ücretleri artırma ya da zarar etme ikilemi ile kapitalisti sıkıştırıp anlaşma sağlamak, sendikal mücadelenin en temel mantığı olmuştur.

"Bu kapitalist toplumda meta veya işgücü değişimine katılmaktan kaçınma olanaksızdır. Ve değişim de kaçınılmaz olarak ekonomik mücadeleyi; sonra da politik mücadeleyi doğurur. Böylece pratikte, mücadeleye kayıtsızlık, mücadeleden uzak durma, ondan kaçınma ya da tarafsız kalma anlamına gelmez. Kayıtsızlık güçlü-nün, egemen olanın üstü kapalı biçimde desteklenmesidir." (Lenin, Sosyalist Parti ve Parti Dışı Devrimcilik-1905)

Ekonomik mücadele ile gerçekleştirilen çeşitli eylemler sayesinde işçi ve emekçilerin durumlarında bir iyileşme olmuş ve günümüzde de zaman zaman çeşitli kazanımlar elde edil-

mektedir.

Ama gözden kaçırılan ve belki de bilinmeyen şey şudur: Kapitalizm koşulları altında hangi mücadele biçimleri uygulanırsa uygulansın, işçi ve emekçiler, ücretlerini sadece ve sadece kendi emek güçlerinin değerine kadar yükseltebilirler. Bunun üzerine çıkmazlar.

Bu değer de, Marx'ın ortaya koyduğu, *"... bakımı ve yeniden üretimi için gerekli olan geçim araçlarının -ki bu geçim araçlarının değerini de, sonuçta, üretilmeleri için gerekli emek miktarı düzenler-değeri ile belirlenen kendi emek gücünün değeridir..."*

İşçiler grev vb. yollarla ücretlerin devamlı artırılabilirliğini düşünebilir. Ama başlıca iki nedenden dolayı bu mümkün değildir.

Birincisi, ücretleri belirleyen ekonomi yasalarıdır. Örneğin, arz ve talep ücretlerin belirlenmesinde temel rolü oynayan bir yasadır. Eğer kapitalistin ihtiyaç duyduğundan daha fazla sayıda işçi iş arıyorsa, bu ortamda, ortalama ücrette (asgari ücret), ne kadar grev yapılırsa yapılsın bir değişiklik gerçekleştirilemez. Hatta çoğunlukla ücretler, ortalama ücret düzeyine kadar dahi çıkarılamaz. Ücretlerin düzeyinin belirlenmesi sadece işsizler ordusuna da bağlı değildir. Bilimsel gelişmeler sonucu makinalarda meydana gelen değişimler de ücretlerin, ortalama düzeyde kalmasının başlıca etkenlerindendir. Eğer makinalara harcayacağı paranın işçiye vereceği ücret karşısında daha ucuza geleceğini görürse, kapitalist, emek-yoğun üretimden makinalı sanayiye doğru yönelir. Dolayısıyla kapitalist, ücret artışı için direnişe geçen işçinin ücretini artırmaktansa, işten çıkarmayı ve

makina kullanmayı tercih eder.

"...Ricardo, çok haklı olarak, makinelerin emekle sürekli rekabet halinde olduğunu, makinenin, çoğu kez ancak emeğin fiyatının belli bir düzeye ulaştığı zaman üretime sokulabildiğini belirtmiştir." (Marx).

Gerek sermayenin ve proletaryanın birbirlerine karşı ve her birinin kendi içinde süren rekabet ve gerekse üretim anarşisi, yani kapitalizmin kendi yasaları, iktisadi mücadelenin zeminlerini devamlı zayıflatıyor ve dolayısıyla bu temele dayanan örgütlenmeler güçten düşüyor. Bu güçten düşüş genellikle sınıfın güçten düşüşü olarak yorumlanıyor; *"Bu denli basit şeyler için dahi -ekonomik vb- insanlar harekete geçmiyorsa demek ki sınıf karakterinin düzeyi çok düşüktür."* deniyor. Oysa işçi sınıfı ve emekçiler her gün bizzat burjuvazinin sayesinde, birçok sorunu tartışmakta, muhakeme yürütmekte ve çözümler üretmektedir. İşçi ve emekçiler, tarihsel deneyimlerinden yıllardır zorlu kavgalarla elde ettikleri ekonomik, sosyal hakların nasıl bir gecede, avuçlarının içinden kayıp gittiğini -sezgisel olarak dahi olsa- bilirler. Aynı deneyim ve birikim, İşçilere ilkel sendikal anlayışın iflasını da yaşatır. Bu yaşanmadan daha ileriye gitmek mümkün değildir. İşçilerin gözleri önünde açıkça cereyan eden ekonomik ve politik gerileme, bir üst düzleme geçememenin yarattığı çürüme ve yozlaşmadır. Her geçen gün daha fazla burjuva düşünceyle buluşmaktır. Bir dönem devrimci olan veya devrimcilerle yakın ilişkisi bulunan sendikacıların, işçi önderlerinin bir dönem sonra burjuvazinin en geri unsurlarıyla kol kola girmelerine kadar varmıştır. Ve bu süreç içinde, gelecek aşamanın

zeminleri olduğu ya da başka bir anlatımla, işçilerin düşünsel anlamda nitel bir sıçramayı yaşamalarını sağlayacak nicel birikim sağlandığı için bu ilkel sendikal anlayış, tarihte ilerici bir rol oynamıştır.

Kurulan tüm örgütler, belirlenmiş bir amacı gerçekleştirmenin aracı olarak doğmuşlardır. Sendikaların, proletaryanın, ekonomik kurtuluşunu gerçekleştirme amacı değişmemiştir. Ama bir gerçeklik açığa çıkmıştır: proletarya kapitalist toplumda kaldığı sürece bu amacına ulaşamaz.

"...İşçi sınıfı kuvvetleri arasında daha şimdiden iktisadi savaşımınla gerçekleştirmiş olan birliğin, sömürücülerin siyasal gücüne karşı savaşımında, bu sınıfın kitlesi içinde kaldıraç hizmeti görmesi gerektiğini göz önünde bulunduran konferans, işçi sınıfının savaşım durumunda, iktisadi eylemi ile siyasal eyleminin ayrılmazcasına birbirlerine bağlı olduğunu Enternasyonal üyelerine anımsatır..." (Uluslararası Emekçiler Birliği Kararları, 1871)

İlkel sendikal anlayışı aşmanın yolu ekonomik mücadeleden vazgeçmek değil, aksine daha güçlü mücadele örnekleri yaratmaktır. Ekonomizm ile ekonomik, günlük mücadele birbirine karıştırılmamalıdır.

"Devrimci Sosyal demokratlar, reformlar uğruna mücadeleyi her zaman eylemlerinin bir parçası olarak görmüştür. Fakat ekonomik ajitasyonu, hükümete, sadece her tür önlem taleplerini sunmak için değil, fakat aynı zamanda esas olarak, otokratik bir hükümet olmayı bırakması talebini de sunmak için kullanır; kısacası bütünün bir parçası olarak reformlar uğruna mücadeleyi, özgürlük ve sosyalizm için verilen mücadeleye bağımlı kılar. Hükümet açısından en ucuz ve en elverişli ödümler 'ekonomik' ödümlerdir.

Çünkü bunlarla hükümet, işçi sınıfının güvenini kazanacağını umar." (Lenin, Ne Yapmalı)

SENDİKALARDA EYLEM VE EĞİTİM

"Kitlelerin gerçek eğitimi, hiçbir zaman onların bağımsız, politik ve özellikle devrimci mücadelelerinden ayrılmaz. Sömürülen sınıfa, yalnızca mücadele, ona gücünün büyüklüğünü gösterir. Ufuklarını, yeteneklerini genişletir, kafasını ayıklığa kavuşturur, kararlılığını sağlamlaştırır. Devrim boyunca ekonomik grevlerin politik grevlerle iç içe giriş biçimi ayrıcalıklıdır. Yalnız bu iki grev biçimi arasındaki yakın bağlantının harekete o büyük gücü verdiğine kuşku duyulmaz; ancak o zaman Rus halkı gerçekten demokratik ve gerçekten devrimci bir eğitim edinebildi." Lenin

Önceki sınıflı toplumlarda kölenin kendi efendisi, serfin kendi derebeyi sınıf çelişkisinin somut haliydi. Özgür emek ise bugün o patronu diğer gün diğer patronu karşısında görür. Sınıf tam olarak patronlar ve işçiler olarak bölünmüştür. İşçiler tüm patronlar sınıfını ve onun devletini eyleminin karşısında açıkça görür. Böyle dönemlerde eylem kendisinden daha büyük bir etki yaratır. Paris Komününü işçileri ne büyük bir tarih yarattıklarını bilmiyorlardı, bilemezlerdi. Paris komünü ancak yıllar sonra değerlendirilebildi.

Eyleme geçenler bugünden geleceğe bakarlar ve gelecekte bugüne bakan devrimcilerle tanışırlar. İşçi sınıfı grevler yoluyla gerçek bir eleştiri özeleştirici sürecine girer. İşçilerle birlikte tüm toplum, önceki değer yargılarını da tümüyle gözden geçireceği

eleştirir özeleştirir sürecine girer. Bu sürece giren bir toplumu geriye çekmek, ilerleyişini durdurmak imkansızdır. Eylemle birlikte işçilerin kolektif zekalarına olan inancı artar. Tek tek ve hep birlikte işçiler ve emekçiler insanın kendisine zorla koyduğu engelden, bireycilikten kurtulur. Bu sistemin içinde hiçbir şey olanlar mücadelenin içinde her şey olurlar. Dışardan bakınca dar, ekonomik mücadele olarak görünen bu eylemler işçi sınıfının gerçek okulları haline gelirler.

“Her grev, çok güçlü biçimde, sosyalizm düşüncelerini, tüm işçi sınıfının sermaye baskısından kurtuluş mücadelesinin düşüncelerini işçilerin aklına getirir. Büyük bir grevden önce, belli bir fabrikanın, belli bir sanayi dalının ya da belli bir kentin işçilerinin sosyalizm hakkında hemen hiçbir şey bilmedikleri ve pek az düşündükleri, fakat grevden sonra bunların arasında çalışma gruplarının ve derneklerin çok daha fazla yaygınlaştığı ve gittikçe daha çok işçinin sosyalist olduğu sık görülür.” (Lenin, Grevler Üstüne)

Mücadeleye öncülük yapan alan, tüm diğer alanlara öncülük yaptığı, sınıfın genel sorunlarını kapsadığı oranda öncü olduğunu görür. Öncü, öncülüğünü içindeki devrimciler yoluyla görür ve geliştirir. Öncü alan önüne çıkan zorluk ve olanakların öncü olmasından dolayı çıktığını bilince çıkarır ve ona göre davranmaya başlar. İşçilerin sanata ve bilgiye açlığı ortaya çıkar. Emegin korunması, geliştirilmesi ve kurtarılması mücadeleleri birbirinin içine geçer.

“İşçiler, yasaların yalnızca zenginlerin çıkarına yapıldığını, hükümet görevlilerinin bu çıkarları koruduğunu, emekçi halkın susturulduğunu, ihtiyaçlarını belirtmesine izin verilmediğini, işçi sınıfının

grev hakkını, işçi gazeteleri yayınlama hakkını, yasa çıkaran ve bunlara uyulmasını denetleyen ulusal meclise katılma hakkını kazanması gerektiğini anlamaya başlarlar.

Sosyalistler grevleri bir savaş okulu olarak adlandırır. Fakat savaş okulu, savaşın kendisi değildir. Grevler işçiler arasında yaygınlaştığı zaman işçilerin bazıları (bazı sosyalistler de dahil), işçi sınıfının kendisini yalnız grevler, grev fonlarıyla sınırlayabileceğine, işçi sınıfının, koşullardaki önemli bir düzelmeyi, hatta kurtuluşunu yalnız grevlerle sağlayabileceğine inanmaya başlarlar. Birleşmiş bir işçi sınıfının küçük grevlerde bile ne kadar güçlü olduğunu gördükleri zaman, bazıları, işçilerin istedikleri her şeyi kapitalistlerden ve hükümetten alabilmeleri için, yalnızca ülke çapında bir genel greve girişimleri gerektiğini sanırlar...

Grevler, işçi sınıfının kurtuluşu için mücadele ettiği yollardan biridir; fakat tek yol değildir. Ve eğer işçiler, mücadeleyi yürütmenin diğer yollarına da önem vermezlerse, işçi sınıfının gelişimini ve başarılarını yavaşlatmış olurlar... Politik ajitasyonun gerekli olan genişlemesi için temel bir koşul, kapsamlı politik açığa vurmaların örgütlenmesidir. Politik açığa vurmalar dışında başka hiçbir biçimde kitleler, politik bilinç ve devrimci eylem yolunda eğitilemezler.” (Lenin, Grevler Üstüne)

Lenin aynı şekilde pek çok defa anarşizmi de mahkûm eder. İşçiler amaçsızca eylem yapmak için eylem yapmazlar. Her işçi eyleminin başarısı nasıl ki tüm toplumda umut yaratıyorsa aynı şekilde kayıplar da -bilinç olarak geliştirse de- moral olarak tüm toplumu olumsuz yönde etkiler. İşçiler için eylem ekmek sorunudur, yaşam sorunudur, ailelerinin geleceği sorunudur. Herhangi bir eylem, kayıpla

sonuçlanırsa, bundan sadece o işçiler zarar görmez. Orada çalışma yapan ya da orada olmayan tüm devrimciler de mücadele de zarar görür.

"Ekonomistler ve teröristler, kendiliğindenliğin ayrı kutuplarına boyun eğmektedirler, ekonomistler "salt ve basit işçi hareketi"nin kendiliğindenliğine boyun eğerken; teröristler, devrimci mücadele ile işçi sınıfı hareketini birbirini tamamlayan bir bütün içinde birleştirmeyen ya da buna olanak bulamayan aydınların tutkulu öfkelерinin kendiliğindenliğine boyun eğmektedir." (Lenin, Ne Yapmalı)

İşçi sınıfı yalnızca kendi gücüyle hareketi başarıya kavuşturamaz. Bunun için, toplumu bu başarıya teorik, pratik ve politik olarak ikna etmesi, kitlelerin gücünü yanına çekmesi gerekir. İşçilerin bulundukları her alanda, sendikalarda, kadınların gerçek eşitliği, gerçek özgürlüğünü savunmak ve bunun için mücadele etmek temel görevleridir. İşçi-emekçi gençliği hareketinde daha etkin olarak çekmek, devrimci öğrencilerin mücadelesinin yanında yer almak da şovenizme karşı mücadele etmek de, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmak da, doğanın yıkımına karşı çıkmak da işçi sınıfının görevidir. İşçi sınıfı alan darlığına hele mesleki darlığa düşemez. İşçi sınıfı tarihin en ileri ama en insani ve doğayla en uyumlu devletini yaratacaktır. İşçi sınıfının devrimine emekçilerin tüm kesimlerini ikna etmek istiyorsa onların mücadelelerini onlarla birlikte hat-ta onlardan önce sahiplenmelidir.

"İşçi kitlelerinin bilinci, işçiler diğer bütün sınıfları entelektüel, moral ve politik yaşamlarındaki bütün belirtileri ile, somut olarak ve hepsinden önce, güncel politik gerçeklerden ve olaylardan yararlanarak gözlemeyi öğrendikçe, tüm sınıfların taba-

kaların ve gruplarının yaşam ve eylemlerinin tüm yönlerine materyalist analiz ve materyalist ölçütleri pratik olarak uygulamayı öğrenmedikçe, gerçek bir sınıf bilinci olamaz." (Lenin, Ne Yapmalı)

SENDİKALAR VE KOMİTELER

"İşçilere politik bilinç getirmek için sosyal demokratlar, halkın tüm sınıfları arasına gitmelidirler; ordularının birleştirmelerini her yöne dağıtmalıdır." Lenin

Komite ve Konsey örgütlenmesi, insanlığın bugüne değin ortaya çıkardığı en demokratik toplumsal örgütlenmelerdir. Komite ve konseyler, siyasal yaşamın ve tarihin dışına atılmış olan ezilen sınıfların tüm devasa kitle-sini kapsar ve en dolaysız yoldan, en demokratik biçimde politik-toplumsal yaşamın içine çeker.

Pek çok ülkenin işçi hareketleri deneyimleri incelendiğinde görülen şudur; Komite ve konseyler, sınıf mücadelesinin olağan seyriyle sürdüğü devrimci ortam koşullarında değil, bu koşulların köklü biçimde değiştiği, sınıf savaşımının giderek iç savaş biçimi alacak derecede sertleştiği, yaygınlaştığı ve keskinleştiği devrimci durum koşullarında, toplumsal alt-üst oluş dönemlerinde sınıf savaşımının ihtiyaçlarının kendini dayatmasıyla dolaysız kitle örgütlenmeleri olarak ortaya çıkıyorlar. Komite ve konseylerin ortaya çıkışı toplumsal alt-üst oluş döneminin işareti ve devrimin habercisidir.

Öncü işçiler için komite, konsey çalışması sınıf içinde ilmek ilmek örülmesi gereken bir çalışmadır. Yoğun tempo, yüksek enerji, kesintisiz teorik çalışma, sürekli pratik... İşçilerin günlük sorunlarıyla muazzam ölçüde

ilgilenmek, o sorunları sahiplenmek, çözümüne en azından onlarla birlikte kafa yormak, yol-yöntem göstermek devrimci işçileri hem sınıfın organik bir parçası yapar hem de sınıf bilincini taşımak için aracı olur. Büyük düşünceler ancak küçük günlük savaşımın içinde aktarılabilir. İşçi sınıfının politik öncüsünün onu iktidara taşıyabilmek için politikalarını ulaştırdığı ve sınıftan öğrenip geliştiği yerler komitelerdir.

Emekçi kitleler, eğer demokrasi savaşımından geçmemişse, devrim eğitimi görmemişse, pratiğin yetkinleştirici okulundan geçerek çelikleşmemişse iktidara gelse bile, onu bir gün bile koruyamaz. Bugüne kadar verilen teorik-pratik mücadele, emekçilerin iktidara hazırlık mücadelesi oldu.

“Proleter kitleler arasında ajitasyon öyle bir biçimde yürütülmelidir ki, militan proletarya bizim komünist örgütümüzü, işçi hareketinin hem yürekli hem ileri görüşlü, hem de sadık ve enerjik önderi olarak tanısin, böyle kabul etsin.

Bunu başarmak için komünistler, işçi sınıfının tüm gündelik mücadelelerinde ve tüm hareketlerinde yer almalıdırlar; işgünlerinin uzunluğu, ücretler, çalışma koşulları vb. üzerine kapitalistlerle olan her çatışmada işçileri savunmalıdırlar. Komünistler, işçilerin içinde yaşadığı koşulları dikkatlice incelemeli, yüz yüze kaldıkları sorunları anlamaları için onlara yardım etmeli, onların dikkatlerini haklarının en göze batan ihlallerine yoğunlaştırmalı, işçileri kesin ve pratik talepler formüle etmeye yöneltilmelidir. Böylelikle komünistler, işçilerde dayanışma ruhunu uyandıracaklar, dünya proletarya ordusunun birer bölümünü oluşturan, bütün ülkelerdeki işçilerin, birleşik bir işçi sınıfı olarak, ortak çıkarlarının ve ortak davalarının bilincine,

varmalarını sağlayacaklardır.

Parti, ancak sıradan halka yönelik böyle bir gündelik çalışma aracılığıyla ve proletaryanın bütün mücadelelerine katılmaya kendisini sürekli olarak ve tümüyle adayarak, gerçek bir komünist parti haline gelebilir. Ancak bu yolla kendisini, faaliyetleri soyut propagandadan, yeni üye kazanma çalışmalarından, reformlardan bahsetmekten ve parlamento “olanaklarını” kullanmaktan ibaret olan modası geçmiş sosyalist partilerden ayırabilir. Partinin tüm üyelerinin sömürülenler ile sömürücüler arasındaki günlük mücadele ve çatışmalara bilinçli ve ilkeli katılımı, yalnızca iktidarın ele geçirilmesi için değil, bundan daha da fazla, proletarya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesi için zorunlu bir ön koşuldur. Komünist parti, yalnızca kapitalizmin saldırılarına karşı gündelik mücadele içinde işçi kitlelerine önderlik ederek işçi sınıfının öncüsü haline gelebilir, proletaryaya nasıl önderlik edileceğini ve burjuvazinin nihai yıkılışına nasıl hazırlanılacağını eylem içinde öğrenir.

Greverler, lokavtlar ve diğer kitlesel işten çıkarmalar sırasında komünistlerin işçi hareketine katılmak üzere, seferber olması, özellikle önemlidir.

Komünistler, eğer pasif bir şekilde bir kenara çekilirlerse; işçilerin kendi yaşam koşullarındaki küçük ilerlemeler için verdikleri gündelik mücadelelerini, kendilerinin bir komünist programa sahip olduklarını ve nihai amaçlarının silahlı devrimci mücadele olduğunu öne sürerek küçümser ya da bu mücadelelere karşı çıkarlarsa, işte o, zaman vahim bir hata yapmış olurlar. İşçilerin uğrunda savaşmaya razı oldukları talepler ne kadar sınırlı ve mütevazı olsa da, bu hiçbir zaman komünistlerin mücadelenin dışında durmalarının mazereti olmamalıdır. Ajitasyon faaliyetimiz, komünistlerin, budalaca grevlerin

ve diğer düşüncesizce girilen eylemlerin kör kışkırtıcıları değil, fakat, yüreklilikleri ve mücadeleye canla başla katılımlarıyla, mücadeleciler arasında onların en yetenekli kavga yoldaşları olduğunun kanıtı olmalıdır.” (Komünintern)

Sınıf savaşımının yeni düzeyinin gereği olarak kendiliğinden biçimde ortaya çıkan ve mücadelenin yaygınlaşmasına paralel yaygınlaşma eğilimi gösteren komite-konseylar, mevcut sendikal yapıların ve bunlar üzerinde ağırlığı olan sosyal-reformist siyasal partilerin işçi sınıfı üzerindeki otoritesini zayıflatır. Öncelikle komitelerin oluşumunu ve yaygınlaşmasını engellemeye çalışırlar. Mücadelenin dayatmasıyla engellere rağmen komite ve konseyler oluşur ve yaygınlaşma eğilimi gösterir. Bu durumda, burjuva sendikacılar, sosyal-reformistler ve oportünistler de komite ve konsey örgütlenmesinden yana bir politika izlerler.

Komiteler, savaşlara karşı çıkabilir, ücret meselesinin ve çalışma koşullarının kavgasını verebilir, kadın işçilerin ya da öğrencilerin hakları için dövüşebilir, çeşitli demokratik talepler uğruna verilen mücadelelere destek olabilir, katliamlara karşı siyasal duruş sergileyebilirler. Komiteler açıktan, açıkça, kendini saklamadan, yasal değil, aleni bir siyasal odak olarak tüm taban örgütlerinde ya da bağımsız olarak mücadele verirler.

Konuya ilişkin temel ayrım şudur: Devrimciler, bu örgütlerin ayaklanma koşullarının varlığıyla, ayaklanmanın hazırlanması göreviyle sıkı bağını kurarken, sosyal-reformistler ve oportünistler bu tür örgütlerden sadece “kitlelerin özyönetim organları” olarak söz ederler, bu bağı kesin bir biçimde koparır, bu bağı görmezden

gelir. Komite, konsey, Sovyet, meclis gibi mücadele organları ancak işçi sınıfının iktidarında iktidar organlarına dönüşebilirler ve dönüşeceklerdir.

“Yeni iktidar devasa bir çoğunluğun diktatörlüğü olarak tutunabildi ve sadece büyük kitlenin güveni temelinde, sadece en özgür, en geniş, en güçlü biçimde tüm kitleyi iktidara çekerek tutundu. Mahrem hiçbir şey yok, gizli hiçbir şey yok, talimatlar yok, formaliteler yok. Sen çalışan bir adam mısın? Rusya’nın bir avuç polis zorbasından kurtulmak için savaşmak mı istiyorsun. Öyleyse yoldaşımızsin. Temsilcilerini seç, derhal, gecikmeksizin; senin iyi saydığını, işçi temsilcileri Sovyetlerimizin, Köylü Komitemizin, Asker Sovyetimizin, vs vb. tam yetkili üyesi olarak seve seve ve isteyerek kabul edeceğiz. Bu, herkese açık olan, her şeyi kitlenin gözü önünde yapan, kitlenin ulaşabildiği, doğrudan kitlenin içinden çıkan, halk kitlesinin ve onun iradesinin doğrudan ve dolaysız organı olan bir iktidardır.” Lenin

Reformist-sendikalist görüş sahiplerinin bir diğer yöntemi, komite ve konseyleri sendikal örgütlenmenin alt organları haline getirmek, mücadelelerini ekonomik alanla ve demokratik taleplerle sınırlı tutmak; böylece iktidarın ele geçirilmesiyle bağını koparmaktır. Oysa ayaklanma koşullarının çocuğu olarak doğan bu tür örgütler, ayaklanma organlarına dönüşmezlerse, zamanla amacından kopar, gereksizleşir, yozlaşır, çürür ve ortadan kalırlar.

Devrimci dönemlerde, devrimci kitle mücadelesinin yükselişe geçtiği sırada ortaya çıkan komite ve konseyler, proletaryanın ve emekçi sınıfların mücadele organları olarak hareket ederler. Bu koşullarda, komite ve konseyler partisiz kitle organları olarak,

kitleleri kaynaştırmak mücadele için birleştirmek, politik önderliğin programını kitlelere iletmek, kitlelerin ilgisini uyandırmak ve mücadeleye çekmek görevini temel alırlar.

Sınıf mücadelesinin sertleşmesi, keskinleşmesi ve ayaklanmaya doğru boyutlanmasıyla birlikte “ayaklanma organları” rolünü üstlenen komite ve konseyler, iktidarın ele geçirilmesi sırasında ve sonrasında “iktidar organları” görevini yerine getirirler.

İşçilerin, yoksul köylülerin ve emekçi halkın birliğini sağladıkları oranda aynı zamanda “ittifak organları, mücadele birliği organları” rolünü üstlenirler. Komiteler ilk kuruldukları anda bütün bu özellikleri kimi zaman biri kimi zaman diğeri öne çıkarak ve birbirini içine geçerek taşıır.

Komite ve konseyler, yaşam bir kez örnekleri ortaya çıkardıktan sonra, bizim bu sorunu bilinçlice ele almamıza ve belli bir hedef, düşünce çerçevesinde, yani bilinçlice bu örgütleri kurmamıza engel değildir. *“Karışıklık içinde, düzensiz güçlere kalıcı bir biçim ve disiplin vermek, örgütlemek ve sağlamlaştırmak gerekir.”*

Konseyler, proleter devletin modelidir, her vasıftaki işçiyi içine alarak dolaysız sorumluluk verir. Komite ve konseyler işçileri kendileri için çalışacakları gün için hazırlar. İşçi, kendi gücünü kavradıkça her geçen gün daha açık biçimde dünyayı umutsuzluk ve yıkımdan yalnız kendisinin kurtarabileceği inancını kazanır. Komite ve konseylerle yığınlar savaş alışkanlığı edinecek, kendi kendilerini eğitecek, güçlerini birleştirecek ye gerçek önderlerini tanıyacak, ayıracak, böylece genel saldırıya hazırlanacaktır.

Burjuva sendikacılar ve sendika üzerinde etkinliği olan reformistler,

komite ve konseylerin her türlü partiden bağımsız olması gerektiği görüşünü ısrarla ileri sürerler. Komite ve konseylerin her türlü partiden bağımsız olması gerektiğini söyleyenler, gerçekte, onları sendikal sınırlara hapsederek sosyal-reformist partilere bağımlı, sendikaların denetiminde, sendikaların alt organları haline getirme amacı güderler. Komite ve konseylerin proletaryanın devrimci partisi ile bağını kesmeye çalışırken, gerçekte, onun devrimle, iktidarı ele geçirme hedefiyle bağını kesmek, düzen içi kurumlar haline getirmek isterler.

Proleter devrimcilerin bakış açısından ise komite ve konseyler parti örgütleri değil, “proletaryanın en kapsamlı partisiz kitle örgütleridir.” Bu kitle perspektifini kesinlikle bulandırıp darlaştırmadan, komite ve konseyleri partinin birer alt organı gibi görme darlığına düşmeden, onları yönetmeye değil, ideolojik, politik, pratik ve örgütsel olarak etkilemeye ve yönlendirmeye çalışırlar.

Komite ve konseyler, sadece işçi sınıfını değil tüm diğer ezilen kesimleri, yoksul köylüleri, emekçileri, askerleri ve öğrencileri de kapsayan örgütlerdir. Proletaryanın toplumsal devrimde öncülüğü ve hegemonyası, devrimi sonuna kadar götürürken diğer ezilen kitleleri de kendisiyle birlikte kurtuluşa götürmesi yalnızca komite ve konsey örgütlülüğüne dayanarak gerçekleştirilebilir.

SENDİKALARDA DEVRİMCİ ÇALIŞMA

SÜREKLİ, BİLİNÇLİ,
ÖRGÜTLÜ SINIF MÜCADELESİ

“Her işçi bir parti bürosu olmalıdır.” Lenin

Emekçi kitleleri ideolojisizleş-

tirme burjuva anlayışı, burjuva işçi sendikaları tarafından, sendikaların "partiler üstü" olduğu savunulagelmıştır. Burjuva her partiyle görüşmekte, birlikte çalışmakta sorun görmeyen burjuva sendikacılar işçi sınıfının devrimci sınıf partisinin görüşleri söz konusu olunca işçilere "politikayı -bir gömlek gibi- dışarda bırakmalarını" salık verirler. Öncü işçiler, emekçi sınıfı zayıflatan, sermaye güçlerini ise güçlendiren, bu burjuva anlayışa, ideolojiye karşı, uzlaşmaz, kesintisiz ve kesin bir mücadele yürüttükleri yerlerde başarıya ulaşmıştır. İşçilerin vazgeçilmez mücadele araçlarının birbirine karıştırılmadan birlikte çalıştırılması devrimci işçilerin çalışmalarının temelini oluşturur.

"Sendikalar, Sosyal Demokrat örgütün "denetim ve yönetimi altında" çalışmalıdır. Fakat bu nedenlerle tüm sendika üyelerine, kendilerini Sosyal Demokrat partinin üyeleri olarak ilan edebilme hakkının tanınması apaçık bir saçmalaktır ve ikili bir tehlike yaratmaktadır. Bir yandan sendika hareketinin boyutlarını daraltmak, böylece de işçilerin dayanışmasını zayıflatmak, diğer yandan da Sosyal Demokrat partinin kapılarını belirsizliğe ve kararsızlığa açmak." (Lenin, Ne Yapmalı)

Bugüne kadarki bütün devrimler, bir sömürücü sınıfın yerine, başka bir sömürücü sınıfı iktidara getirdi. İşçi sınıfının toplumsal devrimi, tarihte ilk kez, kendisiyle birlikte sınıfların ortadan kaldırılmasını hedefliyor.

İşçilere, "önce büyük bir güç haline gelelim, sonra devrimci mücadeleye girişelim" diyenlere, eyleme geçmeden, devrimci mücadele vermeden, devrimci pratik olmadan güç olunamayacağını anlatmanın yolu devrimci, uzlaşmaz sınıf mücadelesinin her alana yayılmasından geçer.

"Rusya'da şu andaki devrimin, bu kadar çok parti dışı örgütün doğmasına yol açması ve daha sonra açacak olması çok doğaldır. İçinde bulunduğumuz devrim, demokratik, yani, sosyal ve ekonomik içeriği bakımından bir burjuva devrimdir. Partisizlik ilkesi, devrimimizin burjuva niteliğinin (ifadesi) ürünüdür. Burjuvazi, partisizlik ilkesine sarılmaktan kendini alamaz, çünkü burjuva toplumun kurtuluşu için savaşanlar arasında partilerin yokluğu, burjuva toplumun kendisine karşı yeni bir mücadelenin ortaya çıkmayacağı anlamına gelir."

"Sınıf ayrımlarına dayanan toplumda, düşman sınıflar arasındaki mücadele, gelişiminin belli bir döneminde politik mücadeleye dönüşmek zorundadır. Sınıfların politik mücadelelerinin en anlamlı, en kapsamlı ve özgül ifadesi partilerin mücadelesidir." (Lenin)

SONUÇ YERİNE:

SENDİKAL HAREKET İÇERİSİNDE
İZLENMESİ GEREKEN İLKE
VE GÖRÜŞLER

1)Sendikal mücadele işçi sınıfının kurtuluş mücadelesinde dayanması gereken, teorik, politik ve pratik (ekonomi) bütünlüğü içerisinde ekonomik mücadeleyi ifade eder. Ekonomik mücadele işçilerin, emekçilerin sermayeye karşı mücadelesinde zorunlu bir mücadele biçimidir. Sendikalizm ise işçi sınıfının bütünlüklü yani teorik, politik ekonomik mücadelesinde ilk iki hedefi yadsır. İşçilerin yalnızca ekonomik mücadele yoluyla kurtulabileceği yanılgısını yaratır. Politik mücadeleyi yadsır. Sendikalizm eleştirilirken -mahkûm edilirken- bunun yerine konulması gereken devrimci sendikalizm değildir.

2) Sendikaların hedefi, emeğin kurtuluşu, savunulması ve korunmasıdır. Burjuva ve küçük burjuva reformist anlayışın egemen olduğu sendikalarda esas hedef olan emeğin kurtuluşu bir kenara bırakılır. Bu anlayışa karşı emeğin kurtuluşu bakış açısına dayanarak mücadele edilmelidir. Emeğin kurtuluşu, emeğin savunulması ve korunması mücadelesinin ardına da bırakılamaz. Öncelikli ve temel bir hedef olarak görülmelidir. Böylesi bir hedef konmaksızın emeğin günlük mücadelesinin dışına çıkılamaz.

3) Sendikalar işçilerin sermayeye karşı bir mücadele aracıdır, örgütüdür. İşçilerin örgütlü gücünün ana hedefi var olan toplumu dönüştürmek ve işçilerin temel çıkarlarını korumaktır. Sorun yalnızca işçilerin sendikalarda birliği değil, bu birliğin işçi sınıfı için bir birlik, işçinin kurtuluşunu hedefleyen bir birlik olmasıdır.

4) Bu çerçevede işçilerin sermayeye karşı mücadelesinin önünde engel oluşturan, burjuva sendikal anlayışa karşı mücadele, sınıfın hedeflerine ulaşması için zorunlu bir koşuldur. Burjuva sendikacılık (sarı sendikacılık) işçi sınıfı için birliğin yerine sermaye için birliği koyar. Sendikal bürokrasi, burjuva- sendika ilişkilerinin bir ürünüdür. Dolayısıyla burjuva sendikacılık (sarı sendikacılık) zihniyeti ve politikasıyla mücadele edilmeden, sendika bürokrasisi ile mücadele yetersiz ve eksik kalır, sonuç getirmez.

5) Sendikalar, sermayeyle sınıf iş birliğine değil, sınıf mücadelesine dayanmalıdır. İşçi sınıfı, tam kurtuluş hedefine yalnızca sınıf mücadelesi yoluyla varır.

6) İşçilerin, emekçilerin meslek darlığı anlayışına düşmemesi için

sendikalar mücadelelerini ve çalışmalarını yalnızca sendikal çerçevede sınırlı tutmamalı, toplumu ilgilendiren bütün konularda görüş ve tavır koymalıdır. Bunun yanında uluslararası sorunlarda görüş ve tutumunu açıkça ortaya koymalıdır. Toplum ve dünya üzerine görüş ve tavır belirlerken işi sınıfının devrimci ideolojisine, proletarya enternasyonalizminin ilkelerine dayanmalıdır.

7) İşçiler yalnızca, sendikaların birer üyeleri olarak görülemezler. Aynı şekilde, sendikal muhalefetler de işçileri sadece sendika üyesi olarak göremezler. İşçi sınıfı, toplumun ve toplumsal devrimin temel, öncü ve dönüştürücü gücüdür. Tüm ezilen ve sömürülenleri kapitalizmin baskısından ve sömürsünden kurtaracak sonuna kadar tutarlı devrimci tek güçtür. Böylesine tarihsel devrimci rolü olan işçi sınıfının üyelerinin yalnızca sendika üyesi olarak görmek işçi sınıfının tarihsel rolüne sırt çevirmek olur. Dolayısıyla işçilerin görevleri ve mücadelesi yalnızca sendika üyeliği çerçevesi ile sınırlandırılmaz. İşçilerin gücü ve enerjisi asıl olarak tarihsel devrimci rolünü gerçekleştirmesi için harekete geçirilmelidir.

8) Sendikaların işleyiş ilkeleri;

a) Sendikalar, örgütsel işleyiş bakımından partilerden bağımsızdırlar. Bunun yanında ideolojik ve politik olarak işçi sınıfının görüşlerine bağlıdırlar. Proletarya enternasyonalizmi ilkelerini benimserler. Sendikalar kesinlikle işçi sınıfı partisinin yanında yer almalıdırlar. Çünkü işçi sendikaları işçi sınıfı partisinin ideolojik politik görüşlerini izleyerek ve onun yanında yer alarak işçi sınıfının kurtuluşuna hizmet ederler. Burjuvazi sendikaları,

işçi sınıfı partisinin etkisinden çıkarmak ve bunun sonucu olarak kendi etkisine, sermaye partilerinin etkisine sokmak için, sendikaların partilerden bağımsızlığı fikrini yayar. Bu burjuva ideolojik saldırısına karşı kararlıca durulmalıdır.

b) Sendikalar, demokratik merkezîyetçi bir işleyişe sahiptirler. Ancak sendikalarda örgütsel yapıları gereği demokratik yön ağır basmalıdır. Bu, işçilerin sendikal faaliyete etkin ve üretken bir şekilde katılmaları için, sendika yönetiminin denetlenmesi için, tabanın söz ve karar sahibi olması için, kitlelerin yönetmeyi öğrenmesi için çok önemlidir.

c) Her kademedeki sendika yönetimi kendisinin işçilerin işçisi olduğunu bilmeli, yönetici değil sadece bir yürütme olduğundan hareketle tabanın sesine kulak vermeli, onları dinlemeli, sorunlarını çözmeli, kararlarını ve isteklerini yerine getirmelidir.

d) Sendika yöneticilerinin ücretleri, sendikanın örgütlü olduğu iş kolundaki, en yüksek işçi ücretini geçmemelidir.

e) Her kademedeki yöneticiler ve temsilciler kendilerini seçen üyeler istediği takdirde geri çağırılırlar.

f) Üyelerin sendika giderlerini rahatlıkla denetleyebilmesi için sendikanın ve yöneticilerin tüm harcamaları açık ve anlaşılır bir biçimde kısa sürelerle yayınlanmalıdır.

g) Üyelerin sendikal faaliyet ve kararlara aktif katılımı için genel merkezde ve şube düzeyinde işçi temsilciler meclisi oluşturulmalıdır. Atama usulü temsilcilik kesinlikle reddedilmelidir. Temsilciler meclisi biçimsel olarak sadece danışma organı olmalı, temsilciler meclisinde alınan ka-

rarlar, her kademedeki sendika organı için bağlayıcı olmalıdır.

h) Üyeleri ve sendikayı ilgilendiren tüm temel sorunlarda üyelerin görüş, öneri ve kararlarına başvurulmalı ve temel alınmalıdır.

ı) Sendikalar yasasına burjuvazi ya da burjuva sendikacılar tarafından yerleştirilmiş, işçi sınıfını geriye çeken tüm uygulama ve maddeler kesin olarak reddedilmeli, sendikaların bağımsızlığının tam olarak sağlanması için işçi sınıfının yasaları uygulanmalı ve bunun için mücadele edilmelidir.

i) Tüm kademelerde eğitim ve tartışmanın önü açılmalı, eğitim fonu hiçbir nedenle başka yerde kullanılmamalıdır.

j) Grev ve dayanışma fonunun belirlenmesi yetkisi temsilciler meclisinde olmalıdır.

k) Sendikalarda demokrasinin işlenmesi için sendika genel kuruları ve işyeri temsilcileri seçimi en geç iki yılda bir yapılmalıdır.

"Dünyayı doğru olarak yorumlayanlar, dünyayı değiştirmek için mücadele verenlerdir."

ERAN AKSU

ÜLKÜ ŞEY

IN

YENİ
DÖNEM
VAVINCILIK

INTER

LI

İşçi Sınıfının Uzlaşmaz Mücadelesi ve Lenin
-II-

İşçi Sınıfının Uzlaşmaz Mücadelesinde Sendikalaşma

.....
Başaran Aksu

Bağımsız Maden-İş Örgütlenme Uzmanı

Ben konuya iki temel vurguyla başlayıp, Türkiye'deki sendikal ortamın manzarasını çizmeye çalışacağım. Bu konuda birkaç vurgu yapmam lazım. Sendika iyi bir araç değildir, sendika uzlaşma üreten bir araçtır. Son tahlilde birliktelik üretmez. Ama eski devrimci komünistler, proleter devrimciler o günün somut koşullarında, politik ve toplumsal güç dengeleri el verdiği oranda da, toplumun geniş kesimleriyle, değişik ilişkiler kurma zeminini, olanağını sunar. Bilene, değerlendirebilene, yapabilene, sürdürebilene, yeniden üretebilene değişik imkanlar sunar. O yüzden kıymetlidir.

Buradan örgütlenme yoksa, sendikaya devrimci bir hüviyet atfetme işi bizim işimiz değil, proleter devrimcilerin işi değil. O yolda yürüyenler olabilir de... Kamuoyunda bize işçici, ekonomist gibi eleştiriler oluyor, çevrelerden de... Biz bundan

hiç yüksünmüyoruz, farkındayız okuyoruz, hadiselerin de farkındayız, bu tür eleştirileri umursamıyoruz, çalışıyoruz, değerlendiriyoruz, ama yüksünmüyoruz, biz kafayı gömüp çalışmaya devam ediyoruz.

Çalışırken de düşmanı tanımak lazım. Biz bugün nasıl bir düşmanla karşı karşıyayız. Yüzyılın başında Lenin'in karşı karşıya olduğu bir yapı var. O zaman emperyalizmi, kapitalizmin en yüksek aşaması olarak tanımlamıştı. O günün sınıfsal kamplaşması ve o günün toplumsal formasyonunun farklı özellikleri var. Bugün bambaşka bir yerdeyiz. Türkiye'de de böyle. Türkiye'de 12 Eylül öncesi ve sonrasında gelinen aşamada, korkunç bir proleterleşme üretmiş, neredeyse yüzde 80 proleterleşme oluşmuş ve bu kesimleri proleterleşmeyle boğuşmak zorunda bırakmıştır.

Uluslararası kapitalizme büyük

bir entegrasyon süreci yaşamış bir egemen yapıya, yönetici yapıya sahip bir ülkedeyiz. Bu doğrultuda da 12 Eylül'den bugüne darbeye, baskı ve şiddetle inşa ettikleri dünden bugüne 90'lar ve 2000'li yıllar boyunca, hem normatif düzeyde hem hukuki düzeyde, hem toplumsal siyasal örgütlenmeler düzeyinde bugün oluşturdıkları politik özellikleri de barındıran bir rejim inşasında bulundular ve bu rejimde korkunç bir sömürü ve tahakküm döngüsü üzerinden işçi sınıfının bastırılması atomize edilmesi, işçi sınıfına ait araçların doğrudan ya da dolaylı yollarla kontrol edilmesi, gasp edilmesi gibi somut hamleler yaptılar ve hukuki düzeyde iş kanunlarını, sendikal kanunları bu nizamaya uygun hale getirdiler. Belki de Türkiye'deki demokratik alanda yer alan siyasi kesimlerle de -bir tür Yalçın Küçük hocanın söylediği gibi- adı konulmamış anlaşmalar söz konusu. Taraflar karşılıklı bir masaya oturmuşlardır, bu tür bir anlaşma zemini olmamıştır ama birbirini anlayarak herkes kendince bir pozisyon almıştır. Gerçekliği görerek birbirlerini anlamışlardır, anlaşma sağlamışlardır.

Türkiye sosyalist hareketi işçi sınıfından yani Türkiye toplumu proleterleşirken, Türkiye toplumu proleterleşmenin bütün sorunlarıyla boğuşurken, Türkiye'nin "Marksistleri", "sosyalistleri" tam tersi yönde, daha çok radikal demokrat programlar etrafında kültür, kimlik, demokrasi, barış, özgürlükler gibi genel olarak bu tür bir burjuva demokratik programın sorunlarıyla uğraştılar daha çok. Bunlar başat konular oldu. Oysa Türkiye toplumu şu an örneğin organize sanayi bölgeleri herhalde 1485'ti

en son, 90 tane daha planlama ve hazırlık aşamasında. Yeni alan takiple riyle birlikte, bu sayı artmaya devam ediyor.

Tarım tümüyle kapitalistleşmiş ve korkunç bir işçileşme süreci var. Maden havzaları, enerji havzaları, hizmet sektöründe muazzam bir şişme, güvencesiz, esnek çalışma rejiminin herkese dayatıldığı, mobbingin, tacizin, şiddetin her tür kuralıslılığın topluma dayatıldığı, toplumun muhatapsız kılındığı ve çevrelerinde siyasal İslamcı, faşist, ırkçı her tür melanetle, siyasetlerle kontrol altına alındığı; mafyaların, tarikatların, her tür ilişkinin de yerel düzeyde bu sömürü sürecinde işçilerin bir tür isyana, itiraza yeltenmemesi için etraflarının tekrar tekrar politik düzeyde, toplumsal düzeyde, kültürel düzeyde, siyasal düzeyde kitlendiği, oligarşik ilişkilerle baskılandığı bir ortamdan söz ediyoruz.

Rusya'da Lenin, yüzyılın başında işçi sınıfı, proletarya dediği zaman, elbette ki hızlı bir gelişme var çağın getirdiği proleterleşmeye dair. Ama Türkiye'deki proleterleşmeyle karşılaştınca oran, veriler düzeyinde o günün sınıf profili sembolik düzeyde kalır. Bugünkü bu rakamlar korkunç. Dünyada da böyle bir durum var. Küresel kuzeyde, hemen her yerde yüksek oranda bir kırım tasfiyesi var. Artık geçmişte devlete, sermayeye bu kadar bağımlı olmayan kesimlerin, bugün iş gücü olarak, yeni çağdaş köleler olarak kentlere sürülmesi, sömürüye açık bir halde, savunmasız, korumasız bir halde bırakılması gibi bir olguyla karşı karşıyayız.

Türkiye toplumu, neredeyse baskı şiddet ve şiddete karşı direnen

Türkiye devrimci hareketinin tasfiye edilmesi; devrimci ihtilalci çizgilerinin büyük oranda tasfiye edilmesi ve geriletilmesi; belli bir kesiminin de proleter dünyaya -üstelik proleter söylemleri sıkça kullanarak- komünizm, sosyalizm, Marksizm, Lenin vurgularını sık yaparak, sırtını işçi sınıfına fiziken döndüğü ama söylemsel anlamda onun öncüsü rolünü yüklemeye devam ettiği bir hakikat dünyasıyla ne yazık ki karşı karşıyayız.

İşçi sınıfı, yaşadığı bütün bu sıkıntıları yurt çapında bu dönüşüm sürecine dönük itirazı, tepkiyi ya da kilitleme mekanizmalarını yerel düzeyde, hukuki düzeyde, toplumsal düzeydeki kilitleme mekanizmalarını dağıtacak mahareti gösterip üretemediyse, burada da bizim sorumluluğumuz var. Kuşkusuz bunda en haklı olanlar, proleter devrimciler. Çünkü en çok baskıyla onlar karşılaştılar. Ama totalde sosyal demokrasi dışındaki sol sosyalist öznelerin, halen iyi bir sınav verdiği söylenemez.

Bu genel tespitlerden sonra açarak gitmek istiyorum. Türkiye’de genel grev yapılamaz. Bu genel grev, hep söylenen bir slogandır. Genel grevsiz olmaz. Sanırım en son 1991’deydi genel grev çağrısı. Şimdi öyle bir hukuki, siyasi ve ekonomik kilitleme var ki, Koç Holding İK’sı başkanı Özgür Burak Akkol, Özgür Barut, Akansel Koç gibi bir burjuva profesyonel tipler var. Bunlar gece-gündüz çalışırlar uyumadan, yatmadan. Türkiye toplumundaki emek rejimini, çalışma rejimini, egemenlerin ve holdinglerin çıkarları doğrultusunda tasarlamak için sürekli ilişki halindedirler. Bir bakarsınız DİSK Genel Merkezinde,

bir bakarsınız Birleşik Metal İş’te bir bakarsınız, Türk İş’te bir bakarsınız Hak İş Genel Merkezi’nde, bir bakarsınız ortak çalışma platformlarında, sürekli yeni çağdaş sendikacılık, yeni nesil sendikacılık, işte Türk Metal’de eğitimler falan... sürekli bir teyakkuz halindedirler. Bakarsınız, çok proleterce sosyalistlerden de disiplinli bir şekilde çalışıyorlar, kendi davalarına, sınıflarına adanmış bir şekilde çalışırlar. Koç Holding, Türkiye’de emperyalizmle, kapitalist tekellerle, küresel kapitalizmle entegrasyonu konusunda en ilerlemiş sermaye kesimlerinin başında gelir. Kapitalizmin, uluslararası tekellerin kendi networklarında Türkiye’yi temsilen yer alan ailedir.

Türkiye’de iş kanunları, iş yasaları, sendikal yasalar, bütün bunların düzenlendiği, yönetmeliklerin, değişikliklerinin yapıldığı, edildiği yer Koç Holding İK’sıdır. MESS başkanı da bu Özgür Burak Akkol’dur, Türkiye İşveren Sendikaları Başkanı da Özgür Burak Akkol’dur. Türkiye İşveren Sendikalarını belirleyenler bunlardır. Türkiye’de Türk Metal’i de bunlar kurmuştur, halen de yönetimlerini belirleyen bunlardır. Türkiye’de Türk Metal 90 binlerden bugün geldi 268 binlere. Metal işçilerini yeni bir çukura atıp orada kelepçeleyen bir yapıdır. O doğrultuda da sürekli eğitimler verirler, bizim “solda duran” sendikalardan daha fazla eğitimler verirler, iğdiş etmek üzere. Çünkü işçi sınıfının omuriliğidir metal işçisi, o omuriliği onlar tutarlar ve bununla da yetinmezler çevresindeki organları da diğer sendikalar aracılığıyla kontrol altına alırlar. Yine bunların ortak bir özelliği vardır. Koç Holding İK’sı MESS, TİS olarak Türkiye’de as-

gari ücreti belirlerler. İşveren masasının tarafı onlardır en dipteki ücreti bunlar verirler.

Yine bunların bir özelliği daha vardır. Türkiye'deki tavan ücreti de bunlar belirlerler, bunlar da işte MESS masasında yine aynı insanlardır. Tavan ücret nedir? Tavan ücret şu an süren metal işçilerinin MESS sözleşmesidir. İki masada da onlar vardır. Bunların bir mahareti var: Bunda DİSK'in katkısı var, Türk İş'in katkısı var, solun katkısı var, sağın katkısı var, İslamcıların katkısı var, bütün bir siyasal birikimi kontrol edebilme özelliklerinin katkısı var burada. Bu da, taban ücreti yani tabanı aşağı doğru çekerek, hem emekliler düzeyinde hem işçiler düzeyinde tabanı yoksulluk sınırına, açlık sınıra doğru aşağı çekerek hem de tavanı aşağı çekerek, onu neredeyse asgari ücretle buluşturmayı başarırlar. Şu an neredeyse asgari ücret yüzde 1 düzeyinde. Bir araştırma var, 2002 yılında 4 asgari ücrettir metal işçisinin ücreti, şu anda 1,2 oranında. Şu anki pazarlık da onun üzerinden yürüyor. 1,2'den 1,6 ya çıkaracaklar, ama bu korkunç büyük bir başarıdır.

Grevsiz, itirazsız, isyansız bir kontrol mekanizması korkunç bir kontrol mekanizması var. Genelde sosyalist hareket bu tartışmayı yapmaz. Kim kardeşim bu, bu ilişkiler böyle soyut bir yerden mi oluyor? Bunu insanlar inşa ediyorlar. Bu süre içinde ey DİSK sen ne yaptın? Burada işçiler topluca soyulurken, DİSK'in merkezinde sosyalistler de oluyor. Bazı sendikalarda da var, onlar da genel merkezlerine itiraz etmezler, Türk İş'in de solcu sendikaları vardı, artık solcu değiller. Eskiden Türk İş'in sol

blokları vardı, o blok da dağıldı, kendi içerisinde kayboldu. İşçi sınıfı bu kadar yoksullaştırıp, böyle bir asgari ücrete kilitlenirken bu sürece müdahale etmemek... adı konulmamış anlaşma dediğim kısım bu.

Oradaki o sorunlarla boğuşmak, yoğrulmak, enerji havzalarına, maden havzalarına, OSB'lere gitmek... tarım platolarına, turizmde yaratılan bu çürümeye karşı, buralara yüzünü dönen buralardaki insanların devrimcileştirilmesi gerek. Bunlarla iletişime girebilerseniz, işçilerin devrimcileşmesini sağlarsınız temel buysa. Temel buysa, buradan doğru gideceğiz. Yoksa öbür treni kaçırmışız zaten. Böyle bir durumdayız, pratik düzeyde çözülebilir. Marksizm Leninizm sorunları varsa da, ideolojik düzeyde pratik düzeyde tartışırız. Okuyoruz, okuduğumuz kadar da yapabilmemiz, deneyebilmemiz, oradan da üretebilmemiz gerekir diye görmek lazım.

Şimdi bu egemen yapı... bunlarla beraber gidin Anadolu'ya, zaten hepimiz ayrı bir şehirden gelmeyiz. Başta mekânsal olarak bir gözlemlersiniz. Yeni yeni cezaevleri her yerde. Bir tarafa bakıyorsanız OSB, öbür tarafta valilik, kaymakamlık binaları, adliye binaları, maliye binaları her şey mekânsal düzeyde, AVM'ler... Ve her yerde bir üniversite, fakülte, eğitim kurumları her şey birbiriyle o üretim süreciyle o proleterleşme süreciyle ilişkili. Ve buna göre de biçimlenmiş işçi sınıfının itiraz üretmesini, gönüllü olarak, kerhen ya da korkarak sağlayacak siyasal, kültürel, siyasi parti, tarikat, mafya, çete her şey o yapının içerisinde. Ve ondan sonra da genel greve ya da greve çıkabilmenin

mekanizması yok ki.

Greve şöyle çıkarsın, Koç Holding, egemenler arasındaki kavgada Koç Holding bir tarafı destekliyorsa ve öbür tarafı alaşağı etmek istiyorsa, greve çıkın kardeşim derse, İK'yı da hazırlar. Benim iddiam budur. Öbür türlü, aşağıdan bir kuşatmayla sen fiilen işçi sınıfının greve götürebilirsin. Aşağıdan bu yerel düzeyde oluşmuş bu oligarşik yapıyı bozarak, bu ilişkileri dağıta dağıta, kıra kıra ilerleyeceksin. Ve bütün bunlara karşı da bir karşıt güç olarak, işçiler nezdinde de bunu öreceksin, öyle bir güven kazanacaksın. Ancak bunun üzerine grev yapabilirsin. Bunun dışında başka türlü bir genel grev meselesi bir duvara çarpıyor ve geri düşüyor.

Biz bundan vazgeçmiyoruz elbette. Evet bu bir mevziimizden bir tanesi. Genel grev dışında da bir çıkış yok, ama buralarda oluşmuş olan yapı gerçekten tehlikeli yapılar. Öyle şaka değil. Proleter devrimci kadrolar, proleter komünist kadroların altından kalkabileceği bir durum olmalı. Olabilir ama... Diyelim bir fabrikadayız, bir maden ocağındayız ya da bir bürodayız; diyorsun ki "Ali isyan etsene, örgütlensene, eyleme çıksana". O da sana sayıyor, evi var, eşi var çocuğu var, kirası var, borcu harcı var. Bin bir kuşatma içerisinde ve ücret düşük. Bütün bunlarla baş etmek zorunda. Ve en ufak bir adım attığında tarikattan, mafyadan tehditler, işyerinden atılmak ve oradan atılınca başka bir iş yerine girememek... Örgütlenmeye kalktığı zaman ödeyeceği bedel, o bölgenin dışında bir yerlerde iş aramak falan gibi somut şeyler var, hayatını doğrudan etkileyecek somut şeyler var. Ve yurdun

dört bir tarafında kurmuş oldukları muazzam sistem bu. Ayrıca işyeri içinde oluşturdukları hiyerarşik bölünme, kalite çemberleri, performans ölçümleri, yarışmalar şunlar bunlar...

Genel olarak sömürüyü arttırmak ve üretimi büyütmek için böyle muazzam bir düzen kurmuşlar, ama bu düzen yıkılabilir. Örneğin Tekel işçilerinin direnişi bize bir dönemin kapanışını anlatır. 2010'daydı sanırım. O günden bugüne 12-13 yıllık bir zaman geçti. Bu süreçte de binlerce irili ufaklı işçi direnişleri yaşandı. Aşağı yukarı Anadolu'nun bütün kentleri direniş gördü, OSB'leri direniş gördü. İşçiler sosyal medya yoluyla çeşitli yollarla öğrenme sürecinde, metal fırtına döneminde işçiler daha kitlesel olarak kendilerini bedensel olarak da gördüler. Bu oluşmuş devasa aygıtın, -bizim içimizde bulduğumuz yanlarıyla da, dolayımalarıyla da- bu güçlü kurulmuş yapının kendisinin çok hızlı bir şekilde tepetaklak olması mümkün. Ama güçlü bir iradeyle, ama sebatla ama çatışarak, ama uğraşarak olur. Kendiliğinden olmaz, kendiliğinden olanlar da bir sonuç alma ihtimali zayıf.

YENİ
DÖNEM
YAYINCILIK

YENİ
DÖNEM
YAYINCILIK

ARANER

İşçi Sınıfının Uzlaşmaz Mücadelesi ve Lenin
-III-

İşçi Sınıfının Uzlaşmaz Mücadelesinde Örgütlenme

.....
Şahin Başaraner

KATAŞ-SEN Genel Başkanı

Dünya genelinde yaşanan baskılardan, saldırılardan, ayaklanmalardan işçi sınıfı ve dünya proletaryası da azade değil. Bu tam ilhak sürecinde, emperyalizmin bu yeni evresinde, gelişmekte olan kapitalist ülkelerden biri olarak, Türkiye işçi sınıfının yaşadığı, Başaran Aksu'nun da altını çizdiği, Volkan Yaraşır hocanın da yazılarında sık sık altını çizdiği gibi; tıpkı kapitalizmin ilk gelişim evrelerinde köylerdeki az topraklı köylülüğün topraklarına el koyarak, yeni sanayiinin ihtiyaç duyduğu yünü sağlamak için sonsuz meralara kavuşurken, topraklarına el konulan köylüleri de şehirlere sürerek genç sanayi burjuvazisine ucuz ve sınırsız bir iş gücü yarattığı gibi -tarlalarda çitleme yöntemi derler- yapıldığı gibi; bugün gerçek anlamda çitleme yöntemi ile karşı karşıya Türkiye emekçi halkları ve köylüleri. Türkiye'nin topraksız köylüleri, bugün neredeyse köylere kadar girmiş olan organize sanayilerde ucuz emek, ucuz iş gücü olarak kullanılmak üzere fabrikalara gönderiliyorlar. Bir tarafta tarımımız yerle bir edilirken, diğer taraftan da tam il-

hakın başarıya ulaştığı Türkiye'de, son 20-30 yıla damgasını vuran "Anadolu Kaplanları" diye bir kavram vardır, hani Türkiye'deki sanayiye patlatacak, emperyalist ülkeler arasına sokacak, uluslararası tekellerin ihtiyaç duyduğu küçük üretimin kaleleri oldular, emperyalizmin emrine amade binlerce kale, özellikle Konya merkezli başlayıp daha sonra Tokat'tan Çorum'a, Konya'dan Afyon'a kadar, bütün Türkiye'nin her tarafını saran organize sanayi bölgeleri, gerçek anlamda işçi sınıfının örgütsüzlüğe boğulduğu, işçi sınıfının yalnızlaştırıldığı, onun devrimcilerle, sosyalistlerle, komünistlerle bağlarının koparıldığı, herhangi bir iletişimin gerçek anlamda zor olduğu bu organize sanayi bölgelerinde vahşice sömürülüyorlar.

1800'lerde biz işçiler, 8 saatlik iş günü için vuruştuk, öldük. 8 saatlik iş günü için vahşi kapitalizmin, gelişmekte olan kapitalizmin kuralsızlığı karşısında, insanca bir yaşam için mücadeleye ettik. Bugün İstanbul'da, bizim örgütlendiğimiz yerde, halk otobüsü şoförleri 20 saat çalışıyor. Gözlerine

kan oturmuş işçilerin, açlık ücreti denilen ücreti bir tık yukarı çıkarmak için, işçi kardeşlerimiz 15 saat, 16 saat, 18 saat çalışıyorlar. Bugün yaşadığımız, gerçek anlamda budur ve Türkiye’de tüm bu süreçler yaşanırken, hatalar yaptık. Bununla yüzleşmekten çekinmemiz lazım. Komünistler olarak, devrimciler olarak, Leninistler olarak hatalar yaptık. Evet çok bedeller ödedik, evet boynumuz kırıldı, zindanlardan çıkamadık, 30 yıldır insanlarımız cezaevinde -ölmedilerse eğer- buna rağmen bir hata yaptık. İşçi sınıfının saflarında daha güçlü şekilde olmamız gerekiyor.

Başaran Aksu altını çizdi, Ülkü Şeyda altını çizdi. İnatla, ısrarla işçilerin içinde olmayan; işçilerin yoksul sofralarında diz kırmayan devrimciler, bugün elitist olmuşlar, bununla yüzleşmek zorundayız. Marksizmin, Leninizm’in temsilcisi olduğunu iddia edenler, işçi sınıfından uzaklaşamazlar. İşçi sofralarından uzaklaşamazlar. Fabrikalardan, üretim merkezlerinden uzaklaşamazlar. Ama biz bugün neyle karşı karşıyayız, CHP’leşmiş bir sosyalizmle karşı karşıyayız.

Her seçim döneminde bu halka gazı veren, “AKP iktidarını”, “AKP faşizmini” yıkmak için halkları, işçileri CHP’nin boyunduruğu altına sokanlar, seçimler bittiğinde onlarca yıl, Türkiye halklarının tepesine binen o şovenist CHP ağzıyla yaklaşp, işçilere, emekçilere “bu halktan adam olmaz” diyorlar. Neden? AKP’yi göndermediler, yerine CHP’yi seçmediler diye.

Öncelikle Marksizm’in, Leninizm’in ufkunu göreceğiz. Marksizmin işçi sınıfının önüne koyduğu görevleri bileceğiz. Ne zaman önderlerimiz burjuva parlamentolara su taşımak, burjuva partilerin ekmeğine yağ sürmek, onlara hizmet etmek için bizleri görev-

lendirdi? Bugün bir şeyle hesaplaşılacaksa eğer, bu uzlaşmacılıkla hesaplaşılmalıdır.

1989-91 karşı devrimleri sürecinde, bu süreci karşılayamadık. Evet, dünya komünistleri hatalı sınavlar verdiler. Evet, saflarımızdaki küçük burjuvalar hızla burjuvazi saflarına geçtiler. Ama işçi sınıfı fabrikalardaydı. Biz çalışıyorduk. Sovyetler yıkıldığında 18-20 yaşında bir devrimciydim ve çocukluğum İzmir’deki fuarlarda Sovyetler Birliği reyonlarında geçti. Oradaki orak çekiçleri görerek büyüdük ve gerçekten daha öğrenmemiş bir genç olarak, Sovyetler Birliği’nin yıkımının ne olduğunu, bir işçi olarak yaşadım. Ama bugün, bu bitmek zorunda. Marksizm Leninizm’i, komünizmi savunma hatından çıkarmak gerekiyor. İşçi sınıfına yeni ufuklar açacaksın. İşçi sınıfından, iktidarından, proletaryanın iktidarından bahsedeceksek, bu savunma hattı yerle bir edilmek zorundadır. Bizler dünyanın her tarafındaki devrimci işçiler, komünistler, Leninistler Marksizm Leninizm’in saldırı hattını oluşturmak zorundayız.

Daha 1900’lerin başlarında Lenin’in ortaya koyduğu hattır bu. Paris komünarlarının önünde durduğu hattır. 1917’de Sovyet Devrimi’nin önümüze koyduğu hattır. Burada rüyaya, hayale, gerçekliğe sırtımızı dönmeye gerek yok. Örgütsüzüz. Bunu söylemekten korkmuyoruz yoldaşlar. Daha fazla çalışmamız gerekiyor. Daha fazla inat etmemiz gerekiyor. Örneğin basından arkadaşları da görüyorum burada. Her işçi eylemine yetişmek için, gerçekten çok büyük emek sarf ediyorlar. Geçen bir mahkemeleri vardı... Burada, bu faşizmin içerisinde, bu gaddarlığın içerisinde ayakta durmak maharet ister. Ama değil mi ki devrimciyiz, değil mi ki işçi sınıfının kazanacağına inanı-

yoruz; ısrar, inat ve yarına olan inanç bizimle beraberdir.

Sendika yasalarının kötülüğü-nü, sendikaların geldiği noktayı, Türkiye'de 3 tane konfederasyonunun geldiği noktayı hepimiz görüyoruz. Evet, DİSK en diz çökmüş halindedir. Bundan 10 yıl, 15 yıl önce Türk İş içerisinde 6-7 tane az çok ileri sendika diyeceğimiz sendikalar da işçi sınıfını terk edildi çok oldu. Hak İş zaten işçi sınıfının yanına hiç uğramamıştı. Ama tüm bunlara rağmen bir şeyi tartışmak zorundayız. 1940'larda Kızıl Sendikalar Enternasyonalinde, Komüntern'de konuşulan şeyler gerçektir. İşçi sınıfı, en gerici sendikaların içinde de yer almak zorundadır. Ama yoldaşlar, 30 yıldır bedel ödüyoruz, canımıza yetti. Bu sendika ağlarının, burjuva sendikacıların, işbirlikçi sendikaların işverenlerle el ele verip, işçilerin ekmeğine kan doğramaları yetti. Bunların öncü işçileri doğramaları yetti. Binlerce ve binlerce genç öncü işçi, bu fabrikalarda sendikal örgütlenmelerde, devrimci, komünist örgütlenmelerde bu fabrikaların dışına atıldı, üretimin dışına atıldı. O fabrikadan atıldık, o fabrikaya; o fabrikadan atıldık o fabrikaya. 33 yıllık işçilik hayatımda girmediğim fabrika kalmadı. Sendikacıardan yemediğimiz kazık kalmadı. Ama her şeye rağmen bugün tartışmamız gereken şey, bir işçi sınıfı için sendikalar önemli araçlardır.

Evet, devrimin araçları değildir. Devrimin araçları komitelerdir, konseylerdir. Yoldaşlar az önce altını çizdiler. Biz, en geniş sendikaların içinde yer alacağız diyoruz. Peki Türkiye'de son 4-5 yıldan beri öncü işçilerin, militan işçilerin, genç işçilerin oluşturduğu yeni sendikalara gözümüzü mü kapatacağız? Bağımsız Maden İş, yaklaşık 10 yıldan beri Soma'dailmekilmek bir mücadeleyi işliyor. Her gün ve her

gün, inatla, ısrarla birçok iş kolunda çalışıyoruz. Bu cendereyi kıracağız, başka yolumuz yok. Bu cendereyi kıracağız. Bu alçakların, işbirlikçilerin işçiler tarafından atıldıkları günleri göreceğiz. Fakat o günlere geldiğimizde, işçi sınıfının içinde sınanmış kadrolara, öncü işçilere ihtiyacımız olacak. İşte bu genç, mücadeleci, uzlaşmaz sendikal kuşak, yarının sendikal hareketinin teminatıdır.

Bu günler, 15-16 Haziranların öngörülerine benzer günler yoldaşlar. Nasıl Türk İş'e büyük bir öfke, sendikal baskılara karşı büyük bir öfke var idiyse o günlerde, bugün de sarı sendikalara, işbirlikçi sendikalara, burjuva sendikalara korkunç bir öfke var. Her gün onlarca işçi ile görüşüyoruz. Her gün sahadayız. Hak İş içerisinde, Türk İş içerisinde, hatta DİSK'in içerisinde, her gün işçilerin bu alçalara lanet ettiğini biz görüyoruz. Öyleyse sınıf sendikacılığını savunuyoruz diyorsak, işçi sınıfının bu sendikalarda eğitileceğini, gelişeceğini; yaptığı her eylemde işçi sınıfının kendi iktidarı için mücadeleye biraz daha yaklaşacağına inanıyorsa, yeni sendikalara daha fazla güç ve enerji vermek zorundayız. Sendikalar da işçi iradesinin tabana yayılması, öte yandan tüm üretim alanlarında da sendikaların alt organı haline gelmeyecek ve hatta onları yönlendirecek komite, konsey, meclis ve saire oluşturma çabası, sürekli ve ertelenmez görevlerimizdendir. Bu sendikalar bu cendereyi kırarak, bu ablukayı dağıtacak. Tıpkı Küba'da abluka altında 60 yıldır savaşan Küba halkı gibi, Kore Halk Cumhuriyeti'nde Amerikan emperyalizmi ve Japon emperyalizminin tüm kuşatmasına rağmen, dimdik duran yoldaşlarımız gibi, bizler de ayakta duracağız ve süreci kazanacağız diyoruz yoldaşlar. İşimiz zor, ama zaferimiz kesindir.

Uygarlık Paradigmasını Değiştirmek

.....
Fikret Başkaya

Yazar

Kapitalizmin eni sonu 500 yıllık bir geçmişi var. Bunun son 250 yılı sanayi kapitalizmidir. Bu insanlık ve uygarlık tarihinde küçük bir parantez ama bir sürdürülemezlik tablosu, bir uygarlık krizi ortaya çıkmış bulunuyor.

Sadece bir uygarlık krizi değil, şimdilerde Antroposen denilen bir jeolojik çağ dönüşümü de ortaya çıktı. Yani bu, insanlığın ve uygarlığın kritik bir kavşakta olduğu anlamına geliyor. Ama nasıl balıklar denizde yaşar ama denizi bilmezlerse, insanlar da kapitalist bir toplumda yaşar ama kapitalizmin ne olduğunu bilmezler, merak da etmezler.

Şu anda dünyanın, daha doğrusu dünya kapitalist sisteminin durumu durumunu kriz kavramı karıştıramıyor. Çünkü kriz genel denge

durumundan normalden bir sapmayı ifade eder. Ama geri dönüşü de yani normale dönüşü de ima eder. Örneğin 'kriz geçirmiş' denmesi gibi. Söz konusu olan çöküş de geri dönüşü olmayan eşiğin aşılmasıdır. Fakat şöyle bir sorun var. 'Çöküş' bir binanın çöküşü, bir kuşun ölümü, bir insanın ölümü gibi anlık bir mesele değildir. Bir sosyal sistem söz konusu olduğunda zamana yayılmış bir süreç olarak tezahür ediyor. Mesela Roma imparatorluğunun uzun çöküş süreci için 'dekadans' diye bir kavram, bir kelime üretilmişti.

Kapitalizm insanlığın bir normal durumu değil, bir sapmadır. Araçlarla amaçlar ters yüz olmuş, öküz arabanın arkasına koşulmuş durumda. Bir dizi terslik üzerine üzerinde duruyor. Kapitalizm ücretli

emek sömürüsüne dayanıyor. Karşılığı olmayan kadın emeğin sömürüsüne dayanıyor, bir de doğa yağmasına dayanıyor. Yani bu üçünün sayesinde var oluyor. Yani insanlığın ve uygarlığın normal hali değil. Üretimle ihtiyaçla arasındaki bağ kopmuş durumda. Normal bir toplumda ilişkinin yönünün ihtiyaçtan üretime doğru olması gerekirken kapitalizmde bunun tam tersi, üretimden ihtiyaca doğrudur. Kapitalizmin sınırsız büyüme, genişleme, yayılma dinamiği var ama bu dünyanın kaynakları sınırsız değil, sonludur. Bir zaman geliyor. O sınırsız büyüme kaynakların sınırına dayanıyor. Şimdi şu aşamada ulaşılan yer böyle bir manzara arz ediyor. Kapitalizm aynı zamanda çılgın rekabete dayanıyor. Zaten rekabet de sınırsız büyümeyi tetikliyor. Çünkü bir kapitalist işletmenin vahşi rekabet ortamında varlığını sürdürebilmesi, üretimi arttırmayı, sermayeyi büyütmeyi, bunun için teknolojiyi yenilemeyi, işçileri daha iyi sömürmeyi gerektiriyor. Dolayısıyla böyle ileriye doğru bir kaçış var. Yani kapitalistin iradesinin bir kıymeti harbiyesi diye şey yok. Onu yapmaya mecbur. "Ben burada durayım, bana bu kadar yeter" deme şansı yok. İnsana ve doğaya zarar vermeden yol alamıyor.

Kapitalizmin kendini üretme ritmiyle, doğanın kendini yenileme ritmi arasında bir uyumsuzluk ortaya çıkıyor. Son zamanlarda 'dünya limit aşımı günü' diye yeni bir kavram üretili. Bu şu demek: Doğanın bir yılda ürettiği yeni kaynağı siz insanlar ne kadar zamanda tüketiyorsunuz? Sanıyorum geçen yıl 28 Temmuz civarına rastlıyordu bugün. Yani bu yılın

beş ayını doğaya borçlu yaşamak anlamına geliyor.

Kapitalizmin dediğim nedenlerden dolayı, emperyalizm üretmeden; emperyalizm savaşız hegemonya da düşmansız yapamaz. Yani bu onun işleyişine içerilmiş onda münemiç olan bir şey. Bu yüzden de savaşlar, çatışmalar hiçbir zaman eksik değil. Yani savaşın olmadığı bir gün yoktur, hegemonya da düşmansız yapamaz. Örneğin İkinci Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş denilen dönemi deniliyor. Sovyet sistemin çökmesiyle emperyalist kampın düşmanı sahnedan çekildi. Kara kara düşünmeye başladılar şimdi biz ne yapacağız diye. Önce İslami terörü keşfettiler. Sonra da halkı diktatörün zulmünden kurtarmak, oraya özgürlük götürmek, demokrasi taşımak, insanı yardım götürmek, insani müdahale hakkı diyerek uluslararası hukuku da ihlal ederek savaş çıkardılar. Orta doğunun şu andaki hali netice itibariyle bir sürdürülemezlik halidir. Netice itibariyle her şey kaldığı yerden devam ediyor.

Şimdi bir taraftan sosyal kriz var, işsizlik, yoksulluk, sefalet, açlık, aşağılanma var. Bir taraftan iklim krizi, ekolojik yıkım var. Aslında ekolojik kriz demek de doğru değil. Yok olan canlıların yerine yenisini koyma imkânı yok. Dolayısıyla şahsen ben, ekolojik kriz yerine ekolojik yıkım denmesini tercih ediyorum. Öyle söylemek lazım.

Bir taraftan sosyal kötülükler, bir taraftan ekolojik yıkım, iklim krizi, işte atmosferin ısınması, bunlar birbirlerini karşılıklı olarak yeniden yeniden üretiyor. Dolayısıyla sürdürü-

rülemezlilik derinleşiyor. Fakat şöyle bir şey daha var, bu çifte krizle yani ekolojik krizle, sosyal krizle kapitalizm dahilinde başa çıkma imkânı yok. Kapitalist sistem ehlileştirilebilir bir sistem değildir, insafa gelebilir bir sistem değildir. Fakat hiçbir üretim tarzı aslında ehlileştirilebilir, reforme edilebilirdir değildir. Mesela köleci üretim tarzını reforme edebilir misin? Daha iyi köleci düzen mi olacak? Feodal üretim tarzını örneğin insafa mı getireceğiz? Böyle bir şey yok. Yani her üretim tarzı belirli bir mantığa göre işliyor ve belirli sonuçlar ortaya çıkarıyor. Sonuç itibarıyla zaten o mantığın dışına çıktığı zaman sistem olmaktan çıkıyor.

Böylesi bir durum ortaya çıkmışken, insanlık tehlikeli bir eşiğe gelip dayanmışken yapılacak bir tek şey var; kapitalinden çıkmak. Fakat yıkım o kadar hızlı ki bunu da vakitlice yapmak gerekiyor. Bunun dışında yapılacak hiçbir şeyin bir kıymet-i harbiyesi olma imkânı yok.

O halde insanın, insanla, toplumun doğayla, kadının erkekle uyumlu ve barışık olduğu bir uygarlığa giden yolun aralanması gerekiyor. Şu anda büyük insanlığın önünde bunun dışında bir ufuk, bir şey yok. Yani vakitlice bilinçli bir müdahale gerekiyor. İnsanın insanla barışık olması, uyumlu olması demek, sömürü ilişkilerini sonlandırmayı gerektiriyor. Doğa ve toplumun uyumunu sağlamak için de doğa tahribatını durdurmak gerekiyor. Kadınlara yönelik bu ayrımcılık yani patriyarka, uygarlıkla yaşıt olan bir şey. Dolayısıyla aslında bu söylediğim değişimin öznelere de tarif etmiş oluyor. Yani işçi sınıfı

aktif ve pasif olanı; aktif olanı halen çalışan, pasif olanı emekli, işçi sınıfı bir bütün ve emeklileri onun dışında almamak gerekiyor. Radikal olarak kapitalizmden çıkma perspektifine sahip olan ekolojik hareket ve ekolojii içselleştiren bir eko-feminizm: Böyle bir politik öznenin oluşmasıyla taşı yerinden oynatmak imkân dahilinde olabilir.

Son olarak yüzleşmek durumunda olduğumuz durum kapitalizmden çıkışın öznelere de tarif ediyor. Ya vakitlice bu sürece müdahale edilecek ya da insanlığın, uygarlığın bir geleceği olmayacak.

Herkesi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Mücadele Birliği Gazetesinin tutsak yazarı Baki Yaş'ın hazırladığı bu makale sempozyumda *Ergül Çiçekler* tarafından sunulmuştur.

Lenin'de Sosyalizm

.....
Baki Yaş

Ölümünün 100. yılına girilirken, Lenin'in teorik mirasını farklı açılardan kapsamlı biçimde irdeleyen çalışmaların sayısı artıyor. Bilgiyi ve karanlık odalara tıkmış arşiv depolarını sınırsız ölçekte ve dil engeline takılmadan dağıtan bilişim teknolojileri, kılı kırk yaran türden araştırmalara ivme katmış görünüyor. Ancak bu çabalarını, özellikle partisiz aydın ve akademisyenlerin ellerinde verimsiz ve dibi görünmez bir "Lenin arkeoloji"sine dönüşme tehlikesi belirdi. Bu tehlikenin kısırlığından kaçınmanın yolu, bilimsel sosyalizmin büyük kurucularının son derece zengin içeriğe sahip bulunan teorik mirasını, günümüze ilişkin sonuçlar çıkarmak üzere ve görevler saptamak için ele almayı bir alışkanlık haline getirmektir.

Lenin'in teorik mirası denilince, çoğunlukla ilk akla gelenler, emperyalizm, öncü parti ve devrimin stratejik-taktik sorunlarını ilgilendiren teorik yaklaşımlardır. Normal karşılanmalı, çünkü henüz proleter devrimin zafe-

rine ulaşmamış her ülke komünistinin ilgi alanlarında bu konular bulunur. Öte yandan, Ekim Devrimi sonrası Lenin, teorik çabasının ağırlığını, önündeki en acil pratik soruna, sosyalizmin inşasına yöneltmişti. Devrim öncesi biriktirdiği teorik cephanelik, sosyalist inşa dönemine damgasını vurdu. Bu açıdan, eserin tamamlanışını görürüz sosyalist inşa çabalarında. Öyleyse, 1917 sonrası yazdıkları ve konuşmaları göz önüne alınmadan, Lenin'in teorik mirasının tam anlamıyla kavranamayacağını ileri sürenler haklıdır. Ki bu tez hiç yeni değildir. Lenin'in en yakın izleyicisi Stalin henüz Lenin'in ölümünün üzerinden aylar geçmişken, 1924 yılı içinde, "Leninizm nedir?" sorusuna çok açık bir cevap bulmuştu:

"Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiğidir" diyordu Stalin ve devamında Marx ve Engels'ten farklı olarak Lenin'in proleter devrimin zafer kazandığı, proleter devrimler çağında

etkinlik gösterdiğinin altını çiziyordu. Sonraki yıllarda, özellikle parti içi tartışmalarda Stalin, Leninizm'i ele alırken, ağırlık noktasında hep, sosyalist inşa ve proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılmasını tutmuştur.

Meseleye bu açıdan bakıldığında günümüz "Lenin arkeolojisi"nin eksik bıraktığı bu alan daha fazla göze çarpar. Akademik dünyaya özgü dar kafalılığı bir yana koyacak olursak, bu eksikliğin bir rastlantı olmadığını, tersine, dünya çapında kalıcı bir olguya dayandığını söylemek abartı olmaz. Komünist bünyeye bir kanser hücresi gibi yapışan bu olgu, 89-91 karşı devrimlerinden sonra, küçük burjuva devrimcileri ve onlardan etkilenen bir kısım işçiyi pençesine alan sosyalizme duyulan güvensizliktir.

Burjuvazi, sosyalizmin doğduğu günden bu yana onun "insan doğasına aykırı" olduğu safsatasını yaydı. Ve bu safsata son iki yüzyılda, özellikle son otuz yılda gösterdiği etkinin onda birini gösterememişti. Elbette kanserin yayılışına zemini, bir zamanlar dünyanın üçte birine yayılmış bulunan sosyalist dünya sisteminin dağılışı hazırladı. Gücünün zirvesindeyken yarattığı etkiyle sosyalizme yanaşanlar, onu sınıf mücadelesi zemininde canlı ve gerçek içeriğiyle değil, tamamen mekanik ya da tamamen göksel imgeler eşliğinde kavradıkları için; düzinelerce milyon insanın sosyalizmin geri düşüşünü engelleyememelerini, çoğu yerde bu yıkımı pasif bir konumda izlemelerini, ya tepedeki bir avuç hainin taraf değiştirmesiyle açıkladılar ya da zaten yıkılıp giden rejimin hiçbir zaman sosyalist olmadığına yemin billah ettiler. Yıkımı açıklama çabasının bu iki ürününün ortak noktası, hiç dile getirilmese bile

apaçıktı: İnsanlık henüz sosyalizme hazır değil ve belki hiçbir zaman hazır olmayacak! Göksel imgelerle sarıp sarmalanmış bu mekanik anlayışa göre sosyalizm, bir avuç kurucu dehanın parlak zihninden türemiş saf bir idealdi ve insanların onu, tıpkı bir giysi gibi üzerlerine giyebilecekleri ve modası geçtiğinde soyunup atabilecekleri "dışsal bir hakikat" rejimiydi.

Oysa Marx, Engels ve Lenin sosyalizmin tam da insanın doğasına, ama bir takım "genlerin" değil bizzat tarihin ürünü olan, modern teknik üzerine kurulu büyük sanayi içinde şekil bulduğu biçimiyle insanın doğasına uygun tek sistem olduğunu, defalarca kez tekrarlamaktan kaçınmadılar. Göreceğimiz üzere Lenin, teorik ve pratik çabasını, emekçilerin içinde saklı "sosyalist içgüdü"nü harekete geçirmeye yöneltmiştir.

Otuz yıl aradan sonra sosyalizme güvensizliğin küçük burjuva çevrelerde etkisini yitirdiğini söylemek zor. Sorulduğunda, ama sadece sorulduğunda, sosyalizme inançlarını yaka-bağır yırtarak ilan edenlerin günlük propaganda ve ajitasyonlarına bakmak yeterli bunu anlamak için. Yayınlarında hiç usanmadan "aşırı sağın yükselişi"ni ele alırlar; kapitalist dünya tarihinin gördüğü en derin krizde, devrim adına hiçbir umut beslemezler de, faşist partilerin krizden nasıl yararlanabildiklerinin çok derin analizlerini sunarlar. Ama her şey bir yana, dünyanın halen ayakta kalan sosyalist ülkelerine nasıl kibirli bir güvensizlik duygusuyla yaklaştıklarının binlerce örneği var. Örneğin Küba, ne zaman bir berber dükkânı açılışına izin verse, bu çevrelerin binlerce hücumuna uğradı ve kapitalizme teslim olmak-

la suçlandı. Anayasadan “komünizm hedefi”ni çıkartma tartışmaları yapıldığında aynı çevreler, Küba’ya dair karamsar fikirlerinin kanıtını nihayet bulduklarını sandılar, üstelik de “anayasal” bir kanıttı ve kim karşı kanıt ortaya koyabilirdi ki? Oysa daha 1934’te böyle tartışmaların SBKP içinde yapıldığını ve bizzat Stalin’in anayasa-ya komünizm hedefi koymayı yanlış bulduğunu bilmezler. Aynı ‘inançsız’ çevreler, sosyalizmin sıkı ama kapalı bir uygulamasına sahip Kore DHC’nin lafını bile ağızlarına almazlar. Öyle ya, “babadan oğula geçen bir iktidar”, göksel imgelerin aydınlattığı sosyalizm ile nasıl bağdaşsın? Her fırsatta kibirli emperyalist efendilere ağızlarının payını veren Kore DHC’li liderler, onlara göre, kümesini sahiplenmek için efelenen bir horozdan başka bir şey değil! Tüm inançsızlıklarını ele veren bu kibir dolu tutum olmasa, sosyalist güçlerle kapitalist güçlerin kıyasıya mücadele ettikleri Çin’de, yeni yeni mevziler kazanan sosyalizmin ilerleyişini koca bir aldatmacadan ibaret saymaları hoş görülebilirdi. Peki ya şu Vietnam’a ne demeli? ABD’ye karşı savaşta milyonlarca kayıp verdikten sonra, sen tut, Amerikan şirketlerine bol keseden imtiyaz dağıt, hemen düşmeli defterden!.. Yaşayan, ayakta kalan sosyalizme bu kadar kaba, kibir dolu ve güvensiz yaklaşımlarından sonra, aynı çevrelerin, 74 yıl sosyalizmi yaşamış ve onu olgunluğa taşımış Rusya’nın, bu mirasın gölgesinde şekillenen özgünlüklerini kavramalarını beklemek, uzak ara bir hayalcilik olurdu.

Ele alacağımız çalışmayı kısır bir “Lenin arkeolojisi” olmaktan çıkaracak nokta burasıdır: Hem geçmişin hem günümüzün yaşayan sosyaliz-

mine güveni pekiştirmek ve yukarıda sadece bazı başlıklarını sıraladığımız, hemen hepsi sosyalizme güvensizlikten beslenen kibir dolu tezlere karşı sağlam konumlar elde etmek.

LENİN’İN DEVRALDIĞI TEORİK MİRAS

Ütopik Sosyalistlerin aksine, bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels, gelecekte kurulacak bir sosyalist toplumun ayrıntılı bir tarifine kendi eserlerinde yer vermediler. Oysa ütopik sosyalistler, Saint Simon, Fourier, Owen ve diğerleri tüm dehaları ve esinleyici becerilerini ideal bir sosyalist toplum tarifine yöneltmişlerdi. Eğer yeni bir toplumun öğelerini kafalarından çıkartmak zorunda kaldırlarsa, di-yordu Engels, ütopyacılar için, bunun nedeni kapitalist üretimin henüz çok az geliştiği bir dönemde bu öğelerin eski toplumda henüz gözle görülür bir biçimde ortaya çıkmamalarıydı.

Peki ya bu öğeler hemen tümüyle ortaya çıktığında, neden Marx ve Engels tıpkı ütopyacılar gibi sosyalizmin detaylı bir tarifine girmediler? “Marx’ta ütopyacılığın zerresi yoktur” diyor Lenin “kafasından yeni bir toplum uydurmaz. Tersine, eski toplumdan **başlayarak** yeni bir toplumun **doğuşunu**, eski toplumdan yeni topluma geçiş biçimlerini bir doğal tarih süreci gibi inceler”(Devlet ve Devrim). Bu geçişi, doğumun sancısı olarak görülen büyük yığınların devrimci hareketinden öğrenmek, bu incelemenin tamamlayıcı ve ileri doğru açılan yanıdır. Lenin, Devlet ve Devrim kitabında, Marx ve Engels’in henüz tamamlanmamış ve hiçbir zaman tamamlandığı düşünülmemesi gereken teorilerini, nasıl adım adım,

dönemin büyük devrimci atılımlarından çıkardıkları dersler eşliğinde geliştirdiklerini ele alır.

Bu gelişimin özeti şöyle: Marx ve Engels, henüz 1848 Devrimleri öncesi, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın sermayenin elinden bütün üretim araçlarını alması ve üretici güçlerin miktarını mümkün olduğunca çabuk çoğaltması dışında bir görev ve toplum şeması tarifine girişmezler. 1848 Devrimleri, onlara teoride bir düzeltme zorunluluğunu gösterdi: Egemen sınıf olarak proletaryanın sadece devleti ele geçirmekle yetinemeyeceği, ama onu parçalayıp yeni ve sönüp gitmeye dönük bir devletle sınıfsız topluma ilerleyeceği, bu devrimlerin en önemli dersi olmuştur.

1871 Paris Komünü, Marx'ın yirmi yıl önce formüle ettiği tezi, büyük bir deneyim zenginliği eşliğinde kanıtlamıştı. Komün, ilk kararnamesinde sömürücülerin daimî ordusunu bastırıp yerine silahlı halk gücünü koymuştu. Yetmemiş, yönetim organlarının tüm memurlarını Komüne tabi seçimle gelip, her an görevden alınabilir kıldı, memur maaşlarını işçi ücretlerini geçmeyecek seviyeye çekti. Komün, burjuvazinin parlamenter sisteminin yerine yasama ve yürütmeyi birleştiren ve her an geri çağrılabilir temsilcilerden oluşan bir "çalışma organı"nı hayata geçirdi. Paris Komünü, sosyalizmi kurmaya girmedi bile, onu bu kadar değerli kılan, proletarya diktatörlüğü olarak, bizzat kitle hareketinden doğan biçimleri netleştirmesidir.

Komün deneyimine rağmen Marx ve Engels, ütopyacılar gibi tamamlanmış bir sistem kurma hayallerinden uzak durmayı sürdürdüler. Örneğin Engels, Komün sonrası kale-

me aldığı Anti-Dühring'de sosyalizme dair uzun bir bölüm ayırdığı ve "Toplumsal üretimin araçlarıyla toplumun bütün üyelerine yalnızca maddesel bakımdan adamakıllı yeterli ve gündün güne zenginleşen bir yaşam değil, ama onlara fizik ve entelektüel yeteneklerinin tam bir özgür gelişimi ve kullanımını da güvence altına alan bir yaşam sağlama olanağı, bugün ilk kez olarak var, ama var" diyerek altını çizdiği halde, bu yeni yaşamın genel çizgilerine işaret eden bir sayfalık tek bir paragraftan başka bir açıklamaya yer vermez. Kısa ama yönlendirici ilkelere bezeli bu paragrafta Engels, insanlığın zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına geçişini betimler, "İnsanlara özgü bir şey olan ve şimdiye değin karşılarında doğa ve tarih tarafından verilmiş bir şey olarak dikilen toplum durumunda yaşama, şimdi onların gerçek ve özgür eylemleri durumuna gelir" ifadeleriyle bir kez daha, yeni toplumun biçimlerini insanların gerçek ve özgür eylemlerine havale eder.

Yalnızca iki kez, 1875'te Marx, Gotha Programının eleştirisinde, Engels de 1884'te Köylü Sorunu makalesinde, sınıfsız sömürsüz topluma geçişin somut biçimleri üzerine eğildiler. Birincisinde, dünyada ilk kez, Marksist ilkelere bağlı olduğunu açıklayan bir partinin, Alman Sosyal Demokrat Partisinin, Lassalcılarla birlikten doğan ve kamuoyu önünde çekilen bir bayrak olarak görülmesi gereken parti programına bir eleştiri söz konusuydu. İkincisinde ise, "siyasi iktidarın sosyalist parti tarafından ele geçirilmesi pek uzak olmayan bir mesele haline gelmiştir" diyen Engels'in en acil ele alınması gereken geçiş biçimlerinden birisini, onsuz iktidarın ele geçirilip korunamayacağı köylünün nasıl sosyalizme çekileceği

ni ele alışı görürüz.

Bilindiği üzere Marx'ın "Gotha Program Eleştirisi", parti yöneticilerine bir mektup biçiminde yazıldı ve 36 yıl boyunca kamuoyuna açıklanmadı. Buna göre, bizzat Marx'ın kendi yazdıklarını ciddiye almadığı yanlıgısına kapılmak kolaydır. Hele ki, yazdıkları her satırın kamuoyunda hayranlıkla tartışılması hevesiyle yanıp tutuşan aydınlar için. II. Enternasyonal'in tüm dönem liderliği böyle düşündü ve günümüzde de böyle düşünen "aydınlar"a rastlamak şaşırtıcı olmuyor. Marx, sözü edilen mektupta, kapitalist toplumdan sosyalist topluma geçiş biçimlerinin en genel formülasyonlarından birini sunar. Sonradan, uzun ve zorlu deneyimlerden başarıyla geçip birer "tarih yasası" haline ulaşan bu genel formüller, neden Marx tarafından kamuoyuna açıklanmadı? Hemen akla gelen iki neden var. Birincisi, parti programına ilişkin görüş ayrılığını ilan etmek, hemen yeni doğmuş partiyi kundağında boğmaktan başka sonuç doğurmazdı. İkincisi, geçiş biçimlerinin ancak milyonların deneyimiyle somutlaşacağını bilen Marx, gelecekte tümüyle farklı koşullarda, farklı geçiş olanaklarının bütün zenginliğini hesaba katarak, izleyicilerinin ellerini-kollarını bağlamak istemiyordu. Bu yanıla Gotha Programının eleştirisi, bizzat Marx tarafından tarihin onaylayıcı ya da kahredici eleştirisine tabi tutulmuştu. Ve beklendiği gibi tarih, sosyalizmin tüm dünyadaki pratiği, Marx'ın bir program eleştirisi mahiyetindeki tezlerini "tarih yasası" seviyesine çıkardı. Lenin, Marksizmin devrimci öğretisinin bütün özetini bu mektupta bulmuş, II. Enternasyonal dönemlerinin tam karşısına çıkartmak-

ta hiçbir tereddüt göstermedi.

Eleştiride Marx'ın genel hatlarıyla çizdiği o "tarih yasaları" şöyle özetlenebilir: 1) Kapitalist toplumla komünist toplum arasında, politik biçimi proletarya diktatörlüğü olan bir devrimci dönüşüm dönemi bulunur. 2) Komünist toplum iki alt evreye ayrılır; birincisi kapitalist toplum içinden çıktığı haliyle sosyalizm ve ikincisi, köleleştirici iş bölümünün kalktığı, kent ve kır, kafa ile kol emeği arasındaki ayrımın silindiği bir gelişme, olgunlaşma aşamasına varan komünist toplum. 3) Sosyalist toplumun ilkesi, gerçekte içinde doğduğu burjuva eşitliğinin damgasını taşıyan "aynı miktarda emek için aynı miktarda ürün" ilkesidir, komünist toplumda ise "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" ilkesi geçerlidir. 4) Çalışmanın "yaşamın birinci gereksinmesine dönüşmesi ve kafa ile kol emeği arasındaki karşıtlık ortadan kalktıkça genel olarak politik zor, özel olarak devlet gereksiz hale gelir, söner gider.

Görüldüğü üzere Marx, gelecekteki komünizmin gelecekteki gelişimine ilişkin teorisini, ütopyalar ve boş varsayımlar üzerine değil, "bir doğa bilimcinin, diyelim ki şu ya da bu yönde belirli bir değişikliğe uğradığını bildiği yeni bir biyolojik tür sorununu koyacağı gibi koyar" (Lenin)¹

1 Yeri gelmişken, Marx'ın Gotha Programı Eleştirisi'ndeki ünlü pasajını yani "Kapitalist toplumla Komünist toplum arasında, birinin diğerine dönüşümü dönemi yatar. Buna bir de politik geçiş dönemi tekabül eder ki, onun devleti proletarya diktatörlüğünden başka bir şey olamaz" ifadelerini, proletarya diktatörlüğünün yalnızca "geçiş dönemi" için öngörüldüğü, sosyalizmde proletarya diktatörlüğünün gerekli olmadığı biçiminde yorumlayanlar var. Skolastik kafalara özgü bir tutumdan doğar böyle yorumlar. Böyleleri, yaşamda bir şeylerin ters, yanlış ya da eksik gittiğini görür ama, bunu yaşamın canlı olgularıyla açıklama yeteneğinden yoksundurlar. Sonra bir anda bir aydınlanma, bir keşif yaşarlar ve Marx'ın

Engels'in 1894 tarihli Köylü Sorunu çalışması, Eleştiri'ye kıyasla daha da kapsamlıdır, çünkü, hem yalnızca Almanya'yı göz önünde bulundurur hem de yalnızca sosyalizmin köylülükle ilişkisinin olası biçimlerine odaklanır. Buna rağmen, proleter devrimin ilk zaferlerini kazandığı Rusya, Çin gibi muazzam köylü nüfusa sahip ülkelerin komünist partileri için, en az Eleştiri kadar üzerinde durması gerekli olmuştur. Engels, bu makalesinde, özellikle küçük üretici köylüyü "dolaylı olarak kendinizden saymak" gerektiğini, onları kooperatifler yoluyla sosyalizme kazanmayı, eğer buna akılları yatmazsa konuyu enine boyuna düşünmeleri için onlara kendi mülkleri üzerinde zaman tanımayı salık veriyor.

İşte Ekim 1917'de, Paris Komününden sonra bir kez daha iktidarı ele geçiren proletaryanın öncüsü Lenin, önünde kocaman bir belirsizlik uzanan sosyalist görevle ve hedefler konusunda, elindeki bu kısıtlı malzemeye kalmıştı.

ZAFER SARHOŞLUÇU –
SAVAŞ KOMÜNİZMİ

Ünlü bir tarihçi, Ayzenstein filmi Potemkin Zırhlısı'nın çekimi sırasında kaza sonucu ölenlerin sayısının, Ekim

çok iyi bilinen bir pasajında o güne değin kimsenin görmediği bir nüansı buluverirler. Aradıkları tüm cevap oradadır. Fakat söz konusu fantastik keşif, proletarya diktatörlüğü üzerine ise, skolastik dar kafalılık hiçbir biçimde mazur gösterilemez. Şu nüans keşfini hele bir, 1930'lu yılların SSCB'sine uyarlamaya çalışın ya da şimdi kalkıp Kore DHC'ye "ya proletarya diktatörlüğünden vazgeçin ya da sosyalizmden, ikisi bir arada olmuyor, kitapta böyle yazmıyor, her şey bir yanlış anlaşılardan ibaret" demeye kalkın! Yaşamın tüm gerçekliğini tarihin büyük sınamalarıyla elde edilmiş deneyimimi bir kalem darbesiyle silmeye kalkan, Marx'ın devrimci özüne değil, lafzına sığınan dar kafalılığı ne yazık ki mazur görenler var.

Devriminin Kışlık Saray baskınında ölenlerden fazla olduğunu belirtiyordu. Devasa topraklar üzerinde devasa bir orduya sahip bin yıllık bu devlet aygıtına ve egemenlere karşı kazanılan bu zafer, adeta tereyağından kıl çeker gibi gerçekleşti, bunun kendine özgü pek çok koşulu vardı. Tekrarı mümkün olmayan koşullar içinde tarihi bir zafere imza atmış partinin müthiş bir özgüvenle ve aynı hızla tarihin tüm parametrelerini paramparça etmesi beklenir. Oysa öyle değil. Çok iyi bilinen hikayedir: Devrimin 72. günü Lenin sabah kalkınca evinden çıkıp karların içinde çocuklar gibi haykırır: "Paris Komününden daha fazla yaşadık." Özellikle ilk birkaç yıl, devrim, coşku ile tedirginlik arasında gidip gelmiştir.

Lenin ve parti yöneticileri karşılarına çıkan görevin olağanüstü zor ve karmaşık olduğunun farkındaydı, tedirginlik normaldi fakat yılgnlığa izin vermediler. Çünkü, tüm zorlu görevleri sırtlayabilecek düzinelerce milyon insana dolaysızca ulaşabilecek, onların yaşamlarını değiştirebilecek konumdaydılar. Tek sorun, Engels'in "sosyalist içgüdü" dediği öze ulaşacak yolları bulmaktı. Bilimsel sosyalizmin büyük kurucuları teorilerinde bu yolun etrafı bir tarifini sunmamıştı, fakat doğrultuyu gösteren yol levhaları bırakmışlardı.

Kışlık Sarayın düştüğü saatlerde, derhal yerine getirilmesi gereken görev, sömürücü sınıfların bastırılmasıydı. Yok edilmesi değil, bastırılması. Yok etmek çok daha uzun vadeli bir iş: tüm üretim araçlarını sömürücülerin elinden almak ve onlar olmadan bu araçları yönetmeyi öğrenmek. Bu da yetmez, yüzlerce yıldır çalışan sınıflara dayattıkları düşünce ve davranış

alışkanlıklarını yok etmek, bir sömürücü sınıfı tarihe gömmenin upuzun güzergahını tarif eder. Egemen sömürücülerin yani toprak sahipleri ve burjuvazinin bastırılması iki koşula bağlıydı: Onları en acil biçimde silahsızlandırmak ve aynı hızla engin köylü çoğunluğunu yeni fethedilmiş devrimci iktidarın yanına çekmek. Bugünün dünyasında, bugünün komünistlerine olağanüstü zor görünecek bu ikili görevin, Bolşeviklerce neredeyse şipşak çözülmesi şaşırtıcı gelebilir. Doğrusu, her iki görevi başaracak tüm koşullar, neredeyse tümüyle, devrimi sırtlayan devrimci kitlelerce zaten yerine getirilmiş ya da getirilmekteydi. Bolşeviklere düşen, "i"lerin noktasını koymaktı.

Her egemen sınıfın düzeninde olduğu gibi, Çarlık Rusya'sının en güçlü devlet aygıtı düzenli orduydı. Dünya savaşı sırasında, yedeklerle birlikte sayısı 10 milyona çıkan bu orduya belirleyici darbe, daha Şubat 17 Devriminde vurulmuştu. İşçi ve Asker Temsilcileri Petrograd Sovyeti'nin 1 No'lu emri, orduda komitelerin oluşturulmasıydı. Bu yoldan ordu politik yaşamın içine çekildi, hizmet dışı rütbeye bağlı saygı gösterileri yasaklandı. Buna rağmen Şubat Devrimi sonrası iktidarın devredildiği burjuva hükümet subay heyetine dokunmadı. Ancak, Ekim Devrimine giden süreçte alt organlarda Bolşevikleşme hız kazandı. Üst organlardaki gerici subayların tasfiyesi için Aralık '17 tarihini beklemek gerekti. Bolşevikler iktidar partisi olarak çıkardıkları kararnameyle, cephe komutanları dahil tüm subay heyetinin seçimle yenilenmesini yürürlüğe koydular.

Günümüzde engin köylü kitlelerden çok, engin devlet gücü çok daha

belirgin bir sorun ise, bu konuyu biraz daha irdelemekte fayda var demektir. İktidarın henüz yetmiş beşinci gününde konuşan Lenin, *"eski ordu, kışla disiplininin, askere kötü muamelenin ordusu geçmişte kalmıştır. Hurdaya çıkarılmıştır. Ondan geriye taş üstüne taş kalmamıştır. Ordunun tam demokratikleştirilmesi gerçekleştirilmiştir"* derken, henüz sadece egemen sınıfı silahsızlandırmanın tamamlandığına işaret etmekteydi. Bunun için, orduyu demokratikleştirmek yetmişti. Ama asıl sosyalist bir kırmızı orduyu, proletaryanın egemenlik aygıtını kurmak ve halkın genel silahlanmasını sağlamaktı. Devrim öncesi, Kornilov ayaklanmasına karşı mücadelede ortaya çıkan Kırmızı Muhafızlar, demokratikleşme yoluyla denetime alınan, ama henüz varlığını koruyan ordunun yerini alacaktı. Lenin, teknik açıdan da olağanüstü zor görünen bu hedef için her zaman olduğu gibi 'sıradan emekçi'nin içinde uyanan yeni zihniyete güveniyordu. Ormanda odun toplayan yaşlı Finli kadının sözlerini tam burada aktarır: *"Şimdi tüfekli bir adamdan korkmaya gerek yok"* Bu, halk kitleleri arasında yükselen sesin bir temsiliydi. Halk, Kırmızı Muhafızların teknik açıdan kesinlikle bir işe yaramasalar bile, tüm güçlerini sömürücülere yönelteceğini anlamıştı. Ve "dünya çapında tarihi bir öneme sahip mücadele içinde olduğunu bilen, sömürülenlerin kurtuluşu için kavgayı kılavuz edinen unsurların orduya girmesi", başlatılan çalışmanın sonuçlandırılmasının asıl güvencesiydi.

Fakat tarih ardı ardına politik zaferler koparan proleter öncülerin coşku dolu imgelerinden daha karmaşık olduğunu ispatlıyordu. Alman emperyalist savaş makinesi karşı sal-

dırıya geçmişti ve ne kadar demokratikleşmiş olsa da, Rusya'nın ordusu fena halde yorgun, yıpranmış, tedarik olanaklarını yitirmiş durumdaydı. Bu yüzden, coşku dolu imgelem, ilk büyük yarayı, Rusya topraklarının en verimli tarımsal arazilerini Almanya'ya bırakan Brest-Litovsk antlaşmasıyla aldı. Tarihin zikzakları karşısında bir an bile umutsuzluğa kapılmayan Lenin ve partisi, utanç verici anlaşmanın sağladığı nefes molasından, cüretli adımlar için yararlandı: Ordu terhis edildi. Büyük sanayi kentlerinin proleter kitlesi, fabrikaları bırakıp Kızıl Muhafızlara katıldı ve terhis edilen ordunun terk ettiği mevzilere koştu. Ve tuhaf bir durumla karşılaştılar. Alman savaş makinesi de en az Rusya kadar yorgundu. Ve çoğu yerde Kızıl Muhafızlar gelmeden mevzileri terk etti. İşte bu küçük zaferler, gönüllülerden oluşan Kızıl Muhafızları, kısa sürede disiplinli bir orduya dönüştüren süreci başlattı. 1918 yılı henüz bitmeden, Kızıl Ordu saflarında bir milyondan fazla emekçi toplanmıştı.

Proletarya diktatörlüğü, 75. gününe girmeden, bir başka temel burjuva egemenlik aygıtını hurdaya çıkartmıştı: Adliyeler ve mahkemeler. Bu aygıtı reforme etmekle kimse uğraşmadı, doğrudan cenazesi kaldırıldı ve yerine halk mahkemeleri kondu. Bunun için yasa, yönetmelik, içtihat vs hiçbir şey beklenmedi, devrimci bir iktidar nasıl davranması gerekiyorsa öyle davranıldı. Tıpkı diğer memurlar gibi yargıçların seçimini ve istendiğinde görevden alınmasını emreden kararname bu iş için yetti. Tüm hukuki formaliteler kaldırıldı, diğer mahkeme üyeleri halktan seçildi ve böylece emekçilerin otoritesinin vücut bulduğu bir organ hemen

yaşama geçirildi.

İvedi görev olan burjuvazinin bastırılmasının diğer yolları, benzer önlemlerle hayata geçti. Bütün basın, kâğıt stokları ve basımevleriyle devletleştirildi, halkın kullanımına sunuldu. Büyük toplantı salonları burjuvaziye yasaklanırken, emekçilerin toplantılarına ayrıldı. Ve nihayet, politik açıdan belirleyici bir başka adım, Ocak 1918'de geldi. Burjuva parlamenter ilkelerle çalışan, çoğunluğu karşı devrimcilerden oluşan Kurucu Meclis dağıtıldı. II. Enternasyonal'in dönek yöneticileri arasında en histerik fırtınayı, Kurucu Meclisin dağıtılması ve karşı-devrimci partilerin yasaklanması estirdi. Bu partiler arasında Menşevikler de vardı. Lenin, dönek Kautsky şahsında bu histerik fırtınaya karşı kapsamlı ve çok sert bir polemikle cevap verdi. Kurucu Meclisin devrim öncesi sınıf ilişkilerini ve parti bileşimlerini yansıttığını, oysa bu temel değişimleri en iyi, en sağlıklı yansıtan organın Sovyetler olduğunu kanıtladı. Burjuva ve küçük burjuva partilerin yasaklanmasına dair açıklamalarında Lenin, bu kesimlerin seçme-seçilme özgürlüğünün ellerinden alınmasını, proletarya diktatörlüğünün her zaman ve her yerde geçerli bir ilkesi olmadığını belirtir. Ancak Rusya'da bu partiler, devrime karşı yıkıcı ve silahlı faaliyet yürüttüler. Buna rağmen Lenin 1919'da "geçilen tarihsel zorunlulukların yanlış biçimde genelştirilmesine" engel olmak gerektiğini belirtir. Seçme ve seçilme hakkının sınırsız biçimde uygulanacağı koşulların, devrimin sağlamlaşmasıyla gelebileceğini vurgular.

Proleter iktidarın yanı başına engin köylü kitlesini çekmek, Lenin'in ifadesiyle, devrimden neredeyse bir-

kaç saat sonra gerçekleşmişti. Bunu "Toprak üzerine kararname" sağlamıştı. Kışlık Sarayın alındığı akşam toplanan II. Sovyet Kongresine Lenin, Bolşevik parti programında öngörüleni değil, Sosyal-Devrimci Parti vekillerinin ağustos ayında verdikleri yönergeyi harfi harfine taslak olarak öneriyordu. Buna göre, toprakta özel mülkiyet hakkı sonsuza dek kaldırılır; ne alınır, ne satılır, ne de devredilir. Tüm toprak ulusal mülk haline gelmiştir, işleyenin yararlanmasına verilmiştir. Tek hamlede tüm köylülük Bolşevik Parti'nin çevresinde toplandı. Hemen tüm çevre ve bucaklardan, bu kararı destekleyen açıklamalar geldi. Tam bir yıl sonra Lenin, Bolşevik programdan vazgeçme nedenini şöyle açıklıyordu:

"Petrograd işçileri ve Petrograd garnizonunun askerleri iktidarı fethettikleri zaman, kırdaki sosyalizmi kurmak için büyük güçlüklerle karşılaşılacağını, daha yavaş davranmak gerektiğini, toprağın ortaklaşa işlenmesini kararnameler, yasalar yardımıyla gerçekleştirmeye girişmenin çok büyük bir diklik olacağını, ama kocaman çoğunluğun razı olmayacağını iyi biliyorlardı. Ve bu nedenle biz de devrimin gelişmesi için mutlaka zorunlu olan şeyle yetindik; hiçbir durumda, yığınların gelişmesinin önüne geçmemek, ama ileriye doğru her hareketin onların kendi öz deneyimlerinden, kendi öz savaşımlarından doğmasını beklemek."

Devrimin emekleme günlerinde zaferin büyük coşkusuyla atılan bu adımlar, sosyalizmin inşası boyunca Lenin'de göreceğimiz rotanın özetidir. Bu rotanın iki temel ayağı vardır. Birincisi proletarya diktatörlüğünü pekiştirmek; burjuvazinin direncini kırmak, gericiler üzerinde korku salmak ve silahlı halkın sömürücüler karşısında,

otoritesini yükseltmek için en cüretli adımları atmaktan çekinmemek. İkincisi, sosyalizmi, proletaryanın yolunu henüz benimsemeye hazır olmayanların hatalar ve yanlıgılarla dolu kendi deneyimlerinden bulup çıkarmaları için, onlara geniş bir zaman tanımak.

Proletarya diktatörlüğünü pekiştirmek üzere atılan adımlar, içerde devrime karşı burjuva direnişin ilk dalgasının kırılmasıyla başlatıldı; Kerenski'nin topladığı birlikler Moskova'ya varmadan dağıtıldı. Bu sefer, burjuvaziye halen bağlı ya da çarlığın yeniden dirilmesini bekleyen bürokrasinin ezilmesi gerekiyordu. Halk Komiserleri Konseyi, banka ve kartellerin ulusallaştırılmasına dair bir kararnamayı hazırlamış olsa da, duyurusu için beklendi. Bunun yerine "Halka Çağrı" yayınlandı, kimseyi beklemeden tabandan işe koyulma çağrısı yapıldı: Üretim üzerinde en seri denetimin kurulması için, yiyecek maddelerinin dökümü için gizlenen stokları açığa çıkarmak, ulaşım ve iletişimin engellenmesine mâni olmak için "halkın davasına zarar vermek cüretinde bulunacak herkesi tutuklayın ve devrimci halk mahkemesine verin" deniyordu. Emekçi halkın devrimci inisiyatifini sadece kararnameleri izleme biçimine bağlamayan, yukarıdan olduğu kadar aşağıdan bir hareketi de öngören, esinleyen, teşvik eden, bu sayede emekçi halkın kendi bağımsız devrimci inisiyatifini geliştirerek, onlara aslında devleti kendilerinin yönettiği bilincini uyandıran bir çizgidir bu. "Eğer siz, kendi aranızda birleşmez ve tüm devlet işlerini ellerinize almazsanız, kimse size yardım edemez" deniyordu halka yapılan çağrıda.

Devrim öncesi kaleme aldığı

“Bolşevikler İktidarı Koruyabilecek mi?” makalesinde Lenin, her fabrikanın yanı başında şubeleri olan tek bir devlet bankasını “sosyalist aygıtın onda dokuzu” ilan etmişti. Ve bu arada dokuza bir hamlede varmak, devrimle birlikte her banka şubesinin başına silahlı devriyeler koyarak ulusallaştırmayı ilan etmek işten bile sayılmazdı. Fakat Lenin, ileriye doğru her adımın, yığınların kendi deneyiminden çıkması gerektiğini düşünüyordu. İşe bizzat emekçiler girişecekler, kuşkusuz büyük hatalar yapacaklar, eksikler ortaya çıkacak ve işte o zaman, hataları düzeltme mahiyeti taşıyan kararnameleri benimsemeleri, o kararnamenin otoritesini yükseltmeleri çok daha kolay ve yaygın bir hal alacaktı.

Aynı yol, kartellerin, büyük işletmelerin ulusallaştırılmasında da izlendi. İlk önlem bu işletmelerde işçi denetiminin yaygınlaştırılmasıydı. 1918 Ocak sonuna dek Rusya’daki hemen tüm fabrikada, işçi denetimi hayata geçmişti. Ulusallaştırmalar için mayıs ayı beklenecekti. Lenin, enerjik önlemler almak, burjuvazinin devrime karşı giriştiği sabotajları, fabrika kapatma girişimlerini bastırmak için en acil tedbirlerin gerektiği anda, geçirilen bu zamanı şu sözlerle açıklıyordu. “...ekonomik ilişkilerin yeni temellerini işçinin kendisinin tabandan yaratabilmesi için, aşağıdan dönüştürme yolunu tanıdığımızı göstermek istiyorduk.” (S. Eserler C:7 sf 292) Ve hemen devamında şunları ekliyordu; “Eserimizin zorluğunu çok iyi biliyoruz, fakat iddia ediyoruz ki, gerçek bir sosyalist ancak bu işe girişen ve bunda emekçi kitlelerin deneyimine ve içgüdülerine güvenenlerdir”. Bizzat Lenin, işlerin nasıl yürütüleceğine dair sorularla her gün kendisini ziyaret eden işçi dele-

gasyonlarına, “iktidar sizsiniz” diyordu, istediğiniz her şeyi yapın, ihtiyacınız olan her şeyi alın, sizi destekleyeceğiz, sadece üretimin yararlı olmasına çalışın, hatalar yaparak öğreneceksiniz gibi öğütler vermekle yetiniyordu.²

İşçi denetimi yoluyla sabotajlar kesin olarak kırıldı, işçilerin kitlesel otoritesi sağlandı. Proletarya, yönetmeyi öğrenmeden sanayide sosyalizme derhal geçmeyi emretmek yerine, çelişkili ve eksik bir adım olduğu bilinen işçi denetimi, neredeyse bir yıl yürürlükte kaldı. Ve devrimin birinci yıldönümünde Lenin “sanayide işçi denetiminden işçi yönetimine geçiş” için zeminin hazır olduğunu ifade etti. 1918 yılı ortasında bankalara, kartel ve işletmelere el konulmuştu, ulusallaştırılmıştı. Bu amaçla çıkarılan yönetmeliğe dair açıklamasında Lenin, komünizmin tüm ülkedeki büyük üretimin azami ölçüde merkezileşmesini gerektirdiğini; bu haktan mahrum bırakılan

2 Bu sözlerden, Yugoslavyalı komünistleri son anda piyasa aşığı yapan “öz yönetim” deneyimine dair bir olumlama bulmak acelecilik olur. Lenin, her zaman merkezi planlamadan yanaydı. Üstelik Yugoslav öz yönetimi, Lenin’in izlediği yolun tam aksi yönden çıkagelmisti: tepeden kurgulanmış sınıfa dayatılmıştır. Partinin Tito’dan sonraki ismi Milovan Djilas, tuhaf bir kibirle, öz yönetim fikrine nasıl bir anda “uyandığını” kendi anılarında dile getirir. 1950 yılında bir arabanın içinde tek başına beklerken düşüncelere dalar, üretim araçları üzerinde devlet mülkiyetinin bürokratik bir sınıf doğurduğuna ve devlet kapitalizmi ile sonuçlandığına bu anlık uyanışta kanaat getirir. Bu yeni aydınlanma anını en yakın yoldaşlarıyla paylaşıp kabul ettirir. Çok değil birkaç hafta sonra Tito, parti kürsüsünden sosyalizmin öz yönetim planlarını duyurur. Ademi merkeziyetçi bir yönetime tepedeki birkaç kişi karar vermiştir. Bu deneyimin işçileri şirketlerde payı olan mülkiyet sahibine nasıl dönüştürdüğü, piyasa işleyişine tabi fabrikalarda nasıl yönetici bürokratlar yetiştiği ve yerleşen çıkarların ulusal düzeyde fikir birliğini nasıl zedelediği ve tüm bu etkenlerin 1990’ların iç savaşını nasıl beslediği iyi bilinir. Her şeye rağmen Yugoslav proletaryasının, sosyalizmin bu en kötü, en silik gölgesine rağmen, devrimin ve sosyalizmin genel değerlerine sadık kaldığı, kapitalist liberalleşmeyi savunanları kovalamak için nice grevler örgütledikleri not edilmelidir.

bir yönetimin, ancak bölgesel anar-ko-sendikalizme varacağını belirtir.

Bir başka cüretli adım kırlarda atılacaktır. Sosyalist iktidar, devrimin ilk dönemlerinde tüm köylülük ile beraber yürüdü. 1918 yazında kırdaki sınıfsal ayrışmayı su yüzüne çıkarmak, iktidara yoksul köylülerden güçlü bir dayanak oluşturmak ve zengin köylülerin (kulaklar) tahıl üzerindeki spekülasyonunu dizginlemek üzere, Yoksul Köylü Komiteleri oluşturuldu. Olağanüstü hızla yaygınlaşan, kırsal yerel bölgelerin politik ve iktisadi yaşamına aynı hızda damgasını vuran komiteler, kısa ömürlü oldu. Çünkü kırlarda sanki bir devrim fırtınası esmiş ve ikili iktidar yapısı çıkmıştı. Oysa iç savaş ve emperyalist saldırıya uğrayan merkezi sosyalist iktidarın ayakta kalışı, hem kırdaki hem de kentte Sovyet aygıtının sağlamlaşmasına bağlıydı. Altı ay gibi kısa sürede tıpkı devrim fırtınası gibi kırlarda sınıfsal uyanışı sağlayan, orta köylülüğü Kulakların etkisinden uzaklaştıran yoksul köylü komiteleri, aynı etkiyi, birleştiği Sovyet örgütleri içinde sürdürebilirdi. Öyle de oldu.

Tam kapsamlı bir sosyalist inşaya hızla girişmek için en belirleyici adımlar atılmış, zemin hazırlanmıştı: Bankalar ve büyük sanayi ulusallaştırılmış, işçi denetiminden işçi yönetimine varılmış, Sovyetler temelinde devlet aygıtının işlerine milyonlarca işçi ve köylü çekilmiş, Kızıl Ordu milyonluk bir ordu haline gelmiş, kırlarda yoksul köylüler devrimci fırtına estirmişti. Fakat tarih dimdik ilerlemiyor. 1918 yazında devrim, uzun ve derin bir bunalımla tanıştı. Emperyalist ordular, dört bir yandan Rusya'yı işgale giriştiler. Denikin, Kolçak gibi beyaz muhafız generalleri, emperyalist destekle

topladıkları silahlı güçleri, en önemli tarım ve maden bölgelerinden geçirip başkente doğru sürmeye başladı. Sonuç bir felaketti. Açlık kentleri esir almıştı. Ulaşım tümüyle bozulmuş, yakıt sıkıntısından fabrikalar kapanmıştı. Sosyalist iktidar tüm anlamıyla bir varlık-yokluk savaşını vermek zorundaydı. Bu nedenle "Savaş Komünizmi" olarak adlandırılan çok zorlu bir mücadele dönemine girildi.

Savaş Komünizmi dönemi, iktisadi kuruluş yönünden zengin deneyimler sunmaz. Çünkü hedef, iç savaşın kazanılmasıdır. Geçerli şiar "Her Şey Cephe İçin"dir. Yine de boşa geçirilmiş bir dönem olmadığı, proletarya diktatörlüğünün derin bunalım anlarında bile hem ayakta kalabildiğini, hem de yeni yeni kitleleri seferber edebildiğini, en son sınıra dayanmış yoksunluğa rağmen, halkın asgari ihtiyaçlarını karşılayabildiğini kanıtladığını belirtmek gerek. Bunlar kadar önemli olan, özellikle büyük sanayi işçilerinin hem cepheye olağanüstü özverişi hem de cephe gerisinde açlık karşısında büyük sebatı ve "Komünist Cumartesiler"i (Subotnik Hareketi) yaratmalarındır. Bu hareket, komünist toplumun nüvesinin şimdiden büyümeye başlamasına işaret ediyordu.

Savaş Komünizmi döneminde iktisadi yönetim tek ilkeye dayanıyordu. Bütün ülkeyi savaş cephesinin hizmetine sokmak. Sadece büyük işletmeler değil, orta ve küçük sanayi işletmeleri de denetime tabi oluyor, köylünün elindeki ihtiyaç fazlası her gram tahıl, sabit fiyatlarla devletçe satın alınıyor (kâğıt para karşılığı yapılan bu değişim, görülmemiş hiperenflasyona neden olacaktı) ve tüm nüfus için çalışma zorunluluğu getiriliyordu. Bu yanı sıra

Savaş Komünizmi iktisadı, “çalışmaya ekmek yok” sosyalist ilkesini pratikte zora dayalı biçimde hayata geçiriyordu.

Siyasi alandaki dönüşümler çok daha yoğundu. Kızıl Ordu inşası neredeyse tamamlandı. Ancak bu bilimsel sosyalizmin kurucuları tarafından teorik olarak öngörülmeleyen bir sorundu. Düzenli orduyu kaldıran, yerine halkın silahlı gücünü koyan Paris Komünarlarının mirasına sadık kalınabilir miydi? Marx’ın işaret ettiği gibi, komünarların gerçek mirası şuydu: Doktriner değil, gerçek zorunluluğun emrettiği kararları hayata geçirmek. Lenin, parti MK’sının faaliyetlerini değerlendirecek geleceğin tarihçilerinin, o dönem faaliyetlerinin “ertelenemez, acil zorunlulukların mutlak gerekliliği tarafından belirlendiğinin” altını özellikle çizmektedir demektedir.

Bu gerekçe, “saf-ideal” sosyalizmin kuruluşunu bozmayı mazur gösterecek bir gerekçe miydi? Lenin sorunu böyle saf dil ile ele almaz, O, Marksizm’e doktriner yaklaşımın düşmanıdır. Marx’ın farklı zaman ve farklı koşullar altında tarif ettiği bir aygıtı, her dönem için proletarya diktatörlüğünün ideal aygıtı ilan etmek, dar kafalı doktrinerlere yakışır. Oysa Lenin, Kızıl Ordu biçimindeki yeni aygıtı, sadece iç savaşın zorunlu gerçeğiyle değil, ama dünya tarihi açısından değerlendirir, yerini bu kıstasa göre belirler: “Sadece bir devlette değil, bir devletler sisteminde yaşıyoruz” der ve uzun vadede emperyalist haydutlar var oldukça, proletarya egemen sınıf olarak kalmak istiyorsa, askeri örgütünü yaratmak zorundadır diye ekler.

İç savaşta, amatör gerillacılık yerine profesyonel ve düzenli ordunun

zorunluluğu belirince, gönüllülük esası, zorunlu askerlik hizmetine dönüştü. Fakat “mümkün olduğunca halka yakın” bir aygıt yaratmak prensibi işlendi, savaşın mutlak gerekleri gevşedikçe bu orduyu bir “emek ordusu”na dönüştürmek üzere tedbirler alındı. Savaşın kazanıldığı cepheden uzak yerlerde hantal karargahlar dağıtıldı, en başta asker üniforması içindeki kalifiye işçilerden oluşan “hücum kıtaları” sanayi merkezlerine yollandı. Böylece ordu içinde askeri bir kast, halkın üzerinde, ona yabancılaşmış özel silahlı insanlar topluluğu kurulması engellendi. Bu önlemler, Kızıl Ordunun dağıtılması demek değildi, ama onun savaşta sergilediği devrimci enerjiyi ekonomik yıkıma karşı mücadele için seferber etmek anlamı taşıyordu.

Savaş Komünizmi döneminde Kızıl Ordunun kuruluşu kadar, geleceğe ışık tutan türden önemli bir başka gelişme, işçiler arasında hızla yayılan “Komünist Cumartesiler”(Subotnik) hareketidir. Hareket hakkında Lenin “... eğer Rusya’nın bugünkü düzeninde komünistçe bir şeyler varsa, bunlar sadece Subotniklerdir, bunun dışında her şey, sosyalizmi sağlamlaştırmak için kapitalizme karşı mücadeledir.” övgüsünü yapmaktan geri durmamıştı. Partinin alt organları tarafından başlatıldı ve neredeyse tamamen tabandan yürütüldü. İç savaşta Kolçak’a karşı özveri ve kahramanlıkla yürütülen mücadeleye destek için cephe gerisinde bulunan Komünist Parti hücreleri, Kolçak yenilinceye kadar günde bir saat karşılıksız çalışma kararı alır, bu fazla çalışmayı topluca cumartesi günü çalışarak karşılayacaklardır. Savaş yüzünden açıkık çeken, bazı günler çeyrek ekmekle idare eden komünist partili işçilerin özve-

risi, partisiz işçileri de benzer biçimde davranmaya teşvik eder. Ve bir yıl sonra, 1919'un 1 Mayıs günü hareket tüm Rusya'ya yayılmış bulunmaktadır.

Subotniklerin ortaya çıkardığı sonuçlar, gerçekteki komünizm üzerine cesaret ve esin vericidir. Hemen her yerde üretkenlik üç katına çıkmıştır. Lenin: "Daha az siyasal söz ebeliği, komünist kuruluşun en basit, ama yaşamdan alınan ve yaşam tarafından doğrulanan canlı olgularına daha çok ilgi" derken, komünizmi şatafatlı özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi burjuva aydınlara özgü boş söz ebeliğiyle kurmaya çalışanlara karşılık, gerçek komünizmin basit gösterişsiz, gündelik ama yaşayan filizlerine önem vermeyi öğütler. Duruş ve düşünüşteki her ayırt edici yanı öne çıkardığında Marx'a atıfta bulunan Lenin, onun Kapital'de, ham kafaların gözlerini kamaştıran, göklerden indirilmiş, kutsal haleyle çevrelenmiş ezeli-ebedi haklar ve özgürlükler gibi parlak sözlerle alay ettiğini, bunların karşısına proletaryanın sorunu basit, gösterişsiz, pratik ve gündelik koyma biçimini bir örnek olarak sunar: İş günü sürelerinin devlet tarafından kısaltılması. Marx'ta görülen örnek gibi, komünizmin basit pratik olgular etrafında gelişiminin izlenmesi, bilimsel sosyalizmin kurucularının ayırt edici düşünüş biçimidir. Aynı yolu izleyen Lenin, Subotniklerde hiçbir makam ya da devlet tarafından normlandırılmamış, geniş çapta örgütlü ve parasız çalışmada, benzer gelişmeyi görür:

"Lanet olası 'herkes kendi için, tanrı herkes için' kuralını ortadan kaldırmak için çalışmayı sadece yükümlülük ve ancak belli bir norma göre ödendiğinde meşru sayan alışkanlığın kökünü kurutmak için

çalışacağız. Günlük yaşantısında kitlelerin kafasına 'hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için', 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre' kuralını sokmak için, komünist çalışmada yavaş yavaş, fakat şaşkınsız komünist disiplini yerleştirmek için çalışacağız. Korkunç derecede ağır bir dağı, uyuşukluk ve bilgisizlik dağını, serbest ticaret alışkanlığına, insan gücünün herhangi bir meta gibi serbestçe alınıp satılması alışkanlığına ısrarla tutunma dağını yerinden oynattık. En derin biçimde kök salmış önyargıları, iyice yerleşmiş yüzlerce yıllık alışkanlıkları sarsmaya ve yıkmaya başladı." (Seçme Eserler, Cilt 8, sf. 260-261)

Yaratdığı büyük heyecana, geleceğe ilişkin taşıdığı esinlendirici potansiyele rağmen, Lenin Subotnikler gibi komünizmin yeni filizlerini, kaba tabirle "ver coşkuyu!" yöntemiyle, koskoca sosyalist insanın temeline oturtulamayacağını biliyordu. Sosyalizmi kurmak için, ikili görev tanımlı yapıyordu. Bir taraftan proletaryanın kahramanca çabasıyla sömürülen yığınları ardından sürüklemek; diğer taraftan yeni bir emek disiplini, kapitalist bilimin tekniğin son sözlerini bilinçli emekçilerin yoğunlaşmış birliği ile kaynaştıran yeni bir emek örgütlemesi yaratmaktı. İkinci görev, birincisinden çok daha zordu ve asla, Subotnikler benzeri, kahramanca ama yalıtık (çünkü tüm işçileri değil, en ileri olanları kapsamıştı ve nüfusun çoğunluğunu oluşturan küçük tarım çiftçileri işin içinde yoktu) atılımlarıyla yerine getirilemeyeceğinin farkındaydı. Dahası, burjuvaziyi yeni sosyalizmin zaferini sağlamlaştıranın güvencesini, bu ikinci olguda görüyordu. İşte bu nedenle, Beyazlara karşı zaferin gelişi belli olduğunda, vakit geçirmeden, ikinci göreve odak-

lanan Yeni Ekonomik Politika (NEP) gündeme taşındı. Tarihe NEP dönemi olarak giren bu evre, uluslararası komünist hareket arasında pek çok tartışmayı beraberinde getirecekti.

NEP DÖNEMİ:

“TÜCCAR KOMÜNİSTLER!”

Dönemin pek çok makalesinde, konuşmasında, parti kongre raporlarında ve hatta Komintern tezlerinde, üzerinde titizlikle durulan her belgede Lenin, döne döne şu gerçeği vurgular:

“Bu, hakkında kitaplarda hiçbir şey bulunmayan yeni bir eserdir.” (Seçme Eserler, C:7, sf.283) Çok hatalar yapılacak, zorluklar çekilecek. Burjuvazi kendi sistemini feodalizm karşısında istikrarlı hale getirebilmek için yüzlerce yıl, binlerce farklı yol denedi. Sosyalizm için de aynı şey olacaktır. Fakat sosyalizmi üstün kılan, onun milyonlarca emekçinin deneyimine dayanmasıdır.

Peki ama, yaşanan deneyimin hatalarını, eksiklerini gösterecek bir ölçü var mıdır? Mademki sosyalist inşa, daha önce kitaplarda somut biçimleriyle incelenmemiştir, o zaman, şuradaki deneyimin buradakinden daha doğru olduğu nasıl belirlenebilir? İşte bu noktada Lenin, sosyalist insanın Rusya deneyimine dönük bir ölçü koyuyor: Sermaye sınıfına karşı tam bir zafer için, proletaryanın tüm emekçi nüfusunu yanına çekme becerisi ve bu şekilde birleşmiş emek ordusu aracılığıyla üretkenliğin artması. Çünkü son çözümlemede yeni toplumsal düzenin zaferi için en önemlisi, işin özü, üretkenlik yaratmaktır. Fakat bu üretkenlik, kapitalizmden farklı olarak, çağdaş teknik araçlardan yararlanan

gönüllü, bilinçli ve birleşmiş bir emek ordusunun üretkenliğidir. (Yarı aydın, dar kafalıların döne döne Lenin’i “Taylorizm”le suçlamalarının saçmalığına değinmek, boş bir çaba olurdu.)

Kuşkusuz, bu henüz bir “ölçü”dür, ilke değil. Komünist ilke, sınıfların ortadan kaldırılması yoluyla gerçek eşitliğin sağlanmasıdır. Ölçü ise, bu hedefe gidilen yolda eksiklerin ve hataların boyutunu belirlemeye yarayan bir cetveldir. Sosyalist insanın başlangıcında sadece proletarya bu inşayı sonuna kadar götürebilecek yeteneğe ve tutarlılığa sahiptir. Proletarya tüm çalışanları kendi özverisi, disiplini ve örgütlenme yeteneğiyle ne denli sıkı bir iş birliğine çekebiliyor, hata ve eksiklerin ölçüsü bu sorunun cevabındadır. Aynı şekilde, birleşmiş emek ordusunun, proletarya ve diğer çalışan sınıfların bilinç, disiplin ve gönüllülüğe dayalı üretkenliği ne denli yükseliyor, bu da hata ve eksiklerin ölçüsüdür.

Çoğu zaman bu iki ölçü, birbirine koşut değildir. Kimi yerde, proletaryanın diğer emekçi sınıfları peşinden sürüklenme kapasitesi, üretkenlik artışının önüne geçer. (Bugün Küba’da gördüğümüz budur) ya da tersi. (Bugünün Çin’i, yüksek üretkenlik adına proleter sürükleyiciliğin feda edildiği bir örnektir). Lenin ve Bolşevikleri (artık partinin ismi RKP(B)’dir) NEP’e getiren olgu, iç savaşın neden olduğu ekonomik çöküntüydü. Parti, iç savaş boyunca ölçü olarak işlev gören ikili görevin birinci yanına vermişti tüm ağırlığı, ikinci yan neredeyse bir kenara konmuştu. Savaş komünizmi üretici güçlerin gelişimine katkı yapmadı, hedefi bu değildi. Ama artık iç savaşın sonu görüldüğüne göre, aynı yoldan yürünemezdi. İkinci ölçünün kırmızı-

yı göstermesi, ilk ölçü için de bir kırmızı alarm anlamı taşıyordu.

Metal sanayisinde üretim çöküşü önemli bir işaretti. 1920'de savaş öncesi üretimin yalnızca %2,4'ü yapılabilirdi. Sanayinin tümünde bu oran %18'i geçmiyordu. Tarımsal üretimin yarıdan fazlası kayıptı ve ancak kırsal nüfusun ihtiyacı kadardı. Toplumsallaştırılmış büyük sanayideki neredeyse yok oluşa yakın düşüş, küçük ve özel işletmeler tarafından telafi edildikçe, proletarya deklase oluyor, sınıfın içine küçük-burjuva şeytanı kaçmaya başlıyordu. Dahası, ülkenin en kalabalık nüfusa sahip orta köylülük ile proletaryanın ilişkisi sarsılmaktaydı. İç savaş süresince orta köylülük, cephe için ihtiyaç fazlası ürünün karşılığı şüpheli kâğıt banknotlar verilerek el konmasına ses çıkartmamıştı. Ne de olsa, kapitalistler ve büyük toprak sahiplerinin yeniden iktidara gelmesinden, şimdi mallarına değersiz kâğıt parayla el koyan ama Beyazlara karşı amansız savaşan Bolşeviklere sabır göstermek, orta köylünün işine geliyordu. Ama sabrın bir sınırı vardı. Alarm zilleri, 1921 yılı başında Kronştadt Deniz Üssündeki ayaklanmayla³ çalmaya başladı. Yerlerde sürünen sınavi üretkenlikle beraber, deklase olmuş proletarya, RKP(B) içindeki kimi muhalefet unsurlarının maddi zeminini oluşturdu. Parti ciddi bölünme tehlikesi geçiriyordu. Yani

askeri cephede zaferden zafere koşan proletarya diktatörlüğü, üçüncü yılda gerçek bir dağılma, her şeyi yitirme riski yaşamaktaydı.

Lenin, genel çizgisine uygun olarak, bu krizi "hem aşağıdan hem yukarıdan" önlemler ile atlatmaya girişti. Yukarıdan atılması gereken hamleler, diktatörlüğün temel taşıyıcısı proleter sınıfın birliğini tesis etmeye yöneldi. İlk hamle, parti içi muhalefete ve sendikalara oldu. Tanınmış Bolşevik Kolontay'ın başını çektiği "İşçi Muhalefeti", bürokratik aygıtlara burjuva uzmanların yerleştirilmesine bayrak açtılar. Anarko-sendikalizmin bir uzantısı olan muhalefet, sendikaları partinin ve Sovyet aygıtının üzerine çıkarıyor, üretimin tek belirleyici gücü haline getiriyordu. Muhalefet partiyi, küçük köylülük, küçük burjuva katman ve burjuva uzmanlar arasında "sınıflar üstü" politika izlemekle suçladı.

Lenin'in müdahalesi daha önce görülmemiş sertlikteydi. Proletarya diktatörlüğü altında sendikaların yerini şöyle koyuyordu: "Parti ile devlet aygıtı arasında..." Ve çok önemli bir uyarıda bulundu; Proletarya diktatörlüğü, bütün işçileri kapsayan bir örgüt tarafından gerçekleştirilemez. Sosyalist insanın tüm adımlarını on milyonların kendi deneyiminden çıkaracağı sonuçlara bağlayan Lenin için bu tutum bir çelişki midir? Hayır. Söz konusu proletarya diktatörlüğü olduğunda, Lenin'de kitle tapınıcılığının izi bile görünmez: "*Çünkü, diyor Lenin, sadece bizde, en geri kapitalist ülkelerden birinde değil, ama aynı zamanda tüm diğer kapitalist ülkelerde de proletarya hala öyle dağınık, öyle ezilmiş, (tek tek ülkelerdeki emperyalizm tarafından) yer yer öylesine bozulmuştur ki, bütün proletaryayı kapsa-*

3 Kronştadt İsyanı, sonraki yıllarda uydurma bir efsanenin kaynağı oldu. Güya "bürokratik yozlaşmanın karşısında dikilen ideallerine sahip çıkan proletarya ve isyanı bastırarak egemenliğini ilan eden bürokratik diktatörlük" hikayeleri, Troçkist tezlerden beslenen 2. Enternasyonal artıklarına meze oldu. Bu artıklardan birisi, Hamburglu profesör Oscar Anweller'in "Rusya'da Sovyetler" kitabı dilimize çevrildi. Çokça okundu ve inançsızlık kütüphanelerinin baş köşesine konuldu. Oysa profesörün kitabındaki tezler ile Lenin'in "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" kitabında yerin dibine gömdüğü tezler ayırdır

yan bir örgüt, proletaryanın diktatörlüğünü doğrudan gerçekleştiremez. Diktatörlüğü ancak sınıfın devrimci enerjisini içine almış öncü gerçekleştirebilir.” (Seçme Eserler, c.9, sf.29)

Çarkları, dişlileri, volan kayışlarını tam olarak yerlerine oturtmak; işte “yukarıdan müdahale” dediğin böyle olur. Aygıtlar bütününden oluşan proletarya diktatörlüğünde deyim yerindeyse devindirici çark, partidir. Sınıfın tümünü kapsayan sendikalar ise volan kayışıdır. Yasama ve yürütme gücünü birleştiren Sovyetler, devletin ana gövdesi olarak bu iki aygıttan devşirdiği güçle hareket eder. Bu sistemden partiyi çıkarın, tümünden dağılır; sendikaları çıkarın, proletaryanın öncüleri sınıfın bütününe harekete geçirme olanağından yoksun kalır. Lenin’in burada yaptığı tarif döneme özgü değil, boydan boya sosyalist evrenin iktidar modelidir. Bu modelden vazgeçildiğinde sistemin nasıl dağıldığını, hepimiz 89-91 yıllarında Sovyetler Birliği’nde gördük. SBKP öncü rolünü reddetti, üç yıl sonra sistemin dağılışını boş gözlerle izledi.

Lenin, başta “işçi muhalefeti”, parti içi tüm ayrılık noktalarının ortaya çıkışını salt “ideolojik sorun” gibi görmez; sorunu bu şekilde kavrayan ve sendikaları “sarsmak” gerektiğini düşünen Troçki’yi sol sapmayla itham eder. Sorun ideolojide değil, sınıf ilişkilerindedir. Savaş Komünizmi döneminde çöken ağır sanayidedir; fabrikalardaki ileri bilinçli işçilerin bile savaş cephelelerinde deklase olmasındadır. Deklase sınıfta, mesleki önyargı hortlar, çalıştırılamayan üretim hatlarında, kendisine satacak malzeme üretir ve küçük spekülatörler (karaborsacılar) olarak pazara çıkar. Oysa “Proleter sınıf

bilincinin gelişimi için esas temel, diyor-du Lenin, işçinin her gün faaliyet içindeki fabrikaları gördüğü ve sınıfları gerçekten ortadan kaldıracabilecek olan gücü her gün yeniden duyduğu büyük sanayidir.” (Lenin Seçme Eserler, c.9, sf.240)

Öyleyse, yukarıdan müdahale yetmez, sorunun kaynağı büyük sanayinin çöküşüdür. Onu yeniden ayağa kaldırmak için, proletaryayı geçimlik-günlük üretimden, uzun vadeli yatırım planlarına çekmek gerekiyordu. Uzun vadeli yatırım, hazırda birikimi gerektirir. Kapitalist ülkeler böyle uzun vadeli yatırımları, yine uzun vadeli devasa kredilerle hayata geçirirler. Sovyet Cumhuriyetinin böyle bir borcun altına girme lüksü yok, niyeti de yok. Geriye toplumsal üretim artığını bu yatırımlara yoğunlaştırmak kalıyor. Yani büyük sanayinin kurulumu ve işletmesine kadar, işçilerin geçimlik maddeye ulaşması gerekli. Ve o günkü Rusya’da geçimlik madde, besin üretimi, köylülüğün elindedir.

Köylülüğün, büyük sınai kuruluş için toplumsal üretim artığı sağlamanın iki pratik yolu var. Birincisi zor alım, savaş komünizmi döneminde yapılan buydu. Küçük üretici tarımını bitkisel bir hayata mahkûm eden zor alımın yerine, ikinci yol köylüden aynı vergi ve fazlalık ürünlerini pazarda satma (elbette fiyatı devlet belirleyecek) serbestliği yoluyla, ihtiyaç duyulan besin ve yakıt teminidir. NEP’in temelinde bu iki önlem yatar. Aynı vergi, ürün rekoltesinin belli bir oranını devlete vergi olarak teslim etmektir. Para biçimli vergi değil, ama aynı biçim, küçük üretici çiftçiye bir hesap-kitap yapma olanağı veriyordu. En yakın pazarda fazlalık ürünün belirlenen fiyattan satma serbestliği, asıl

olarak bu, küçük üretimin kamçısı haline gelecektir.

NEP bir geri çekilmeydi elbette, üstelik sadece tarımsal alanda değil. Büyük sınai işletmelerde, yabancı şirketlerle imtiyaz sözleşmelerinin önü açılmıştı. Lenin ortaya çıkan manzara, devlet kapitalizmine geri dönüş gözüyle bakıyordu. Üretimin ve paylaşımın sosyalist temellerine doğrudan hücum, başarıyı getirmemişti, Hücum hareketi yenilmişti. Ama “yenilmiş” bir ordu sağlam öğrenir, eğer gerekli dersler çıkarılmışsa.

Devlet kapitalizmine doğru atılan geri adımda iktisadi hedef üretkenliği arttıracak olan, büyük sanayinin ayağa kalkmasıydı. Ama en az bunun kadar önemli olan, politik hedefti. Rusya gibi bir ülkede proletarya, küçük üretici köylüyle bir anlaşmaya varmadan, diktatörlüğünü koruyamazdı. Fakat öte yandan, *“Bir küçük köylü ülkesinde yaşadığımız sürece, Rusya’da kapitalizm için komünizmden daha sağlam bir temel vardır.”* (Seçme Eserler, c. 8, sf.290). Tarımı modern büyük işletmenin yeni teknik temeline oturtmadan, küçük köylü iktisadi yenilemez. İşte NEP geri adımı, kapitalist pazara yenilmeyi değil, ama onun “kuşatma” yoluyla fethedilmesi girişimini ifade ediyordu.

Lenin, birkaç adım geri çekilebilmek için, yeterince ileri gidildiğini tespit ediyordu. Çok önemli temel görevler başarılmıştı. Büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin politik gücü sıfırlanmıştı. Öyleyse küçük üretici köylülere tavizler vermek, kontrolü mümkün bir serbest ticaret alanı açmak, felaket olmazdı. Bizzat Lenin, toprak, büyük sanayi, ulaşım ve dış ticaret devletin, dolayısıyla proletaryanın elinde olduğu müddetçe, bu

çerçeve içinde gerçekleşecek meta ticaretinin, kapitalizmin zaferi anlamına gelmediğini vurguluyordu. Belli ki, uzun bir kuşatma harekâtı olacaktı. Küçük çiftçilerin beslediği kentlerde proletarya, büyük sanayiye en son ve en ileri teknik temelde yeniden canlandıracak, kısa sürede makine-traktör ve diğer teknik ekipmanlarla kırım küçük üretimine yeniden bir hücum başlatabilecekti.

“İmtiyazlar” konusu, en az küçük köylüye tanınan meta dolaşım serbestisi kadar fırtınalar kopardı. Öyle ki, Komintern’de Avrupalı bir delege, gözyaşlarına boğuluyordu. İmtiyazlar, yabancı sermayeye, teknik mükemmelliğe ulaşması koşuluyla, devlete ait fabrikaları işletme hakkı ve ticari ayrıcalıklar tanınmasını içeriyordu. Ancak çok az fabrika bu şekilde işletilebildi. Bir başka biçim, “karma şirket” biçimi gündeme geldi, en az %55 payı devlete ait olan işletmeler, benzer ticari ayrıcalığa tabi oldular. Hedef, her zaman olduğu gibi, iktisadi ve siyasi yanlarıyla bir bütündü. Tüm gelişkin teknikler kapitalistlerdedir; öyleyse, iktisadi hedef açısından, en yeni teknikleri uygulamaya koymak için ortaklık kaçınılmazdır. Politik yanda ise şu vardı:

“Yalnızca kapitalistler olacak” diye hitap ediyordu Lenin işçilere, *“yanınızda yabancı kapitalistler, imtiyaz sahipleri ve kiracılar da olacak, bunlar sizin sırtınızdan yüzde yüzlerce kar kazanacak, bunlar bizim sırtımızdan zengin olacak. Olsunlar, ama siz onların yanında işletmeyi öğrenin, ancak o zaman komünist cumhuriyeti inşa edebileceksiniz. Hızlı öğrenme zorunluluğu bakış açısından, her türlü gevşeklik en büyük suçtur. Ve başka çare olmadığı için bu çiraklığa, bu ağır, katı, hatta bazen zalimce çiraklığa girmek zorunludur.”* (Seç-

me Eserler, C.9, sf. 295)

Proletarya üretimin yönetimini ele alabilmek için, kapitalistlerin yanında ısraklığa çağrılıyor! Zafere ulaştırdığı devrimle insanlık tarihini sonsuza dek değıştiren Rusya proletaryası, ısrak olacak! İşte meseleyi anlayamayan Komintern delegelerini gözyaşlarına boğan, bu duvar gibi gerçektir. “Kapitalist uşaklık” suçlamasıyla karşılaşan Lenin, bu suçlamada her şeyi kararnamelerle, talimatlarla, coşku ve kararlılıkla aşmaya çalışanlara özgü komünist kibrin izlerini sürer. Rusya’da pek çok ulusallaştırılmış işletmenin başında böyle komünistler vardır. En iyi, en dürüst, hapisler yatmış ölümden korkmamış, ama ticaretten gram anlamıyor, işlerin nasıl yürüttüğünü bilmiyor, bilmediğini dahi bilmiyor. Oysa bu, başka bir mücadeledir, özel sermayeyle yarışma sınavıdır.

Sosyalist insanın NEP evresinde, en çok fırtına koparan iki konu, işte bunlardı, kapitalistler yanında eğitimden, ısraklıktan geçip, ticareti ve işletmeyi öğrenme zorunluluğu ile köylüye verilen meta dolaşımı serbestisiydi. İmtiyazlar, karma şirketler ve hatta devletin yerel kooperatiflerle ortak girişimleri yani devlet kapitalizmi altında sınaî üretim, Lenin’in öngördüğü yaygınlığa ulaşmadı, üretkenlik artışına katkıları sınırlı oldu. Ancak, tüm tartışmalara rağmen NEP, proletarya ile orta köylülük arasında sarsılan ittifakı ortaklık biçiminde yeniden onardı. Denebilir ki, NEP’in ilk yıllarında, en kazançlı çıkan sınıf, orta köylülük-tü. Lenin, bir sonraki adımın yeni teknik araçlarla donatılan tarımsal üretimin küçük çiftliklerden büyük kolektif çiftliklere doğru gidişatını teşvik etme-

si olacağından emindi. Öyle de oldu. Lenin, küçük toprağı, küçük mülkiyeti üzerinde, ineğiyle ve atıyla, binlerce yıldır krallığını kurmuş olan köylünün bir yanıla emekçi, diğeri yanıla kıtlıktan yararlanıp spekülasyon yapan küçük burjuva olduğunu hesaba katıyordu. Fakat, emekçilerin “sosyalist içgüdü”süne güveni tamdı. Sorun, en derinde bulunan sosyalist özünü üzerini kapatan bin yılların alışkanlıklarını, soğan gibi katman katman atmak yeteneğini göstermekti.

Kaleme aldığı son çalışma “Kooperatifçilik Üzerine” başlıklı makalesinde Lenin “olası tüm işçi birlikleri üzerinden sosyalizmi inşa etmek hayali kurmakla, bu sosyalizmi pratikte her küçük köylü inşaya katılabilecek şekilde inşa etmeyi öğrenmek iki farklı şeydir” diyor ve Rusya gibi küçük köylülerin ezici çoğunluğu oluşturduğu bir yerde sadece işçilerle sosyalizmi inşa etmeyi açıktan hayal olarak nitelendiriyor. NEP, en sıradan köylünün düzeyine kendini uydurduğu için bir ilerlemedir. Çünkü küçük üretici köylü, komünistlerin sadece laf üretmediğini, kendileri için de çalıştığını, kırsal yaşamın iyileşmesi için gerekli adımları atma yeteneğinde olduğunu kanıtlamıştı. Şimdi bu yaşamın binlerce yıllık alışkanlıktan ve bitkisel hayattan kurtuluşu için kooperatifleşme planı öne çıkartılmıyordu: “Aslında bize yapacak ‘sadece’ tek şey kalıyor, Halkımızı herkesin kooperatiflere genel katılımından doğan avantajları anlayacak ve bu katılımı örgütleyecek kadar ‘uygarlaştırmak’. Sadece bu.” (Seçme Eserler, c.9, sf.441)

Ne var ki bu “sadece”, belki koca bir çağ, en azından bir-iki on yılı gerekli kılıyordu. Genel eğitim, hesap-kitap yapma olanak ve alışkanlığı kazan-

mak ve tüm bunlar için maddi temel, tarımda üretkenliği yükselten teknik imkanlar, bu çağa damgasını vuracak görevlerdir. İlk adımlar hemen atılabilir, herkesçe hemen anlaşılıp benimsenebilir basitliktedir: kurulacak tarım kooperatiflerine bir dizi mali, ekonomik ayrıcalık sağlamak.

Kapitalist egemenlik altında "kooperatifçilik" planlarının nasıl gülünç durumlar yarattığını gören zamanın sosyalistleri, geçmişte bu tür girişimlere hiç yüz vermemişti. Şimdi durum değişmişti: *"Bugünkü rejimimizde kooperatif girişimler, kolektif girişimler olarak özel kapitalist girişimlerden ayrılırlar, fakat devlete yani işçi sınıfına ait olan toprak ve arazi üzerinde ve üretim-araçlarıyla kurulmuşlarsa, sosyalist girişimlerden ayrılmazlar."* (age, sf.443)

Lenin'in en yakın takipçisi Stalin, teoriye katkılarından birini bu konuda verdi. Kitlesele deneyim tarımda sosyalist dönüşümün yeni biçimlerini saptama olanağı sağladı. Sovyet iktidarı köylerde okuma-yazmayı ve genel olarak kültür seviyesini yükselttikçe kooperatiflere ilgi büyüdü, devasa bir kitle hareketine büründü. Henüz 1929'da kooperatifleşme 10 milyon köylüye ulaşmıştı. Köylü, küçük toprağında ilkel tarım aletleriyle son derece yorucu bir çalışmayla ulaştığı sonucun çok daha fazlasını, kooperatiflerde elde edilebildiğini görme, hesaba-kitaba vurma olanağı arttıkça, hareket genişledi. Yine de henüz ilk adımlarını atan kooperatifler, sosyalist inşa için bir güvence sayılmazdı.

Stalin, kitlesele deneyimi özetlerken, kooperatifleşmenin birbirini izleyen üç halkasını tespit ediyor. İlk halka, alım-satım kooperatifleridir ve toprağın ortak işlenmesi ile sonuçla-

nır. İkinci halkada tarımsal arteller bulunur: Burada emek, toprağın kullanımı, makine ve öteki demirbaşlar, iş hayvanları ve çiftlik binaları toplumsal mülkiyete aittir. Artel biçiminde henüz küçük, aile ihtiyacı için ekilen sebze-meyve bahçeleri, yine süt ihtiyacını karşılayacak sayıda hayvan ve küçük kümes hayvanları ortak mülkiyete dahil değildi. Kolektif tarımın en üst biçimi olan komünler ise, sadece üretimin değil, bölüşümün de toplumsallaştırılmasına dayanıyordu. Stalin, içinde bulunulan dönemde komün tipi tarım için henüz koşulların olgunlaşmadığını, gelişimin ana halkasının tarım artelleri olduğunu belirler. Ve bunları, Lenin'den aldığı ifadeyle "tutarlı sosyalist biçim" ilan eder.

LENİN'DEN GÜNÜMÜZE

Büyük Ekim Devrimi'nden sadece 6 yıl üç ay sonra Lenin gözlerini sonsuzluğa yumdu. Kimi safdil yorumcular, Lenin daha uzun yaşasaydı, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist insanın daha az acıyla gerçekleştireceğine dair serzenişte bulunurlar. Oysa altı yıllık teorik çabada Lenin, üzerine daha önce kitaplar yazılmayan sosyalist insanın ancak acı üreten hatalar yapa yapa, milyonların kendi deneyiminden süzülüp geleceğini sürekli vurgular. Lenin'in ortaya koyduğu sosyalizm teorisıyla Marx, Engels'in veya sonraki yıllarda ortaya çıkan uygulamalarla Lenin teorisinin birbirleriyle ne denli uyumlu olduğu, tümüyle skolastik bir meseledir. Lenin zamanında olduğu gibi sonraki yıllarda da sosyalist inşa, sürekli değişen dengeler içinde gerçekleşen sınıf mücadelesinin damgasını taşıdı. Yeninin yolunu kapi-

talist dünya içinde yaşamının zorlukları, zorunlulukları belirledi.⁴

Bizzat Lenin, Marksist teorinin tamamlanmış ve dokunulmaz olduğu fikrine şiddetle karşı çıkar; tersine, bu teori eğer yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, sosyalistlerin her yönden geliştirmek zorunda oldukları bilincinin direkleridir, her ülkede farklı biçimlerle ortaya çıkacak genel yönlendirici tezlerden ibarettir. Lenin'in sosyalizm teorisini de aynı yaklaşımla değerlendirmek gerekir. Ölümü sonrası ortaya konan sosyalizm deneyimleri, onun yönlendirici tezleri ışığında ele alınmıştı ve yaşamın gerisinde kalmak felaketine uğramayı istemeyen her sosyalistin, geliştirmek zorunda olduğu düşünceler olarak, günümüze dek varlığını sürdürmüştür.

Lenin'den günümüze, sosyalizm üzerine süren pek çok tartışma başlığı kalmıştır. Bu tartışmalardan bazılarına ancak ve sadece tarihi gelişim cevap olabilir. İçlerinde, dünya komünist hareketi için en baş ağrısı vereni "tek ülkede sosyalizm" tartışmasıdır. Burada girmeyeceğiz, çünkü, burjuva sınıfla dolaylı-dolaysız iş birliğini örtmek için katı doktriner kalıplara sığan Troçkizm'in kaynaklık ettiği bu tartışmaya, tarih son noktayı zaten koymuştu. Sosyalizm tek ülkeye değil, gücünün zirvesindeyken dünyanın üçte birine yayılmıştı. 74 yıl ayakta kalan

4 Geçmişten günümüze pek çok "güzel ruhlu" aydın SSCB'de karşılaşılan zorlukların ticarileştirilmesini büyük günahlar listesinin başına koyarlar. Alan Shondra, bu noktada Lenin'in tutumunu şöyle özetler: "Ütopyacı idealleri halk kitlelerinin sınıf mücadelelerinin içine katmak ve sonra da bu idealleri devrimci amaçlarla gerçekleştirme girişimlerinin kaçınılmaz olarak karşılaşıacağı trajik ikilemlerden yakınmak, karşı devrimci ve retoriğin uzun zamandır standart bir teması haline gelmiştir: Kautsky'nin eleştirisine karşı Lenin'in öfkesini özellikle kıskırtan şey bu olabilir." (Lenin ve Hegemonya Mantiği, S. 300)

SSCB, 75. yılı çoktan geride bırakmış Kore DHC, 60'lı yıllarına giren hala genç Küba bu tartışmaya verilen, her biri kanıt sayılabilecek tarihi cevaplarıdır.

Yine tarihi açıdan aşılmış bir başka tartışma "sosyalizmden geri dönüşün mümkün olup olmadığı" sorusudur. Maocu akımların köpürttüğü bu tartışmada Leninistler henüz 1970'li yıllarda, soruna şu teorik sağlamayla cevap vermişlerdi: Politik bir alt üst oluş yaşanmadan, üretici güçlerin çoğunun felaketli bir yıkımıyla kendini göstermeden, sosyalizmden sessiz-sedasız bir geri dönüş yaşanmaz. SSCB'nin dağıldığı 90'lı yılların Rusya'sında yaşananlar teorik yollardan verilen cevaba tarihsel kanıtlar sağladı, tarihi haklılık statüsü kazandırdı. Dolayısıyla bu tartışma da geride kalmıştır.

Çeşitli yönleriyle halen daha varlığını hissettiren tartışma, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmde devletin varlığına dair olandır. Troçkizm ve Maoculuk gibi sapmaları değil, daha geniş çerçevede komünist hareketi meşgul etmeye devam eden bu tartışmalara göz atalım.

Acaba Lenin, proletarya diktatörlüğünün parti öncülüğünde yürütülmesini, tıpkı iktisadi alandaki zikzaklar gibi günün zorunluluklarından mı çıkartmıştır, yoksa bu Marksist teoriye içkin bir ilke midir? Tereddütsüz, teoriye içkin olduğunu söylemek gereklidir. Doğrudur, Marx ve Engels'te konuya dair apaçık ifadeler bulunamaz. Diktatörlük sorununu canlı olgularla ele aldığı Fransa'da İç Savaş'ta Marx, komünarları göklere çıkardığı denli, onların ölümcül hatalarını da tespit eder. Başta gelen eleştiri, henüz ezilecek bir düşman varken, Paris'i yöneten

Merkez Komite'nin iktidarı komünle-re devretmesidir. Söz konusu Merkez Komite, parti örgütlenmesini reddeden Proudhoncu ve Blanqist sekterlerin denetimindedir. O yıllarda Paris, dünyanın en kalabalık şehridir. Engels, bu devasa şehirde birkaç düzine insandan oluşan MK'nın diktatörlüğünü ve otoritesini yeterince kullanamamakla eleştirirken, sözleri yol göstericidir. Kaba bir karşılaştırmayla, bir milyonluk şehirde birkaç düzine insanın proletarya diktatörlüğü, diğer yanda 100 milyonluk Rusya'da, 600 bin üyeli bir partinin diktatörlüğü; bu kaba hesaba göre Lenin, Marx ve Engels'ten on bin kat daha demokratik bir davranış sergiler! Ama kaba karşılaştırmalar bilimin yerine geçmez.

Kaldı ki Lenin, henüz iktidarı fethetmeden önce yani ortada bir zorunluluk yokken kaleme aldığı "Bolşevikler İktidarı Koruyabilecek mi?" makalesinde, benzer bir karşılaştırmayı, 200 bin kişilik nüfusuyla koca Rusya'yı yöneten toprak sahipleri iktidarıyla yapar. Konuya dair asıl yokedici güllelerini devrimden sonra Kautsky'ye yönelir. Ve Komintern II. Kongresi'ne sunduğu tezlerde bunu tarihi bir yasa düzeyinde ele alır. "...ve siyasi iktidar ancak şu ya da bu parti tarafından ele geçirilip örgütlenebilir ve yönetilebilir." (Seçme Eserler C.9, sf. 561)

Diktatörlüğün bu merkezi işleyişi, bürokratizm üretmez mi? Hayır, bürokratizmi (bürokrasiyi değil!) üreten ne partinin öncülüğüdür ne de ordu ve mahkeme gibi otoriter yetki aygıtlarının varlığıdır. O bir idari yapının kendisinden kaynaklanmaz, iktisadi-sosyal-kültürel bir temeli vardır. Lenin, henüz 1921 yılında bürokratizm tehlikesine dikkat çekerken,

onu tam da bu zeminde tarif etmiştir: *"Mahkemeler bizde burjuvaziye karşı sınıf mahkemesidir, ordu bizde burjuvaziye karşı bir sınıf ordusudur. Bürokratizm orduda değil, orduya hizmet eden kurumlara çöreklenmiştir. Bizde bürokratizmin ekonomik kökü farklıdır. Küçük üreticinin dağınıklığı, atomize olmuşluğu, yoksulluğu, kültürsüzlüğü, çaresizlik, cehalet, tarımla sanayi arasındaki ilişkisizlik, bu ikisi arasında bağın ve karşılıklı etkileşiminin olmaması"* (Seçme Eserler C.9, sf.214) Hemen devamında Lenin, bürokratizmi küçük üreticinin dağınıklığının ve ezilmişliğinin üst yapısı olarak açık tanımlar.

Öyleyse, bürokratizm meselesinde Leninist bakışı günümüz ham kafa demokratlıktan ayıran kalın çizgi bellidir. Lenin bürokratizmi ne kesin belirlenmiş sınırlarıyla işleyen hiyerarşik yapıda arar, ne de otoriter yetkilerle donatılmış aygıtlarda. Onun için önemli olan nüfusa oranla az kişinin elinde toplanmış bu otoritenin hangi sınıfın hizmetinde olduğu ve hangi sınıfa karşı yöneltildiğidir. Büyük sanayinin fabrikalarında her gün yaşandığı gibi, iktisadi temelde makine otomatlığında işleyen üretim ve yönetimin disiplinli birliği tüm topluma egemen olmadığı sürece, üretimin dağınık yapısı, ilişki kopuklukları, bürokratizmi yeniden ve yeniden doğurur; sınıfın ileri saldırılarını ve adımlarını engeller, ayak bağı olur, dağınıklığı yeniden üretir, çaresizlik ve kültürsüzlükten yararlanır.

Sadece Sovyet kurumlarında değil, parti içine de sızmıştı bürokratizm. Lenin'in savaş planı çok katmanlıdır. İlk katmanda "güçten düşmüş köylü beygirinden proletaryanın mekanik atına" yani kentte ve kırdaki büyük üre-

time geçmektir. İkinci katman, parti “zirvesi”ni, devletin daha alt kademelerindeki işlere öncülük etmek üzere görevlendirmektir. Bu amaçla, o güne dek ayrı ayrı çalışan parti ve Sovyetlere ait teftiş kurulları birleştirilmiştir. Ve nihayet, kesin çözüm olduğu için değil, ama tüm bu önlemleri haklı çıkarmak gayesiyle parti ve devlet aygıtlarında bir temizlik hareketi başlatmaktır. Lenin yaşarken kısmen hayata geçen bu önlem, birkaç yıl sonra “genel temizlik” biçimini almıştır. Bürokratizmin tasfiyesi sürekli kendini yenileyen bu kötü huylu ur temizliği, yine bürokratik yollarla değil, aksine, büyük kalabalıkların dahil olduğu toplantılar yoluyla yapıldı. Örneğin, 1931 yılında temizlik hareketine, 5 milyondan fazla emekçi bizzat dahil oldu, alınan tasfiye kararlarına bu toplantılarda çıkan sonuçlar yön gösterdi.

Proletarya diktatörlüğü sorunuyla bire bir bağlantılı olan sosyalizmde devlet sorunu, Lenin’in en geniş kapsamlı işlediği konulardan biridir. Meseleyi tüm derinliğiyle ele almak isteyen okur, dönemin tüm yazı ve konuşmalarına göz atmalıdır. Biz sadece, yol gösterici olması açısından, Lenin’in tutumunu özetleyen bir konuşmasını referans göstereceğiz. Partinin 7. Kongresinde, parti programının revizyonu üzerine Buharin’le girdiği tartışma, açık ifadeler içerir. Bu tartışmada Buharin, devletin sönümlenmesi dahil, programda “gelişmiş biçimiyle sosyalist toplumun bir karakteristiğinin, komünist toplumun bir karakteristiğinin” yer alması gerektiğini savunur. Devlete dair bu yarı-anarşist görüşe Lenin kongrede şu cevabı verir: “*Şimdi kayıtsız şartsız devletten yanayız. Ve artık devletin olmayacağı gelişmiş biçimiyle*

sosyalizmin karakteristiğini vermek; bu hususta herkesin yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre ilkesinin gerçekleştirileceğinden öte bir şey söylenemez.” (Seçme Eserler, C.8, sf.472)

Anti-Dühring’de Engels, anarşistlerin düşündüğünün aksine devletin geçersizliğinin ilanını değil, “bir alandan sonra bir başkasında gereksiz duruma gelen” devletin kendiliğinden uykuya dalmasını öngörür. Bu açıdan Ekim Devrimi, sömürücü azınlığın elinden baskı aygıtını alıp parçalayarak; halkın üzerinde, ona yabancılaşmış ve halka karşı kendilerini özel yasalarla koruyan silahlı özel yetkililer topluluğunu, bu anlamdaki devleti tarihin çöplüğüne göndermiştir. Toplum adına üretim araçlarına el koymak, uykuya dalmanın ilk ana belirleyicisi adıdır. Sonrasında devlet, milyonlarca emekçinin yönetim işlerine çekilmesi, üretimi kendi ellerine alarak disiplini, alışkanlığı ve yüksek kültürü kazanmaları oranında “önce şu alanda, sonra bu alanda” gereksizleşme evresine girmiştir.

Öte yandan, Lenin’in dikkat çektiği gibi, “emperyalist devletler sistemi” içinde kaldıkça, proletarya diktatörlüğünün politik baskı ve buna uygun zor aygıtının görevi sona ermez. Sadece “bazı alanlarda” gereksizleşir. Bu alanların tarifini meseleye son noktayı koyan Stalin’in sözlerine bırakalım:

“Ülke içinde askeri baskı işlevi ortadan kalktı - kendiliğinden söndü” demektedir Stalin, 1939 yılında yapılan 18. Parti Kongresi’nde, “*çünkü sömürücüler yok edilmiş, sömüren kalmamıştır. O nedenle de baskı altında tutulacak kimse yoktur. Devlet, baskı işlevi yerine sosyalist mülkiyeti hırsızlardan ve halkın malını yağma-*

cılardan koruma işlevi edinmiştir. Ülkenin dış askeri saldırılara karşı koruma işlevi ise, bütünüyle muhafaza edildi; dolayısıyla yabancı casusluk örgütleri tarafından ülkemize gönderilen casus, katil ve zararlıların ortaya çıkarılması ve cezalandırılması için gerekli olan Kızıl Ordu, Kızıl Donanma, yargı ve karşı-savunma organları da varlığını korudu. Devlet organlarının ekonomik-örgütsel ve kültürel-eğitsel çalışmasının işlevi de sürdü ve büyük gelişme gösterdi."

Devamında şu soruyu ortaya koyar Stalin;

"Ülkemizde komünizm, döneminde de devlet korunacak mıdır?

"Evet, kapitalist kuşatma ortadan kaldırılmadıkça, dış saldırı tehlikesi kalkmadıkça, korunacaktır, bu arada devletimizin değişen iç ve dış durumlarına göre değişik biçimler alacağı açıktır.

"Hayır, kapitalist kuşatma kaldırılır, kapitalist çerçevenin yerini sosyalist bir çerçeve alırsa, korunmayacaktır, sönecektir" (Leninizmin Sorunları, sf.758-759)

Sorunun yaşamın gerisinde kalmayan, pratik, canlı ve diyalektik konuluşu böyledir ve Lenin'in soruna yaklaşımıyla tamı tamına uyumludur.

Kuşkusuz, Lenin'de sosyalizm teorisinin daha pek çok tartışmayı günümüze dek taşıdığı yadsınamaz. Bunlardan biri, sosyalist inşa sürecinde devlet kapitalizminin yeri ve işlevi sorunudur. Günümüz sosyalist inşa deneyimlerine de ışık tutacak bu tartışmayı daha geniş bir çerçevede güncel olgular ışığında sürdürebilmeyi umuyoruz. Şimdilik şunu söylemekte yarar var. Lenin, sosyalist inşada devlet kapitalizmi sorununu, kapitalist egemenlik altındaki benzer örnekler ışığında aydınlatılamayacağını özellikle vurgular. Bu, kitaplarda yeri olmayan,

tümüyle yeni bir sorundu. Aynı şekilde, uzun ve olgun bir sosyalizm döneminin, bu dönemde "şu ya da bu alanda, şu ya da bu ölçüde uykuya dalmış" bir devlet mirası üzerinde kurulmak istenen devlet kapitalizminin de (Bugünün dünyasında olduğu gibi) daha önce hiç araştırılmamış, klasik eserlerde ve Lenin'de, üzerine hiçbir şey söylenmemiş, özgün bir sorun olduğunu ekleyerek bitirelim.

Lenin, sosyalist inşa teorisiyle, dar anlamda, kendi eserini tamamladı. Fakat sosyalizmin büyük eseri, o henüz tamamlanmış değil. O şimdi, değil milyonlar, milyarlar ölçüsünde emekçi sınıfların acılarından, umutsuzluklarından, hatta mahkum oldukları cehaletten doğacak milyonların kendi eseri olacaktır. Ve bu eser, devasa kitlelerin kendi hatalarından öğrenerek tamamlanmadan her sosyalist örnek, "bunlardan her biri, tek başına alındığında, tek yanlı olacak, belli bir **çakışmazlıktan** (abç) mustarip olacaktır" (Lenin Seçme Eserler, C.7, sf.386)

Türkiye Tarımının Kapitalistleşmesine *Rusya'da* *Kapitalizmin Gelişmesi* Yoluyla Bakmak

Dr. Öğr. Üyesi Cihan Cinemre

Giriş

Lenin'in Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı eseri, onun Narodnikler'e karşı politik ve teorik mücadelesinin bir ürünüdür. Narodnikler romantik önyargıları dolayısıyla reform sonrası Rusya köylülüğünde meydana gelen kapitalist dönüşümü kavramakta başarısız olmuşlardır. Onlar, sermaye Rus tarımına kapsamlı olarak nüfuz etmişken Rusya'nın köylülüğünü yine de içerisinde bir ayrışma meydana gelmemiş tekil bir bütün olarak kavramakta ısrar etmektedirler. Lenin teorik mücadelesinde Rus köylülüğün içsel olarak farklılaşmasında ısrar eder. Bu farklılaşma metalaşmayla bağlaşıktır ve Rus köylüsünün proleterleşmesi ya da yarı proleterleşmesi olarak da kendisini gösterir. Bu kesimler büyük Bolşevik Devrimi'nde Bolşevik Partisi'nde cisimleşen proletarya önderliğinin müttefik sınıfları olacaktır.

Bu çalışmada da Lenin'in diyalektik kavrayışı, dolayısıyla Türkiye tarımında 1990'ların sonundan başlayarak meydana gelen değişim incelenecektir. Lenin'in diyalektik kavrayışı köylülüğü istikrarlı ve durağan bir "şey" olarak kavramaktansa onu bir oluş olarak vermektedir bize. Böylece Türkiye köylülüğünü her an ölen ve piyasaya buyruğu yoluyla yeniden doğan bir oluş olarak kavramak mümkün olur. Söz edilen oluş sermayenin Türkiye tarımına kapsamlı olarak nüfuz ettiği bir zamanda bu alandaki piyasalaşmayı doğru kavramamızı mümkün kılar. Piyasalaşma çok yönlüdür; toprak, mahsul, tohum ve işgücü metalaşmıştır. Eşanlı olarak Türkiye tarımında mülkiyet eşitsizliğini, makineleşmeyi ve sermayenin sözleşmeli üretim dolayısıyla tarıma girişini Lenin'in kavrayışı dolayısıyla anlamak önemlidir. Şüphesiz sermayenin tarım üzerindeki hakimiyeti -özellikle Türkiye söz ko-

nusuyken- devletin zor aygıtının faaliyetlerinden ayrı olarak ele alnamaz. Sermayenin ve devlet zorunun Türkiye kırsalında birlik içerisindeki hareketinin diyalektik karşılığı son birkaç on yılda köylülerin ve kırsal ücretli emekçilerin direnişleri olmuştur. Bu da bize herhangi bir sosyalist hareketin faaliyetlerini kentle kısıtlayarak Türkiye'nin devrimci dönüşümünü gerçekleştirmesinin olanaksızlığını gösterir ve bu hareketin temel yükümlülüklerinden biri sermaye ve devletin tahrip ettiği kır ve kent arasındaki bağlantıyı tekrar ileri sürmek olmalıdır.

REFORM SONRASI RUSYA'DA TARIMDA KAPİTALİSTLEŞMENİN MOMENTLERİ

Lenin çalışmasında Rusya'da reform sonrası tarımdaki kapitalistleşmenin 10 belirleyici momentini sıralar (1977a, ss. 172-187).

1) Rusya'da köylülük tamamen piyasaya tabidir hem tüketim için hem çiftçilik için hem de vergilerin ödemesi için ona bağımlıdır.

2) Köylülük içerisinde var olan sosyoekonomik ilişkiler sistemi, her meta ekonomisinde ve kapitalizmin her tertibinde içsel olan tüm o çelişkilerin varlığını gösterir: rekabet, iktisadi bağımsızlık mücadelesi, satın alınabilir ve kiralanabilir toprağın ele geçirilmesi, üretimin bir azınlığın elinde yoğunlaşması, yoğunluğun proletarya saflarına doğru itilmesi, bunların çiftlik emekçisi olarak ya da ticaret sermayesi yoluyla bir azınlık tarafından sömürülmesi.

3) Köylülük içerisindeki tüm iktisadi çelişkilerin özeti köylünün farklılaşmasına karşılık gelir. Lenin, bu süreci yerinde ve vurucu biçimde köy-

lülükten çıkış (depeasantising) olarak niteler. Bu sürecin işaret ettiği eski, patriarkal köylülüğün kesin olarak ortadan kalkması ve yeni kırsal yerleşiklerin meydana getirilmesidir. Şüphesiz mülkiyet eşitsizliğinin ortaya çıkışı tüm sürecin başlangıç noktasıdır ama süreç mülkiyette farklılaşmayla sınırlı değildir. Eski köylülük yalnızca farklılaşmamaktadır, tamamen dağılmaktadır da varlıkları sona ermektedir, tamamen yeni kırsal yerleşik tipler tarafından dışlanmaktadır – içerisinde meta ekonomisi ve kapitalist üretimin hâkim olduğu bir toplumun temeli olan yeni tipler.

4) Köylülüğün farklılaşması ile en uçtaki gruplar orta ölçekteki köylülük pahasına gelişmektedir ve kırsal mesken tutan iki yeni yerleşik tipini meydana getirmektedirler. Her iki tip için ortak olan özellik onların ekonomisinin meta, para niteliğidir. Varlıklı köylülerin arasından bir kapitalist çiftçi sınıfı meydana gelir, çünkü tahıl satışı için toprağın kiralanması onların çiftliklerinde çoğunlukla tahsisten çok daha önemlidir. Çoğu durumda çiftliğin boyutu ailenin sağlayabileceğinden daha geniş bir emek kuvvetini gerektirir. Bu nedenle bir çiftlik emekçisi kitlesinin ve daha da büyük bir gündelik emekçi kitlesinin oluşumu varlıklı köylünün zorunlu varoluş koşuludur. Bu köylüler tarafından elde edilen fazladan nakit ya ticari girişimlere ve tefeciliğe yönlendirilir ya da gerekli koşullar varsa toprak alımında çiftliğin iyileştirilmesi vesaire için yatırılır. Köylü çiftçiliğinin bütünü içerisindeki köylülüğün mülkiyetindeki üretim araçları miktarındaki, köylülüğün yetiştirdiği toplam ürün miktarı içindeki ağırlıkları dolayısıyla köylü burjuvazisi tartışmasız biçimde egemendir. On-

lar çağdaş kırsalın efendileridir.

5) Diğer yeni tipse kırsal proletaryadır, tahsisli arazisi olan ücretli işçi sınıfı. Tarla yerle yeksan haldeyken bir toprak parçası üzerinde önemsiz bir çiftçilik, emek gücünün satışı olmaksızın var olmanın olanaksızlığı (muhtaç köylülüğün sanayiciliği), aşırı düşük bir yaşam standardı bu tipin ayırt edici özellikleridir. Buradaki temel politik mesele Narodnikler'in köylüleri farklılaşmamış bir bütün olarak ele almasına karşı bir meydan okumadır. Böylece tarım proletaryasına da proletaryanın devrimci mücadelesinin bir ögesi olarak işaret edilir. Lenin (1977a, s. 180) Narodnik romantizmini şöyle özetler: Onlar Rusya'da tek atlı çiftlik emekçileriyle varlıklı köylüleri bir arada tutarlar, ortalamalar gözetilir ve topluluk tınıyla, emek ilkesiyle, halk üretimiyle ve tarımın sanayiyle birliğiyle ilgili duygusal sözlerde tatmin bulunur.

6) Reform sonrası köylülük tipleri arasındaki temel bağlantı orta köylülüktür – meta üretiminin en az gelişimi. Bu kesimin konumu aşırı kırılgandır. Orta köylüler çoğunlukla emek hizmetiyle falan geri ödenecek borçlara başvurmada kısmen emek gücünün satışına da bağlı olan ek iş olanaklarının peşine düşmeden amaçlarını gerçekleştiremezler. Her mahsul kıtlığı orta köylülük yığınlarını proletarya saflarına savurur. Bu grup toplumsal ilişkilerinde ona doğru çekildiği ama yalnızca küçük bir şanslı azınlığın dahil olmakta başarılı olduğu üst grup ile toplumsal evrimin bütün bir güzergâhı tarafından itildiği alt grup arasında salınır. Dolayısıyla belirli olarak kapitalist ekonomiyi niteleyen bir süreç gerçekleşir, orta grup süpürülür ve uçlar güçlenir. Buna köylülükten çı-

kış denir (depeasanting).

7) Köylülüğün farklılaşması kapitalizm için bir iç piyasa yaratır. Köylü burjuvazisinin oluşumu ve gelişimi ikili bir tarzda bir piyasayı meydana getirir. Bu oluşum en başta ve temel olarak üretim araçları dolayısıyla gerçekleşir, çünkü varlıklı köylü hem zor durumdaki toprak sahibinden hem de yıkımın eşiğindeki köylülerden elde ettiği üretim araçlarını sermayeye çevirmeye can atar. İkinci olarak, kişisel tüketim dolayısıyla da bir piyasa meydana getirilir; gönenç içindeki köylünün gereksinimlerinin genişlemesi nedeniyle.

8) Kırsal bölgelerle ilgili tüm genel veri kesintisiz ve hızla artan bir farklılaşmaya işaret etmektedir: Bir taraftan köylüler topraklarını terk etmektedirler ve icar etmektedirler, atsız köylülerin sayısı artmaktadır ve köylüler kasabalara kaçarlar vesaire; diğer taraftan köylü tarımında yenilikçi eğilimler kendilerini gösterirler, köylüler toprak satın alırlar, çiftliklerini iyileştirirler, demir pulluk kullanırlar. Göç hareketinin gelişimi köylülüğün farklılaşmasına muazzam bir hız verir. Göç edilen alanları terk edenler en başta orta sınıf köylülerdir ve evlerinde kalanlar da temel olarak uçtaki gruplardır.

9) Tüccar ve tefeci sermayesinin kırsalda köylünün farklılaşması ile ilişkisini sorgular Lenin. Tüccar sermayesinin bağımsız gelişiminin kapitalist üretimin gelişme ölçüsüyle ters orantılı olmasından söz eder; tüccar ve tefeci sermayesi ne kadar gelişkinse sanayi sermayesi o kadar az gelişmiştir ve tam tersi. Lenin, değerlendirdiği veriler yoluyla tüccar ve tefeci sermayesinin bağımsız gelişiminin kırsalda köylülüğün farklılaşmasını yavaşlattığını öne sürer. Ticaret geliştikçe, kırsal

kasabaya yaklaşır, ilkel köy pazarlarını ortadan kaldırır ve köy bakkalının tekelini sarsar ve Avrupa standartlarına uygun kredi formları geliştikçe köy tefecisi yerinden olur ve köylülük farklılaşması daha fazla ve daha derinden gerçekleşecektir. Varlıklı köylünün sermayesi küçük ticaret ve tefecilikten uzaklaşmak zorunda kalmıştır ve üretime daha büyük miktarda sermaye ayırabilir.

10) Köylülüğün farklılaşmasını geciktiren bir başka önemli fenomen zorunlu çalışma ekonomisinin -yani emek hizmetinin- yaşamasıdır. Bu, emeğe aynı ödeme yapmaya, dolayısıyla meta ekonomisinin zayıf gelişimine dayalıdır. Emek hizmeti orta köylüyü ön varsayar ve gerektirir, bunlar çok varlıklı değillerdir ama proletarya da değillerdir (emek hizmeti gerçekleştirmek için hizmeti verecek olanın kendi alet edevatı olmalıdır, bir ölçüde 'güvenilir' bir köylü olmalıdır).

ENGELHARDT'IN ÇİFTLİĞİ VE NARODNİZM ELEŞTİRİSİ

Kendisi bir Narodnik olan Alexander Engelhardt'ın Kırsaldan Mektuplar başlıklı eserinde kendi kapitalist çiftliğinin gerçeğini detaylandırırken aynı zamanda kendi Narodnik romantizmini olumsuzlaması Lenin'in tarıma yaklaşımının ve Narodnizm eleştirisinin temel öğelerinden birini oluşturur. Lenin (1977a, ss. 215-216) Engelhardt'ın çiftliğinin işleyişini ve onun içerisinde bulunduğu nesnellik dolayısıyla dönüşümünü Engelhardt'ın Narodnik görüşlerine tezat olarak ileri sürerek tarımda kapitalist gelişmeyi izah etmektedir. Engelhardt Çiftliği'nin başlangıç özellikleri tüm Rus çiftliklerinden bilinmektedir:

Emek hizmeti, esaret, çok düşük emek üretkenliği, tekdüze çiftçilik (Lenin, 1977a, s. 216). Bu gidişatı nasıl değiştirmiştir Engelhardt? Nasıl emekçi bulacak? Önce emek hizmetini yeni ekicilikte denemiştir. Bundan sonuç alamamıştır; iş iyi yapılmamaktadır, arazinin köylülerin gücünün ötesinde olduğu ortaya çıkmıştır, tüm güçleriyle takım işine ve emeğin esaret içinde gerçekleşme tarzına direnmişlerdir. Engelhardt şöyle demektedir: "Sistem değiştirilmeliydi. Bu sırada elimi işe attım. Kendi atlarımı, koşum takımlarımı, yük arabalarımı, pulluklarımı ve tırmıklarımı aldım ve artık çiftliği düzenli çiftçilerle işletebilecek konumdaydım. Keteni kısmen düzenli işçilerle, kısmen de belirli işler için emek istihdam ederek yapılacak işe göre üretiyordum." Engelhardt hem üretim araçlarını kendisi elde etmektedir bir farklılık olarak hem de çiftlik içindeki iş bölümünü geliştirmektedir. Yeni çiftçilik sistemine ve ticari yetiştiriciliğe geçiş yapılmıştır, bunlar da emek hizmetinin kapitalist sistemle değiştirilmesini gerektirir. Emeğin üretkenliğini artırmak için Engelhardt kapitalist üretimin fazlaca denenmiş yöntemine başvurmuştur: parça başı çalışma. Engelhardt toprağın bir kısmını köylülere icar vermektedir dönüşümlü yetiştiricilik için, yoksa çavdarın kaldırılması ile uğraşmak zor olurmuş. Dolayısıyla emek hizmeti en yoğun mevsimde çiftçi için bir gündelik emekçi arzının güvencesini vererek kapitalizme direkt bir geçiş işlevi görmektedir. İlk çevrimde yetiştiricilik harman dövme-yi içerir ama burada da işin yetersizliği çiftçiye ücretli emeğe yöneltmiştir. Toprak harman dövme olmadan dönüşümlü yetiştiricilik için icar verilmektedir, harman dövme de kısmen

çiftlik işçileri tarafından kısmen de bir müteahhit aracılığıyla gerçekleştirilmektedir, parça karşılığı çalışan bir ücretli emekçi takımı vasıtasıyla. Burada emek hizmetinin yerine kapitalist sistemin konulmasının bazı sonuçları belirgindir: emek üretkenliğinde artış, verim artışı, harman zamanında düşüş, işçi gelirlerinde artış, çiftçi kârında artış. Engelhardt muzaffer biçimde yenilikçiliğin başarısını ve emekçilerin çalışkanlığını raporlar ve emekçiye geleneksel olarak yapılan tembellik ve sahtekârlık suçlamalarının serflik damgası ve efendi için gerçekleştirilen emek dolayısıyla olduğunu gösterir. Çiftçiliğin yeni örgütlenmesi de çiftçiden bir şeyler talep eder: Bir girişimcilik gösterimi, insanları tanıma ve onları idare etme yeteneği, işle ve onun kapsamıyla ilgili bilgi, tarımın teknik ve ticari veçhelerine aşinalık – bunlar feodal ya da esaretin cefasını çeken Oblomovlar'ın sahip olamayacakları niteliklerdir. Tarım tekniğindeki muhtelif değişimler birbirleriyle ayrılmaz biçimde bağlıdırlar ve onun ekonomisinde kaçınılmaz olarak dönüşüme yol açarlar. Lenin Engelhardt'ın romantik Narodnikçiliği'yle onun çiftliğinin aktüalitesi arasındaki tezata işaret eder. Engelhardt'ın çiftliği Engelhardt'ın Narodnik teorilerini reddetmek için tüm argümanlardan daha iyidir (Lenin, 1977a, ss. 215-219).

TARIM NASIL KAPİTALİSTLEŞİR?

Mülkiyet eşitsizliğinin ortaya çıkışı tüm sürecin başlangıcıdır. Lenin (1977a, s. 213) kapitalizmin tarımdaki yenilikçi doğasına işaret eder. Kapitalizm tarımı 'efendinin hobisi'nden sıradan bir sanayiye dönüştürmüştür, kapitalizm insanları meseleleri basit-

çe değerlendirmeye mecbur etmiştir, gelenekten kopmaya ve onların kendisini uzmanlık bilgisiyle donatmalarına mecbur eder. Kapitalizmden önce buna ne gerek vardır ne de mümkündür bu, çünkü farklı malikânelerin çiftlikleri, farklı köylü topluluklarının ve köylü ailelerinin çiftlikleri kendine yeterlidir ve başka çiftliklere bağımlı değildir ve dünyadaki hiçbir güç onları çağlar boyunca süren durağanlıklarından çıkaramamıştır. Kapitalizm -piyasanın aracılığıyla- bireysel üreticilerin çiftliklerinin muhasebesini meydana getiren güçtür ve onları toplumsal gelişmenin taleplerini tanımaya mecbur etmiştir. Tüm Avrupa ülkelerinde kapitalizmin tarımdaki yenilikçi rolünü oluşturan budur.

Kapitalist çiftçilik nedir? Şüphesiz, salt nicelikle ilgili -çiftçilik yapılan toprağın genişlemesiyle ilgili- bir değişime karşılık gelen bir konuyla ilgili değildir bu; nicelikte değişim nitelik değişimine yol açar ve böylece toprak mülkiyetinde yoğunlaşma yetiştiriciliğin karşı karşıya kaldığı yeni bir nesnellikte ve onun yeni bir mantıkla gerçekleştirilmesinin zorunluluğunda ifade bulur. Lenin (1977a, s. 313) sermayenin Rusya'da tarıma nüfuz etmesiyle kırsalda üretim ilişkilerinde meydana gelen dönüşüme işaret eder. Kapitalizm toprağı bir metaya dönüştürerek ilk defa arazi kullanımında toplumsal malikâne sistemiyle ilişkisini kesmiştir. Toprağın ürünleri satışa konulacak ve önce yerel, sonra ulusal ve nihayet uluslararası piyasada değer toplumsal olarak biçilmesine konu olmaya başlayacaktır ve bu yolla yontulmamış çiftçinin dünyanın geri kalanından daha önceki izolasyonu tamamen ortadan kalkmıştır. Daha önce Oblomov'a herhangi bir risk almasını, sermaye

harcamasını, asırlık üretim rutininde bir değişime gitmesini gerektirmeden bir geliri garanti eden emek hizmeti sistemi şimdi onu Amerikan çiftçisinin rekabetinden kurtarmakta yetersizdir. Lenin'e göre Rusya'da tarım kapitalizminin ilerici tarihsel rolü onun tarım üretiminin sosyalizasyonuna yol açmasına karşılık gelir. Tarım en üst zümrenin imtiyazlı işi olmaktan ya da alt zümrenin yükümlülüğü olmaktan çıkar ve herhangi bir ticaret ve sanayi işine dönüşmüştür. Yetiştiricinin emeğinin ürünü piyasada değerin toplumsal olarak biçilmesinin konusu haline gelmiştir; rutin, tek tipteki tarım, ticari çiftçiliğin teknik olarak farklılaşmış ve çeşitli formlarına dönüşmektedir. Küçük çiftçilerin yerel tecridi ve saçılmışlığı ortadan kalkmaktadır; esaret ve kişisel bağımlılığın çeşitli formlarının yerini emek gücünün alımında ve satışında kişisel olmayan işlemler almıştır. Tüm bunlar tarımsal emeği sosyalleştirir ve piyasa dalgalanmalarıyla arasındaki çelişkiyi şiddetlendirir, ayrı ayrı tarımsal girişimlerin bireysel karakteri ile büyük ölçekli tarım girişiminin kolektif karakteri arasındaki çelişkiyi yoğunlaştırır (1977a, s. 317).

Tarımda kapitalistleşmenin belirleyici bir momentini kırsaldaki hane halkı sanayisinin kasabada yükselen üretkenliğin rekabet baskısına dayanamayıp yok oluşudur. Dolayısıyla tarımın kapitalistleşmesinden söz ederken, merkezi kasabada olan bir hareketten söz etmekteyizdir; kasabada üretilen tarımsal girdinin kırsaldakine göre daha ucuz olması çiftçinin piyasaya bağımlılığını kendiliğinden getirir. Kautsky de (1988, s. 19) kasabada kapitalist üretimin gelişmesinin geleneksel köylü yaşamının tamamen dönüşmesine yol açmaya muktedir ol-

duğunu belirtir, sermayenin tarımsal üretime doğrudan dahil olma ihtiyacı olmaksızın ve büyük ve küçük çiftçiler arasındaki çatışmadan bağımsız olarak. Burada tarımda kapitalistleşmeyle ilgili olarak sermayenin özellikle günümüzde belirginleşen bir eğilimine işaret etmek mümkündür. Kapitalist çiftçilik -Türkiye'de de- gelişmektedir ama tarım söz konusuysa, sermayenin asıl olarak girdinin üretimine, çıktının pazarlanmasına ve sözleşmeli üretimle ilgili olmasını vurgulamak gerekir.

Lenin Rusya'nın çeşitli bölgelerinde yerel hükümetlerin topladığı veriler yoluyla sermayenin tarıma nüfuz etme yöntemlerini ve bu sürecin sonuçlarını inceler. Mesela Samara Guberniası ile ilgili olarak köylü gruplarının farklılaşmasının yalnızca çiftliklerinin büyüklüğü dolayısıyla değil çiftçilik yöntemleriyle de meydana geldiğini belirtir. Daha az at sahibi olan köylüler zorunluluk gereği farklı bir çiftçilik sistemi icra ederler, daha fazla at sahibi olan köylülerinkinden çok daha farklı bir ekonomik faaliyet sistemidir bu. Lenin (1977, S. 138), koşum hayvanlarının köylülük içerisindeki bölümünde hayvanların yüzdeleri ile ekili alanın pek az değişiklik gösterdiğini söyler. Zaten başka türlü de olamazdı çünkü koşum hayvanları sayısı ekili alanı belirler ve karşılığında onun tarafından belirlenir. Bu sistemin belirleyici bir vechesi nadasa bırakmadır. İyi durumdaki köylüler sonbaharda toprağı sürerler, baharda tekrar sürerler ve tırmıkladıktan sonra tohum ekerler ve toprak havalandıktan sonra sürülmüş toprakları düzleştirirler, çavdar için iki defa sürerler, oysa daha kötü durumdaki köylüler toprağın dinlenmesine izin vermez-

ler ve Rus buğdayını her yıl ekerler. Buğday için toprağı bir defa sürerler, çavdar içinse ne nadas ne de sürülen toprak vardır, toprak ekimden önce yalnızca çığnenir. Buğday için toprak ilkbaharın sonunda sürülür ve bu nedenle ekin sıklıkla büyümmez. Toprak yulaf için bir defa sürülür ya da uygun olmayan bir zamanda yalnızca çığnenir. Hiç de bilgece olmayan bir biçimde aynı arazi parçası yıldan yıla onun dinlenmesine izin verilmeden sürülür. Böylece bu çiftçilik sistemleri arasındaki farklılık varlıklı çiftçilerin daha kaliteli hasadına, yoksul çiftçinin düşük kalitedeki kötü hasatlarına yol açar. Lenin tarımsal topluluk sisteminde böyle bir büyük burjuvazinin nasıl ortaya çıkabildiğini sorar. Bunun nedeni toprağın bir meta haline gelmesiyle satın alınmış ve kiralanmış toprağın muazzam yoğunlaşmasıdır (1977a, ss. 85-88). Perm'de arazi ve hayvanlar küçük bir köylü kesiminin elinde yoğunlaşmaktadır (1977a, s. 100). Tahsis edilmiş topraklar (allotment land) varlıklı köylüler tarafından ele geçirilmektedir (1977a, s. 107). Köylülüğün farklılaşması ekili toprağın farklı büyüklükteki çiftlikler arasındaki dağılımında da gösterir kendisini (1977a, ss. 137-138). Ekili alanların dağılımında yoksul köylülerin kırsal burjuvazi tarafından mahrum bırakılışı daha da belirgin biçimde görülür, muhtemelen yoksul köylüler topraklarını iktisadi olarak kullanamamakta ve onu terk etmektedirler. Toprağın satın alınması ve kiralanması, genel ekonomik sistemde alt grupların payının erimesine yol açmaktadır, alt gruplar varlıklı azınlık tarafından yerlerinden edilmektedir (1977a, s. 138).

Lenin (1977a, ss. 111-120), sanayiler üzerine olan verinin iki tip sana-

yinin varlığına işaret ettiğini belirtir. Bir taraftan köylülük kırsal burjuvaziye dönüşmektedir (ticari ve sanayi kuruluşlarının özel mülkiyeti) bunlar malikânelerinde sanayi ya da ticaret girişimleri ile tarımı birleştirirler ve diğer taraftan köylülük kırsal proletaryaya dönüşmektedir. Kırsal proletarya, emek gücü satışını önemsiz ölçekte ekin yetiştiriciliği ile birleştirir ve tahsis edilmiş toprağın sahiplerinden gündelik işçilere, emekçilere dönüşürler. Lenin (1977a, s. 138) varlıklı köylüler grubunun ticari ve sanayi işletmelerinin neredeyse yarısını ellerinde bulundurduğunu söyler. Bunlar toprağı satın alırlar, toprak kiralalarlar, işçi istihdam ederler ve alet edevatlarını iyileştirirler. Sanayi kuruluşlarına, tefeciliğe ve ticarete yatırım yaparlar. Ticaret ve girişim sermayesi yakından bağlantıdır ve çevredeki koşullar bu sermaye formlarının hangisinin hakimiyet kuracağını belirler. Lenin (1977a, s. 115) Voronezh Gubernia'dan söz ederken çiftlik emekçisi sağlayan çiftliklerin tüm kırsal proletaryadan ibaret olmadığını belirtir, çünkü bu çiftlikler gündelik işçi, vasıfsız işçi, fabrika işçisi, inşaat işçisi, amele, ev içi hizmetli ve saire de sağlarlar; yani çiftlik emekçileri köylülerce sağlanan ücretli emekçilerin yalnızca bir kısmını oluşturur. Sanayiden elde edilen gelirin iki uç grupta tarımda elde edilen brüt geliri aştığı görülmektedir: at sahibi olmayan proleter köylüler ve kırsal girişimciler. Alt köylü gruplarının kişisel sanayileri elbette en başta ücret karşılığı işi içerir, bunun yanında diğer önemli gelir kalemi de toprak ıcarıdır. Kırsalın öteki kutbundayla mülk sahipleri, bağımsız ekin çiftçiliğiyle kayda değer bir getirisi olan ticari ve sanayi girişimlerini bir araya getirirler (1977a,

s. 152-153). Lenin (1977a, s. 167) atsız köylünün daha az tükettiğini, ama orta köylüyle karşılaştırıldığında daha fazla kişisel tüketim kalemi satın aldığını söyler. Onlar daha yoksullardır, ama aynı zamanda daha fazla para kazanıp harcarlar ve sürecin bu tarafların ikisi de kapitalizm için zorunludur.

Tarımda kapitalistleşmenin bugünün Türkiye'sinde de yaygınlaşan bir yolu çiftçinin sanayi mahsulleri üretmesi yoluyla tarım ve sanayinin bütünleşmesiyle kendisini gösterir. Lenin (1977a, ss. 287-304) konuyu Rusya'da damıtıcılık, pancar şekeri üretimi, patates nişastası, bitkisel yağ üretimi ve tütün yetiştiriciliği dolayısıyla sanayiye girdi sağlayan tarımın meydana getirdiği yeni üretim ilişkileri dolayısıyla tartışır. Burada tarım ürünü tüketilmeden önce teknik bir süreçten geçer. Bu iş kolunun gelişmesi sermayenin gelişimi için önemlidir. Bu yolla ticari çiftçiliğin formlarından biri gelişmiş olur ve burada tarımın kapitalist toplumun sanayinin bir dalına dönüşümü en canlı olarak görünür. İkinci olarak, tarım ürününün teknik işlenmesi sıklıkla tarımdaki teknik ilerleme ile bağlantılıdır. Şeker pancarının işlenmesi büyük kapitalist girişimlerde yüksek derecede yoğunlaşmıştır ve bunlar toprak sahiplerinin malikanesinin eklentileridir. Bu mahsulün üretiminde büyük ölçekli kapitalist çiftçiliğin hakimiyeti en başta kadın ve çocuk emeği olmak üzere tarımsal ücretli emek talebinde kayda değer artışa neden olur. Pancar plantasyonlarında işçilerin koşullarına fenadır. Bu koşulların felaket sonuçlarının olması özellikle bu alanda çok sayıda çocuk ve kadının çalışması nedeniyle ve bunların toplum ya da devlet tarafından en temel korunmaları bile söz konusu değildir. Tütün ye-

tiştiren çok sayıda küçük çiftçi bulunmaktadır. Ama tütün yetiştiriciliğinde arazinin kapitalist çiftliklerde devasa yoğunlaşması söz konusudur. Küçük ve daha küçük çiftliklerin tütün yetiştiricileri arasındaki baskınlığı ticari tarımın bu dalının kapitalist örgütlenmesini hiçbir biçimde yadsımaz; bu çok küçük çiftlikler kitlesi çıktının önemsiz bir kısmına karşılık gelirler. Zaten üretimin kapitalist örgütlenmesine tüccar sermayenin oldukça kayda değer gelişmesi ve üretim dışı sömürünün her türlü çeşidi eşlik eder. İstifçiler her yoldan azımsanmayacak bir değeri sızdırırlar küçük yetiştiricilerden.

Lenin (1977a, s. 285) ticari keten yetiştiriciliğinin köylülük üzerindeki etkisinden söz eder. Temel keten üreticileri köylülerdir ve üretimde spekülâtif bir değişim meydana gelmiştir ve ketenden elde edilen gelirin daha büyük bölümü istifçiler ve keten yetiştiriciliği için toprağı icar verenlere kalır. Yıkıcı rantlar gerçek para rantını oluşturur ve köylü kitlesi istifçilerle tamamen ve umutsuz bir bağımlılık ilişkisi içerisindedir. Tüccar sermayesinin hakimiyeti üretim alanlarında çok önceden kurulmuştur ve Reform sonrası dönemi ayırt eden bu sermayenin muazzam yoğunlaşmasıdır, önceki küçük istifçilerin tekellerinin genişletilmesi ve tüm keten ticaretini ele geçiren keten kuruluşlarının oluşturulmasıdır. Sermaye, keten yetiştiriciliğini bir kumara dönüştürerek çok sayıda küçük çiftçinin yıkımına yol açmıştır, bunlar ketenin kalitesini düşürürler, toprağı çoraklaştırırlar, tahsis edilmiş toprakları icar vermeye indirgenirler ve nihayet göçmen işçi saflarını şişirirler. Öteki taraftan, varlıklı köylülerin küçük bir azınlığı ve tüccar teknik iyileştirmeler yapabilir. Keten yetiştirilen

bölgede ticari çiftçiliğin büyümesi sermayenin egemenliğine ve köylülüğün farklılaşmasına neden olur. Köylüler tarafından toprak satın alınmasındaki gelişme ne kadar kapsamlıysa ve istihdam arayışı içerisinde göç etme ve yetiştiriciliğin yöntemleri ve alet edevatın kullanımı ne kadar yaygınlsa tüccar sermayesi sanayi sermayesi tarafından o denli tamamlanır ve köylülük içerisinde o kadar çabuk bir kırsal burjuvazi oluşacaktır ve emek hizmeti sisteminin yerini kapitalist sistem alır.

Lenin (1977a, s. 94) Saratov Guberniası'ndaki benzer gelişmelerden söz eder. Toprağın yoğunlaşması çiftçiliğin ticari karakterine işaret etmektedir. Ekili alanların yoğunlaşmasıyla beraber tarımın ticari niteliğinin pekişmesiyle onun kapitalist tarıma dönüşmesi gerçekleşir. Burada alışıldık fenomen gerçekleşir: alttaki grubun emek gücünü satması ve onun üstteki grup tarafından satın alınması. Lenin (1977a, s. 113) Orel Gubernia'sında köylülüğün iki karşıt tipte farklılaşmasından söz etmektedir. Bir tarafta kırsal proletarya (toprağını terk eder ve emek gücünü satar) ve diğer tarafta köylü burjuvazisi (toprağın satın alınması, kayda değer ölçekte kiralama, iyileştirilmiş çiftçilik yöntemleri, düzenli çiftlik işçilerinin ve gündelik işçilerin işe alınması ve sanayi ve ticari girişimlerin tarımla bir araya getirilmesi) vardır.

Aslında tüm Novorossiya'da ekili alanlarda kayda değer bir eşitsizlik meydana gelmiştir (1977a, ss. 71-86). Varlıklı köylüler hane halklarının yüzde 20'sine karşılık gelmektedir ve ekili alanın yarısından fazlasının sahibi bunlardır. Hane halkı başına ekili alan bu grubun çiftçiliğinin ticari karakterine işaret eder. Lenin, V. Postnikov'a atıf yaparken topraktan parasal gelirin

boyutu dolayısıyla gruplar arasındaki farklılıkların çok daha kayda değer olduğunu belirtir, çünkü hesaplamalar eşit getiriye ve satılan tahıl için eşit fiyatı varsayar, oysa gerçekte iyi durumdaki köylüler daha çok verim elde eder ve tahılını daha yüksek fiyattan satabilir. Burada bir yurt içi piyasanın meydana getirilmesini tespit etmek mümkündür. Bu piyasa bir taraftan ticari, girişimci çiftçiliğin ürünün bir metaya dönüştürülmesiyle, diğer taraftan kötü durumdaki köylülerin emek gücünün bir metaya dönüştürülmesiyle olur. Alet edevata gelince, toplam biçerdöverlerin ve biçme makinelerinin yüzde 92,8'i köylü burjuvazisine aittir (toplam hane halklarının yüzde 20'si). Son derece doğal olarak, varlıklı köylülük ortalamasının üstünde bir çiftçilik tekniği uygular (daha büyük çiftçilik, daha büyük alet edevat ikmal ve mali kaynaklar vesaire). Lenin (1977a, s. 75) Postnikov'a atıf yapar ve çiftçiliğin boyutunda artışla ve köylünün yetiştiricilik yaptığı alanın büyümesiyle hayvan ve insan emek gücünün devamlılığı için yapılan harcamaların küçük ölçekli yetiştiricilik yapan gruplarla mukayese edildiğinde neredeyse yarı yarıya daha düşük olduğunu belirtir.

Tarımda kapitalistleşmenin çok önemli bir göstergesi başka köylülerin topraklarını işleyen kapitalist çiftçilerin varlığı olmalıdır. Bu ilişkinin işaret ettiği, piyasa için üretimin egemenliğidir. Birçok köylü rekabet etme yeteneklerini yitirdiklerinden ve rasyonel tarım yapamadıklarından topraklarını icar ederler. Lenin (1977a, s. 120) Nizhgi Novogrod'da varlıklı durumdaki köylülerin onlara tahsis edilmiş toprak konusunda zaten iyi durumda olmalarına rağmen satın aldıkları, kiraladıkları ve yoksullar tarafından icar

edilmiş tahsis toprakları da ellerinde topladıklarını belirtir. En alttaki grup toprağı icar eder, kendilerine tahsis edilmiş topraklardan kurtulmaya çalışırlar; bunlar işveren çiftçilerin eline geçer. Kiralanabilir toprağın köylü burjuvazisi tarafından ele geçirilmesi köylü kiracılığın bir sanayi niteliğı taşıdığını açıkça gösterir (toprağın ürün satışı için kullanılması). Tüm bunların sonucunda köylülerin kullanımındaki toprağın fiili bölüşümü tahsis edilmiş toprağın bölüşümünden son derece farklı olur (1977a, ss. 136-137).

Tarım söz konusuysen yarı proleterleşme nosyonunu vurgulamak zorunludur. Tarımsal proletarya genel bir kural olarak rasyonel bir yetiştiricilik yapamadığı küçük bir toprağın sahibidir. Mesela Lenin (1977a, s. 169) tek atlı ya da atsız köylülerin yaşam standartları çiftlik emekçilerinden yüksek değildir der. Alt grupla ilişkili olarak şu sonuca varmak mümkündür: Köylülüğün alt kesimini tarımdan dışlayan öteki gruplarla ilişkisinde aileyi devam ettirmek için yapılan harcamaların yalnızca bir bölümünü karşılayan çiftçiliğinin ölçeğinde ve geçim kaynağında (emek gücünün satışı) ve son olarak yaşam standartlarında bu grup tahsisli arazi sahibi çiftlik emekçileri ve gündelik emekçiler olarak tanımlanmalıdır.

Şimdi yarı proleterleşmeden söz ediliyorsa eğer, köylünün toprağı bağlanması çok önemlidir. Bu konu da aslında Türkiye’de günümüzde geçerli olan küçük köylülüğün direngenliğini kavramak için belirleyicidir. Lenin (1977a, s. 192), reform öncesi Rusya’da köylünün kendi tahsis edilmiş toprağında yaptığı çiftçiliğın toprak sahibi ekonomisinin koşulu olduğunu belirtir. Burada amaç köylüye geçim araçla-

rını sağlamak değildir; toprak sahibine işgücü sağlamaktır. Friedrich Engels şöyle söyler: “Orta Çağlar’da feodal baskının kaynağı köylülerin topraktan koparılması değil, onun toprağı bağlanmasıydı. Köylü, toprağını muhafaza etmekteydi, ama serf olarak ya da esaret altında ona bağlanmıştı ve gerek emek gerekse ürün bakımından topraktan sorumlu hale gelmiştir” (1958, ss. 355-356).

Lenin, Kautsky’nin Tarım Sorunu’nu değerlendirirken toprak alanının kısıtlı boyutunun en başta küçük üreticinin yerinden edilmesinin önüne geçtiğini belirtir. Büyük bir arazi oluşturmak için küçük arazinin istiflenmesi zor iştir. Yoğunlaştırılmış çiftçilik dolayısıyla elde edilen üründe artış bazen toprak alanında azalmayla bir arada gerçekleşebilir. Küçük mülk sahiplerini tamamen yerinden etmek, büyük toprak sahipleri için avantajlı bile değildir, çünkü küçük mülk sahipleri onlar için emek gücü sağlarlar. Bu nedenle toprak sahipleri ve kapitalistler sıklıkla küçük köylülüğü devam ettirecek kanunlar çıkarırlar (1977b, ss. 96-97). Ama, köylünün mülkiyeti tam olarak onun yoksullaşmasının ve yıkımının temel nedenidir. Ücretli tarım işçisi şimdi sıklıkla küçük çiftçilerden daha iyi konumdadır.

Tüm bunların özetlenmesi sözleşmeli üreticilik yoluyla mümkün olabilir. Mesela Kautsky (1988, s. 283) Nestlé’nin sözleşmeli çiftçilik yoluyla oluşturduğu bir örgütlenmeden söz eder. Lenin (1977a, ss. 268-269) bunun bir benzerinin Rusya’da gerçekleşmesinden söz etmektedir. Peynir ve tereyağı üretiminin etkisi bu faaliyetin üzerinde gerçekleştiğı çiftliklerle kısıtlı değildir; çünkü süt sıklıkla çevredeki köylülerden ve toprak sahiplerinden satın

alınır. Sütün alımıyla sermaye küçük çiftçileri kendisine tabi kılar, özellikle birleştirilmiş (amalgamated) mandıralar yoluyla. Bu, 1870'lerde yaygınlaşmaya başlamıştır Rusya'da. Belirli bir kalitede ürün elde edilmesini güvence altına almak adına bu kuruluşlar bazen tedarikçilerle sözleşme yaparlar; onların ineklerini besleme konusunda belirli kurallara bağlı kalmalarını mecbur kılarlar. Lenin bu büyük kuruluşların önemine işaret eder, çünkü onlar bir taraftan kamusal piyasayı fet-hederlerken diğer taraftan kırsal girişimciler için piyasayı muazzam biçimde genişletirler. Bunlar genişlemek ve ticari çiftçiliği iyileştirmek için büyük bir itici güç kazanırlar. Büyük sanayi belirli bir kalitede ürün talep ederek ve normal standartların altındaki küçük üreticiyi piyasadan uzaklaştırarak onları hizaya getirir. Bu anlamda birleşik mandıraların rolü ticari tahıl üretiminde tahıl ambarınıninkine benzer. Bunlar tahıllı kalitesine göre tasnif ederler, onu bireysel bir ürün olmaktan çıkarıp jenerik hale (res fungibilis) getirirler, onu ilk defa mübadeleye tamamen uyarlarlar. Bu nedenle tahıl ambarı meta olarak tahıl üretimi için güçlü bir itici güç olur ve kalite tasnifi getirerek onun teknik gelişimini teşvik eder. Bu sistem küçük üreticiye ikili bir darbe vurur. İlk olarak, büyük tahıl ekonomilerinin daha yüksek kalitedeki tahılını yasallaştırıp, standart olarak belirler ve yoksul köylünün alt düzeydeki tahılını değersizleştirir. İkinci olarak, büyük ölçekli kapitalist sanayinin çizgisinde tahılın tasnif edilmesini ve saklanması örgütleyerek büyük ölçekli bu kalem için giderlerini azaltır, onların tahıl satışını mümkün kılar ve basitleştirir. Küçük üreticiyi yük arabasından satışın patriarkal ve ilkel

yöntemleriyle kulakların ve tefecilerin insafına bırakır.

Öyleyse genel olarak tarımda çok boyutlu bir metalaşma hareketinden ve kırsalda bunla bağlaşıp çok yönlü bir içsel farklılaşmadan söz etmek mümkündür. Lenin (1977a, s. 154) köylülüğün farklılaşmasının piyasayla ilişkisinde yalnızca nakit gelir ve harcamanın önemli olduğunu belirtir. Orta gruplardan uçlara gidildikçe nakit gelir ve harcamanın yüzdesi artar. At sahibi olmayan ve çok sayıda at sahibi olan köylüler söz konusu olduğunda tarım ticari niteliğini en çarpıcı biçimde gösterir. Demek ki, temel olarak her ikisi de meta satarak yaşamaktadır; ama bir durumda meta emek gücüdür, öteki durumdaysa satış için, kayda değer ücretli emek çalıştırarak üretilen metaldır. Köylülüğün farklılaşması bir taraftan köylüyü çiftlik emekçisine dönüştürür, diğer taraftan onu küçük meta üreticisine, bir küçük burjuvaya dönüştürür ve böylece kapitalizm için bir iç piyasa meydana gelir. Lenin (1977a, s. 164) gıdaya yapılan nakit harcamanın hem mutlak hem de göreceli olarak iki uç grupta – kırsal proletarya içinde ve kırsal burjuvazi içinde – en yüksek olduğunu söyler. Kırsal proletarya her ne kadar daha az tüketse de daha fazla satın alır orta sınıf köylülere göre; kırsal proletarya kıtlığından en çok mustarip olduğu en temel tarımsal ürünü satın alır; onun özellikle tarım dışı ürün tüketimi artmaktadır. Kişisel tüketime yapılan tüm harcamaların nakit kısmı alt gruplarda en yüksektir. Açıktır ki en üst köylü grubunda nakit harcama temel olarak üretken tüketim için gerçekleştirilir, oysa alt gruplarda harcama kişisel tüketim için yapılır (1977a, s. 165).

İki mülkiyet ölçeği, üretim iliş-

kilerindeki konumları ve piyasayla iltisaklı olma yolları dolayısıyla farklılaşan köylü kesimlerinin eşanlı varlığından söz etmek mümkündür. Bu bir arada oluş bir karşılıklı bağımlılık ilişkisi yoluyla aktüalite kazanır. Lenin (1977a, s. 273) küçük çiftçinin büyüğe olan bağımlılığın başka bir tipinin toprak sahibinin sürülerinin köylüden satın alınan sığırlar ile ikmal edilmesi olduğunu belirtir. Toprak sahipleri kendileri sığırı yetiştirmektense, sığırı bir kayıpla satma mecburiyetiyle güdülenen köylüden satın almayı daha kârlı bulurlar; tıpkı zanaat sanayisinin ürünlerinin tamamını satın alanların nihai ürünleri kendi atölyelerinde imal etmektense onları yıkıcı biçimde düşük bir fiyattan alması gibi. Lenin (1977a, s. 275) bir tarafta çiftçilikte yenilikçilik olduğundan söz eder: gelir büyür, tarımsal teknik iyileştirilir ve gelişmiş alet edevat satın alınır. Diğer taraftaysa gıdanın bozulmasına işaret eden ifadeler bulunmaktadır, esaretin yeni tipleri meydana gelmektedir ve köylülerin yıkımı söz konusudur. Mesela, eski bir tereyağı üreticisi olan Bay Sary Maslodel şöyle söylemektedir: “Bugün kırsalı bilen ve gören ve onun 40 ya da 50 yıl önce nasıl olduğunu bilen herkes farklılık karşısında şaşkınlığa düşecektir. Eski köylerde evler hem içte hem dışta aynılardı; ama bugün derme çatma evlerin yanı başında güzel evler durmaktadır, muhtacın yanı başında varlıklı yaşamaktadır, ezilenin ve horlananın yanı başında ziyafet çekenler ve keyif çatanlar bulunur. Eski-lerde tek bir topraksız köylünün olmadığı köylerle karşılaşmak mümkündü; şimdi her köyde en az beş hatta bazen bir düzine bulabilirsiniz bunlardan” (1977a, s. 281).

Köylülük içerisinde sınıf farklılaş-

ması tarımın metalaşmasıyla bağlaşıktır ve metalaşma da piyasanın kırsalda da genişlemesi demektir. Lenin (1977a, ss. 41-42) bu konumu Narodnikler’in küçük üreticinin yıkımının kapitalist iç piyasayı – nüfusun alım gücü güya daraldığı için – küçülttüğü iddiasını reddederek savunur. Lenin’e göre Narodnik görüşü tamamen yanlıştır ve onun iktisadi literatürde ısrarla hayatta kalışı Narodnikler’in romantik ön yargıları nedeniyledir. Piyasa egemenliği, üreticilerin bir kesiminin üretim araçlarından koparılması, bu üretim araçlarının zorunlu olarak başka ellere geçmesini, onların sermayeye dönüşmesini varsayar. Bunun sonucunda bu üretim araçlarının yeni sahipleri daha önce üreticinin kendisinin tükettiği ürünleri metalar olarak üretecektir, yani ülke içindeki piyasa genişleyecektir. Üretim araçlarının yeni sahipleri yeni aletler, yeni ham maddeler, taşıma araçları ve tüketim malzemeleri için piyasa talebi oluştururlar (bu yeni egemenlerin zenginleşmesi doğal olarak onların tüketimlerinde bir artışı varsayar). Piyasa için önemli olanın hiçbir zaman üreticinin refahı olmadığı ama onun sahip olduğu para olmadığını unutmamak gerekir. Daha önce temelde bir doğal ekonomiyi ifa eden patriarkal köylünün gönencinin kötüleşmesi onun sahip olduğu para miktarındaki artışla uyumludur, çünkü böyle bir köylünün daha büyük yıkımı onun kendi emek gücünün satışına başvurma zorundalığı demektir ve onların piyasadan elde etmek zorunda oldukları geçim araçları büyür. Karl Marx’ın Kapital’in ilk cildinde (1982, ss. 908-909) ileri sürdüğü gibi, tarımsal nüfusun bir bölümünün serbest bırakılmasıyla onların önceki beslenme araçları da serbest bırakılmış olur. Onlar şimdi değişen sermaye-

nin maddi öğelerine dönüşmüşlerdir. Mülksüzleşmiş ve çaresiz köylü, şimdi ücret formunda yeni efendisi olan sanayi kapitalistinden geçim araçlarının değerini elde etmelidir. Doğal tarıma dayalı olan sanayinin ham maddesine de aynı şey olmuştur. Onlar da değişmeyen sermayenin bir ögesine dönüşmüşlerdir. Lenin durumu şöyle özetler: "Mujik eğer gönenç içindeyse fabrika zenginleşir ve tam tersi (1977a, s. 91).

Lenin (1977a, s. 166) köylülüğün kırsal proletaryaya dönüşümüyle üretim araçları için bir piyasanın meydana geldiğini belirtir. Bir başka deyişle, alt gruplar arasında köylülüğün emek gücünün bir dönüşümü gerçekleşir ve üstte de üretim araçlarının sermayeye dönüşümü. Her iki dönüşüm de bir iç piyasanın meydana gelmesinde sonuçlanır. Herhalde bu piyasalaşmanın meydana gelmesi bakımından tarımda makineleşmenin belirleyiciliğinden söz etmek zorunludur. Lenin (1977a, ss. 219-235) reform döneminden 20. Yüzyıla giderken tarımda makineleşmeyi ele alır. Novorossiya'da tarımda 1875-1878'de kullanılan buharlı motor sayısı 1351'ken bu sayı 1904'te 17287'dir. Bir tarafta kapitalizm tarımda makine kullanımına yol açmaktadır ve makine kullanımının kapsamını genişletmektedir, diğer taraftaysa makinenin tarıma uygulanması kapitalist karakterdedir; yani kapitalist ilişkilerin kuruluşuna ve daha da gelişmesine neden olur. Makinenin kullanımı sistemli olarak patriarkal orta köylüyü dışlar. Makineler üretimin yoğunlaşmasına ve tarımda kapitalist el birliğinin uygulanmasına yol açarlar. Makinenin getirilmesi büyük ölçekli sanayiye çağırır ve sonunda yalnızca büyük çiftliklerin kapasitesi dahilindedir.

Makineler üstesinden gelinecek devasa miktarda ürün varsa eğer karşılıklarını verirler; makineleşmeyle beraber üretimin genişlemesi bir zorunluluk haline gelir. Üretimin yoğunlaşması da ayrılmaz biçimde çiftlik işçilerinin kapsamlı elbirliğiyle bağlantılıdır. Makineler iç piyasayı meydana getirirler: İlk olarak üretim araçları için bir piyasa ve ikinci olarak emek gücü piyasası. Tarım kapitalizminin en yüksek derecede geliştiği yerde makinelerin getirilmesi başka bir süreçle kesişmektedir: Makinenin işçiyi işinden etmesi, böylece ücretler düşer. Makine Yedek işgücü ordusunu doğurur ve bunun sonucunda emek gücünün fiyatındaki düşüş bazen o kadar büyük olur ki, makine sahibi pek çok çiftçi hasadını işgücüyle yapmayı tercih eder. Lenin, bu durumun herhangi durumdan daha güçlü ve ikna edici biçimde makinenin kapitalist kullanımına içsel çelişkilerin kapsamını ortaya koyduğunu belirtir. Makinenin tarımda kullanılmasıyla kadın ve çocuk emeğine daha fazla başvurulur. Mesela Güney Rusya malikanelerinde tarım emekçileri şöyle farklılaşır: a) işçiler; b) yarı işçiler; c) işe pek az katkısı olan 8 ile 14 yaş arası çocuklar. Tarımsal aletlerin getirilmesiyle tam zamanlı işçinin fiyatı düşer ve onun yerine kadın ve çocuk işçinin konulması mümkün olur.

TÜRKİYE TARIMINDA KAPİTALİSTLEŞME

Şimdi, Lenin'in ortaya koyduğu kırsal kapitalistleşme örüntüsünden ileri gelen belirli hatlar yoluyla Türkiye tarımında 12 Eylül 1980 askeri darbesinden başlatabilecek ve Türkiye kapitalizminin her bir krizi -1994, 1999, 2000-2001 krizleri- sonrasında

derinleşen kapitalistleşmeyi ele almak mümkündür. Kapitalistleşme de basitçe emek ve sermaye arasında ayrımın ortaya çıkmasına işaret eder. Lenin'in teorik gayretinin politik içeriğine ulaşmak da mümkün olur böylece: Proletarya devrimine kırsalda müttefik bir sınıf bulmak ve ona önderlik etmek. Şüphesiz bu çalışmada Bolşevik Devrimi'nin Türkiye'de taklit edilebileceği ileri sürülmemektedir. Ama, sermayenin tarıma nüfuz ettiği her neresi varsa orada sınıf ayrımı kendisini gösterir ve kırsal proletarya da devrimci öznenin potansiyel müttefiki olarak ortaya çıkar.

Lenin'in diyalektik kavrayışı dolayısıyla ve ampirik verilerden yola çıkarak 1980 sonrasında Türkiye tarımıyla ilgili belirli çıkarsamalar yapmak mümkündür. Bu diyalektik kavrayışı sermayenin hareket kanunları ile zorun birliği, çözünen ve çözünürken yeniden meydana gelen köylülüğün birliği, küçük köylülüğün yadsınması ama yine de onun kapitalist çiftçiyle eşanlılığı, tarımsal faaliyet yoluyla biriken sermayeyle sefalet içindeki çiftçinin birliği, piyasa için üretimin ve geçimlik üretimin birliği ve Lenin'in patriarkal orta köylülük olarak tanımladığı kesim ortadan kalkarken kırsal kapitalistin ve proletaryanın eşanlı oluşumunun birliği olarak kavramak mümkündür. Türkiye'de köylülüğün bu biçimde oluşumunun belirleyici momentleri vardır.

1) Şüphesiz, sermayenin kendi hareket kanunları vardır. Bu hareket mutlaka köylülüğü çözündürücü niteliktedir. Ama Farshad Araghi'nin (2009, ss. 111-148) söylediği gibi, görünmez el görünen ayakların yerini tutamaz; şiddet her zaman piyasanın kör güçleriyle iç içe olmak zorundadır. Zora yönelik

bu kuvvet Türkiye tarımında kendisini çok şiddetli olarak göstermiştir. Türkiye devleti, Türkiye kapitalizminin her bir krizinde başta IMF ve Dünya Bankası olmak üzere emperyalizmin uluslararası kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde çeşitli yasalar çıkararak tarımda metalaşmayı ve Türkiye tarımının yerli ve yabancı şirketlerin hakimiyeti altına girmesine yol açmıştır. Tüm bu yasalar, çiftçiye verilen desteklerin kısıtlanmasında, devletin tarım ürünleri piyasasına müdahalesinin kesilmesinde, tarım ürünlerinin dış ticaretinin serbestleşmesinde, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'nin işlevsizleştirilmesinde, tarımla ilgili KİT'lerin özelleştirilmesinde somutlaşır.

2) Tarımda mülkiyet eşitsizliği özellikle Erdoğan iktidarı süresince kendisini göstermektedir. Lenin'in Rusya'yla ilgili tespitlerinde ayırt edilebildiği gibi orta ölçekli köylülük çözünmektedir. Bir tarafta küçük araziler daha çok bölünürken diğer tarafta kapitalist çiftliklerin sahip olduğu arazi büyümektedir. Tarımda kapitalistleşmenin başka bir belirleyici göstergesi, özellikle büyük toprak sahiplerinin giderek daha fazla kendilerine ait olmayan topraklarda tarım yapmalarıdır.

3) Özellikle tarımsal girdinin tedariki söz konusuysen köylünün özel şirketlere bağımlılığı artmaktadır.

4) Türkiye'nin ürettiği tarım ürünleri örüntüsü, ülkenin uluslararası iş bölümündeki konumu dolayısıyla farklılaşmaktadır. Burada, Türkiye köylüsünün geçimliğinin daha önce en önemli ögesi olan tahılın ekimi azalırken, sanayide işlenecek mahsullerin ve Türkiye'nin ihraç edeceği meyve ve sebze üretiminin artması söz konusudur.

5) Tarımda makineleşme yoğun-

laşmıştır. Eşanlı olarak iptidai tarımsal alet edevatın kullanımından vazgeçilmektedir.

6) Gıda perakendeciliğinde muazzam bir tekelleşme meydana gelmiştir. Bu perakendeciler çoğu zaman toptancıyı aradan çıkarırlar ve satın alımları doğrudan çiftçiden yaparlar. Ama onların çiftçi için ileri sürdükleri zorlu koşulları vardır. Bu perakendeciler monopson özellikleri dolayısıyla ürünü ucuza satın alırlar, çiftçilerden ürünün belirli niteliklerde olmasını talep ederler, çiftçi ödemenin geç yapılmasını kabul etmelidir, çiftçi ürünü günün belirli bir zamanında teslim etmek zorundadır, çiftçi ürünlerinin perakende tekelinin raflarında yer alması için ürünü satarken taviz vermek zorundadır.

7) Bütün bunların sonucunda Türkiye tarımının içsel olarak farklılaşmasından söz etmek mümkündür. Burada belirleyici bir moment yarı proleterleşmedir, çünkü aslında topraksız olmayan köylünün kendi toprağında yaptığı tarım, onun ailesinin yeniden üretimine yetmediği için çiftçi ailesinin mensupları ücretli emek olarak da çalışmak zorundadır.

SONUÇ

Lenin'in teorisi bize tarımda kapitalistleşmeyi isabetli biçimde izah etmektedir ve bu teorinin günümüz Türkiye'sinde tarımı kavramak için geçerliliği kesindir. Bu çalışmada da Türkiye'de tarımın kapitalistleşme güzergâhını da Lenin'in teorisi yoluyla kavramaya gayret edilmiştir. Onun diyalektik kavrayışının tarımı bir bütünlük içerisinde gerçekleşen karşılıklı ilişkiler olarak kavramak için önemlidir. Lenin'in eseri büyük Bolşevik

Devrimi'nde kentli proletaryaya kırsaldan müttefik bir sınıf bulmanın formüleştirilmesidir.

Tarımda kapitalistleşme başta tarımsal faaliyetin pek çok yönüyle metalaşmaya konu olmasıyla ilgilidir ve bu da kırsalda kapsamlı bir proleterleşme ya da yarı proleterleşmede sonuçlanmıştır. Her ne kadar bu makede doğrudan ele alınmamışsa da Erdoğan devletinin çeşitli ilk birikim yöntemleri inorganik doğanın özelleştirilmesi hareketiyle proleterleşmenin hızlanmasına neden olmuştur. Böylece son yıllarda Türkiye kırsalında proleterleşmeye yönelen politikanın, pek çok yerde ilk birikim politikasına karşı kolektif hareketlere yol açmasına tanıklık ederiz. Dolayısıyla bu çalışmadan çıkarılacak başat politik konu, bundan böyle bu düzeni değiştirecek politik öznenin kırsalı göz ardı edemeyecek olmasıdır.

KAYNAKLAR

Araghi, F. "The Invisible Hand and the Visible Foot: Peasants, Dispossession and Globalization", eds. A. Haroon Akram-Lodhi ve Cristóbal Kay, *Peasants and Globalization: Political Economy, Rural Transformation and The Agrarian Question* içinde, London: Routledge, 2009.

Engels, F., *The Condition of the Working Class in England*, trans., eds., W. O. Henderson ve W. H. Chaloner, Stanford: Stanford University Press, 1958.

Kautsky, K. *The Agrarian Question: In Two Volumes*, London: Zwan, 1988.

Lenin, V. I. "The Development of Capitalism in Russia", V. I. Lenin Collected Works Volume 3 içinde, Moscow: Progress Publishers, 1977a.

Lenin, V. I. "Review. Karl Kautsky. Die Agrarfrage. Eine Übersicht über die Tendenzen der Modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik u.s.w. Stuttgart, Dietz, 1899", V. I. Lenin Collected Works Volume 4 içinde, Moscow: Progress Publishers, 1977b.

Marx, K. *Capital: A Critique of Political Economy: Volume One*, trans. Ben Fowkes, Harmondsworth: Penguin Books.

Devrimin Güncelliği ve Leninist Örgütün Gerekliliği

Yusuf Alkım

Kıbrıs

Merhaba sevgili dostlar, yoldaşlar, öncelikle aranızda olmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Özellikle Ergül gibi değerli bir yoldaş, yirmi sekiz yıl içeride haksız yere tutsak tutuldu. Baki yoldaş gibi otuz yılın üzerinde içeride tutsak olan yoldaşların olduğu, onların yoldaşlarıyla birlikte olmaktan büyük onur duyuyorum. Bu anlamda dün salona girdiğimde adım okunduğunda biraz aslında utandım. Benim bir günlük içeride tutulmam çok da önemli bir şey değil. O yüzden böylesi bir onurlandırma ettiğinde çok fazla düşünmüyorum. Böylesi değerli yoldaşlar, böylesi bedel ödeyen yüzlerce, binlerce devrimci var Türkiye’de. Biz

Kıbrıs’ta maalesef o kadar zararsız ki egemenlere işte böylesi basit davalarla bizi sindirmeye çalışıyorlar ve aslında büyük bir çoğunluk için yeterli oluyor. Son yıllarda bize N82 diye bir uygulama başlattılar. İşte Türkiye girişi yasaklı diye. Türkiye devletinin güvenliğine tehdit oluşturuyormuşuz. Bu listede olma ihtimalim olduğumu biliyordum, tahmin ediyorduk, büyük ihtimalle geri yollarınız diye tahmin ediyordum. Ancak bir dava ile karşılaştık. Bizim için onurdur; böylesi listelerde olmak, böylesi davalarla haksızlığa uğramak onurdur. Çünkü demek ki onları rahatsız edebiliyoruz. Lenin’in dediği gibi onların devleti egemenlerin ezilenler üzerindeki zor

aracıdır, baskı aracıdır. Bu aracı da sonuna kadar kullanacaklar, haklıdırılar kullansınlar, çünkü korkuyorlar. Çünkü kurdukları devlet kurdukları mekanizma haksızdır ve günün sonunda yıkılacaktır. Buna inancımız tamdır. Burada olmamızın sebebi de budur. Bu mücadeleye inandığımız, mücadeleyi sürdürdüğümüz için ve günün sonunda kazanacağımıza, mutlaka kazanacağımıza sonuna kadar emin olduğumuz için. Bu anlamda yanınızda olmak sizlere de tekrardan buluşabilmek, kucaklaşabilmek benim için en büyük onurdur. Çok teşekkürler beni burada ağırladığınız için.

Emperyalizm büyük bir kriz geçiriyor. 90'ların sonundan başlayan bir kriz, 11 Eylül sözde saldırılarını bahane ederek küresel bir savaş başlattılar. Üçüncü dünya savaşını başlattılar. Bu krizi erteleyebilmek için, birçok ülkeyi işgal etti NATO Anglo-Amerikan emperyalizmi. Durmuyorlar, devam ediyorlar. Ukrayna'da savaşı örgütlediler; en son yanı başımızda, Filistin'de Kıbrıs'ın yüz kilometre ötesinde savaşı örgütlediler.

Geldiğim ülke Kıbrıs zaten emperyalizmin ana üslerinden birisi durumunda. Emperyalistlerin Ortadoğu'daki ana komuta merkezinin olduğu, dünyanın en büyük dinleme istasyonların yer aldığı Kıbrıs, İngilizlerin hükümrancılık alanlarından biri durumunda. Burada nükleer silahların, savaş uçaklarının tutulduğu biliniyor ve şu an Kıbrıs'ta, bugün aralarında değilim ama, arkadaşlarımız İngiliz üsleri önünde eylemdeler. Ülkemizden kalkan uçaklar, Yemen'i bombalıyor,

tüm Ortadoğu savaşlarında bu üsler kullanılıyor ve bizim ülkemiz bu kana, bu savaşa ortak ediliyor. Böylesi bir ülkeden geliyorum ve şu an Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının ana savunma üssü olarak, ana komuta merkezi olarak kullanılmaya çalışıyor ülkemiz.

Kıbrıs'ta birçok yabancı askeri üs ve güç var, İngiliz üsleri var, Amerikan güçleri var, İsrail güçleri var. Son olarak Filistin savaşı sırasında Alman özel birlikleri yerleştirildi ve terörist İsrail devletine İngiliz üslerine sürekli mühimmat sağlıyor. Böylesi bir ülkeden geliyorum ve ne yazık ki ülkemizin ılıman solcuları emperyalistlerin oluşturdukları planlar çerçevesinde bir anlaşma sağlayarak Doğu Akdeniz enerji kaynaklarından gelecek olan rantla ülke halklarımıza refah vaat ediyorlar. Peki neye karşılık? İşte bu planlara, bu savaşlara, bu kana ak olma pahasına. O yüzden Kıbrıs önemli bir nokta, mücadele geri olsa da sınıfsal dinamikler çok zayıf olsa da emperyalistler açısından batmayan uçak gemisi, komuta merkezi ve ana saldırı üssü pozisyonda.

Biz orada zor da olsa bir mücadele vermeye ve yürütmeye çalışıyoruz. Elimizden geldiği kadar devrimci mücadeleye ve Uluslararası bağlamdaki mücadeleye katkı yapmaya çalışıyoruz. Bugün burada olmak da bu açıdan bizim için önemlidir.

Ortadoğu'da birçok zayıf halka var. Lenin, emperyalizm tezinde belirlediği gibi Türkiye bunların başında geliyor. Kürdistan, Filistin, diğer Ortadoğu ülkeleri bu zayıf halkaların

başında geliyor. Ulusal sorunların, ekonomik krizlerin, sınıfsal çelişkilerin çok yoğunlaştığı bir coğrafya. O yüzden dinamiklerinin sürekli canlı olduğu, iç savaşların sürekli yaşandığı ve on yıllara yayıldığı bir pozisyon-da. O yüzden bu coğrafyada mücadele vermek ve bu mücadeleyi mümkün mertebe ortaklaştırmak, en azından bölgesel çapta dahi olsa enternasyonal bir şekilde örmek çok önemlidir. Bu yüzden dediğim gibi sayımız az da olsa, gücümüz nicel anlamdaki gücümüz az da olsa nitel anlamdaki gücümüze, ideolojik gücümüze güveniyoruz ve buluşabildiğimiz yoldaşlarla uluslararası anlamda bu mücadeleyi güçlendirmeye çalışıyoruz. Çünkü biz devrimin güncelliğine inanıyoruz. Dinamikler zayıf olsa da çelişkiler yoğunudur. Her an devrimci patlamalara olanaklar vardır. Özellikle bölgemizde bu anlamda mücadeleyi örmeye çalışıyoruz.

En önemli şeylerden bir tanesi, eksiklik olan ve yapmamız gereken, güçlendirmemiz gereken şeylerden bir tanesi Leninist örgütlenmedir, Leninist temelde örgütlerdir. Her bir ülkede olası ayaklanmalarda, olası sınıf hareketlenmelerinde önderlik yapacak olan siyasal önderliği, ideolojik önderliği getirecek olan Leninist tipte örgütlenmeler yaratmaktır. O yüzden "Lenin Yüzyılı" adı altında yapılan bu sempozyum son derece önemlidir. Çünkü Lenin'in ölümünün üzerinden yüzyıl geçti ancak Lenin'in ortaya koyduğu birçok tez güncelliğini koruyor. Tıpkı başta bahsettiğim devlet tezi gibi. Kapitalist devlet mekanizma-

sı halen zor aracı olarak kullanılmaya devam ediyor. Tıpkı emperyalizm tezi gibi, kapitalizm hala daha son aşaması olan en barbar dönemini, emperyalizm çağını yaşıyor. Tıpkı Lenin'in belirttiği gibi emperyalizm proleter devrimlerin öncülüğüdür, şafağıdır. Biz proleter devrimlerin öncülündeyiz, proleter devrimler çağının başlangıcındayız. Bunu örgütlemek bir yandan bize bağlıdır, bir yandan tabii ki bizim dışımızdaki sınıf hareketlerine bağlıdır. Ama o sınıf hareketleri geliştiğinde onunla bağ kurabilecek olan Leninist örgütleri, öncü örgütü yaratmak, proleter öncüleri oluşturmak bizlerin görevidir.

Yine Lenin'in bahsettiği gibi ve hala daha geçerli olan Sovyetler örgütlenmesi olası devrimlerde kritik roller oynuyor. Tıpkı Gezi ayaklanması'nda ilk örneklerini gördüğümüz gibi, Park Konseyleri ortaya çıkmıştı, günümüze uygun şekilde yeni Sovyetleri, yeni konseyleri yaratmak ve devrimin sonrasında işçi emekçi kitlelerin devrime katılımını, devrim sürecine, sosyalizmin inşa sürecine katılımını yaratacak olan yeni konseyleri yaratmak görevimizdir.

Ve tabii ki tüm bunları yapacak olan Bolşevik örgütlenme, Lenin'in belirlediği, temellerini oluşturduğu Bolşevik örgütlenme temeli, hala daha bize temel görevi, temel örgütlenme biçimini, ne yapmamız gerektiğini göstermekte ve kılavuzluk yapmaktadır.

Ve son olarak yine Lenin'in özellikle değer verdiği vurgu yaptığı enternasyonal, uluslararası örgütlen-

me ve Komünist Enternasyonal'in, Dünya Komünist Partisi'nin yeniden örgütlenmesi görevi önümüzde durmaktadır. Bunu yeniden yaratmak bizlerin temel görevlerindendir.

Bu bağlamda ben konuşmamı uzun tutmak istemiyorum. Zaten iki gündür birçok konu konuşuldu, o nedenle tekrara düşmeye gerek yok.

Rosa Lüksemburg yaklaşık yüz sene önce "Ya barbarlık ya sosyalizm!" demişti, Fikret Başkaya açılış konuşmasında farklı bir şekilde bunu dillendirdi, ben de bunu daha farklı bir şekilde dillendirmek istiyorum: Bugün ya kapitalizmin bize dayattığı yok oluş ve ölüm ya da sosyalizm ve özgürlükle karşı karşıya olduğumuza inanıyorum. Yaratıkları düzen pandemi sürecinde gördüğümüz gibi, ekonomik krizlerle, iş cinayetleriyle, savaşlarla ortaya çıktığı gibi; kapitalistler bize ölümü, yok oluşu, dünyayı yok etmeyi, yaşamı yok etmeyi vaat ediyorlar. Ya da bu tehdide karşı biz onların bu düzenini yok edip, özgür, doğayla uyumlu sosyalist bir düzen kurmak durumundayız.

Biz Kıbrıs sorunu şu şekilde tanımlıyoruz: Kıbrıs sorunu Kıbrıslıların iradesinin emperyalistler tarafından, Anglo-Amerikan emperyalizmi tarafından gasp edilmesidir. Bu iradenin, egemenliğin geri alınması mücadelesidir. Bu çerçevede biliyorsunuz; Kıbrıs 1500'lerden 1800'lerin sonuna kadar Osmanlı'nın kontrolündeydi, sonrasında ise İngiltere'ye kiralandı. 1960'a kadar da İngiliz sömürgeci olarak kaldı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sosyalist bloğun güçlenmesi

ve anti-sömürgeci hareketlerin yükselmesi Kıbrıs'ta da etkisini buldu ve İngiltere'nin adayı sömürgeci olarak tutamayacağını görmesi ile birlikte (bu dönemde İngiltere zaten birçok sömürgesinden geri çekiyor ve yerini Amerika'ya bırakıyordu) sözde bir bağımsız devlet olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kurdu.

Bu yeni yapılanmada İngiltere adada iki tane egemen askeri üs alarak ve Kıbrıs Cumhuriyeti denen yapının üç tane NATO ülkesini, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'yi garantör yaparak özünde bağımsız olmayan bir devlet yapısı yarattı. Düşünün ki Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasasını değiştirebilmeniz için bu üç ülkenin meclisi onay vermesi gerekmektedir. Yani Türkiye Büyük Millet Meclisi, Yunanistan ve İngiltere Meclisleri onaylamadan siz Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasasını değiştiremezsiniz. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası ekonomik, siyasi, askeri birliklere üye olması bu üç ülkenin iznine tabidir. Eğer anayasal düzen bozulursa, bu üç ülkenin askeri müdahalede bulunma hakkı vardır. İşte böylesi bir yapı kurdular. Aslında mandacı bir devlet kurdular ve bunu da yaşatmadılar.

Çatışmaları, toplumlar arası çatışmaları örgütlediler, katliamlar teşkil ettiler, dört yüz yıldan fazla bir süre birlikte, aynı köylerde, komşu şekilde yaşayan toplumları birbirlerine katlettirdiler. Bizzat Türkiye ve Yunanistan'dan örgütlenen milliyetçi, faşizan örgütlenmelerle yer altı tetikçi örgütlenmelerin yapılanmasına İngiltere'nin göz yummasıyla. Ve biliyorusu-

nuz günün sonunda 1974'te ilk önce Yunan faşist darbe hükümeti Kıbrıs Cumhurbaşkanı'na, ki milliyetçi ve kilisenin başında olan Makarios'a darbe yaptı. Beş gün sonra da Türkiye bunu bahane ederek adanın kuzeyini işgal etti. İşgal ettiği bölgeyi Kıbrıslı Rumlardan tamamen arındırarak etnik temizlik yaptı. Güneydeki Kıbrıs Türkleri kuzeye taşındı ve ada etnik temelde bölündü.

Kıbrıs sorunu dediğimiz şey iste böylesi bir sorundur. Bu bağlamda biz Kıbrıs'ta mücadeleyi kuzey-güney olarak ya da Türkler-Rumları olarak ele almıyoruz. Evet, Kıbrıs'ta farklı etnik ve dini kökenleri olan farklı halk toplulukları vardır. Ama kendi kaderini tayin hakkı olan, bağımsız, birbirinden ayrılmış iki halk veya ulus yoktur. Böyle bir uluslaşma yaşanmamıştır. Ne Kıbrıs ulusu diye bir ulus ortaya çıkabilmiştir, ne de Kıbrıs Türk ulusu ya da Kıbrıs Rum ulusu diye iki ayrı ulus oluşabilmiştir. Karmaşık bir durumdur, ama Kıbrıs'ta kendi kaderini tayin hakkının kullanımı ancak Kıbrıs'ta yaşayanların bir bütün olarak ortak kararı ile olabilir. Aksi takdirde ortaya Leninist ulusal sorun anlayışını reddeden gayri meşru bir durum çıkar. Ülkemizde bunu savunan ve kendisine devrimci diyen bazı örgütler de var. Örneğin buradaki Halkevleri çizgisinde olan Bağımsızlık Yolu diye bir yapılanma var. Bağımsızlık Yolu Partisi diyorlar ki; Kıbrıslı Türklerin bağımsız bir şekilde kendi kaderini tayin hakkı vardır. Neyin üzerinde? 1974 sonrası oluşturulan işgal toprakları üzerinde,

iki yüz bine yakın Kıbrıslı Rum'un silah zoru ile göç ederek bıraktığı topraklar üzerinde, yani böylesi bir tez savunuyorlar. Bu kabul edilir bir şey değildir. Yani siz işgalle oluşturulmuş olan yapıyı meşru kabul edip sadece kuzey üzerinde Kıbrıslı Türkler kendi kaderini tayin etme hakkı vardır diyemezsiniz. Bu işgali ve sonuçlarını meşrulaştırmak olur. O yüzden biz bunu reddediyoruz.

Kıbrıs halkları birlikte kaderini tayin etmesi gerekir ve birlikte örgütlenmesi gerekir. Kıbrıs işçi sınıfı tektir. 1974'te silah zoruyla bölünmüş olabilir. Yaşam büyük oranda bölünmüş olabilir. Buna rağmen bugün hala daha binlerce kişi Kıbrıslı Türk her gün güneye geçer ve orada çalışıp, tekrar geri döner. Birçok Kıbrıslı Türk güneyde yaşamaya başladı. Kuzeyde yaşayan Kıbrıslı Rumlar vardır. O yüzden Kıbrıs'ın kendi kaderini tayin hakkı ortaktır. Bağımsız, birleşik sosyalist, yabancı askeri üslerden arındırılmış, garantörlüklerin reddedildiği, tüm emperyalist ekonomik ve askeri iş birliklerinin ortadan kaldırıldığı, yabancı askeri güçlerin adadan çıkarıldığı, halkların kendi kendini yönettiği demokratik bir halk iktidarının kurulması gerekir. Bizim mücadelemiz bu yöndedir.

Bu bağlamda Türkiyeli devrimcilere düşen görevler nelerdir? Ciddi görevler var. Çünkü örneğin ben Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan Kıbrıslı Türküm, köklerim zamanında Anadolu'dan gelen ya da önceden adada yaşayan ve sonradan Türkleşmiş olan karmakarışık bir yapıdır. Kıbrıslı

Türk olan bu nüfus, yani 1974 öncesinde de adada yaşayan bu nüfus şu an Kıbrıs'ın kuzeyinde dahi azınlık pozisyonundadır. Adanın kuzeyine 1974 sonrası Türkiye devleti tarafından programlı şekilde çok ciddi bir nüfus taşınmıştır. Ayrıca sonradan kendiliğinden giden nüfus da vardır. Alevi ya da Kürt kesimleri vardır. Planlı bir şekilde, paramiliter bir şekilde taşınmış olan faşizan kesimler de vardır.

Bugün Kıbrıs'ın kuzeyinde KKTC adında sözde bir devlet kurdu, Türkiye'nin dahi tanımadığı bir devlet. Bu devletin vatandaşlarının büyük bir çoğunluğu sonradan ülkeye taşınan ve vatandaş yapılan bir nüfustur ve kişilerin çok büyük bir çoğunluğu örneğin otuz yıldır orada yaşadığını bildiğim Alevi ya da Kürt kökenli kişiler değildir. Ama Kıbrıs'la hiçbir bağı olmayan, işte AKP'ye yakındır, emekli askerdir, polistir bu gibi kesimler arasında vatandaş yapılmaktadır. Ve büyük çoğunluk bu şekilde koordineli şekilde kontrol altındadır. Ayrıca vatandaş olurken size "Türkiye'nin ulusal çıkarlarına karşı hareket etmeyeceğim, aksi takdirde vatandaşlarının geri alınmasını kabul ediyorum" diye bir belge imzalanır. İşte adanın kuzeyinin böylesi bir yapısı var, on binlerce öğrenci, çalışmak için geçici olarak giden Türkiye'den ve birçok farklı ülkeden binlerce işçi, emekçi var. Kültürel olarak, ekonomik olarak, siyasal olarak tamamen iç içe geçmiş durumdayız. Sözde bir yerel askeri yapılanma var ama onun üzerinde kırk bin kişilik Türk ordusu vardır ve ona bağlıdır. Kendi ordu yapılanması

yoktur, polis ve itfaiye dahi Türk ordusuna bağlıdır. Merkez Bankası başkanı Türkiyeli birisi olması gerekir. Burada sözde bir meclis var ama biz bu meclisi alt yönetim olarak adlandırılır. Üst yönetim olan Üst Koordinasyon Kurulu ise bizim vali olarak adlandırdığımız ve şu an Metin Fevzioğlu olan T.C elçisidir. Kıbrıs'ın kuzeyini askerle, oradaki bakanlarla ve işbirlikçisi sözde hükümetler yardımı ile birlikte bu 'vali' yönetir. Hükümetler TC tarafından belirlenmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde böylesi bir yapıdır. O yüzden Kıbrıs'ın kuzeyindeki mücadele direkt olarak Türkiye'deki diktalara karşı verilen bir mücadeledir. Çünkü Kıbrıs'taki her bir konu, ekonomik, eğitim, sağlık, iletişim, her bir şey Türkiye ile yapılan, Türkiye'nin dayattığı protokoller çerçevesinde şekillenir. Tüm sektörler; turizm, eğitim, sağlık, Türk sermayesinin kontrolündedir. Bu nedenle Türkiye devrimci hareketi ile enternasyonal anlamda dayanışma son derece önemlidir.

Bu bağlamda ben artık Devrimci Komünist Birlik üyesi değilim. Çünkü geçtiğimiz ay Kıbrıslı Rum yoldaşlarımızla ortak bir yapılanma kuruldu. 1940'lardan sonra ilk kez Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler birlikte Kıbrıs Komünist İnisiyatifi adıyla yeni bir yapılanma kurdu. Ben de bu yapının kurucu üyesi oldum. Zaten Devrimci Komünist Birlik bu süreci başından itibaren aktif bir şekilde destekliyor. Olması gerekenin de ortak merkezi komünist bir örgütlenme, Marksist-Leninist temelde bir örgütlenme olduğunu savunuyor. Bu an-

lamda bu sürecin parçasıyız.

Yakın bir zaman kadar üyesi ve Genel Sekreteri olduğum Devrimci Komünist Birlik'in ana tezi ise 'Birleşik Devrim Tezi'dir. Türkiye'de Türkiye-Kürdistan Birleşik Devrimi söz konusudur. Yani iki ülkenin devrimi iç içe geçmiştir. Kıbrıs Devrimi de Türkiye ve Kürdistan devrimiyle, hatta Yunanistan devrimiyle içe geçmiştir. Çünkü siziz Kıbrıs'ta devrim yapabilmesi için Türkiye iktidarını yenilgiye uğratması gerekir. Türkiye'de devrimci koşullar yoksa, devrim süreci zafer kazanma noktasından gelmemişse Kıbrıs'ta devrimi yapmanız çok da mümkün değildir. Öylesi bir nüfus ve sınıfsal çelişki, öylesi bir devrimci mücadele olanağı yoktur. Yapsanız bile zaten iki günde Türk askeri sözde garantör haklarını kullanır, Yunanistan, İngiltere de destekler ve sizi ezer. O yüzden Kıbrıs devrimi Türkiye devrimiyle, dolayısıyla Kürdistan devrimiyle ve Yunanistan devrimi ile iç içe geçmiş durumdadır.

Bu anlamda bizim için enternasyonal mücadele çok değerlidir. Yeni bir enternasyonal kurulması nasıl mümkün olur? Bunu deneyen birçok yapı vardır. Birçok uluslararası çalışma, platform, örgütlenme var. Bu zorla olabilecek bir şey değil. Biz de bu çalışmaların parçası olmaya çalışıyoruz. Yurt dışındaki örgütlerle, Mücadele Birliği'nden yoldaşlarla birlikte ilişki içerisinde birlikte hareket etmeye çalışıyoruz. Uluslararası alanda devrimci örgütlerle iletişim kurmaya çalışıyoruz. Ancak şu da bir gerçek ki, bir ülkede bir devrimci süreç yaşanmadan

yeni gerçekten güçlü bir enternasyonalin oluşması çok da mümkün değildir. Bunun çabaları vardır, son birkaç yıl içerisinde birçok ülkede yeni yeni devrimci, Marksist yapılanmanın ve inisiyatiflerin ortaya çıktığını görüyoruz. Onlarla iletişim kurmak önemlidir, çünkü onlar da bizim gibi nicel anlamda küçük nitel anlamda güçlü olan, çok fazla bilinmeyen örgütlemelerdir. Şu an önemli olan bu yapıları bulmak ve onlarla temas kurmaktır. Bir devrimci dalgalanma sürecinde ise onlarla birlikte hareket ederek yeni bir enternasyonali kurmak mümkün olacaktır diye düşünüyorum.

Uluslararası Lenin Yüzyılı Sempozyumu hazırlık komitelerinin hazırladığı ve *Ezgi Yergin*'in sunduğu bu metin kolektif bir çalışmanın ürünüdür.

Devrimci Öznenin Tarihteki Rolü

.....
Ezgi Yergin

Tarih hiçbir şey yapmaz. Hiçbir devrimci zenginliğe sahip olmadığı gibi, hiçbir meydan savaşı açmaz. Tüm bunları yapan, sahip olan ve savaşan insan, etiyile kanıyla insandır. Tarih kendine özgü amaçları olan insanı bir araç olarak kullanan apayrı bir kişi olmayıp, insanın kendi amaçları doğrultusunda gösterdiği faaliyetten başka bir şey değildir." Engels.

Tarih bilimsel niteliğe, Marksizmin tarihsel maddeci anlayışı ile kavuştu. Marksizmden önce, tarih rastgele bir olaylar yığını olarak görülüyordu. Yani ilahi güçlerin ya da bazı istisnai özelliklere sahip kişilerin düşünce ve isteklerinin tarihi oluşturduğu sanılıyordu. Marksizmden önce ne idealistler, ne de materyalistler toplumsal gelişmenin gerçekte nasıl olduğunu anlayabildiler. İnsanlık neden bir sistemden diğerine geçiyordu mesela? İlkel-köleci-feodal-kapitalist toplum sıralamasını belirleyen neydi ya da birileri çıkıp bir sistemi tekrar kurabilir miydi?

Karl Marx tüm bu soruların cevabını

ortaya koyarak, tarih olgusunun üzerindeki tüm sır perdesini kaldırdı. Lenin, insanlık için karanlıktan aydınlığa geçiş gibi olan bu durumu şöyle ifade ediyor:

"Marx'ın tarihsel maddeciliği bilimsel düşüncenin dev bir başarısıydı. O güne değin tarihe ve politikaya ilişkin görüşlere egemen olan kargaşa ve keyfilik, yerini, üretim güçlerinin gelişmesi sonucunda toplumsal yaşamın bir sistemden diğerine doğru (örneğin feodalizmden kapitalizme doğru) nasıl geliştiğini gözler önüne seren, şaşılacak derecede bütünlük ve uyumluluk gösteren bilimsel bir teoriye bırakmıştır."

Bu bilimsel teori ortaya çıktığı andan itibaren, toplumlar üzerinde büyük bir devrimci etki yarattı. O güne dek büyük sancılarla, telef olan emekçi kuşakların gölgesi ile sömürsüz bir toplum idealine körlemesine yürüyen emekçi yığınlar, bu bilimsel teori ile körlüklerinden kurtuldular, tarihe devrimci bir etkide bulunabilme, tarihsel ilerlemeyi olabildiğince hızlandırma özgürlüğünü kazandılar. Bu özgürlük, tarihsel-toplumsal zorunlulukların gerçeğe uygun

haliyle kavranmasının emekçilere sağladığı bir özgürlük alanıdır. İnsanlık uçabilme özgürlüğünü nasıl ki doğa yasalarını tanıyarak kazanmışsa, sınıfsız sömürsüz bir toplumu kurabilme özgürlüğünü de tıpkı doğa yasaları gibi insan bilincinden bağımsız olarak var olan toplumsal yasaları Marksizm sayesinde öğrenerek kazandı. Marksizm olmadan, toplumsal yaşamda kendini bir binanın tepesinden cırlıçıplak atıp da yere çakılmadan kanatlarının çıkmasını uman bir insandan daha mantıklı olamazsınız.

20. yüzyılın ve 21. yüzyılın en etkili, tarihi şekillendiren kişilerinden olan Fidel, Küba devriminde oynadığı role ilişkin şunları söylüyor:

“Marksizm bana toplumların ne olduğunu öğretti. Ben ormandaki bir geyik ya da ormanda hiçbir şey bilmeden dolanan bir insan gibiydim. Kuzey neresi, güney neresi, bundan haberim bile yoktu. Sınıf mücadelelerinin tarihini ya da en azından toplumun yoksullar ve zenginler arasında bölünmüş olduğu fikrini gerçekten anlamazsan ormanda kayıpsındır, hiçbir şey bilmiyorsundur. 1952’de tamamen inanmış bir Marksist-Leninisttim. Bunu edindiğim değerler ve o yıllarda öğrendiklerim bağlamında söylüyorum. Bunlar olmadan hiçbir rol oynayamazdım.” (İki Ses Bir Biyografi, Ignacio Ramonet)

Marksizm işçi sınıfına sınıfsız bir toplumu kurabilmesi için en önemli silahı “biricik doğru bilimsel teoriyi” vermiştir. Ama tıpkı tarih gibi teori de kendi başına hiçbir şey yapmaz. Tarihi yapan, teorinin yol göstericiliğinde tarihi etki ederek tarihi hızlandıran ya da yavaşlatan etiyile kanıyla insandır.

Marx ve Engels, Marksizmi oluştururken, kendilerinden önceki teorisyenlerin idealist tarih anlayışlarına karşı mücadelede haklı olarak maddi koşul-

ların, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin toplumsal üst yapıyı belirlediğine, bilincin maddi yaşamı değil, maddi yaşamın bilinci belirlediğine, toplumsal yaşamda sonu sonuna belirleyici olanın maddi yaşam olduğuna özel bir vurgu yapmak durumunda kaldılar.

Marksizm toplumsal maddi yaşamın toplumsal bilinci belirlediği ama maddi yaşama bağlı olarak şekillenen toplumsal bilinç biçimleri de dahil- üst yapı kurumlarının, insan etkinliği ile bu maddi yaşam koşullarına belli bir etki de bulunduğunu ortaya koyar. Bu ilişki durağan değil, karşılıklı etkileşim halinde diyalektik bir ilişkidir. Marksizmin maddi yasalar ile insanın bilinçli faaliyeti arasında kurduğu diyalektik ilişkiyi kavrayamayan ya da teoride kavrasa da iş pratiğe geldiğinde diyalektikçi olmadıkları ortaya çıkanlar, insanın bilinçli etkinliğini sıfıra indirgeyen, her şeyi ekonominin ve tarihin doğal akışına havale eden su katılmamış reformist oportünist ve ekonomist hareketleri oluşturdular.

Marksizm, toplumsal hayatta son konuda belirleyici olanın insanın bilincinden bağımsız olarak var olan toplumsa-tarihsel yasalar olduğunu ve bu yasaların er geç kendilerine yol açacaklarını söylerken, toplumsal değişimlerin insanal etki olmadan kendi kendine oluşacağını değil, er ya da geç bu yasaların uygulanmasından çıkarı olan toplumsal güçlerin oluşacağını ve nesnel yasaları bilinçli eylemleri ile işletecekleri gerçeğini anlatır.

Toplumsal yasalar, asla insanal etki olmadan kendi kendilerine işlemezler, kendilerine işleme yolu açamazlar. İnsanal etkinlik, kendi bilinçlerinden bağımsız olarak oluşan tarihsel yasaları işletmekle kalmaz, tarihsel ilerlemeyi de hızlandırıp yavaşlatabilir. Hızlandı-

ricı etkinlikle emekçi kuşakların telef olmasının ve değerli bir zaman kaybının önüne geçilebilir ya da yavaşlatıcı etkinlikle tam tersi sonuçlara yol açabilir.

Tarih, halk yığınlarının kendiliğinden ve bilinçli eylemleri ile oluşur. Ve bu oluşma belli bir tarihsel kesitte, üretici güçlerin gelişkinlik düzeyine paraleldir. Yığınların bu eylemleri içinde bazen öyle insanlar çıkar ki tarih sahnesine, gerçeği kavrayış biçimleri ve pratikleri ile halk yığınlarının eylemine büyük bir devrimci etkiye bulunurlar. Bu insanlar toplumsal koşulların ürünü olmakla birlikte, koşulları kavrayıştaki becerileri ile tarihi olabildiğince hızlandırır “tarihin bayramları” denen büyük devrimlerin kapılarını aralarlar.

Marx, adıyla anılan biricik doğru bilimsel teoriyi oluşturarak, tarihe, çağlarca yankılanacak devasa bir devrimci etkiye bulunmuştur.

Marx’ın 19. yüzyıldaki etkisine yaraşır etkiyi 20. yüzyılda yapmış olan kişi ise, tartışmasız Lenin’dir.

DEVİRİMCİ LENİN

“19. yüzyılda Batı dünyası tarihinin Fransız Devrimi’nin gölgesinde şekillenmesi gibi, 1. Dünya Savaşı’ndan itibaren dünya tarihi de Lenin’in gölgesinde şekillendi.” (E. Hobsbawm, İmparatorluk Çağı)

Marx işçi sınıfına kapitalistlerin sömürsünden kurtulabilmesi için mücadelesinde dayanacağı “biricik doğru devrimci teoriyi” (Lenin) verdi. Lenin ise bu biricik doğru devrimci teoriyi proletaryanın iktidarı alabilmesinin önünü açacak, devrimi ete kemiğe büründürecek biçimde pratiğe uygulamayı, müthiş diyalektikçi katkısıyla başarmış, yaşadığı dönemde ortaya çıkan yeni politik sorunları Marksist teorinin kaya gibi sağlam temellerine dayanarak

çözümlemiş ve “imkansız” görülen bir büyük devrimi de bizzat yöneterek sosyalist devletin temellerini atmıştır. Bu nedenle Lenin, dünya devrimci halklarının en sevilen önderi, burjuvazinin ise gölgesinden bile korktuğu Marksist olmuştur. Lenin’in siyasal arenaya çıkışı yalnızca Rus halklarının tarihini değil, bu tarihle birlikte boydan boya dünya tarihini şekillendirmiştir.

ULYANOV’DAN LENİN’E

Lenin’in içine doğduğu Rusya, köylülüğün bitmez tükenmez ayaklanmaları ve gümbür gümbür ilerleyen kapitalist dünya ekonomisinin baskısı altında dağılmaya yüz tutmuş feodal bir imparatorluktu.

1897 yılında 126 milyon olarak sayılan Çarlık Rusya nüfusunun 100 milyon 800 bini köylü, 1 milyon 126 bini doğuştan soylu, 24 milyon 74 bini proleter, küçük burjuva ve diğerleriydi. Çarlık dağılmaya yüz tutmuş feodal imparatorluğunun, hantal gövdesiyle kapitalist gelişme trenine yetişmeye çalışarak koruma gayretiyle, 1890-1904 yılları arasında birkaç büyük merkezde olağanüstü büyük üretim kompleksleri kurdu. Kapitalizmin demir atı trenler, en ücra köşelere kadar uzandı.

Yeni yüzyılın başında Çarlık kendini hızla büyüyen bir sanayi proletaryası ve kendini toplumsal devrime adanmış bir devrimci işçi hareketi ile karşı karşıya buldu.

Rusya’da 1870’lerden itibaren gelişen devrimci hareketin en belirgin özelliği zamanlarının en ileri düşüncelerinin Marksizm ile kurdukları bağıdı. Kapital daha Rusça’ya çevrilmemişken Rus devrimciler Marx’ın kitaplarını okuyor, dünyadaki gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyorlardı. Çernişevski,

Herzen gibi önemli düşünürler bu canlı siyasal ortamda doğdu.

Marksizm çağın en ileri düşüncesi ve siyasal hareketi olarak proletarya ve emekçi hakların iktidarı alabilmesinin gerçek anahtarını sunuyordu. Emekçiler iktidarı alabilirlerdi ve almalıydılar. Sosyalizmi kurabilirlerdi ve kurmalıydılar. Mücadelenin tüm odak noktası işte burasıydı.

"Bir yandan Bolşevizm 1903'te Marksist teorinin son derece sağlam temeli üzerinde yükseldi. Bu devrimci teorinin doğruluğu ve tek başına onun doğruluğu, yalnızca 19. yüzyıl boyunca dünya deneyimiyle değil, aynı zamanda özellikle Rusya'daki devrimci düşüncenin arayış ve yalpalama deneyimiyle, yanlışları ve hayal kırıklıklarıyla kanıtlandı. Aşağı yukarı yarım yüzyıl boyunca -yaklaşık olarak, son yüzyılın kırklarından doksanlarına kadar-Rusya'daki ilerici düşünce en vahşi ve gerici çarlığın baskısı altında, büyük bir istekle doğru devrimci teoriyi aradı, Avrupa ve Amerika'da bu alandaki her türden 'en son bulguları' olağanüstü bir dikkat ve titizlikle izledi. Rusya Marksizme -biricik doğru devrimci teoriye- yarım yüzyıl boyunca geçirdiği eşi görülmemiş sıkıntıların ve özverilerin, eşi görülmemiş kahramanlıkların acıları içinde, inanılmaz enerji feragatli araştırma, inceleme, pratik deneyim, hayal kırıklığı, Avrupa deneyimiyle doğrulama ve karşılaştırma yoluyla ulaşmıştır. Çarlığın neden olduğu siyasal sürgünler sayesinde devrimci Rusya 19. yüzyılın ikinci yarısında hiçbir ülkenin sahip olmadığı kadar, dünya devrimci hareketinin biçimleri ve teorileri üzerinde son derece yararlı bilgiler ve zengin uluslararası ilişkiler sağladı." (Lenin, Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı)

Lenin'in Marksizmle tanışması da bu canlı siyasal ortamda, öğrencilik yıllarında oldu. Bir Narodnik olan ağabeyinin kurşuna dizildiği yıl Hukuk Fa-

kültesine giren Lenin, siyasal faaliyetleri nedeniyle üç ay sonra bu okuldan atıldı. 1891'de St. Petersburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni dışarıdan bitiren ve bu arada Rusya'daki koşulları ve devrimci hareketi inceleyen Lenin, Rusya'daki Narodnik hareketin etkisini kırmada ve devrimci hareketin biçimlenmesinde olağanüstü yararı olan ilk kitabı "Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşılır"ı yazdı. 1894'de yurt dışına çıkarak "En biricik doğru devrimci teori" dediği Marksizmin döneminin ünlü temsilcileri ile tanıştı. Ardından tekrar Rusya'ya dönerek "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği"ni kurdu. Tutuklandı, sürgüne yollandı ve tüm bu zaman içinde sosyal demokrat hareket ile bağını sürdürerek RSDİP program taslağını hazırladı. RSDİP 1898'de kuruldu. Koşulları gerçek haliyle tahlil etmeden doğru Marksist politikayı uygulamanın olanaksız olduğunu bilen Lenin, Rusya'nın gerçek ekonomik koşullarını 1899'da yazdığı "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi" kitabında ortaya koydu.

Julius Fuçik, Lenin'in bu kitabının proletarya ve siyasal hareketler üzerindeki etkisini şöyle anlatır:

"Bir çok kişi bu kez Rusya'nın gerçek bir Marx taraftarı değil, ayrıca Marx'ın teorisinin temelleri üzerinde yeni değerler yaratabilecek birine sahip olduğunun farkına vardı. Lenin de onları hayal kırıklığına uğratmadı. İnsanlığın gelişmesinin daha yüksek bir aşamasının Marksisti, emperyalist savaşlar ve proleter devrimler çağının Marksisti oldu."

Lenin, RSDİP içinde süregiden demokratik merkezîyetçilik ve devrimci demokratik diktatörlük ile devrime öncülük edecek nitelikte bir partinin hangi temellerde olması gerektiği üzerine tartışma ve kargaşaya karşı, bu konuların

devrimci Marksistler tarafından nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin teorik ve pratik yaklaşımını “Ne Yapmalı”da ortaya koydu. E.Hobsbawm’ın “Lenin’in tarihe dehşetengiz katkısı” dediği komünist parti temellerini oluşturdu.

Lenin’in görüşleri RSDİP’in 1903’teki 2. Kongresi’nde Merkez Komite ve Iskra’da çoğunluğu sağladı. Lenin ve onun görüşünün etrafında birleşenler “çoğunluk” anlamında “Bolşevikler” olarak adlandırıldı. Bu ad o tarihten sonra Rusya’daki Leninistlerin genel adı olarak kullanıldı. Bolşevik görüşlere karşı çıkanlara ise “azınlık” anlamında “Menşevik” denildi.

“Siyasal bir düşünce ve siyasal bir parti olarak Bolşevizm 1903’ten beri vardır” Lenin.

Marksizmin Rusya’daki temsilcisi haline gelen Bolşevikler ve onların partisi, o andan itibaren yalnızca Rusya halklarının siyasal yaşamını değil, dünya halklarının siyasal yaşamını da şekillendirmeye başladı.

Lenin’in Marksizmi kavrayış biçimi devrimciydi. Müthiş diyalektikçi kafası ile teoriyi ustalıkla pratiğe uygulama, sürekli değişen nesnel gerçeği tüm yönleriyle görerek bu gerçeği proletaryanın çıkarlarına uygun politikalarla biçimlendirebilme becerisine sahipti.

Lenin döneminin pek çok ünlü Marksistin (Plehanov, Kautsky, Bauer, vs.) Marksist diyalektiği öğrenmiş ve başkalarına da öğretiyor olmalarına rağmen, sonradan ünlü dönemler, sosyal şovenler haline gelmelerini, bu Marksist diyalektiği, pratiğe uygulama zamanı gelip çatinca hızlı değişimleri göz önünde bulundurmadaki yeteksizliklerinin ortaya çıktığını, iyi birer Marksist diyalektikçi olmadıklarının anlaşıldığını anlatıyor;

“Bunların ideolojik iflaslarının özü,

işçi hareketinin ve sosyalizmin büyüme biçimlerinden yalnız bir tanesinin etkisi altında kalmış olmaları, onun tarafından ‘hipnotize’ edilmiş olmaları ve bu biçiminin sınırlı niteliğini unutmış olmalarıdır. Onlar nesnel koşulların kaçınılmaz hale getirdiği altüst olmaları görmekten korktular ve ezbere öğrenilmiş ve ilk bakışta üç sayısının ikiden çok olduğu gerçeği kadar tartışma götürmez gibi görünen ilkel gerçekleri yineleyip durdular. Oysa siyaset aritmetikten çok cebire benzer, ilkel matematikten çok yüksek matematiğe benzer. Gerçekte sosyalist hareketin bütün eski biçimleri yeni bir öz ile dolmuştu ve bu gerçeğin sonucu yeni bir işaret ‘eksi’ işareti rakamların önünde belirdi. Oysa bizim bilgilerimiz hala eksi üçün eksi ikiden daha çok olduğuna kendilerini ve başkalarını inandırmakta direndiler. (Ve hala da direnmektedirler.)” Lenin.

Lenin usta bir Marksist diyalektikçiydi ve onun teori ve pratiği yaşamın her anında sürekli doğrulanıyor, daha geniş bir etki alanına ulaşıyordu. Rusya’nın tarihi baştan sona bu doğrulamanın pratiği oldu.

1902-1903 itibariyle Rusya’da köylü ayaklanmalarında canlanma Rostov na, Don, Odessa, Bakü gibi merkezlerde genel grevler örgütleyen işçi örgütleri görülmeye başlandı. 1904-1905 Rus-Japon savaşının Çarlığı iyice yıpratmış olması da bu fırtınaya dahil olunca, 1905 Devriminin mayası oluştu.

Lenin 1905 Devrimine giden yılları, *“sınıfların önlerindeki savaşlar için gereksindikleri ideolojik ve siyasal silahı öerste döverek yaratmakta oldukları yıllar”* olarak anlatır.

1905’e gelindiğinde liberal burjuvazi, işçi sınıfı ve köylülüğün hareketinin hedefinde Monarşinin yıkılması, burjuva demokratik iktidarın kurulması hedefi vardı.

Lenin öncülüğündeki Bolşevikler,

devrimci durumun iç savaşa dönüştüğünü görerek tüm güçlerini çarlığın yıkılmasına seferber ettiler.

Çarlık önünde beliren ciddi tehlikeye tedbir olarak, kendine danışma kurulu vazifesi görecektir göstermelik bir parlamento toplanması çağrısı yaptı. Bolşevikler göstermelik bir parlamento değil, gerçek bir sınıf ittifakına dayanan gerçek bir kurucu meclis talebinde bulundular. Böyle bir meclisin de ancak demokratik halk devrimi ile güvenceye alınabileceğini söyleyerek üç sloganı öne çıkardılar: 1-Silahlı ayaklanma, 2-Devrimci ordu, 3-Devrimci geçiş hükümeti.

Lenin hiç hayalciliğe kapılmadan, gerçek koşulların ne olduğunu büyük bir isabetle tahlil edip, feodallerin ve burjuvaların elini güçlendirecek her türlü politikaya karşı emekçilerin çıkarına hizmet edecek politikayı bulup çıkarıyordu.

Bolşevikler, göstermelik bir parlamento ile monarşinin içine düştüğü krizden kurtulmasının tüm yollarını ustalıklarla tıkadılar. Bu parlamento toplanamadı, ayaklanma sürdü ve sovyetler bu ayaklanma içinde kendiliğinden doğdu.

Lenin, 1905 Devrimini 1. Burjuva Devrimi olarak niteledi. Bu devrim, klasik devrimlerden farklı olarak yönetici sınıfı alaşağı edememişti. Ama yönetici sınıf da eski konumunda kalamamış, yönetim biçimini değiştirmek zorunda kalmıştı. Belli bir anayasa kabul edilmiş, işçi ve köylülere seçme ve seçilme hakkı tanınmıştı.

Bu yıllar ,proletaryaya büyük bir siyasal deneyim kazandırdı. Proletarya hem ittifak güçlerine, hem de egemen sınıfa karşı kendi çıkarı doğrultusunda politika yapma becerisini kazandı. Bolşevikler sovyetlerin önemini gördü ve

ona gereken önemi verdi.

1907 itibariyle devrimci dalga gerilemeye başladı.

"İrtica yıllarında (1907-1910) çarlık zafere ulaşmıştı. Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdi. Siyasetin yerini durgunluk, yılgınlık, bölünmeler, dağılmalar ve davayı terk ediş, ahlaksızlık almıştı. Felsefi idealizme doğru artan bir eğilim görülmüyordu. Gizemcilik karşı devrimci ruh halinin büründüğü kılıktı. Ama aynı zamanda devrimci partilere ve devrimci sınıfa son derece yararlı bir tarih diyalektiği dersi veren, siyasal savaşımı yılmadan yürütmeyi onlara öğreten de bu büyük yenilginin kendisidir. İnsan gerçek dostlarını felaket anında tanır. Yenilgi ordular için iyi bir okuldur." Lenin.

Lenin bu "okulda" yoldaşları ve proletaryanın bilinçli kesimini sınıf savaşının bu yeni biçimine gerektiği gibi hazırlayan iyi bir öğretmendi..

1907 sonrası karşı devrimci ruh halinin büründüğü 2.dalga pozitivist akımın temsilcisi olan Mach ve Avenarius'un felsefi idealizminin etkisine karşı felsefi bir savaşa girişti. "Ampriokritisizm"i yazarak, bu gerici felsefenin proletaryaya sirayet etmesine engel oldu. Lenin, kafaların devrimde kalması ve devrime kazanılması için teorik, ideolojik, politik ve felsefi cephede yürütülen Marksist savaşı bir an olsun gevşetmedi.

1908-1914 yılları, Lenin ve yoldaşları için sürgünler, hapislikler, yoksulluk ve acımasız takipler altında geçen ısrarlı bir mücadele dönemi oldu. En zor koşullarda yüzlerce işçiyi sosyal kahramanlık ruhu ve yüksek bir entelektüellikle eğittiler.

1910 itibariyle çok yavaş bir toplumsal gelişmeden bahseden Lenin, yaklaşmakta olan 1.Emperyalist Dünya Savaşı'nın bulutlarını gördü. Dönemin savaşa giren ülkelerinden birinin

politikacısı, Lenin'e olan hayranlığını anlatırken, Lenin'in daha kendileri bile bilmezken ülkelerinin savaşa gireceğinden bahsettiğini ve bundan kısa bir süre sonra da kendini de hayretler içinde bırakarak ülkesinin savaşa girdiğini anlatıyor. Lenin'in dostta, düşmanda oluşan büyük otoritesi, nesnelliği doğru kavrayıp, bu koşulların gidebileceği yerleri isabetle tahlil becerisiydi. Marksizmi pratiğe uygulama becerisiydi.

1914'te savaş patlak verdiğinde Duma'da bulunan Bolşevik vekiller, asıl düşmanın içeride olduğunu söyleyerek, savaş bütçelerine onay vermediler. Ve bu nedenle sürgüne yollandılar. Savaşın başlamasıyla 1914'ten 1917 Şubat'ına kadar her türlü legal çalışma olanağı ortadan kalkmış, Leninistler tamamen illegal çalışmaya çekilmiş oldu.

1.Emperyalist Dünya Savaşı'nın başlaması sosyalist cephede büyük bir dağılmaya neden oldu. 2.Enternasyonalin önderleri (Kautsky, Bauer vs.) anayurdu savunma adı altında burjuva sınıfın sömürücü savaşının bir parçası haline geldiler.

Lenin kendilerine Marksist diyen bu önder ve partilerin kendi burjuvaları ile birleşip diğer ülke halklarını boğazlamaya girişmelerini "sosyal şövenizm" olarak niteledi, o dönem yazdığı çeşitli eserlerinde devrimci Marksist tutumu ortaya koydu. Lenin proletaryanın ulusu olmadığını, dünya çapında ortak çıkarlar için görevin kendi burjuva sınıflarının yenilgisi için çalışmak olduğunu savundu. Bu Marksist yaklaşımın etkisi dünya çapında oldu. Sosyal şövenlerin maskesi bu savaş içinde düşerken, uluslararası proletarya Lenin'in takipçisi oldu.

1916 yılı önemli bir yıldır. Lenin savaşın ortasında Marksist teoriye önemli bir katkı olan "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" kitabını yazdı.

Kapitalizmin artık son ve çöküş aşaması olan emperyalist aşamaya girmiş olduğu tespiti, Marksizmin çağı kavrayışının ürünü oldu. Yeni toplumsal ekonomik olgu, yeni politikaları şekillendirdi.

Emperyalist savaşın ve tüm şiddetiyle süren iç savaşın ortasında Lenin, pratik olarak önde duran proletaryanın devleti yıkması sorununda, proletaryanın devlet ile ilişkisi sorunları, bu devlet ile ne yapacağı ve proletarya devletinin niteliği sorunlarını inceledi. "Devlet Ve Devrim" de ele aldı. Marks'ın Paris Komününü üzerinden verdiği dersleri ilerletti ve kendisi de bizzat pratik uygulamayı yönetti.

Ulusal sorunun Marksist çözümünü ortaya koydu.

1917 yılında Rusya'da 2.Burjuva Devrimi oldu. Çarlık tamamen yıkıldı. Monarşist burjuvazi liberal burjuvazi ve küçük burjuvazi ittifak halinde devlete egemen oldu. Sokağa egemen olan ise (ilk öncüleri 1905'de kurulan) işçi-köylü-asker sovyetleriydi.

O güne kadar işçiler ve köylüler yaptıkları tüm devrimleri burjuvaziye kaptırmışlardı. (1848-1880'lerde Almanya ve Fransa'da olduğu gibi) Peki şimdi Rus proleterleri ve köylüleri ne yapacaklardı? Çarı devirdikten sonra, Burjuva Demokratik Devrimi yapmış olmanın rahatlığıyla iktidarı Burjuva sınıfın ellerine bırakıp bu sınıfın kapitalizmi geliştirmesini mi beklemeliydiler? Sonra da sıra onların iktidarına mı gelmeliydi?

1917 Şubat Devriminde yurt dışındaki Lenin hemen Rusya'ya döndü. Rusya'daki gerçek durumu ve proletaryanın iktidarı açısından gerçek olanakları inceledi.

Yönetim burjuva sınıfın eline geç-

mişti ama sokak işçi-köylü-asker sovyetlerinin elindeydi. İkili bir iktidar durumu vardı. İşçi-köylü-asker sovyetleri, devrimde ittifakları olan burjuva sınıfın savaşı derhal bitirerek, emekçilerin taleplerini yerine getireceğine inanıyordu. Bu yüzden iktidarı burjuvaziden alacak güçleri olmasına rağmen iktidarı alma yönünde bir eğilim göstermiyordu. Bolşevikler, sovyetlerin halihazırda burjuva hükümete duyduğu güven nedeniyle, her türlü zora dayalı eylemden uzak durarak, sovyetler içinde burjuva hükümetin niyetini açığa vuran yoğun bir propagandaya giriştiler. Burjuva hükümetin sovyetlerin taleplerini karşılamaya, savaşı bitirmeye niyeti olmadığını söyleyerek, sovyet iktidarı yanlısı bir çoğunluk oluşturmaya soyundular.

Devrim 1. aşamadan 2. aşamaya, burjuva iktidarından proletarya iktidarına geçmeliydi. Sovyetlerin taleplerinin tek güvencesi, ancak kendi iktidarı olabilirdi. Bu kritik aşamada Lenin'in demirden iradesi ve otoritesi sahadaydı. Ve devrimin komutanı ordusunu büyük bir dikkatle yönetiyordu.

Bolşeviklerin yürüttüğü politika, burjuva hükümet üzerindeki sovyet baskısını arttırınca, bu hükümet Temmuz ayında Bolşevik Parti'nin her türlü faaliyetini yasakladı. Sansür ve tutuklama furyası başladı. Sovyetler geçen süre boyunca (Şubat'tan Temmuz'a kadar) taleplerini yerine getirmeyen burjuva hükümete güvenini kaybetti. "Bütün İktidar Sovyetlere" şiarı yükseltildi ve tüm sovyetlerde çoğunluk Bolşeviklerin yanına geçtiği anda ise devrimin ikinci aşaması için ayaklanma hazırlığı başladı.

Burjuva sınıf Şubat Devrimi sonrası, Sovyet temsilcilerinin de içinde yer alacağı bir kurucu meclis toplamayı kabul etmemiş, oyalama taktiğine baş-

vurmuştu. Zaman içinde sovyetlerin evlerine döneceklerini ummuştu, ama öyle olmadı. Sovyetlerin Bolşeviklerin etrafında kenetlenerek iktidara yöneldiğini gören burjuva sınıf, bu kez kurucu meclisin toplanacağı tarihi açıklayarak, devrimin önünü almaya çalıştı. Bu kurucu meclis, burjuva sınıfın dayanacağı meşru temel olacaktı. Eğer Sovyetler 96 milyonun katılacağı kurucu meclis seçimlerini kabul etmezse, demokrasiyi tanımamış olarak bertaraf edilecekti.

Bolşevikler neredeyse günü güne değişen koşullar karşısında, günü güne politik hat çizdiler. Bir yandan Lenin'in "burjuva parlamento" dediği kurucu meclis için aday listeleri oluşturdular, diğer yandan da köylülüğün temsilcisi olan sosyalist devrimciler ile onların tarım programlarını tam olarak kabul edip, iktidarı almak için ittifak kurdular. İttifak halinde, burjuva sınıfın toplanma çağrısı yaptığı kurucu meclisin toplanmasından hemen önce ayaklanmayı başlattılar. "Dün erkendi, yarın geç" sözü, tam da bu koşulların ifadesidir. Sovyetler başarılı biçimde iktidarı aldı ve devrimin geniş kitleler nezdinde kabul görmesi için kurucu meclisin toplanmasına izin verdi. 36 milyon insanın katıldığı bu seçimlerde oyların %25'ini bolşevikler, %13'ünü büyük toprak sahipleri ve çeşitli burjuva partiler, %62'sini ise küçük burjuva demokratik partiler ile sol sosyalist devrimciler-menşevikler aldı.

İktidarı elinde tutan işçi-köylü-asker sovyetleri, kurucu meclisin tüm yetkisini sovyetlere teslim etmesini istediğinde kurucu meclis buna direndi, bunun üzerine bu burjuva meclis 5 Ocak 1918'de Sovyetlerce dağıtıldı.

"Genel olarak tarih, özel olarak da devrimler tarihi, en ilerici sınıfların, en ilerici öncülerinin en iyi partililerinin düşünebil-

diklerinden, içeriği bakımından daima daha zengin daha çeşitli, daha canlı, daha ustacadır ve bu anlaşılır bir şeydir. Çünkü en iyi öncüler bile onbinlerce insanın bilincini, iradesini, tutkusunu, muhayyilesini ifade ederler, oysa büyük kabarma ve bütün insani yeteneklerin harekete geçtiği anlarda, devrim sınıf savaşımının en çetinine katılmak üzere bilenmiş onmilyonlarca insanın bilincinin, iradesinin, tutku ve muhayyilesinin ürünüdür.

Bundan iki büyük sonuç çıkar: Birincisi; devrimci sınıfın görevini yerine getirebilmesi için (Bazen büyük risklere ve tehlikelere göğüs gererek siyasal iktidarı elde ettikten sonra, iktidara geçmeden önce tamamlamamış olduğu şeyi tamamlamak üzere) toplumsal devrimin istisnasız bütün biçimlerine ve bütün yönlerine sahip çıkmasını bilmelidir. İkincisi; devrimci sınıfın gerektiğinde, bir biçim yerine bir başkasını koymaya hasır olmalıdır.” Lenin

“Onun zihni (Lenin) hiç kemikleşmedi ve hayret verici bir çeviklik ile devrimci faaliyetten toplumsal inşaya döndü” Herbert G. Wells

Lenin’in belli bir tarihsel kesitte neredeyse anlık olarak gerçekleşen değişimleri kavrayan ve bu değişimler içinde proletaryayı uzaktaki bir idealle değil, gün içinde devrime götürecek politikaları bulup çıkaran kafası ve bu politikaların pratiğe dönüşmesi için demirden iradesi ve müthiş çabası olmasaydı, Rusya gibi büyük oranda köylü olan bir toplumda proletarya diktatörlüğü kurabilir, sosyalist bir sistem inşa edebilir miydi? 20. yüzyıl tarihini boydan boya etkisi altına alan SSCB kurulabilir miydi?

Rusya’da Lenin gibi usta bir Marksist devrimci olmasaydı, Bolşeviklerin Marksist teoriyi proletaryanın iktidarını kurmak için bir eylem kılavuz olarak kullanma becerisi olmasaydı, Rusya’da

o tarihlerde sosyalist bir devletin her halükarda kurulabileceğini kimse söyleyemez. Elbette devrimler olurdu, ama Lenin ve yoldaşları olmasaydı, Bolşevik Parti olmasaydı, Leninist teori ve pratik olmasaydı, ikinci burjuva devriminden sonra iktidarın burjuvazinin elinde kalması, bu günden tarihe bakan kimi “Marksistler” için olduğu kadar o dönemin de pek çok “Marksisti” için proletarya iktidarının kurulmasından daha “gerçekçi” bulunurdu. Eğer devrimci özne Rusya’da tarihin dümenini eline almamış olsaydı, şimdi biz oldukça başka bir 20. yüzyıl tarihine bakıyor olabirdik pekala.

Ama bu tarih yaşandı. 17 Ekim Devrimi ile yepyeni bir çağın, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının perdesi açıldı. Kapitalizmden sosyalizme geçiş, bu çağ boyunca sürecek ve gelecek sınıfsız toplumun kurulması olacaktır. Devrimci Marksistlerin, devrimci öznenin bu geçiş çağındaki rolü ise bu geçiş süresini ortaya koyacakları teori, politika ve pratikleriyle olabildiğince kısaltmak, “gelecekte bir gün” değil, sosyalizmi “bugün” kurmak olacaktır. Bolşeviklerin yüzyıl önce başardığını, yüzyıllık deneyim ve birikimin ilerlettiği daha elverişli koşullarda başarmak olacaktır.

Ölümünün 100. Yılı Vesilesiyle Lenin ve “Kadınların Kurtuluşu” Üzerine

.....
Sibel Özbudun

Antropolog Yazar

“Eğer kadının kurtuluşu komünizm olmadan hayal bile edilemiyorsa, komünizm de kadının tam kurtuluşu gerçekleşmeden hayal dahi edilemez.”^[1]

Dünyada büyük dönüşümlere öncülük etmiş liderler arasında kadınların özgürleşmesine Lenin kadar önem vermiş olanı, sanırım yoktur. Sıcak mücadelenin orta yerinde, sürgünde, devrim sürecinde, savaşta, kıtlık yıllarında, karşı devrimle boğuşurken... Kadınların özgürleşmesi perspektifini bir an olsun gözden yitirmemiş, hep gündemde tutmuştur. Bolşevik devriminden yıllar önce, 1890'larda eşi ve yoldaşı Krupskaya'ya kadınlar üzerindeki tahakküme değin bir broşür kaleme almasını öneren, Lenin'di. 1899'da Krupskaya bu broşür üzerine çalışırken, o da Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin programına “kadınlarla erkekler arasında tam hak eşitliği” maddesini eklemek üzerinde çalışıyordu. Bu madde 1903'deki kurucu kongrede doğum izni, eğitim hakkı ve sağlığa zararlı koşullarda çalıştırılmama talepleriyle birlikte programa dâhil edildi.^[2]

1896-1899 arasında kaleme aldığı *Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi*'nde domestik sanayide kadın ve çocuk işçilerin maruz kaldığı ağır sömürü koşullarına dikkat çekerken^[3], sınıfl proletaryası saflarına katılmanın, kadınları içine hapsediği ataerkil çemberi kırmasının olanaklarını yaratacağına, bir başka deyişle “özgürleştirici bir potansiyele sahip olduğunu” da vurgulamayı ihmal etmiyordu.^[4]

Hayat onu haklı çıkardı... Erkek sanayi işçilerinin yüzde 40'ının silah altına alındığı 1914 yılına gelindiğinde, Çarlık Rusyası'nda kadınlar açısından sahne radikal biçimde değişmişti. Kadınlar yığınsal biçimde fabrikalara, hastanelere, yol inşaatına doğru akıyordu. 1913-1917 arasında Petrograd'da metal işkolunda çalışan kadınların oranı yüzde 3.2'den yüzde 20.3'e yükselmiş, ahşap sanayindeki kadınların sayısı yediye katlanmıştı örneğin.^[5] 1914'e gelindiğinde tüm Rusya'da kentsel işgücünün üçte biri kadınlardan oluşmaktaydı. Savaş fiyatları katlarken, 10-12 saat çalışma sonucu kazanılan ücretler ekmeğe yetmiyordu; çalışan annelerin durumu

daha da zordu. Kreş ve bakımevlerinin yokluğunda fabrika işçisi kadınların doğurdukları bebeklerin üçte ikisi bir yıl içinde yaşamlarını yitirmekteydi.

Kadınlar mücadeleye giriştiler. Yani özgürleştiler. 19. yüzyıl sonlarından itibaren kadın işçiler erkeklerle omuz omuza grevlerde, gösterilerde saf tutmaya başlamıştı. St. Petersburg'daki Novaya Pryadil'na fabrikasında 1878'de patlak veren grevde kadınlar ön saflardaydı. Orekho-Zeyevo'daki 1885 tekstil işçileri grevinde fabrika binalarının tahrip edilmesi, Çarlık yönetiminin alelacele kadın ve çocukların gece çalıştırılmasını yasaklamasına yol açacaktı.

1895'de Yaroslav fabrikasındaki "Nisan Ayaklanması", kadın dokumacıların öncülüğünde başladı. St. Petersburglu kadın işçiler 1894-1896 arasında işçi sınıfını ayağa kaldıran grevlerin ön saflarındaydı.

Bu grev ve gösteriler Rus proletaryasının kadınları için hiç kuşkusuz bir okul olmuştur; bir kuşak öncesinin aile kölesi mujikleri, kitleleri coşturan, bildiriler kaleme alan, güvenlik güçleriyle çatışan militanlara dönüşüyordu.

Kadınlardaki radikalleşmeyi dönemin polis kayıtlarından izlemek de mümkündür. 1860'larda siyasi nedenlerle tutuklananların yüzde üçünü kadınlar oluştururken, 1870'lerde bu oran yüzde 12'ye çıkacaktır. 1880-1890 arasında "terörist faaliyetler"den müebbet hapse mahkûm olan 43 devrimcinin 21'i kadındır.^[6]

Öte yandan, kadın işçilerin eylemlerine özgül talepleri giderek daha çok damgasını vurmaktaydı. "1905-1907 grev talepleri arasında kadın işçilerin ihtiyaçları öne çıkıyordu. Kadınları istihdam eden işkollarındaki grevlerde bir şekilde ücretli doğum izni (genellikle doğum öncesi dört, sonrası altı hafta), emzirme izni ve fabrikalarda kreş açılmasından söz etmeyen tek bir belgeye rastlanamaz."^[7] Yalnız doğum

izni ve kreş mi? Kadın işçiler ustabaşları ve patronların taciz ve istismarlarına karşı da eylemlere girişmekteydi. Kadın grevcilerin talepleri arasında, doğum/emzirme izni, eşit işe eşit ücret vb.nin yanı sıra, "özellikle kadın işçilere kibar davranılması, küfrün yasaklanması"-nın yer alması giderek yaygınlaşıyordu; 1911'de Yartsev'deki Khludovsky fabrikasında 5000 işçiyi greve çıkartan olay, ustabaşlardan birinin kadın işçileri taciz etmesiydi...^[8]

1914 savaşı, kadın militanlığını daha da yoğunlaştıracaktı. Devrim öncesinde yüzlerce kadın Bolşevik Parti'ye üye olmuştu, parti çalışmalarına yasal ya da gizli, her kademedede katılıyorlardı. Çünkü savaş hayatı daha da zorlaştırmıştı. Petrograd'da büyük çoğunluğu kadınların oluşturduğu ekmek kuyrukları kilometreleri bulmuştu. Ve Bolşeviklerin "Erkeklerimizi geri getirin!" sloganı, kentlerde olduğu kadar kırsalda da yankılanıyordu. Bıçak, kemikteydi...

6 Nisan 1915'te Petrograd'da et satışları bir günlüğüne askıya alındığında, kadınlar büyük kasap dükkânlarını yağmaladılar; aynı sahne iki gün sonra ekmek kıtlığı nedeniyle Moskova'da tekrarlanacaktı. Kentin emniyet amiri üzerine yağın kaldırım taşlarından zor kurtulabilmişti. Bu sahneler kısa sürede ülkenin tüm büyük kentlerine yayıldı.

Ekmek ayaklanmalarını "ekmek grevleri" izledi. Ardından da kadınlar savaşa son verilmesi, cezaevlerindeki işçilerin serbest bırakılması için sokaklara döküldüler. Polis müdahalelerinde, kadınlar bedenlerini silahlara karşı barikat kılmışlardı.

Özetle, 1917 Ekimi'nde Bolşevik Parti öncülüğünde Rusya işçi ve emekçilerinin iktidarı ele geçirmelerinde kadınların payı büyüktür. Onlar mücadeleleriyle, ta başından itibaren devrimin başarısının kadınların yığinsal destek ve katılımına bağlı olduğunu vurgula-

yan Lenin'i doğrulamışlardı.^[9]

Kadın işçilerin talepleri, Ekim Devrimi'ni izleyen birkaç ay içerisinde Parti programında karşılığını bulacaktı. Bir saatlik yemek izninin eklenmesiyle günlük çalışma süresinin yedi saate indirilmesi, hafta tatilinin 42 saate çıkarılması, zorunlu durumlar dışında gece işinin yasaklanması, zorunlu durumlarda ise dört saat ile sınırlandırılması, 16-20 yaş arası gençlerin iş gününün dört saatle sınırlandırılması, tüm işyerlerinin işçi örgütleri tarafından seçilen iş müfettişleri tarafından denetimi gibi tüm işçileri ilgilendiren düzenlemelerin yanı sıra, kadın işçiler için yeni önlemler getirilerek uygulamaya sokuldu: Kadının işçilere hiçbir ücret kesintisine uğramaksızın doğum öncesi dört, doğum sonrası altı hafta izin; kadınların çalıştığı tüm işyerlerinde kreş ve yuvaların kurulması, emzikli annelere günde üç saati geçmeyen aralıklarla yarımşar saatlik emzirme izni...^[10]

Ama Ekim Devrimi'nin kadınlara getirisi, kadın işçilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesinden ibaret değildi.

Devrimin hemen ertesinde, Lenin ile partisinin ilk kararı "Barış İlanı" olmuştu... Hemen ardından da bütün toprakların köylülere dağıtılmasını öngören "Toprak Kararnamesi"... Yıllar boyu cepheden cepheye sürüklenen milyonlarca topraksız köylü-askerin ve işçinin en hayati iki talebi, barış ve toprak böylece karşılığını bulmuş oluyordu.

Üçüncü adım ise, tüm Rusya kadınlarının yüzyıllar boyu kendilerine dayatılan dinsel, geleneksel ve yasal sınırlamaların ilgası olacaktı. Cinsiyetler arası eşitsizliği düzenleyen tüm yasa ve uygulamalar lağvedildi: bundan böyle kadınlar yaşamın istisnasız tüm alanlarında (eğitim, iktisat, kültür, siyaset...) erkeklerle eşit hak ve sorumluluklara sahip olacaktı.

Kilise nikahları geçersiz sayıldı;

tüm evlilikler özel hükümet bürolarında kaydedilecekti. Kadın evlilik içinde dilediği takdirde kendi soyadını koruyabilecek, hatta koca isterse karısının soyadını alabilecekti. Çocukların bakımından her iki ebeveyn de eşit ölçüde sorumluydu, gerçekleştiremedikleri takdirde bu görevi devlet üstlenecekti. Fiziksel olarak çalışabilir durumda oldukları sürece eşlerden hiçbirisi diğerini desteklemekle yükümlü değildi. Boşanma eşlerden birinin tek taraflı başvurusu üzerine hemen gerçekleşebilecekti. Kişi dilediği sayıda evlilik ve boşanma gerçekleştirebilirdi. Kürtaj yasal, kısıtsız ve ücretsizdi, gayrimeşruluk ilkesi lağvedilmişti: bekâr bir anneden doğan çocuklar da evli ebeveynlerin çocuklarıyla aynı haklara sahip olacaktı.^[11]

Tüm bunların önemi, Çarlık topraklarında yüzlerce yıldır geçerli olan uygulamalar göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkacaktır. Ortodoks Kilise'nin gölgesinde biçimlenmiş geleneksel Rus ailesinin temelleri bir gecede altüst edilmişti. Erkeğin ilahî buyrultu doğrultusunda kadın üzerinde buyurucu kılındığı, kadınların evlenene dek babanın, evlendikten sonra da kocanın vesayeti altına geçtiği, bir kadının ancak kocasının izniyle yolculuk edebildiği, evini terk eden kadının, polis zoruyla kocasına iade edildiği, boşanmanın yalnızca erkeğin ayrıcalığı olduğu bir "geleneksellik"...

Devrimci yasalar, Orta Asya İslâm coğrafyası açısından daha da köklü bir "yıkım" anlamına geliyordu: Rusya'nın Müslüman kadınları her türlü insan hakkından yoksundu: emek ve cinsellikleriyle istediği sayıda kadınla evlenme ayrıcalığına sahip erkeklerin malıydılar. Kız çocukları, daha dört-beş yaşında, genellikle dedeleri yaşındaki erkeklere başlık parası karşılığında satılmakta, sekiz-dokuz yaşına vardıklarında ise kocaları tarafından cinsel ilişkiye zorlanmaktaydı. Çoğu çocuk

ilişki sırasında sakat kalıyor ya da doğum sırasında yaşamını yitiriyordu. Kocanın karısı üzerindeki yetkisi sınır tanımamaktaydı: sadakatsizlik gerekçeyle onu öldürebilir, aç bırakabilir, evden kovabilir, işkence yapabiliyordu. Koca öldüğünde karısı, kocasının onu kendisine ayırma ya da satma özgürlüğüne sahip en yaşlı erkek akrabasına devrolmaktaydı...

Bolşevik kadınlar, devrimin hemen ertesinde papazların ve kadıların hükmüne, kadınları köleleştiren eril tahakküme, cehalete, sefaletle karşı kadınları örgütleyebilmek için tüm Rusya'ya ve Orta Asya İslâm coğrafyasına dağıldılar.^[12]

Velhasıl, Ekim Devrimi Lenin'in "erkeklerle kadınların geri fikirlerinin üstesinden gelme çabalarında tek bir taşı dahi ters yüz etmeden bırakmama" kararlılığını daha ilk demlerinde hayata geçirmişti!^[13]

Ancak yasalar her şey değildir ve Lenin bunun gayet iyi farkındaydı.

Komünist "Kadınların kurtuluşu" perspektifini çağdaşı tüm burjuva liberal "eşitlik" tasavvurlarından ayıran, kanımca kadınlar üzerindeki tahakkümün, onların "yeniden üretim"-deki tarihsel rolünden kaynaklandığını (Engels'ten bu yana) sezinlemiş olmasıdır. Engels'in kuramsal düzlemdeki saptaması, Sovyet Devrimi'yle hayata geçirilecekti... Ya da daha doğru bir deyişle, hayata geçirilmesi yönünde kararlı bir çaba gösterilecekti...

"Kadını kurtaran bütün kanunlara rağmen, kadın yine ev kölesi olmaya devam eder, çünkü önemsiz ev işi onu ezer, boğar, aptallaştırır, alçaltır, onu mutfağa ve çocuk odasına zincirler ve kadın, emeğini barbarca, üretici olmayan, küçük, sinir bozucu, aptallaştırıcı ve nahoş işlere harcar," diyordu Lenin. "Bu küçük ev bakıcılığına karşı geniş bir mücadele başladığında (...) ya da

daha doğrusu, bu küçük ev bakıcılığının geniş ölçekli sosyalist ekonomiye tamamen aktarılmasıyla birlikte kadınların gerçek kurtuluşu, gerçek komünizm başlayacaktır."

Ve kadınları "boğucu, aptallaştırıcı, alçaltıcı" ev işlerinden kurtarma yolundaki hiçbir çaba, onun için yeterli değildir:

"Teoride her komünistin kesin olarak kabul ettiği bu soruna, pratikte yeterli biçimde önem veriyor muyuz? Tabii ki hayır. (...) Yemek temin eden genel kuruluşlar, çocuk yuvaları, anamektepleri, işte bunlar; kadınları gerçekten kurtaracak, sosyal üretim ve genel yaşam içindeki rollerinin erkeklerle olan farkını azaltacak ve yıkacak olan, görkemli, tımturaklı ve resmî hiçbir şeyi ihtiva etmeyen bu filizlerin basit, günlük araçlarının örnekleridir."^[14]

Kreşler, anaokulları, yemekhaneler, çamaşırhaneler, dikimevleri... Bir başka deyişle, çoğu kadınların sırtına yıkılan yeniden-üretim faaliyetlerinin sosyalleştirilmesi... Birinci paylaşım savaşında milyonlarca yurttaşını kaybetmiş, devrimin hemen ardından uzun ve kanlı bir iç savaş sürecine girmiş yoksul, yoksun ve bitap bir ülkede Lenin ve Bolşeviklerin gündeme aldığı ve derhal hayata geçirmeye kalkıştığı sosyalist düzenlemelerdir.^[15]

Yüzyıllardır ataerkil bağınazlığa teslim, atıl, baskıcı bir cinsiyet rejiminin bu denli kısa bir sürede, bu denli radikal bir dönüşüme uğraması, toplumsal dokuda kaçınılmaz olarak bocalamalara, hasarlara yol açacaktı. Toplumsal bilinç, toplumsal varlığı genelde geriden izler. İkisi arasında mesafe açıldıkça, toplumlar zorlu bedeller ödemek durumunda kalabilir. Genç Sovyetler cumhuriyetinde bu durum, özellikle cinsellik alanında kendini hissettirmiştir.

Kadınlar iktisadi, siyasal, toplumsal ve cinsel alanlarda hem kâğıt üzerinde, hem de fiiliyatta özgürleşmişlerdi.

Sovyet Anayasası, cinselliği rıza göstererek yetişkin bireyler arasında bir ilişki kabul ederek devletin müdahale alanı olmaktan çıkarmıştı. Eşcinsellik de artık suç değildi. Boşanma, tek taraflı olarak kayıt bürosuna yapılan başvuruyla gerçekleştirilebiliyordu. Meşru-gayrimeşru çocuk ayrımı ortadan kalkmıştı. Evli olmayan çiftler de evli olanlarla aynı haklardan yararlanmaktaydılar...

Ve tüm bunlar, Britanya'da, Fransa'da ve ABD'de sosyalist partilerin kadınlara oy hakkı verilmesi mücadelesine mesafeli durdukları,^[16] Avusturya Sosyal-Demokrat Partisi Başkanı Victor Adler'in, erkeklerin genel oy hakkı mücadelesine gölge düşürmemek için kadınları geri durmaya çağırdığı (1903)^[17] bir iklimde, "Avrupa'nın en geri ülkesi" Rusya'da olagelmisti.

Ancak Bolşevik Parti, 1918'de milyonlarca cana mal olacak bir iç savaşa benzin dökecek geniş bir muhalefetle karşı karşıyaydı. Ve devrimin daha ilk adımlarında sağladığı kadın özgürlüğü, özellikle başta küçük toprak sahibi köylülük olmak üzere muhafazakâr toplum kesimlerini muhalif saflara çağırmada etkin bir propaganda malzemesi olarak kullanılıyordu...

Kadınların özgürlüğüne ilişkin karar ve uygulamaların, yıllarca kadınsız kalmış milyonlarca askerin terhis edilip köylerine döndüğü bir döneme rastladığını akıldan çıkartmamak gerek. Pek çoğu, karılarını başka erkeklerle bulacaktı. Kırsal aile, artık mevcut değildi.

Bu koşullarda, cinsel açlığı başına vurmuş erkeklerin yeni "cinsel özgürlüğü" önlerine çıkan kadına tecavüz özgürlüğü olarak yorumlaması sıkça görülen vakalardandı. 1920'lerin işsizlik koşullarında, kucaklarında bebekleri, kendilerini terk eden erkeklerden nafaka alabilmek için, her gün yüzlerce

kadın, mahkemelere başvuruyordu.^[18] Dahası, kimi yerel Sovyetler devrimci kararnameleleri keyiflerince yorumlayarak grotesk uygulamalara başvurmaktaydı... Moskova yakınlarında bir kent olan Vladimir Sovyet'inin "18 yaşına gelmiş her kadının devlet malı sayılıp serbest aşk bürosuna kaydolmak zorunda olduğunu ve bu büroya kayıtlı 19-50 yaş arası erkeklerden her ay bir tanesini kendisine eş olarak seçmesi gerektiği... bu birlikteliklerden doğacak çocukların devlet malı sayılacağı..." yolundaki kararname gibi...

Bu durum Lenin'in Clara Zetkin'le çokça eleştirilen o ünlü konuşmasının^[19] yerleştiği bağlam konusunda bize bir fikir verir. Dönemin tüm komünistleri gibi Lenin de "özgür aşk"tan yanadır; ancak onların "özgür aşk"tan anladıkları, iki bağımsız ve özgür yetişkin bireyin, birbirlerine duydukları sevgi ve arzu dışında hiçbir gerekçesi olmayan, dinsel, ahlâki, kültürel ya da hukuksal hiçbir zorlayıcılığa dayanmayan, içeriğini kendilerinin doldurduğu beraberliğidir. Bir başka deyişle, tıpkı Engels gibi Lenin de özgür, bağımsız ve ayakları üzerinde durabilen kadınlarla erkekler arasında gerçek sevginin ancak üzerindeki maddi, dinsel, kültürel, ahlâki, hukuksal yüklerden kurtarıldığında mümkün olacağını düşünmektedir. Özgür aşk, sorumsuzluk ya da gönül eğlendirmek değildir...

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Lenin'in kadınlar konusundaki düşünce ve eylemlerini dört noktada toplayabiliriz. Küresel gericiğin kadınları yeniden obskürantizme çağırdığı, modernizmin hem ebesi, hem de çocuğu olan kapitalizmin ise bunu hoşnutlukla izlediği koşullarda, biz kadınlar için hâlâ büyük önem taşıyan dört nokta...

1. Lenin kadınların yığınsal olarak katılmadığı bir devrimin mümkün olmadığını savunuyordu. Ve kadınların kendilerini (geleneksel ya da modern) ataerkil köleliğe mahkûm eden koşullardan kurtulmaları da ancak bir sosyalist devrimle mümkün olabilirdi...

2. Kadınların toplumsal yaşamın her alanında tam bir hak eşitliğine ve özgürlüğe kavuşması, sosyalist devrimin birincil, vaz geçilmez, ertelenmez görevleri arasındaydı. Eşitlik, kadınların özgül koşullarının göz ardı edilmesi anlamına gelmemektedir. Örneğin, kadının sağlığının özgül gerekleri, göz ardı edilemezdi.

3. Kadın-erkek eşitliğini kâğıt üzerinde olmaktan çıkartıp hayata geçmesini sağlayacak belirleyici adım ise, “yeniden üretim” faaliyetlerini neredeyse münhasıran kadının sırtına yükleyen geleneksel işbölümünü tasfiye edecek önlemleri yürürlüğe sokmaktır. Gündelik deyişle ev işlerinin, çocuk bakımının sosyalleştirilmesi. Günümüzün bırakın kadınları evden uzaklaştırmayı, işi eve taşıyarak (home-ofis, online hizmetler) hem iş gücü maliyetini düşüren, hem yeniden üretimin bütün yükünü yeniden kadınların sırtına yükleyen, hem de emekçileri yalnızlaştırıp örgütsüzleştiren, üstelik bunu bir de “kadınların özgürleşmesi” olarak pazarlayan “esnek üretimi” kapitalizm koşullarında uzak bir hayal gibi gelse de, geçtiğimiz yüzyılın başında Lenin ve yoldaşları bu yolda ciddi mesafe kat ettiler...

4. Ve cinsel özgürlük... Bir başka deyişle, kadınların baba, papaz, hoca, ahlâk polisi, istenmeyen gebelik korkusu, maddi kaygılar olmaksızın, sadece sevgi nedeniyle ve sadece sevgi karşılığında partneriyle tümüyle eşit bir ilişki kurabilmesi... Ve bir ilişkiyi maddi, duygusal zorunluluklar ya da sosyal baskılar yüzünden değil, karşılıklı sevgi

ve ilgi devam ettiği sürece sürdürmesi. Günümüzde belki en fazla hayata geçtiği düşünülen “kadın özgürlüğü”... Tabii milyarlarca dolarlık cirouyla küresel bir ticaret haline gelen kadın ve çocuk ticaretini, pornografiyi, otomobil lastiği reklamında çıplak kadın bedenleri sergileyen teşhirciliği, işe girmede, terfide, akademik başarıda, yargıda leh-te karar çıkarmada cinsel rüşvete hayır demeyen “kıyakçılığı”, “kalıcı ilişki kariyerini bozmasın” şiarıyla müşterilerine birer gecelik ilişki sağlayan internet sitelerinin müdavimi olmayı... saymazsak. Kapitalizm gerçekten de insanın yüreğinin sıcaklığını yok etti, sevgiyi pornografikleştirdi...

Sosyalist blokun dağılmasından, neoliberalizmin “küresel kapitalizmin zaferini ilan etmesi”nden bu yana yeryüzü kadınlar için de daha sefilane, daha tehlikeli, daha yaşanılması zor bir hale geldi. “Deregülarize” edilen, esnekleştirilen, örgütsüzleştirilen çalışma yaşamında devasa konum kayıplarına uğradılar. Yükselen köktendincilik ve neofaşizm yasal kazanımlarını ellerinden bir bir almaya başladı (ABD’de kürtajın yasaklanması, önünün açılması, Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çıkışı, Hindistan’da Müslüman kadınların yurttaşlık statüsünden çıkmasına yol açacak düzenlemeler...). Toplumsal konumlarını ve gelir kaynaklarını yitirdikçe aileye daha bağımlı hale gelmekte. Aile içi şiddet ise tüm dünyada yükseliyor. Dahası, küresel kapitalizm kadın istihdamını eve çekerek ve sosyal devlet vasfından vaz geçip hizmetleri özelleştirerek yeniden üretim görevlerini tümüyle kadınların sırtına yıkmaya çabasında. Ve nihayet, küresel fuhuş ve pornografi piyasası özellikle alt sınıf, göçmen ve yoksul ülkelerin kadınlarını girdabına çekerken, dizgininden boşanmış tüketimciliğin doymak bilmez, tek-

benci, yabancılaşmış bireyleri, insanlar arasındaki en anlamlı ve insani ilişkiyi, aşkı bir "fast food"a dönüştürüyor.

Bu koşullarda, Lenin ve Bolşeviklerin kadınların kurtuluşu yönünde üç-beş yıla sığdırdıkları devasa dönüşümleri eskidiğini, güncelliğini yitirdiğini kim ileri sürebilir ki?

NOTLAR

- [1] Inessa Armand.
- [2] Sandra Bloodworth, "Marx and Engels on women's and sexual oppression and their legacy", <http://marxistleftview.org/index.php/spring-2010/76-marx-and-engels-on-womens-and-sexual-oppression-and-their-legacy4>.
- [3] https://www.marxists.org/archive/lenin/works/subject/women/abstract/99_dcr6.htm
- [4] https://www.marxists.org/archive/lenin/works/subject/women/abstract/99_dcr7.htm
- [5] "Early Communist Work Among Women: The Bolsheviks", *Women and Revolution*, s.11, Bahar 1976.
- [6] Tony Cliff, "Russian Marxists and women workers", *Class Struggle and Women's Liberation*, <https://www.marxists.org/archive/cliff/works/1984/women/06-marxrus.htm>
- [7] R.L. Glickman, "The Russian Factory Woman 1890-1914", i D. Atkinson vd. içinde, *Women in Russia* (Stanford 1978), ss.80-1.
- [8] Tony Cliff, "Russian Marxists and women workers", a.y.
- [9] "Tüm kurtuluş hareketlerinin deneyimi, bir devrimin başarısının kadınların ne ölçüde katıldığına bağlı olduğunu göstermiştir." (V.I. Lenin, 1918)
- [10] Nisan-Mayıs 1917'de kaleme alınan düzenlemeler. (V.İ. Lenin, Kadınların Kurtuluşu, Günce Yay., İstanbul, 1975, ss.66-72)
- [11] Devrim öncesi Rus toplumu ve devrimin kadınların özgürlüğü alanındaki ilk hamleleri için bkz. George St. George, *Our Soviet Sister*, Tobert Hale & Co. Londra, 1973, ss.17-42.
- [12] Bolşevik Parti'nin Kongre kararıyla kurulan İşçi kadınlar arasında Ajitasyon ve Propaganda Komisyonu, Eylül 1919'da Parti'nin Kadın Seksiyonu *Zhenotdel'e* dönüşmüştü. Başkan, Inessa Armand'dı. Her düzlemde parti komitelerine bağlı olarak fabrika ve köylerde kadınlar arasında çalışma yürütmek üzere Zhenotdel'de örgütlenen partili kadınlar bir yandan yeni yasaların önlerine açtığı olanakları ülkenin en ücra köşelerindeki kadınlara anlatmayı, bir yandan kadınları toplumsal ve siyasal yaşamın tüm alanlarına, özellikle de Bolşevik parti safalarına katmayı, böylelikle de ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu hâlâ boyunduruk altında tutan ataerlik gelenekleri bertaraf etmeyi hedefliyorlardı. *Zhenotdel* delegeleri ülkenin her köşesinde okuma yazma kurslarından komünal mutfakların, kreş ve çocuk yuvalarının örgütlenmesine, kadınlara yeni, eşitlikçi yasaların anlatılmasına, iç savaşta kadınların destek ve katkısını sağlamaya, gönüllü çalışma tugaylarının örgütlenmesine, savaş yetimlerine destek sağlamaya, Kızıl Ordu'da silahlı güç, sağlık görevlisi ya da lojistik destekçi olarak görev almaya, kadınları ilgilendiren her alanda çalışmaktaydı...
- [13] "Sovyet iktidarı, işçilerin iktidarı olarak daha ilk aylarında kadınlara ilişkin en nihai ve radikal yasal değişikliği gerçekleştirmiştir. Sovyet Cumhuriyeti'nde kadınları ba-

ğımlılık konumunda tutan tek bir taş dahi tersyüz edilmeden bırakılmamıştır. Kadınların bağımlı durumunu özel bir tarzda kullanan, onu hak eşitsizliği ve sıkça da aşağılamalara maruz bırakan, boşanma yasaları, evlilik dışı çocuklar ve kadınların çocuklara bakması konusunda babaya dava açması gibi yasalardan söz ediyorum." (V. I. Lenin, "Tasks of the Women Workers in the Soviet Republic")

[14] V. İ. Lenin, Kadınların Kurtuluşu, Günce Yay., İstanbul, 1975, s. 88-89.

[15] Troçki, her şeye rağmen bu çabaların yetersizliğini 1932'de şöyle eleştirmekteydi: "Devrim 'aile ocağı' denilen, emekçi sınıf kadınlarının çocukluktan ölüme angaryaya mahkûm olduğu o köhne, şişkin, kokuşmuş kurumu ortadan kaldırmak için kahramanca bir gayret gösterdi. Kendi içine kapalı küçük bir işletme olarak ailenin yerini tamamlanmış bir sosyal hizmet ve bakım sistemine bırakması planlıyordu: kreşler, yuvalar, okullar, toplu yemekhaneler, çamaşırhaneler, ilk yardım merkezleri, hastaneler, sanatoryumlar, atletik organizasyonlar, sinema ve tiyatro salonları vb. Ailenin ev işleri işlevinin sosyalist toplum kurumlarının massedilmesi, bütün kuşakları dayanışma ve yardımlaşma içinde birleştirerek kadına, dolayısıyla da birbirini seven çift binlerce yıllık zincirlerden gerçek bir özgürleşmeyi getirecekti. Bu sorunlar sorunu bugüne değin çözülmedi. Kırk milyon Sovyet ailesinin büyük çoğunluğu, hâlâ ne yazık ki o ortaçağ kadın köleliği ve isterisi, çocukların gündelik aşağılanması, kadın ve çocuk boş inançları yuvalarında yaşıyor." (Leon Trotsky, *Revolution Betrayed*, 1932, 7. Bölüm: "Family, Youth and Culture".)

[16] Bkz Olivia Campbell, "The Historical Struggle to rid Socialism of Sexism", <https://www.smithsonianmag.com/history/historical-struggle-rid-socialism-sexism-180969610/#Tj76f-hiF6gfbCzJo99>

[17] Österreichische Bibliothek, "Women Are Refused to Vote", <https://www.onb.ac.at/en/more/ariadne-the-women-and-gender-specific-knowledge-portal/women-use-your-vote/women-demand-the-right-to-vote-1848-to-1918/women-are-refused-the-right-to-vote-1905-to-1907>

[18] Wendy Z. Goldman, "Women's Libration in Revolutionary Russia", 1 Ekim 2023, <https://www.leftvoice.org/womens-liberation-in-revolutionary-russia/>

[19] "Gençlerin cinsiyet sorununa karşı değişik tutumları, tabii ki çok 'önemli'dir ve teoriye dayanır, diyordu Lenin bu söyleşide. "Birçok kişi bu tutuma 'devrimci' ya da 'komünist' der. (...) Ben yaşlı bir adamım ve bunu sevmiyorum. Belki de huysuz bir sofuyum, ama genç insanların -ve çoğunlukla ergin insanların da- bu 'yeni seks hayatı' dediği şey bana açıkça burjuva gibi görünmesinden başka, eski burjuva umumhanelerinin yayılması gibi geliyor. Bütün bunların, biz komünistlerin anladığı serbest aşkla hiçbir şekilde ilgisi yoktur. Komünist toplumda, cinsel arzunun tatmin edilmesinin ve aşk yapmaktır arzusunun, 'bir bardak su içmek' kadar basit ve önemsiz olduğu hakkındaki meşhur teoriyi şüphesiz ki duymuşsunuz. Bu 'bir bardak su teorisi' üzerinde gençliğimizin bir kısmı aklını kaçırmış, hem de tamamen aklını kaçırmış. (...) Meşhur 'bir bardak su' teorisini anti-Marksist ve bundan da öte anti sosyal olarak kabul ediyorum. (...) Cinsler arasındaki ilişkiler, ekonomi ile psikolojik inceleme için özellikle seçilmiş fiziksel bir istek arasındaki karşılıklı bir etkinin basit olarak ifadesi değildir. Bu ilişkilerdeki değişiklik, bir bütün olarak ideoloji ile olan bağından tecrit ederek, doğrudan toplumun ekonomik temeline bağlamaya niyet etmek, Marksizm değil, rasyonalizm olur. Şüphesiz ki aşırı arzu tatmin edilmelidir, Ama normal bir insan, hendeğe yatıp kirli sudan içer mi? Ya da kenarı bir yığın dudak tarafından yağlanmış bir bardaktan?...". (V. İ. Lenin, Kadınların Kurtuluşu, Günce Yay., İstanbul, 1975, s.137-38.)

Uluslararası Lenin Yüzyılı Sempozyumu hazırlık komitelerinin hazırladığı ve *Fatma Yıldırım*'ın sunduğu bu metin kolektif bir çalışmanın ürünüdür.

Bir Demokrasi Sorunu Olarak Kadın "Sorunu"

.....
Fatma Yıldırım
Emekçi Kadınlar / EKA

Kadın özgürlüğü sorununun kendini ilk açığa vuruş biçimi bir "hak yoksunluğu", eşitsizlik sorunu olmuştur. Bu eşitsizliğin, doğasal ve tanrısal olduğunu, bozulmazlığını savunanların aksine, Marx, Engels ve Lenin, sorunun kaynağının özel mülkiyet ilişkileri olduğunu, kadının bu egemenlik ilişkileri gereği köleleştirildiğini ve tüm sınıflı toplumlarda kadının gizli ya da değil, köleliğinin birbirine devredildiğini; sanayi devrimiyle kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ve kölelik ilişkisinin darbe aldığını; kadının özgürlüğünün ve eşitliğinin toplumsal koşullarının oluştuğunu, "*daha önceki toplumsal durumlardan miras kalmış olan yasal eşitsizliğin*" (Engels) demokrasi yoluyla kaldırılmasıyla, kadının köleliğinin, "ekonomik baskı altında oluşunun" gerçek nedenlerinin de anlaşılacağını tespit ederler. Bu elbette, burjuva demokrasisi altında yalnızca biçimsel bir eşitlik olacaktır. Ancak Lenin'in de altını çizdiği gibi; "*Biçim-*

sel eşitlikte bile (yasa önünde eşitlik, karnı tok olan ile aç olanın, mülk sahibi ile mülkü olmayanın 'eşitlik'i), kapitalizm tutarlı olamaz. Ve bu tutarsızlığı en açık ortaya koyan kadın ile erkeğin eşitsizliğidir." "Kapitalizm ekonomik, dolayısıyla toplumsal eşitsizlik ile biçimsel eşitsizliği birleştirir.

Kapitalizmin biçimsel eşitliği, zaten toplumsal eşitsizlik üzerinedir. Ancak o, bu kadarını bile "insan soyunun kadın yarısına" tanımaz. Deyim yerindeyse, uzun süre kendi sınıfının kadınlarına karşı bir feodal toprak beyi gibi davranmaktan geri durmamış, mülkiyet üzerindeki erkek egemenliğini kendi bireysel-özel sermaye çıkarı için korumuştur. Yoksul, özellikle işçi kadın karşısında bir burjuva sınıf gibi davranmış¹ olmasına karşın,

¹ Engels'in sözleriyle "Toplumsal üretim yolunu kadına -ama yalnız kadına, proleter kadına- yeniden açan, günümüzün büyük sanayi olmuştur; ama bu yol, öylesine koşullar içinde açılmıştır ki, kadın eğer ailenin özel hizmetiyle ilgili görevlerini yerine getirmek isterse, toplumsal üretimin dışında kalır ve bir şey kazanamaz; ve eğer toplumsal

onu da bu biçimsel eşitlikten (hukuk-sal-yasal) mahrum bırakarak, aile-ev yükümlülüğünü (ev köleliğini) de koruyarak, egemen sınıf olarak kendine dizginsiz bir sömürü alanı açmış, ezilen sınıfla egemenlik ilişkisinin bir aracı olarak korumuştur eşitsizliği. Burjuva demokrasisinin kadınlara karşı bu direnişi, devraldığı mirası hukuksal (biçimsel) eşitsizlik biçiminde sürdürmesinin nedeni, ezilen cins ve ezilen sınıflarla olan egemenlik ilişkisinin gereği olmuştur. O halde, kapitalizm koşullarında kadın-erkek eşitliğinin biçimselliği, bir mirasın yasal olarak, esasen kâğıt üstünde kaldırılmasından daha öteye varamazdı. Ve nihayetinde de böyle olagelmıştır. Bu nedenle günümüz kapitalist koşullarında kadın sorunu, bir hak yoksunluğu olmaktan çok, toplumsal eşitlik ve toplumsal özgürlük sorunu olarak öne çıkmıştır. Ama buna geçmeden önce iki karşıt sınıfın, iki iktidarın, iki demokrasi anlayışının (proleter ve burjuva), biçimsel eşitlik konusundaki yaklaşımına ve pratiğine yine Lenin'in sözleriyle bakalım.

"Burjuva demokrasisi sözde eşitlik ve özgürlük vadeder. Gerçekte **bir tek**, en ileri cumhuriyet bile insan soyunun kadın yarısını erkeklerle tam eşitliğe ve erkeğin vasiliğinden ve baskısından özgürleşmeyi getirmedi." der Lenin. Oysa "Rusya'da kadının hak eşitliği yalnızca 25 Ekim 1917'de işçiler iktidara geldikleri için gerçekleştirildi." "Kadının durumu sorunuyla Sovyet iktidarı başlangıçtan beri uğraştı. İnaniyorum ki, sosyalizme geçen her işçi devletinin ikili bir görevi olacaktır. Bu görevin birinci bölümü oldukça yalın ve kolaydır. Kadını erkeğin karşısında hak-

sızlığa uğratan eski yasalarla ilgilidir." "Kadının hak eşitsizliği ile, boşanmanın sınırlanması ile boşanmanın bağlandığı çirkin formaliteler ile, evlilik dışı çocukların tanınmaması, babalarının araştırılması ile vb. ilgili alçakça yasalardan, bütün uygar ülkelerde burjuvazinin ve kapitalizmin yüz karası olan sayısız kalıntıları bulunan yasalardan, sözcüğün en gerçek anlamında taş üstünde taş bırakmadık. (...) Ama toprağı eski burjuva yasaların ve kurumların molozlarından **ne kadar çok** temizlediysek, bunun yalnızca toprağın işlenmek üzere düzlenmesi olduğunu, ama henüz toprağı işlemenin kendisi olmadığını o kadar iyi anladık." "Yasa önünde eşitlik, henüz yaşamda eşitlik değildir. Emekçi kadın, yalnız yasa önünde değil, bilakis yaşamda da erkeklerle hak eşitliğini kazanmalıdır. Bu amaçla, emekçi kadınların kamu kurumlarının yönetimine ve devletin yönetimine gittikçe daha güçlü katılmaları zorunludur." "Demokrasi sadece kapitalizmin ezdikleri, bu arada ezilmiş cins için olan bir demokrasi bile, bize yetmez. Proleter kadın hareketi, biçimsel bir eşitlik için savaşımı değil, bilakis kadının ekonomik ve toplumsal eşitliği için savaşımı temel görevi bilir. Kadını toplumsal üretim çalışmasına katmak, onu ebediyen ve sadece mutfak ve çocuk odasına kapatan, köreltici ve aşağılayıcı 'ev köleliği'nden kurtarmak; işte temel görev budur."

Lenin'in ayrı ayrı konuşmalarından oluşan bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere, proleter iktidar, kadının özgürlüğü konusunda son derece devrimci bir tutum içindedir. Burjuva iktidarların yapamadığı, sonrasında ise ancak kadınların çok büyük ve uzun soluklu mücadelesiyle kabul etmeye mecbur kaldığı nice şeyi, proleter iktidar derhal "taş üstünde taş bırakmadan" ve bunların hayata geçirilmesinde de kadın özgürlüğünün,

üretime katılmak ve kendi hesabına kazanmak isterse, ailevi görevlerini yerine getirmekten uzak kalır."

kurtuluşunun yanında ve önünde yer aldı. Bu birincisi.

İkincisi, burjuva kapitalist iktidarların aksine, proleter iktidar, tam ve eksiksiz eşitlik ve özgürlüğü hayata geçirmek için kararlı ve çetin mücadeleye verirken, amacı toplumsal olarak daha ileri gitmektir. Yeni bir topluma uygun, yeni insan ilişkileri yaratmak için "taş üstünde taş" bırakmadı.

Üçüncüsü, sadece mirasın, "burjuva molozların temizlenmesi"yle yetinemezdi, daha ileri gitmek, yeni bir demokrasi² anlayışıyla hareket etmekte. Böyle bir demokrasi, kesinlikle burjuva demokrasiden ayrıydı ve diğer şeylerin yanında bunun en belirgin yanı, kadınların da "tüm devlet yaşamına etkin katılımı"nı, hiçbir ertelemeye ve kısıtlamaya yer bırakmamasıydı.³

Aynı yıllarda kapitalist ülkelerde kadınlar, ancak "oy hakkı" gibi basit, kısıtlı ve devletin burjuva-kapitalist niteliğine dokunmayan bir hak için, o günkü hükümetlerle çarpışmıyordu. Oysa Sovyet iktidarı tüm halklardan ezilenlere ve her iki cinsiyete de "tüm devlet yaşamına etkin katılımı" yolunu açmıştır. Bu yol, sadece sömürenlere, zenginlere, kapitalistlere kapalıydı. Bu, tarihte eşi benzeri görülmemiş gelişme için Lenin şöyle der:

"Burjuvazi ve yandaşları, bizi demokrasiyi yaralamakla suçluyorlar. Oysa biz diyoruz ki, Sovyet devrimi demokrasinin hem derinlemesine, hem de genişle-

mesine gelişmesi için ve üstelik emekçi ve kapitalizm tarafından ezilen yığınlar için olan, dolayısıyla halkın büyük çoğunluğu için olan, (sömürenler, kapitalistler, zenginler için olan) burjuva demokrasiden farklı (emekçiler için olan) sosyalist bir demokrasi için şimdiye kadar örneği görülmedik bir itilim yarattı."

Dördüncüsü, böyle bir demokrasi için ilk aşama, tüm üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla (özel mülkiyet egemenliğinin kaldırılmasıyla) başlıyordu, "kadının gerçek özgürleşmesi" (Lenin) için bu sadece birinci bölümün, devrimci ve tutarlı bir biçimde yürütülmesinin, hayata geçirilmesini içeriyordu; hiçbir kandırma, kısıtlama ve oyalama olmaksızın derhal... Ve ancak bununla birlikte ve bundan sonra ikinci bölüm, "kadının gerçek özgürleşmesi ... sosyalist büyük ekonomi" (Lenin) ile gerçek zeminine oturacak ve "bu savaşım, komünizmin tam zaferiyle bitecekti." (Lenin) Bu ikinci bölümü sonraki başlığa bıraktığımızdan, sadece, bilimsel sosyalizmin kadın özgürleşmesine ne kadar bütünsel ve gerçekçi yaklaştığını söylemekle yetinelim.

Öte yandan kapitalizmdeki sür-git kadın erkek eşitsizliğinin (tutarsızlığın ve ikiyüzlülüğün) ve toplumsal eşitsizliğin nedeni kapitalist ekonominin niteliğindedir. Bu nedenle, kapitalist ülkelerdeki ve birinci perdede dair yasalar ne kadar genişletilirse genişletilsin, kapitalist ekonomiyle, kapitalist özel çıkar ilişkileriyle sakatlanmış, uygulanamaz halde kalmıştır. Feminizmin kabul etmek istemediği, sosyalist-feminizmin ise göz ardı ettiği şey budur.

Ve son olarak, Lenin'in "inanıyorum ki, sosyalizme geçen her işçi devletinin ikili bir görevi olacaktır." dediği şey,

2 "Sosyalist bir demokrasi" Lenin

3 Demokrasi, aşağıdan yukarıya doğru, yığınların kendi girişimi ile, yukarıdan 'gözetim' olmaksızın, memurlar olmaksızın, yığınların tüm devlet yaşamına etkin katılımıyla derhal kurulmalıdır. Polisin, memurların, sürekli ordunun yerine tüm halkın genel silahlanması, kadınların kesin olarak katıldığı genel, herkesi kapsayan milisin konması... hemen ele alınabilecek ve alınması gereken pratik çalışma işte budur." Lenin

20. yüzyılın gerçeği olmuştur. Latin Amerika, Afrika, Asya... bütün kıtalardaki Demokratik Halk İktidarlari, kadınların özgürlüğü için, bu coğrafyalardaki köklü ve güçlü ataerkilliğe karşı büyük bir mücadele vermişlerdir.

Sonuç olarak, Ekim Devrimiyle tam hak eşitliğine kavuşan SSCB kadınlarının aksine, dünyanın kapitalist yarısındaki kadınlar bu hakların bir kısmına göstermelik olarak, sadece kağıt üstünde sahipken, bir kısmına hala sahip değildir. Sahip olduğu hakların ise gerçek yaşamda karşılığı olmadığı için, kadın-erkek arasındaki çatışma ve çelişkiler, toplumsal eşitsizlikle birlikte daha da artmıştır. Bu sorunu çözme kapasitesine sahip olan yalnızca sosyalizmdir.

SOSYALİST DEVRİM (YA DA)
SOSYALİST SİSTEMDE
KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ SORUNU

H.H.Holz, çok yerinde olarak, Rusya'da kitlelere öncülüğü burjuvazi değil, proletarya yapmıştır, der. Bunu daha ayrıntılı olarak Taylan Işık'ın Reformizmin Eleştirisi- Demokratik Devrim ve Halk Demokrasisi kitabından okuyabilir okur. Marksizm'i dogmatik anlayanlara kalsaydı, Rusya'da burjuvazinin çarlığı yenmesi, bu arada imparatorluk sınırları içinde birbirinden farklı sistemlerin, burjuva egemenlik boyunca çözülmesi ve proletaryanın sırasını beklemesi, reformlarla kendine savaşıacak alan, güç hazırlaması gerekirdi.

Lenin ve Bolşevik Parti proletaryanın devrimci siyasal bir sınıf olarak öne çıkmasında büyük bir rol oynamıştır. Proletarya, devrimci politik mücadele içinde ezilen yığınları etra-

fında birleştirerek iktidara hazırlanmıştır. Dünya devrimci koşullarının yanında Şubat Devrimi, proletaryanın yeni bir devrime, proleter devrime sıçrayacağı demokratik devrimci ortamı hazırlamış, hızlandırmıştır.

Hatırlatalım ki, 1905 Devriminden bir gün önce, çoğunluğu yoksul kadınlar, Papaz Gapon'un peşindeyken, Bolşeviklerin uyarıcı sözlerine aldırmadığı gibi, kimi Bolşevikleri oracıkta linç etmeye bile kalkmışlardı. Oysa, sadece bir gün sonra Bolşeviklerin hakkını vermişler, devrimci, politik mücadeleye geniş bir kadın kitlesi uyanmıştır.

Kadınların devrimlere, ayaklanmalara katılmasının önemini tarihte ilk defa keşfeden Bolşevikler değildi ama o güne kadar ki devrimlerden en iyi dersi çıkarmış oldukları kesindi.

Marx'ın, *"kadınların yer almadığı hiçbir büyük gelişme yoktur"* sözünün altında, insan soyunun yarısı olduğu kadar, onların toplumsal bir güç oldukları gerçeği yatmaktadır. Ancak, uzun tarihsel dönemler boyunca bu toplumsal güç, sürekli, kalıcı, maddi bir güç olarak kendini gösterebileceği koşullardan uzak kaldığı için, güçlerini ancak büyük değişim anlarında gösterebiliyorlardı. Koşulların yarattığı bir kendiliğindenliğin içinde belli bir süre açığa çıkıp ocaklarının başına dönüyorlardı. Yine de Büyük Fransız Burjuva Devriminde, devrimin öncülerinden hak talep edebilecek, meydana okuyabilecek kadar gelişmişlerdi. Paris Komününde ise emekçi, yoksul, devrimci kadınlar çok ileri giderek, kendi güçlerinin ve taleplerinin farkında olarak, *"kadınlar olmadan bir devrim yapabileceğinizi mi sanıyorsunuz"* demişlerdi. Paris Komünü, o sırada burjuvazinin iki yüzlü bir ahlakçılık

la tartışmaya dahi yanaşmadığı yasaları kabul etmişti. Kadınlar arasında Versaillse'nin üstüne yürümek, yani burjuvazinin kesin yenilgisini isteyen talepler çok tutkulu ve canlı biçimde seslendiriliyordu. Paris Komününde yer almak ve onları dışlayan erkek egemenliğe karşı mücadele etmek için de öne çıkmışlardı.

Lenin ve Bolşevik Parti, bu derisi iyi çıkarmış, devrim mücadelesine kadınları katmak, devrimci koşulların kendiliğindenliğine bırakmadan, onların arasında hem ezilen cinsin hem de toplumsal-sınıfsal kurtuluşun devrimci bilincini yaymak için kadınların işçi sendikalarında, partide, kitle örgütlerinde eşit olarak örgütlenmesi için kolları sıvamışlardı. Devrimci dönemler, kadın kitlelerinin politikaya uyandığı dönemler demekti ve onların arasında devrimci bilinci yaymamak, örgütlememek devrimi geciktirmek demekti. Proleter iktidar, cins ve ırk ayrımı olmayan bir iktidar olacaksa; kadınların, tüm halklardan ezilen her iki cinsin de yer aldığı bir iktidar olacaksa, bu hiçbir aşamada kendiliğindenliğe bırakılamazdı. Şiar açık hale getirildi: Kadınlar Olmadan Devrim Olmaz, Devrim Olmadan Kadın Kurtulmaz.

1917 Şubat Devrimi, özellikle yoksul işçi kadınların devrimci cesaretleri ve öfkeleriyle patlak vermişti ve kadınlar çarlık ordusunun saflarını devrim lehine bölmüştü. Ancak bu demokratik devrim, ne işçilerin, ne de kadınların tam özgürlüğü için yeterliydi: Ve nihayetinde, o güne kadarki hiçbir devrimin tam olarak gerçekleştiremediği şeyi, Ekim Devrimi gerçekleştirdi, kadınların eksiksiz tam hak eşitliğini sağladı. Ancak bu henüz yolun başıydı. Ve yolun başında işlerin

sıkı tutulmasını isteyen Lenin, Bolşevik Partiye ve Sovyet örgütlerinin tümüne şöyle sesleniyordu:

"Eski kapitalist toplumda politikayla uğraşmak istenince, bunun için özel bir ön eğitim gerekiyordu ve bu yüzden kadının politikaya katılması, en ileri, en özgür kapitalist ülkelerde bile son derece seyrekti. Bizim görevimiz çalışan her kadına politikanın yolunu açmaktır." "... Sovyete daha fazla emekçi kadın, komünist ve partisiz kadın seçin. Partisiz bir kadın işçi de olsa, namusluysa, anlayışla ve dürüstlikle çalışmayı biliyorsa; Moskova Sovyetine onu seçin!" "... Kamusal hizmette, miliste, politik yaşamda kadınlara yer vermeksizin, kadınları o köreltici ev ve mutfak atmosferinden çıkarmaksızın, hiçbir gerçek özgürlük güvenceye bağlanamaz, sosyalizm şöyle dursun demokrasi bile kurulamaz."

Lenin ezilen proleter kadınların sınıfsal öfkelerine, bakışlarına büyük bir güven duyuyordu. Devrimci dönemler, kadınların politikaya en çok uyandığı dönemlerdir. Bunu somutlaştırmak, daha doğrusu politik uyanışı, devrimci sınıf bilincine dönüştürmek için de kadının "tüm devlet yaşamına" katılmasında bilinçli ve ısrarlı bir çaba gerekiyordu. Hatta Lenin, Sovyet örgütlerinin çalışmasını eleştiren, şikâyet eden, ama dürüst, çalışkan, namuslu (bu burjuva ahlakçılığının namusu değildir) kadınların özellikle seçilmesini ister. Öte yandan, onların eve dönmesi, Rusya'nın devrimci iktidarının içeride ve dışarıda zayıflaması olacaktır. Devrimin ezilen cins arasında yayılması, ezilen yığınlar arasında da yayılmasıdır. Proleter devrimlerin dışında hiçbir devrim kadınları toplumsal yaşama ve yönetime katmaya bu kadar çabalamamış, istememiştir.

"...Ev ve mutfak atmosferi"nin

panzehri kadınların hem üretime, hem yönetime çekilmesi idi. Ama bu, atmosferi değiştirse de, kadınlar üzerine yıkılmış aile-ev sorumluluğuyla ilgili eski anlayış, erkekler tarafından sürdürülmekteydi. Kadınların bu yönlü şikayetleri o kadar çeşitlidir ki, partide ve Sovyet örgütlerinde erkekleri açıkça mahkum eden tartışmalar da çok fazladır.

“Ne yazık ki bazı yoldaşlarımız iyi birer komünist olacaklarına bir haydut olmayı yeğlemektedir. Kadınlara karşı davranışları bu türlü kimseleri ele vermektedir. Küçük, yorucu, güç ve zaman öldüren işlerle, ev işi diye adlandırılan ve ufuklarını daraltan, kafalarını durgunlaştıran, gönüllerini katılaştıran ve iradelerini yok eden uğraşlarla kendilerini yıpratın kadınları soğukkanlılıkla seyreden erkekler, bu saptamamızın haklılığını gösteriyor. ... Partide ve kitlelerde eski kölecilik psikolojisi kökünden söküp atmalıyız.” der Lenin. (spot olabilir)

Eski mirasın kalıntıları olan bu “haydutluk”la mücadelenin iki ayağı vardır. Biri; devrimci politik kültürün oluşması ve bunun hiçbir zaman elden bırakılmaması... Kadının da erkeğin de devrimci sınıf bakışıyla, kültürle donatılması idi. Ve aynı nedenle, kadınların kendi kurtuluşunu kendi ellerine alma politik hedefiyle en geniş kadın yığınlarına ulaşp, bu geri bırakılmış, baskı altına alınmış toplumsal gücü somut örgütlü bir güce dönüştürmek gerekiyordu.

Lenin, “Böyle kuruluşların yaratılmasıyla kadın işçilerin kendileri ilgilenmelidir ve bu etkinlik kadının kapitalist toplumdakinden tümüyle başka bir konum almasına yol açacaktır” der.

Böylesi kuruluşlar, kitle içinde devrimci politik kültürün yaygınlaş-

ması ve güçlenmesinin araçlarıdır. Ama aynı zamanda bu, kadının toplumdaki konumunun değişim ve dönüşüm içinde olduğunun da göstergesidir. Bu nedendir ki, Bolşevik Parti içindeki **kadın konseyinin dışında** -*çünkü bu partili komünist kadınlardan oluşur. Oysa amaç, geniş kadın yığınlarının, partili-partisiz, bilinçli ya da değil, işçi, köylü, yoksul Sovyet halklarından tüm kadınlardır*- **Jenotdel/Jenotyel’in** kuruluşu gerçekleşir. Bu Sovyet devrimi açısından da kadınlar açısından da hatta Bolşevik Parti açısından da çok yeni bir deneyimdir. Bu yüzden bazı kafa karışıklıklarının yanında karşı çıkışlar da yaşanmıştır.

Diğeri kadınların üretim ve yönetimde en geniş biçimde yer almasıdır. Ancak kadınların üretim ve yönetimde böylesine yaygın, yoğun yer alabilmesi için, “ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı” (Lenin) savaşımın da sürdürülmesi, ilerletilmesi gerekiyordur. Ve elbette ki bu, esas olarak sosyalist ekonominin sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesiyle doğrudan bağlantılıydı.

Yine burada Lenin’den bir alıntıya yer vermek gerekirse:

*“Kadının gerçek özgürleşmesi, gerçek komünizm, ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı ya da daha doğrusu, sosyalist büyük ekonomi için onun **kökten değiştirilmesi** uğruna (devlet çarkının başındaki proletaryanın yönetiminde) yığın savaşımı nerede ve ne zaman başlarsa, ancak orada ve o zaman başlayacaktır.”*

Sosyalist bir ekonomi olmadan “kadınların gerçek özgürleşmesi”nin maddi zemini eksik kalacağı gibi, dikkat edilirse Lenin, “sosyalist büyük ekonomi için onun **kökten değiştirilmesi**”nden söz eder. Bu ne demektir?

Özce söyleyelim; bu, "ev ekonomisinin" sanayiye aktarılabilir tümünün aktarılmasıdır. Ve bu sırada "ev ekonomisinin" içinde yer alan ve kadınların omuzlarına yüklenen işlerin toplumsal yükümlülüğe aktarılmasıdır.

Kadınların toplumsal üretime katılması, kadın özgürlüğünün, erkekten bağımsızlığının ilk dersi idi. Hatırlanırsa Engels, kapitalizm altında yalnız proleter kadına üretim yolunu açan büyük sanayi, bu yolu "öylesine koşullar içinde açmıştır ki, kadın eğer ailenin özel hizmetiyle ilgili görevlerini yerine getirmek isterse, toplumsal üretimin dışında kalır ve birşey kazanamaz; ve eğer toplumsal üretime katılmak ve kendi hesabına kazanmak isterse, ailevi görevlerini yerine getirmekten uzak kalır" demişti. Demek ki, Sovyetler, kadının üretimdeki sorunlarını da, kadınların toplumsal üretimin tümüne katılmasının önündeki her türlü engeli de kaldırmakla yükümlüydü.⁴

Bu engeller oldukça çeşitlidir. Üretimdeki teknolojinin geriliğinden, sanayinin yetersizliğine; erkeklerin küçümseyici, sabote eden yaklaşımından, ayrıcalıklarının koruma/sürdürme isteğine; kadınların iş eğitimindeki (mesleki, genel okur-yazarlığın düşüklüğü vs.) eksikliğinden, aile içi yükümlülüklerine; kendilerine bakışlarındaki geriliğe vb. kadar... Ancak, sosyalist ekonominin inşası için duyulan büyük kitle emek-gücü (kafa ve kol emeği) en verimli biçimde harekete geçirilmeden de bu engellerin aşılması düşünülemezdi. Bu açıdan Sovyetler

kadın emeğine çok şey borçludur.

Devam edersek, "Ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı" ekonomik (sanayi ve toplumsallaştırma) savaşım verilmezse, kadınlar için bu uzun süre taşınması mümkün olmayan devasa bir yük olacaktı. (Yani üretim, yönetim ve evde çalışmak) Bir başlangıç olarak -ama mutlaka geliştirilmesi ve nesnel koşullara göre yeniden biçimlendirilmesi gereken- genç Sovyet iktidarı toplumsal yükümlülüğün örnek kurumlarına girişti. Çocuk yuvaları, kreşler, toplu aşıevleri, çamaşırhaneler vb. açarak, çalışan kadınların bakım ve ev içi emeğinin toplumsallaştırılabileceğini gösterdi. Bunun ekonomik olarak da iki türlü bir savaşım olduğu ortaya çıkmıştır.

Açıkçası "ev ekonomisinin" kaldırılması, Sanayi Devrimiyle başlamıştır. Bu aynı zamanda, esasta ataerkil aile biçiminin, üretiminin yıkımıdır. Ataerkil aile içi üretim alanlarının sanayinin birer alanı olmaya başlamasıyla, hem ailenin doğal iş bölümüne dayanan yapısı bozulur, hem de erkeğin aile ve üretim üzerindeki egemenliği kalkar. Bunların yerine kapitalist üretim ve ilişkilerin egemenliği geçmeye başlar. Fakat ekonominin kapitalist örgütlenmesi nedeniyle, "ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı" gerçek bir savaşım, "onun kökten değiştirilmesi", diğer bir ifadeyle "kadının gerçek özgürleşmesi" mümkün oluyordu. İlerleyen aşamada ise kapitalist sanayi ve teknolojinin mucizesi "dayanıklı ev aletleri" üretim-pazar alanı yaratmak olmuştur. Teknolojiyi-sanayiye kadınlar için değil, kadınların evin özel hizmetlisi durumunu pekiştirmek için kullanmıştır. Sözde, bu dayanıklı, ev aletleri ile kadının ev işlerini kolaylaştırıp, "yaşam konforu-

4 Kapitalist üretimin hiçbir zaman yaşanmadığı sorunlardı bunlar. O, kadının ucuz iş gücü olarak kalmasından başka bir şey arzu etmemiştir. Kapitalist çalışmanın her türlü acımasızlığı altında onu ezip, yıpratmayı iyi başarmıştır. Ve hala kapitalist ülkelerde bu hikaye devam eder.

nu artırmakla “mutlu aileler” yaratmış oluyordu. Gerçekteyse Lenin’in altını çizdiği gibi, o bıkırtıcı, köreltici vb. ev işleri kadınların hayatlarında sürüp gidiyordu.

Sovyetler Birliği’ndeysen batıya göre oldukça güçsüz, yetersiz bir sanayi vardı. Oysa sosyalist ekonomi gelişmiş, teknolojiyle donatılmış bir sanayi olmadan kurulamazdı. Bir yanıla “ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı savaşımın” temelinde bu sanayi yaratma hedefi vardır. Ama “onu kökten değiştirmek” için güçlü bir sanayi-teknoloji yetmez, üretimin tam toplumsallaştırılması gerekirdi.

Bunun kadın için anlamı, ev merkezli çalışmaktan, düşünmekten çıkmasıydı. Hem aile bir ekonomik biçim olmaktan, hem kadına her bakımdan erkeğe-aileye bağımlı olmaktan çıkacak; her iki cins de ne kendileri ve çocukları için bir gelecek kaygısı duyacak, ne de o bıkırtıcı, köreltici ev işlerinin gerilim ve çatışmasında kalacaklardı. Örneğin, sanayi ile birlikte oluşan gıda endüstrisinin gelişimi “ev ekonomisine” büyük bir darbe idi. Ancak bu endüstrinin devamı niteliğinde olan büyük, yaygın, kaliteli “toplum aşevleri” kurulması, aynı zamanda kadının mutfakla ilişkisini kesmenin önemli adımıydı. Bunu da sosyalist büyük ekonomi yapabildi, (Kapitalizmde ancak belli bir yaşam standardı olanların dışarıda iyi yemek yemek, “dışarıdan yemek sipariş” etmek ya da aşçı tutmak gibi sosyal bir etkinliği olabilir.) tarımdan son tüketime kadar olan tüm aşamaların sosyalist örgütlenmesiyle... Aynı biçimde temizlikten barınmaya, eğitimden sağlığa sosyalist devletin toplumsallaştırma adımlarının içinde yer alacaktı. Yine kadının “ev işine” dahil olan çocuk, yaşlı,

hasta bakımı, bir cinsin de, bir ailenin de özel işi, yükümlülüğü olmaktan çıkarılması da bu kapsamdadır.

Genelde örnekler çalışan kadınlardan, çalışan annelerden verilir kadınlar için farkın daha net görülebilmesi için... Gerçekten de Sovyetler bu hususta, en başından itibaren kadınların üretime katılması ve bu sırada hem sağlıklarının, hem haklarının korunması, uygulanması açısından çok büyük farklar yaratmışlardır. Ama biz başka basit bir örnek verelim. Kapitalizmde eğitime devam etmek isteyen bekar bir anne, ya aileden iyi bir gelire sahip olmalı ya da başta çocuğu olmak üzere her şeye sırtını dönmelidir. Ama sosyalist ülkeler, çalışan annelerle ilgili bunun gibi ince detayları dahi düşünerek, üniversitelerde çocukların bakılacağı (gece/gündüz) yerlerin açılmasıyla, kadın ne eğitimden, ne çocuktan, ne de sosyal yaşamdan uzak kalmadan yaşamıştır. Bunun için bir aile servetine ihtiyacı yoktur, çünkü serveti toplumdur. Bu sosyal devletle karıştırılmasın. Sosyal-devlet, ona büyük bir olanak sunuyorsa, ondan mislini çıkarır; sosyalist devletse zaten emekçilerindir. Ya da “ev kadınları”... Sovyetler Birliği şu ya da bu sebeple üretime çekemediği ‘ev kadınları’nı siyasal ve toplumsal yaşamın içinde, hem onların siyasal kültürel dönüşümünü sağlamak, hem de onları bu dönüşümün öznelere yapabilmek üzere, çeşitli örgütlenmelere başvurmuştur. Yerellerdeki gönüllü toplumsal hizmetlerin en önemli yanı, onların ilgi ve uğraşlarını evden topluma çekmekti. Sonuçta kadınların bu kesimi eski toplumda, toplumun en yoksul, erkeğe en bağımlı ve çoğunlukla gerici-tutucu geleneklerin hem baskısında hem de taşıyıcısı olan, toplumsal-si-

yasal-kültürel yaşamdan, gelişimden koparılmış kadınlardı. (Ki kapitalizmin olduğu her yerde hala böyledir.) Sovyetler yasalar nezdinde kadınların tam hak eşitliğini sağlasa da, yasalar kendi başına toplumsal yaşamı dönüştürme gücünde değildir. Hele de ev kadınlarının uğradığı "haydutluğun" ortadan kaldırılmasında... Ev kadınlarının dahi devleti yönetebilmesi olacaksa, bunun bir yanı devlet işlerinin "basit muhasebe işleri" halini alması ise, diğer yanı ev kadınlarının o eski konumunun, yaşamının, düşüncesinin değişmesiyledir.

Özcesi Lenin, kadın eşitliği ve özgürlüğüne teoride ve pratikte devrimci yapının bütünlüğü içinde, "devrimci yapının organik bir ögesi" olarak bakıyordu. Yasal-biçimsel eşitlikten toplumsal eşitliğe, toplumsal özgürlüğe, üretimden devlet yönetimine, "ev ekonomisinin ayrıntıları"ndan "haydut"larla savaşıma, kadınların kendi kurtuluşlarını eline almasından, kadınlar kurtulmadan proletaryanın kesin kurtulamayacağına kadar... Bunu sağlayacak sosyalist sistemdi ve sosyalist dünya görüşü, bilinci idi. Sosyalist ekonominin inşasından siyasete, kültüre, bilim ve teknolojinin geliştirilmesine varana kadar, her şey devrimci, sosyalist dünya görüşüyle, bilinciyle ele alınmalıydı ve bu toplumun içinde derinlemesine ve genişlemesine yaratılmadan bu büyük savaş kazanılamazdı. Hem kadınlar için, hem toplum için gerçek ilerleme, karşılaşılan sorunların gerçek çözümü buradan geçiyordu.

Evet, bir ülkenin sosyalist olmasıyla kadınlar, bugünü ve geleceği üzerinde hâkim olmaya başlarlar. Fakat bir ülkenin sosyalist olmasıyla "kadın sorununa" için tüm her şe-

yin -ayrıntıların- bir çırpıda ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Çünkü sosyalizm ne bir ülke ile sınırlıdır, ne de o ülke koşullarının sınırlarıyla tam anlaşılabilir. Özellikle de dünya hala kapitalist bir yarıdan ibaretse, o sosyalist ülke de bu sınıf savaşımından ayrı, uzak değildir. Bilakis bu sınıf savaşımı içinde, dünya proletaryasının en önemli parçası olarak yerini alır. Bunun bir anlamı, dünya proletaryasının sınıflar savaşımını kazanmasında elinin güçlü olması ise, diğer yanı, o sosyalist ülke içinde henüz, tüm sosyalist dinamiklerin özgürce ve gerçek gelişimine tam olarak kavuşamaması demektir. O yüzden Lenin, yalnız Sovyet kadınlarının özgürlüğü, kurtuluşu için değil, tüm dünya kadınlarının kurtuluşu için teoride ve pratikte aynı devrimci konumdaydı. Enternasyonalin kadın örgütlenmesine verdiği destek ve dünya emekçi kadınlara yönelik seslenişleri bunun en açık ispatıydı.

Sonuç olarak 1917 Ekim Devrimiyle, kadın özgürlüğü açısından dünya çapında yeni ve üstün bir değişim başlamıştır. Bugün dünya çapında yaşanan devrimci koşullar, kadınların gerçek kurtuluşunun, özgürlüğünün yolunu yeni devrimlerle açmaktadır.

Lenin'de Devrimci Gençlik Örgütlenmesi

.....
Muhammed Hizmetçi

Mücadele Birliği Platformu İstanbul Temsilcisi

Merhaba değerli dostlar, yoldaşlar ve basın emekçileri; hepinizi Lenin'in ölümsüzlüğünün 100. yıl dönümü kapsamında düzenlenen bu etkinlikten dolayı selamlıyorum, emeği geçen herkese de teşekkür etmek istiyorum.

Bugün bu etkinlikte buluşmak çok anlamlı, çünkü emperyalist-kapitalist dünyanın sıçramalı bir şekilde başta üretim ilişkileri olmak üzere kurumsal, kültürel, ideolojik yani yekünen sistemsel olarak çöktüğü bugünlerde dünyanın devrimci dönüşümünü başarmak ve proleter devrimler çağını yeni bir noktaya taşımak isteyen enternasyonalist komünistler olarak Marksizmin ve Leninizm'in ayak izlerini ve Lenin'in pratik dehasını takip ediyoruz.

Bu kapsamda geleceğin halk ayaklanmalarını, isyanlarını devrime ve buradan sosyalizme götürmek devrimci proletaryanın başat göreviyken Ekim Devrimi'nin deneyimlerinden, Lenin'in teorik çalışmalarından ve pratik önderliğinden öğrenmek bizler için yakıcıdır. Ben kendi sunumumda Ekim Devrimi sürecinde ve sonrasında Bolşevik Parti'nin gençlik örgütlenmesini ve Lenin'in buradaki rolünü irdelleyeceğim. Ayrıca bu tartışmayı sonlandırırken günün acil görevlerinden olan devrimci gençlik örgütlenmesine değineceğim.

Lenin'in seçme eserlerine, birçok kitap ve makalesine baktığımız zaman gençliğin örgütlenmesine özel bir önem verdiğini görebiliriz. Kendisi de mücadeleye başladığında genç bir Marksist'tir ve RSDİP kurulup onun üyesi olana ve ondan sonrasında da yurt dışı sürgün zamanına kadar genç işçiler arasında propaganda çalışmaları kurup genç kadroları eğitmiştir. Aynı zamanda bu genç yaşında Krupskaya ile tanışan Lenin genç işçi yoldaşlarını eğitmek için makaleler yazmış, eğitim çalışmaları düzenlemiştir. Bir taraftan bakıldığında bu çalışmalar geleceğin önemli parti kadrolarını yetiştirecek çalışmalardır aynı zamanda. Lenin'in metinlerine baktığımızda özellikle işçi gençliğin devrim saflarına kazanılması konusundaki inatçı tutumu daha sonrasında da devam eder. Devrimin temel savaş güçlerinden biri olarak işçi gençliği ortaya koyar, çarlığın her saldırısının ardından taze genç güçlere ulaşılması ve Parti'nin boşalan saflarının genç güçlerle doldurulması gerektiğini ortaya koyar. RSDİP'in ilk dönemlerinden itibaren, daha sonrasında ayrışma sürecinden devrime kadar devam eden bu dönem, Bolşevik Parti gençliğin partisidir diyebiliriz. Devrim öncesinde ve sonrasında da etkin olan bir dizi kadro genç yaşın-

da örgütlenmiş olan Krupskaya, Babuşkin, Bauman, Sverdlov, Kamo, Buharin Parti'nin önemli yerlerine gelerek kritik roller üstlenmişlerdir.

Bunun yanında Bolşevikler her zaman öğrenci gençliğin önemsiz görülmemesi ve devrime kazanılması gerektiğini de savundular. 1905 devrimi öncesinde ise öğrenci gençlik grupları içerisinde bir grup Bolşevik öğrenci tarzındaki illegal komite örgütlenmelerini de hatırlamak gerekir. Öğrenci gençlik devrim öncesinde çarlığa karşı mücadelenin parçalarından biridir. Özellikle aydın ve özgürlükçü bir karakter taşıması, çarlığın otokratik gericiliğine karşı öğrenci gençliğin belli bölüklerini mücadeleye sevk eder. Bu mücadelenin içinde üniversitelerde belli dönemlerde öğrenci eylemleri, boykotları gerçekleşir, Lenin belli yazılarında aydın bir karakter taşıyan üniversitelilerin kurduğu gizli kulüplerin, derneklerin, toplulukların hepsinin içinde Bolşevik öğrencilerin bulunup oralarda faaliyet yürütmesi gerektiğini tartışır. Burada akademik temelli başlayan her eylemin bir yerde politik taleplerle ve aslında nihai kurtuluş olan toplumsal devrim mücadelesi ile kesişeceğinin uyarısını yapar genç yoldaşlarına. “Öğrenci” dergisinin çıktığı birkaç sayılı dönemde Lenin bu dergiye makaleler yazarak öğrenci gençliğin toplumun geri kalanı gibi nasıl ideolojik bir ayrışmaya uğradığını anlatır ve bu anlatı içinde akademik özgürlük isteyen, ancak bunun bir demokratik devrimle elde edilmesi gerektiğini kavramayan kesimlerin hareketinin desteklenmesi gerektiğini savunur. Burada öğrenci gençlik içindeki “gericiler, ilgisizler, liberaller, akademistler ve devrimciler” tanımlaması bugün bilimsel olarak hala doğruluğunu korumaktadır. Öğrenci gençliğin işçi sınıfının saflarına kazanılması gerektiğini açıkça, iki anlama gelmeyecek bir biçimde savunur.

1905 devrimine giderken üniversitelerdeki hareketin arttığı bir ivmeye de tanık oluruz, bu ivme öğrenci boykotları gibi bir dizi eylemi kendi bünyesinde barındırır. Hatta Petersburg üniversitesinde gerçekleşen bir boykota genç Bolşevik kadroların mesafeli kaldığını görünce yoldaşlarına eleştiride bulunur Lenin. Bu çalışmaların hepsinde partili kadroların partinin örgütsel olarak bağımsız ama ideolojik, politik olarak parti çizgisinde olan ayrı bir gençlik örgütü içinde bulunmadığını görebiliriz. 1905'te çeşitli kentlerde patlak veren ayaklanmalarda partinin kritik işletmelerde ve sanayi kentlerinde etkin olduğu işçi gruplarının hızla savaş gruplarına dönüştürüldüğü ve aktif eyleme girdiğini görebiliriz. Moskova'daki Aralık ayaklanmasında genç işçiler etkin rol oynarlar Ayaklanmalar ve devrimin zaferinin kazanılmasında en temel güçlerden birinin de, Lenin'de gençlik özelde işçi gençlik olduğunu görebiliyoruz. İşçi gençliğin işsizlik, açlık, yoksulluk gibi temel sorunlarının aynı zamanda öğrenci gençliğin bilimsel ve akademik olarak özgürlük gibi başat gündemlerinin nihai çözümünün otokrasinin yıkılması ve işçi-köylü iktidarının kurulması ile başarılabileceğini ortaya koyar. 1905 Devrimi'nden 1917 Ekim'e, oradan iç savaş yıllarından sosyalizmin inşa çalışmalarına kadar genç işçilerin ve genç kadınların otokrasiye ve burjuvaziye karşı verilecek amansız savaşlarda öncü rolü oynayacaklarının altını çizer. Aynı zamanda devrimin en temel savaş gücü olduğu için işçi gençlik içinde vurucu devrimci savaş gücünün kurulması gerektiğini ayaklanma dönemlerinde ve illegal faaliyet içindeyken de vurgular. Genç Bolşevik kadrolar en zorlu görevleri yerine getirmekten, partinin askeri aygıtında en gözü pek eylemleri gerçekleştirmeye, en uzak, ücra bölgelere yayınlar dağıtmaya, propaganda çalışmalarına ve fabrika örgütlenme çalışmaları

yapmaya kadar onlarca görev üstlenir. Lenin gençliğin enerjisinin partiyi güçlendirecek şey olduğunu önemle vurgular. Gözü pek, aydın ve girişken bir karaktere sahip olduğundan, gençliğin partinin tüm birimlerinde öne çıkması bizzat Lenin tarafından teşvik edilir. Gençliği devrime kazanmalıyız meselesi, bugün de çok yakıcı bir tartışmadır, çünkü geleceği tayin edecek olan, geleceğin toplumunu ve kuşaklarını oluşturacak toplumsal dinamik gençliktir. Sermaye egemenliği kendi tarihi boyunca genç kitlelerin enerjisini kendi iktidarını sağlamlaştırmak, kendi yönetici kadrolarını seçmek, ideolojik ve kültürel düşün dünyasını benimsetmek için genç kitlelere yönelik özel bir çaba içinde olageldi. Kendi coğrafyalarımızda faşizmin tarihi bunu bize çok açık bir şekilde gösterir. Faşizmin kitle tabanını yaratmak, karşı-devrimin vurucu-yıkıcı bir gücünü kurmak için özel devlet politikaları her zaman yürütülmüştür. Geçmişte milliyetçi vatansever gençlik çalışmalarından bugünün dindar ve kindar gençlik yaratma çalışmalarına hepsi aynı amaca hizmet etmektedir. Rusya'ya dönecek olursak 1905 Devrimi'nin geriye çekilmesinin ardından, 1911'den itibaren yükselen işçi hareketinde genç işçilerin hep bulunduğunu görebiliyoruz. Rusya'da gelişen kapitalist üretim ilişkilerinde sanayi kuruluşlarında, madenlerde, tersanelerde genç işçilerin çoğunlukta olduğunu biliyoruz. Örneğin Kavganın Şafağı'ndaki ve Çelik Böyle Sertleşti eserlerindeki Pavel karakterleri işçi gençliğin partideki, sınıf mücadelesindeki ve devrimdeki rolüne dair başarılı değinmelerde bulunur. Pavel karakterleri aslında genç işçiler olup aynı zamanda genç Leninistler olarak partinin işçi örgütlenmesini nasıl ilmek ilmek yürütmeye çalıştığını çok gerçekçi bir şekilde gereksiz kahramanlıklar sunmayarak anlatır.

İşçi gençliğin bu dönemde ayrı

bir komsomol örgütü henüz kurulmuş değildir, ancak partinin işçi grupları veya komiteleri biçiminde örgütlenerek Marksist-Leninist ideolojik eğitim ile genç kadroların eğitimi sağlanır. Bir taraftan da 1917'e giderken 1.Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın patlak vermesiyle milyonlarca köylü, işçi genç askere gider ve Rus ordusunun yağma savaşlarında canını vermek üzere cepheye sürülür. Burada 10 milyonu aşkın askerden söz ediyoruz ve bunun büyük çoğunluğu zorunlu askerlik altında askere götürülen yoksul gençlerdir. 1917 Şubat Devrimi'nde ordu içindeki genç erlerin isyana katılarak Şubat Devrimi'nden sonra Asker Sovyetleri'nde örgütlenmesi ile gerici ordudan kopuş süreci hızlanır. Bu zamanlar Avrupa'da sosyalist gençlik örgütleri savaş karşıtı faaliyeti her yerde örmeye çalışmaktadır. 1915'te 2.Enternasyonal'in çöküşünün ardından dağılan sosyal demokrasinin yerini giderek güçlenen ve hem düşünsel hem de pratik olarak burjuvaziden kopan komünist gençlik siyaseti almaya başlar. Genç Bolşevik delegeler Avrupalı devrimci gençlik örgütleri ile yapılan toplantılarda, savaş yanlısı daha şoven tutum alanlar ile bağların tamamen koparılması, bağımsız tutum alınarak yeni bir hat kurulması gerektiğini vurgularlar. Emperyalist savaş iç savaşa çevir şiarı Rusya'da büyük bir karşılık bulurken Avrupa devrimci gençliği de Rusya'daki gelişmelerden ve Bolşevik tutumdan etkilenir. Şubat Devrimi'nden sonra gençlik binler ile asker, işçi Sovyetleri'ne katılır ve Ekim Devrimi'ne giden aylarda Kızıl Muhafız müfrezelerinin, milis güçlerinin ve savaş gruplarının ayaklanmayı kazanmasında da önemli rol oynar.

Ekim Devrimi'nin ardından gençliğin parti ve kızıl ordu saflarına katılımı hızlanır. 1918'de devrimin yarattığı coşku ve enerji ile genç işçilerin siyasallaşma eğilimi çok güçlenir ve bağımsız

genç işçi hareketleri ortaya çıkar, bu hareketler devrimden yana tutum alır. Parti ise 1918'de kongrede aldığı kararın ardından hiç zaman kaybetmeden toplumun örgütlenmesini hızlandıracak iç savaşı kazanmak ve toplumsal devrimi hızlandırarak sosyalist insanın güçlenmesini sağlamak için işçi ve köylü gençliği içine alacak komsomol örgütünün kurulduğunu ilan eder. Ünlü Rus edebiyatçısı Nikolay Ostrovski'nin kendini anlattığı Pavel Korçagin Ukrayna'da komsomolun büyük fedakarlıklar ile yürüttüğü mücadeleleri eserinde anlatır. Komsomol sadece komünist gençlik örgütü değil, iç savaşta Kızıl orduda savaşan, gerektiğinde demir yolu döşeyen, halk komiserliklerinin verdiği bütün görevleri yerine getiren, sosyalizmin zaferi için dur durak bilmeden fedakârca, yüreklice, bilimsel sosyalizmin teorik eğitimini ve komünist kültür ve ahlakı alarak mücadeleyi sürdürür. Komsomol komünist hareketin tarihinde de komünist gençlik örgütü niteliği itibarıyla hızla tüm gençliği içine alacak tarımda, sanayide, madenlerde, köylerde, kırdaki üniversitelerde bütün gençliği kapsayacak ama özelde genç işçilerin örgütü olacak bir yapıda olması gerektiğini savunur. Ayrıca politik düzey itibarıyla da devrimi zafere taşımış Rus ve diğer ezilen halkların proletaryasının gençliğinin de biricik örgütüdür. Bu açıdan Avrupalı devrimci gençlik örgütleri de giderek komünist gençlik örgütlerine dönüşür ve özellikle Rusya komünist gençlik birliğinin çabaları ile komünist gençlik enternasyonalinin kurulması başlar. Burada Lenin'in bu süreçlerin hepsinde gençliğe rehber olmaya çalıştığını, gençliğin eğitime özel kafa yordüğünü vurgulamak gerekir. Eski eğitim sisteminin parçalanarak, onun iyi yanlarından faydalanıp politeknik eğitimin tüm akademi- lise- çıraklık ve

akşam okullarında düzenlenmesi, dogmatizme burjuva kültür ve burjuva düşünceye karşı amansız bir mücadeleye girilerek gençliğin komünizm davasına yığinsal bir şekilde kazanılmasının zorunluluğunu partiye her defasında hatırlatanlardan biri de yine Lenin'dir. Sosyalizmi kuracak yeni insan tipi tam da bu devrimci gençliktir, yani geleceğin kendisidir.

İç savaşın yoğun bir şekilde sürdüğü, karşı-devrimcilerin, beyaz orduların, kulakların devrimci iktidarı yıkmak için her türlü saldırıyı emperyalistlerin desteğiyle gerçekleştirdiği bu süreçte komünist bir gençliğin yetiştirilmesi için hiç vakit kaybetmez, bunu ikincil bir görev olarak görmez. Sosyalizmin toplumun tüm kesimlerinin kendi sınıf örgütlerinde veya toplumsal örgütlerinde örgütlenerek ülkesini yönetmesi gerçekliğine denk düşen şey Rusya Komünist Gençlik Birliği'nin kurularak kısa bir zamanda yüz binlerce kişilik bir güce dönüşmesiydi. Hem sosyalizmin inşasında hem de enternasyonal mücadelede komünist gençlik birliğinin özel bir yeri vardır. Ülke sanayisinin ve tarımın ayağa kaldırılmasından, ülkenin elektrifikasyonuna işletmelerin o koca coğrafya için daha çok üretim yapabilmesi için genç işçilerin gönüllü bir şekilde o zor şartlarda bütün gücüyle çalıştığına tanık oluruz. Gençliğin enerjisini bu kapsamlı çalışmalara bütünüyle kazanmak için Lenin komsomol kongrelerinde bizzat söylevler verir. Cehalete ve gericiliğe savaş açmak için eğitim ücretsiz hale getirilir, geleceğin gençleri olarak çocuklar dahi örgütler kurulur. Genç kadınların yaşamın her yanına katılımı artırılır, ülke yönetiminde kadınların ve özelde genç kadınların etkinliği devrimle birlikte ciddi oranda artar. Ayrıca genç işçi yoksulluğu, geleceksizliği, emek sömürsü ve ağır çalış-

ma koşulları ortadan kaldırılarak gençliğin entelektüel düzeyi yükseltilir, her yerde okuma seferberlikleri başlatılır, belli bir süre içinde milyonlarca insana okuma yazma öğretilir, özellikle Doğu halkları arasında genç kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü gericiliğe karşı özel kararnameler çıkarılır, bunu değiştirmek için amansızca mücadele edilir. Lenin yoldaş ve ondan sonraki dönemde üniversitelerin eğitim düzeyi, niteliği geliştirilerek Sovyet gençliği onlarca farklı halktan bir araya gelen gencin yürüttüğü kitlesel spor çalışmalarında, bilimde, teknik gelişimde, uzay çalışmalarında, toplumsa hayatta, sanatta, orduda, devlet yönetiminde hep etkin bir rol oynar. 1941-1945 arası Nazizm'e karşı savaşan ve hayatını kaybeden 3 milyondan fazla komsomol üyesi komünist gencin fedakarlıkları hala o Sovyet coğrafyalarında hatırlanmaktadır. Lenin ile başlayan ve Sovyetler yıkılana kadar bilfiil mücadele yürüten komünist gençlik sosyalizmde etkin rol oynadı, geleceğin toplumunu kurup, onu yönetebilir düzeye geldi. Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun dünya gençliğine armağan ettiği Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali yüz binlerce ilerici genci uzun dönemler boyunca, sosyalizm Sovyetler'de çöktükten sonra bile, yan yana getirmeyi başardı.

Sosyalizmin gençliğe kattığı muazzam ivme ve katkılarından söz ettik, burada gençliğin devrime kazanılmasını ve devrimden sonra eğitilerek hayatın her alanında geleceği kuran, etkin bir özne olmasını sağlayan Leninizm'dir. Bugün bizlerin yaşadığı geleceksizlik, işsizlik, gerici eğitim sisteminin bizleri ahmaklaştırması, genç kadınlara ve ezilen cinsel yönelimlere yönelik her türlü ayrımcılık, şoven ve faşist ideolojik kuşatma, şirketleşmiş ve baskı altındaki üniversiteler sorunları sosyalizmde

tamamen aşılmıştı. Tıpkı Sovyetler gibi Küba, Sosyalist Kore, Vietnam, DAC, devrimci gençliğinin rehberliğini Marksizm-Leninizm yaptı. Bugün Küba ve Sosyalist Kore gençliği sosyalizmin başarılarından hala yararlanıyor.

68-71 devrimci çıkışını bizim coğrafyalarımızda gerçekleştiren Denizler, Mahirler Lenin'i okudu, Sovyetlerin, Küba'nın, Vietnam'ın deneyimlerinden öğrenmeye çalıştı ve pratiğe girişti, uzun iç savaş tarihimizde Marksizm ve Leninizm, komünist kültür ve komünist duygu eğitimi faşizmin tüm saldırılarına karşı devrimci gençliği yenilmez kıldı, devrimci gençlik gençliğin ve halkların umudur oldu. Çünkü tıpkı Rus gençliğine öğrettiği gibi Lenin bugün hala bizlere emperyalizme, kapitalizme, faşizme ve her türden gericiliğe karşı kimin safında ve hangi araçla savaşmamız gerektiğini öğretiyor. Lenin'in dönemin gençliğinin önüne koyduğu yakıcı görevler bugün hala birleşik devrimi zafere taşımak isteyen bizlerin önünde başarılması gereken görevler olarak durmaktadır. Bugün Lenin adı, onun pratiği, onun teorileri Marksizm'in hemen yanında anılıyorsa tarihe adını büyük harflerle yazmasından gelmektedir. Bugün bilinç, yürek ve cesaretle işçi sınıfının devrim mücadelesinde güçlerimizi birleştirmek, Kürt halkının, kadınların, devrimci tutsakların gerçek ve tam kurtuluşunu başarmak için Lenin'in yolundan yürüyen Leninist safalarda buluşalım! Genç işçilerin, yoksul semt gençliğinin, öğrenci gençliğin ve genç kadınların aklını bulandıran sosyalizm düşmanı, burjuvazi yardakçısı tüm post ideolojilere karşı Leninizm'in bayrağını kuşanalım! Lenin yaşadı, Lenin yaşıyor ve Lenin yaşayacak diyerek sözlerimi bitirmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum...

ABD'li Komünistlerden Bir Mesaj

.....
Christopher Helali

ABD Komünistler Partisi Uluslararası İlişkiler Sekreteri

Sevgili Yoldaşlar,

ABD Komünistler Partisi olarak, Yeni Donem Yayıncılık tarafından düzenlenen V. I. Lenin'in ölümünün yüzüncü yıldönümü konulu uluslararası sempozyuma en içten kardeşlik selamlarımızı gönderiyoruz. Türkiye komünistleri hem Türk faşizmine hem de ABD-AB-NATO emperyalizmine karşı tarihi bir mücadele yürütüyor. Türkiye ve Kürdistan'da halkın kahramanca mücadelesini selamlıyor ve yanınızda olduğumuzu belirtiyoruz.

V. I. Lenin'in ölüm yıldönümü, bize, geçtiğimiz yüzyılda sosyalizmin kaydettiği ilerlemeler üzerine düşünme ve bu yolda yapılan hatalara eleştirel bir gözle bakma fırsatı sunuyor. Bilimsel sosyalist perspektife sahip komünistler olarak, özellikle kapitalist sistemin ilişkilerinin olgunlaşmaya devam ettiği ve ABD-AB-NATO emperyalizmi ile Siyonizme karşı mücadelenin yeni boyutlara ulaştığı günümüzde, uluslararası durumu çözümlemeye devam ediyor-

ruz. Filistin, Sahra, Türk ve Kürt halklarının düşmana karşı silahlı mücadeleye giriştiği bir dönemde, [bir yandan] emperyalizm ve onu takip eden sosyalist toplum sorununda teorik olarak ilerleme kaydederken, direnişe destek vermeye devam etmeliyiz.

Devam eden çalışmalarımızı, kardeşlik bağlarımızı güçlendirmeyi ve emperyalist güçlerin yenilgisini dört gözle bekliyoruz! Sosyalizmin yüce ve ölümsüz bayrağını yükseklerde tutmaya devam edelim!

Lenin yaşadı, Lenin yaşıyor, Lenin sonsuza kadar yaşayacak!

Emperyalizme, Sömürgeciliğe ve Siyonizme Ölüm!

Yaşasın Enternasyonalist Dayanışma!

Dünyanın Bütün İşçileri, Birleşin!

Zafere Kadar, Daima!

Sosyalizm Kazanacak!

Yoldaşça Selamlar

Emperyalizm Yıkılacaktır

Richie Merino

Workers World Party, ABD

Devrimci selamlar yoldaşlar,
Ölümünün 100. yıldönümünde proletaryanın devrimci kahramanı Vladimir Lenin'i anmak üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz. Onun mirası üzerinde düşünürken, insanlığın ve gezegenin yüzleşmeye devam ettiği zorlukları farkında olmak önemlidir.

İşçi devrimi mücadelemizde, ABD emperyalizminin, NATO'nun ve İsrail devletinin dünya barışına yönelik en büyük tehditleri oluşturduğunu kabul etmeliyiz. ABD emperyalizminin ve NATO'nun yenilgiye uğratılması örgütlenmemizin öncelikli hedefleri arasında yer almalıdır.

ABD hükümeti ve onun desteklediği dünya emperyalist sistemi, iklim yıkımından Ukrayna'da Rusya'ya karşı vekalet savaşının kasıtlı olarak kışkırtılması ve tırmandırılmasına ve Çin'e karşı devasa askeri yığınağa kadar günümüz krizlerinin çoğunun arkasındadır.

Bugün Filistin halkının ulusal kurtuluş mücadelesi tereddütsüz ve koşulsuz desteğimizi gerektirmektedir. Siyonist İsrail, ABD emperyalizminin desteğiyle Gazze'de devam eden bir soykırım yürütmektedir. Bu suç, insan haklarının ve kendi kaderini tayin hakkının ağır bir ihhalidir.

Lenin'in ulusal kendi kaderini tayin mücadelesi anlayışına yaptığı katkılar, günümüz komünistlerinin Filistin'in kurtuluşunu desteklemeleri gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Hamas'ın geçtiğimiz Ekim ayında gerçekleştirdiği sürpriz saldırı İsrail ordusuna ve ABD emperyalizmine önem-

li bir darbe indirdi. Bu saldırı, İsrail'in 75 yılı aşkın bir süredir uyguladığı on yıllardır devam eden etnik temizlik, toprak hırsızlığı, askeri işgal, abluka ve geri dönüş hakkının reddedilmesine karşı doğal bir tepkiydi.

Filistin'deki Amerikan - İsrail kolonisinin kaybedilmesi, ABD emperyalizminin Batı Asya ve ötesindeki etkisini zayıflatacaktır. Böyle bir yenilgi bağımsız bir Batı Asya'yı teşvik edecek ve Avrasya ekonomik işbirliğini güçlendirecektir. Bu da Washington'un hegemonyası için bir tehdit oluşturmaktadır.

Lenin'in emperyalizm teorisi bugün de geçerliliğini korumakta ve işçi sınıfının uluslararası dayanışmasını inşa etmeleri için komünistlere yol göstermektedir. ABD emperyalizminin kalerlerinden birini ancak uluslararası dayanışma ve Filistin Direnişine destekle yıkabiliriz.

ABD/Batı hegemonyasının gerileyişine tanık oluyoruz, bu nedenle devrimci iyimserliğimizi koruyoruz. Lenin'in dediği gibi, "emperyalizm dönemi sosyalist devrimin arifesidir."

Açık olalım: emperyalizm yıkılacaktır. Onun yerini neyin alacağını belirlemek artık bizim elimizde. Mücadelemiz direnişten, tüm insanların refahını merkeze alan, sömürden arınmış bir işçi dünyası yaratmaya doğru evrilmelidir.

Filistin'deki ve dünya çapındaki direniş hareketlerine sarsılmaz desteğimizi ifade edelim. Tüm baskılara karşı mücadele edenlere direnç ve zafer diliyorum. Tüm iktidar halka!

Geleceğimizin Güvencesi Leninizm

.....
Tatiana Desiatova

*Rusya Federasyonu Komünist Partisi (CPRF)
Moskova Komünist Enternasyonal Tugayı*

Sevgili yoldaşlar!

Öncelikle bu önemli sempozyumu düzenleme girişiminiz ve RFKP Moskova Komünist Enternasyonal Tugayı'nı davet ettiğiniz için teşekkür etmek istiyorum!

Her birimiz insanlığın üçüncü bin yılda bile sıkıntılardan ve acılardan kurtulamadığını görüyoruz. Savaşların ve kanlı çatışmaların dehşetinden, kitlesel yoksulluktan... Küresel sermaye bizi gericiğin ve şiddetin karanlığına itiyor.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte küreselciler istediklerini istedikleri yerde yapma serbestisine sahip oldular. Eşitsizlik, şiddet ve yoksulluğun artmasından doğrudan sorumludurlar.

Küresel sermaye ülkemizi bo-yunduruk altına almayı ve yok etme-

yi amaçlıyor. Hükümet ise eski sistemin çerçevesi içinde kalarak ülkenin egemenliğini savunmaya çalışıyor. 1917'nin arifesinde olduğu gibi, ülkemiz bir yol ayrımında duruyor. Yollardan biri oligarşik kapitalizm ve felaket bataklığında dolaşmaktır. Diğer ise sosyalizme, yaratılışa ve manevi yeniden doğuşa giden yoldur. Değerli geleceğimizi ancak bu şekilde güvence altına alabiliriz. Lenin'in fikirlerine hava gibi ihtiyacımız var.

ABD emperyalizmi dünya egemenliği ve yeni bir sömürge sistemi kurmak için çabalıyor. Birleşik Batı, Rusya'ya karşı acımasız bir saldırganlık yürütüyor.

Nükleer silahların kullanılması içeren küresel bir çatışma tehlikesi her geçen gün artıyor. Bu tehlike ancak tüm ülkelerin emekçi halklarının

sosyalizme doğru bir atılım doğrultusunda birleşmesiyle önlenebilir. Burada da Lenin, proletaryanın devrimdeki hegemonyası, emekçi köylülükle ittifakı, devrimin barışçıl gelişme olasılığı, sosyalizm mücadelesinin ulusal kurtuluş hareketiyle bağlantısı hakkındaki fikirleriyle bize yardımcı olmaktadır.

Bu koşullar altında Rus Komünistleri ve yurtsever güçler, adil bir dünya ve toplumsal ilerleme için burjuva gericiliğine karşı mücadele etmeye devam etmektedir. Temel görevimiz ülkedeki güç dengesini sosyalizm lehine değiştirmektir. Rusya hibrid savaşın meydan okumalarına yanıt vermekle yükümlüdür. Her şeyden önce ekonomik, bilimsel, teknik, sosyal ve demografik düzeylerde. Ancak egemen çevrelerin gidişatı bu görevlerle uyum sağlamıyor. Neo-liberal reçetelere göre hareket etmek istiyorlar.

İkili bir politika yaratıcı olamaz. Her zaman yenilgiye yol açar. Hem kapitalizmi eleştirmek hem de bu sistem içinde başarı ummak mümkün değildir.

Başkan Putin tarafından alınan Rus birliklerinin özel operasyonunu başlatma kararı, Rus toplumu için açık gökyüzünden fırtına gibi geldi. Savaşın ilk günleri, yaşananların boyutunun sadece Rusya-Ukrayna ilişkilerinin değil, Avrupa kıtasının da çok ötesine geçtiğini gösterdi.

Enformasyon alanındaki en umutsuz mücadelenin ve ağır ekonomik yaptırımların arka planında gerçekleşiyor. Rus vatandaşlarının önemli bir kısmı karışık duygular yaşıyor: vatanseverlikten radikal pasifizme ve barış taleplerine kadar.

Bizim görevimiz olup bitenle-

ri Marksist-Leninist pozisyonlardan analiz etmektir. Zor durumlarda cevapların öncelikle V.I. Lenin'in ideolojik mirasında aranması gerektiğine içtenlikle inanıyoruz, çünkü Lenin'in gücü o kadar büyüktür ki hala güncelliğini korumaktadır.

Lenin'e göre savaşlar farklı türlerde olabilir. Bunlardan ilki, savaşların egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda yürütüldüğü durumlardır. Bunlar saldırgan, nüfuz alanlarının, satış pazarlarının, kaynaklara erişimin vb. yeniden dağıtımını amaçlayan savaşlardır.

Bu tür savaşlar sıradan insanlar için iyi bir şey getirmez. Her savaş gibi acı, ıstırap ve ölüm getirirler, ama aynı zamanda hiçbir şekilde sömürü ve köleleştirme sistemine dokunmazlar, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı toplumun temellerini etkilemezler, sömürücülerin sınıf egemenliğini tehdit etmezler.

Aynı zamanda, ilerici olabilecek savaşlar da vardır. Kurtuluş savaşları: ulusal baskıya karşı, bazı halkların diğerleri tarafından sömürgeci bir şekilde köleleştirilmesine karşı ve aynı zamanda egemen sınıflara karşı - iç savaş ya da devrimci savaşlar. Bu tür savaşlar nihayetinde çalışan çoğunluğun durumunda bir iyileşmeye yol açabilir ve bu anlamda, şiddet ve büyük zorluklarla da ilişkili olmasına rağmen, haklı ve meşru olabilir.

Donbass'ta meydana gelen olayları anlamaya bu pozisyonlardan yaklaşmalıyız: her iki tür savaşın da işaretleri var. Yani Ukrayna'daki savaş hem kurtuluş hem de emperyalist savaşın işaretlerini taşımaktadır.

Rusya Federasyonu Komünist Partisi 2014 yılından bu yana sürekli

olarak DHC ve LHC'nin tanınmasını savunmuş ve Donbass'a tonlarca gıda, inşaat malzemesi ve ilaç gibi insani yardımlar ulaştırmıştır.

Dahası, 2014-2015 yıllarında Donbas'ta yaşanan olayların tam olarak bir halk devrimi şeklinde başladığını ve kapitalizme karşı toplumsal adalet mücadelesinin açık bir sosyalist çağrışımına sahip olduğunu unutmamalıyız.

Ne yazık ki daha sonra Kremlin bu istekleri durdurmak için nüfuzunu kullandı. Dahası, tüm bu 8 yıl boyunca Rus hükümeti Kiev'deki Bandera rejimi ile müzakere etmeye ve Ukrayna oligarşisi arasında destek bulmaya çalıştı.

Aynı zamanda, hiçbir yanılsamaya kapılmamak gerekir: Rusya hiçbir şekilde diğer halklara sömürücülerden kurtuluş ve toplumsal adalet fikri getiren sosyalist bir devlet değildir. Rusya'nın kendisi oligarşik yönetimi, yolsuzluğu, sanayinin, tarımın, bilimin, eğitimin çöküşü vb. ile kapitalist bir devlettir.

Ukrayna için mücadele kapitalist güçler arasındadır: kapitalist Rusya, Ukrayna'yı en büyük emperyalist güç olan Amerika Birleşik Devletleri'nin dış kontrolünden kurtarmaya çalışmaktadır.

Öte yandan, bu Nazi-Bandera çetesinden kurtulma ve ülkenin denazifikasyonu görevi bugün Ukrayna halkının kendisi tarafından çözülemez.

Savaşın bu ikili doğası, Rus toplumunda savaşa karşı ikircikli ve hatta çelişkili bir tutum sergilenmesine neden olmaktadır.

Kolektif Batı, olayları bugünkü trajik dönüm noktasına hazırlamak

için büyük çaba sarf etmiştir.

Geçtiğimiz on yıllar, Rus dış politikasının Ukrayna yönündeki tam bir başarısızlığı olarak kabul edilebilir. Batı'nın yüzyıllık rüyası gerçek oldu: Slav halklarını, Rusları ve Ukraynalıları karşı karşıya getirmek, onları savaştırmak.

Kapitalizm altında ve özellikle de emperyalist aşamasında savaşlar kaçınılmazdır.

Tıpkı 100 yıl önce olduğu gibi, savaşın zorlukları ve sonuçları halkın omuzlarına yükleniyor. Muhtemelen bu durum pek çok kişiyi Rusya'da kapitalizmin tam ve nihai bir iflas olduğunu anlamaya zorlayacaktır. Sosyalizm olmadan ve Rusya, Belarus ve Ukrayna halklarının birliği olmadan, tarihsel olarak hayatta kalma şansımız çok azdır.

Halkların kalıcı ve adil bir barışa ihtiyacı vardır: bu da ancak bitmek bilmeyen çatışma ve çelişkileriyle kapitalizmin terk edilmesi, asalak sınıfların ortadan kaldırılması ve emekçilerin çıkarları doğrultusunda eşit fırsatlara sahip bir toplumun yaratılmasıyla mümkündür. Sosyalizm için mücadele barış için mücadeledir!

Çok yaşa Lenin!

Yaşasın sosyalizm!

13 ОCAK
HIZMET KÜ
14 OCAK
SİSİ TİVİ

Sovyetler Sonrası Dönemde Gürcistan'da Anti-Komünizm

.....
İlia Lobjenidze

Sosyalist Platform, Gürcistan

Bugün burada bulunan herkese, katılmak isteyip de katılamayan herkese ve kolektif çabalarımızın yararlı olacağı dünyanın dört bir yanındaki tüm yoldaşlara yoldaşça selamlar.

Bugün bu saygıdeğer dinleyicilerin önünde Sovyet sonrası Gürcistan'da anti-komünizmi çözümlemeye ve analiz etmeye çalışacağım.

Sizin de anlayabileceğiniz gibi, eski düzenin karşı karşıya kaldığı krizler döneminde bile tırmanmaya devam eden sürekli bir antikomünizm söz konusu olduğundan, bu konu henüz tam olarak araştırılamamıştır. Elbette her ülke gericiğinin kendine özgü bir antikomünist propaganda yöntemi var ve Gürcistan'ın da öyle. Bu gerçeklik nedeniyle olguları, aktörleri, eylemlerin sonuçlarını, geçmişte yaşayan yoldaşlarımızın yazılarını, eserlerini ve konuşmalarını, kaçınılmaz olduğunu bildiğimiz şeye karşı tepkinin nasıl ve

ne zaman karşılık vereceği konusunda bilinçli tahminlerde bulunurken temel araçlar olarak kullanmak zorundayız.

Antikomünizmin ve Gürcistan'da ve eminim ki çoğu eski Sovyet ülkesinde anti-bolşevizmin övüneceği çok şey var. Gerçeği söylemek gerekirse, köklerini tarihte büyük sosyalist devrimin şafağında bulabiliriz.

Bildiğiniz gibi Gürcistan'a devrimden sonra bağımsızlık verildi ve Menşevik hükümet kuruldu. Menşevik hükümet sadece birkaç yıl içinde toprak kaybetmeyi, batılı sömürgeci güçlerle işbirliği yapmayı, devrimci hareketin öncüsü olan işçi ve köylülerin ihtiyaçlarını görmezden gelmeyi başardı! Sosyal-demokrat kılıfına girmiş eski soylulara yaranmak için sıradan halkın hak ettiği iktidarı elinden almayı başardılar. O zaman hepimiz Gürcü Bolşeviklerin enternasyonal yoldaşlarla birlikte Sovyet hükümetini

kurarak Gürcistan'ın proletaryasına ve en yoksul kitlelerine ilerleme, istikrar ve güvenlik getirdiğini biliyoruz.

Anti-komünizmin tohumlarından biri o zaman ekilmişti ve şimdi meyvelerini topluyoruz: İlk demokratik cumhuriyet kızıklar tarafından ilhak edildi! Üç yıl boyunca tüm yıkıcı kararlar Bolşeviklere mal edildi; propaganda Menşeviklerin ideolojik kimliğini bile silmeyi başardı ve onları sevgili ülkelerinin ilhakına karşı savaşılan liberal elitler olarak benimsedi; Menşevikler Fransa'ya sığınmayı başardılar ve Gürcistan'ın tüm tarihi hazinesini yanlarında götürdüler, sadece küçük bir kısmı yoldaş Stalin'in sürekli taleplerinden sonra iade edildi.

Bir sonraki yeşeren tohum, savaş öncesi Sovyetler Birliği'ndeki siyasi parti temizliğidir. Burada tutuklanan, yerinden edilen ve kurşuna dizilenlerin çoğu ya komünist gibi görünen ama proletarya diktatörlüğüne direnen orta ve üst düzey parti yetkilileri ve entelektüel elitler ya da o zamanlar çoğu Hitler ve Nazi Almanya'sına Batılı "ile-rici" güç türünden övgüler düzenlerdi. Dediğim gibi, temizliğin ezici çoğunluğu savaş öncesi dönemde Bolşevizme direnen veya onu aktif olarak sabote eden kendini komünist ilan edenlere karşıydı. Ancak modern liberaller bugün onları seviyor; hatta bazen şakayla karışık diyorum ki, antikomünistler "komünistler" için göz yaşı bile dökerler, yeter ki o "komünistler" Bolşevizme zarar versinler!

Sonra tabii [antikomünist tohumların yeşermesi konusunda] Büyük Anayurt Savaşı'na geliyor sıra. O kadar ki bazıları için 2. Dünya Savaşı o kadar kötü olmayabilirdi.

Bu durumda propaganda, insanları Gürcistan'ın savaştan çok uzakta olduğuna ve zarar görmesine gerek

olmadığına, Stalin ve Beria'nın emirleriyle Gürcü gençlerinin zorla cepheye gönderildiğine ikna etmeye çalışır. Elbette tüm Sovyet cumhuriyetleri gibi Gürcistan da en iyi evlatlarının büyük bir kısmını Alman askeri makinesini yenmek için feda etti, ancak tarihi anıtlar ve hatta uzun ve huzurlu bir yaşam süren gaziler tamamen farklı bir hikaye anlatıyor. Kafkasya cephesinde savaşılan Kızıl Ordu tümenlerinin kardeş mezarları, Kafkasya'da Gürcistan'ın kuzeybatı sınırını savunan farklı cumhuriyetlerin Kızıl Ordu savaşçıları var. Evet, her Sovyet cumhuriyeti gibi Gürcistan da savaşa yakındı. Cepheye zorla gönderilmeler konusuna gelince, gazilerimiz her sağlıklı erkeğin aile üyeleri ve toplum tarafından askere yazılmaya nasıl teşvik edildiğini, annelerin oğullarına yapmaları gereken tek şeyin yeni kurulan devletleri için savaşmak olduğunu söylediğini, 14-15 yaşındaki çocukların ülkeleri adına savaşabilmek için yetişkin olduklarına dair komiserleri nasıl kandırmaya çalıştıklarını hatırlıyorlar. Elbette liberaller KENDİ ülkelerini savunmak için nasıl bir motivasyona sahip olabileceklerini anlamayacaklardır, çünkü bildikleri tek şey sermayenin uşaklığıdır yapmaktır.

Şimdi yeşeren tohumlardan bir diğeri 1956'da yoldaş Stalin'in ölümünden ve meşhur XX. kongreden sonra ekildi. Kruşçev'in Stalinizmden arınma açıklamasından sonra Gürcü gençler liderlerinin mirasını savunmak için gösteriler düzenledi. 9 Mart'ta protestolar güç kullanılarak dağıtıldı. Resmi olarak bir düzineden fazla, gayri resmi olarak daha da fazla insan öldü. Bu protestoların tanıkları protestoların gençler tarafından organize edildiğini ve yönetildiğini söylüyor. Kruşçev hükümetinin istifa etmesini ve Molotov'un yeni bir lider olarak seçilmesini

talep ettikleri için talepleri ve umutları naifti. O günlerde Çin delegasyonu da Tiflis'teydi, bu nedenle öğrenciler Mao Zedong'un desteğini umuyorlardı, hatta bu konuda ona bir telgraf göndermeye çalıştılar. Bu trajik olaylardan sonra, hem Gürcü hem de kuzu postuna bürünmüş Merkez'deki kurtlar bu protestoları milliyetçi patlamalar olarak göstermeye çalıştılar. Gürcüler, protestolar sırasında Birlik'ten çekilme taleplerinin dile getirildiği hikayelerini uydurmaya çalıştı. Krushev'in yetkilileri, Gürcülerin, Yoldaş Stalin'in adını sadece milliyetinden dolayı savunmak istediklerini, sadece Stalin ve Beria'dan sonra Kremlin'deki pozisyonlarını korumak istediklerini söyledi.

Tüm bu tohumlar 1970 yılında meyvelerini vermeye başladı. Bu yıllarda yeni oluşan Sovyet elitlerinin radikal Sovyet karşıtı, dengesiz ve fanatik çocukları ivme kazanmaya başladı; ulusal nefreti ve ulusun önceliği [düşüncelerini] ateşlediler. Uydurma iddialarını desteklemek için "Amerika'nın Sesi" gibi batı propagandasını kullandılar; Hitler'in planının Slav cumhuriyetleri için olduğu gibi Gürcistan için de imha ve köleleştirme olduğu gerçeğini inkar ederek, "Nazi'ler kazansaydı daha iyiydi, en azından iyi biramız olurdu" diyecek kadar ileri gittiler.

O günlerden kalma video materyallerine bakarsak, bu sözde "Ulusal kurtuluş hareketi"nin SSCB'nin son dönemlerindeki güvenlik servislerinin Sovyet karşıtı kanadıyla işbirliği yaptığı açıkça ortaya çıkıyor.

80'lerin sonunda tırmanış zirve yaptı ve 9 Nisan'daki trajik olaylara yol açtı, partiden ve hatta Patrikhaneden yapılan, planın kan dökmek, insanları zaten çökmekte olan Sovyetler Birliği'ne kurban etmek olduğu yönündeki uyarılara rağmen, bu liderler protesto-

yu dağıtmadı ve böylece batı aynı anda birkaç kuş vurdu. Birincisi, Komünist partiyi yeni bir döneme girerken zayıflattı; ikincisi, antikomünizm aynı zamanda Rus düşmanlığına evrilerek yoldaş uluslar arasındaki bağları etkili bir şekilde kopardı; üçüncüsü, kurulduğu kadar kurtulması da kolay olacak bir siyasi iktidar oluşturdu ve batı birkaç yıl içinde onlardan gerçekten kurtuldu; ve son olarak, Rus düşmanlığı şiddetlenirken, Rusya Federasyonu tarafından önerilen her Sovyet sonrası organizasyon NATO ve AB lehine reddedildi.

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra bu güçler iktidara geldi, bunu kültürel ve etnik çatışmaları ateşlemek için kullandılar, bu da etnik azınlıkların ülkeden kaçmasına, Güney Osetya olarak da bilinen Tskhinvali bölgesinin fiilen kaybedilmesine ve sonuç olarak bu hükümetin sonu olan iç savaşa yol açtı.

Bir sonraki hükümet, Sovyetler Birliği'nin dağılmasında bizzat rol alan eski bir Sovyet yetkilisi etrafında kuruldu, bu hükümet de bir başka bölge olan Abhazya'yı kaybetti ve kitlesel bir özelleştirme dalgası başlattı.

Kendilerine liderlik edecek gerçek bir proleter parti ve insanların inşa ettiği her şeyi yıkmaya başlayan eski komünistler tarafından lekelenmiş bir ideoloji olmadan, işçiler yeni saldırgan düzene karşı direnişi örgütleyemediler. Gururlu endüstriyel-tarımsal ekonomi bir kez sanayisizleştirildiğinde ve onu gelecek nesillere fayda sağlamak için inşa eden kadın ve erkekler sınıfsızlaştırılıp yoksullaştırıldığında, tüm birikimler kaybedildi ve kurtarılan endüstriler özelleştirildi.

Bunun, büyük ve sağlıklı ülkeler için bile çok tehlikeli olan bir zamanda, hesapsız ABD hegemonyası zamanın-

da, güç terazisini dengeleyecek kimse- nin olmadığı ve Neo-liberalizm dedi- ğimiz en çirkin yavrularının kanatla- rını açtığı bir zamanda gerçekleştiğini unutmamalıyız.

Bildiğimiz gibi antikomünizmin ve Ruslara karşı etnik nefretin yeni bi- çimi Neo-liberal bir yapıdır, bu neden- le Neo-liberalizmi ilk elden anladığım haliyle tanımlamadan konu hakkında konuşamam: Neo-liberalizm, en insan- lık dışı emperyalizmin, ahlaksız top- lumsal çürümenin, merkezin “mütte- fiklerine” bile karşı çıkılmayan sömür- geciliğinin ve altlarındaki toprakları kaybettiklerini hisseden ve içgüdüsel olarak örgütlenme ihtiyacı duyan kitle- lere karşı sürekli enformasyon savaşı- nın bir karışımıdır.

Şimdi Neo-liberalizmin bu dört bileşenini çözümleyelim: Neo-liberal emperyalizm ev sahibi ülkede ajanları- nı yetiştirir ve işe alır; cumhurbaşkan- ları, bakanlar, yargıçlar gibi en üst dü- zey yetkililerden akademisyenlere ve toplumun en yoksul kesimlerine yar- dım eden STK'lara kadar her düzeyde faaliyet gösterir. Bu insanlar iktidar merkezini halkın öfkesinden korumak için oradalar ve ülke için yıkım anlamı- na gelse bile onun bir uzantısı olarak hareket ediyorlar. 2004'ten 2008'e ka- dar her kurumun Rusya karşıtı söylemi güçlendirmek için çalıştığı, ülkeyi NA- TO'ya ittiği ve sonunda ülkeyi Rusya ile askeri çatışmaya sürüklediği Gür- cistan bunun en iyi örneği. Rusya'nın Abhazya ve Tskhinvali bölgesini ba- ğımsız devletler olarak ilan etmesi, ha- rap olmuş şehirler ve ekonomi, yüzler- ce ölü ve binlerce kayıp... propaganda için berbat bir Hollywood filmi ve şok içinde incilerini tutan dünya liderleri - tüm bunlar sadece 20. ve 21. yüzyılın savaş suçluları George W. Bush ve John McCain'e iyi çocuk olmak içindi.

2014'ten günümüze Ukrayna örneği, Neo-liberal bir hükümetin de- nizaşırı merkez efendilerinin çıkarları için her şeyi nasıl feda edeceğini, tüm sol ve işçi seslerini ve örgütlerini nasıl tasfiye edeceğini, kendi vatandaşlarını etnik kökenleri ve konuştukları dil ne- deniyle nasıl bombalayıp insanlıktan çıkaracağını, batı sermayesini memnun etmek için ideolojik olarak motive edil- miş askeri bir yumruk haline geleceği- ni ve sonunda defacto bir ulus olarak varlığına nasıl son vereceğini görmek açısından da parlak bir örnektir... Batı eşitliği ve ittifaklarının anlamı budur, daha fazla örnek için Batı Avrupa'nın bir zamanlar gelişen ekonomilerine ne- ler olduğunu da görebilirsiniz.

İkinci unsur ise toplumsal çürü- medir. Toplum ahlaki pusulasını kay- bettiğinde, savaşlardan ve soykırımlar- dan rahatsız olmaz; ideolojik merkez- lerden gelen emirle insanları insanlık- tan çıkarır ve onlara tapar. Ne yazık ki modern dünyada da bunun örnekleri var; Gazze'de ölen çocuklara alkış tuta- bilen, Ukrayna'da drone kamerasından başka bir insanın acı çekerek ölmesini domuz, ork diyerek izleyebilen, yanı- başındaki yoksulun ihtiyaçlarını gör- mezden gelip sosyal medyada popüler olan bir dava için insani yardım topl- yabilen insanlar...

Son birkaç yıl, ABD ile eşit or- taklar olduklarını ve egemen kararlar alma hakkına sahip olduklarını dü- şünecek kadar aptal olan ülkeler için zor geçti. İrlanda'nın tarafsızlığını terk edip NATO'ya katılmaya zorlanması, Alman ve diğer batılı milletvekillerinin NATO'ya artık işgalci bir güç olmadık- larını hatırlatmaya çalışması, Afrika kıtasının siyasi ve kişisel liderler dü- zeyinde şantajla maruz kalması, eldi- venlerin çıkarılması, uluslar arasında hiçbir zaman kurula dayalı düzen ve

eşitlik olmadığı, yoldaş Stalin'in bir zamanlar söylediği gibi, batı demokrasisinin dünyanın geri kalanı üzerinde Amerikan egemenliği olduğu... Ne kadar da yanılıyorlardı!

Tüm bunlar hemen herkesin bir şekilde karşılaştığı örnekler ve Neo-liberal bir hükümet tüm bunları kendi teninde hissedenden insan kitlelerini nasıl zapt edebilir?

İlk iş polis reformu, acımasız polisliğe yönelmek zorundasınız. Şantaj yapıyorsunuz, dağıtıyorsunuz ve insanlar arasında tiranlığa ve sömürgecilığe karşı örgütlenmeye başlayabilecekleri temas noktası bulabilecek her şeyi yasaklıyorsunuz, her kolektif gurur ve zafer anını karalıyor, alay ediyor ve siliyorsunuz ve bu antikomünist, işçi karşıtı, halk karşıtı kampanyayı anaokulundan doktoralara, en küçük köyden mega kente, en küçük bilgi platformundan merkezi medyalara kadar başlatıyorsunuz.

Dünya sermayesinin egemenliğine karşı etkili bir şekilde mücadele etmeyi başaran tek parti Bolşeviklerin partisidir. Dünyanın yarısında sağlıklı ve ilerici bir toplum oluşturmayı başardılar; bilimsel ve kültürel atılımlar yaptılar ve batılı güçlerin finansmanıyla büyüyen gerçek kötülüğe karşı en büyük zaferi elde ettiler. Tarıfsız bir yıkımdan sonra bile yardım almadan kendilerini inşa etmeyi ve uzayı keşfeden ilk ülke olmayı başardılar. Bu nedenle Stalin yoldaşın ölümünden 70 yıl sonra ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünden 30 yıl sonra bile kapitalist sınıf hala bu fikirle (bolşevizmle) savaşıyor, çünkü bu fikir işçilerin dünyayı onlardan daha iyi yönetebileceğini gösterdi ve tüm halklara sermayenin asalak doğasını pratikte gösterdi.

Eğer bir kişiyi bile Bolşevizm fikirlerinden uzak tutacaklarsa her şeyi

kabul edebilirler, hatta en sesli muhalifleri, en sol partileri ve radikal fikirleri bile!.. Radikal sağcı üniversiteler ve liberter merkezler bile sırf gençlik Lenin ve Stalin yoldaşları okumaya başlarsın diye Batılı solcuların, Neo-Marksistlerin ve Anarşistlerin kitaplarını çeviriyor.

Ama nafile! Tarihi geri sarmazsınız ve ezilenleri tarihsel misyonundan soyutlayarak egemen sınıf olamazsınız. Daha birkaç gün önce, Sovyet tarihini lekelemek ve yeniden yazmak için hibe alan bir STK, komünizm karşıtlığının zirvede olduğu, komünist ideoloji ve sembollerin faşizmle aynı seviyeye getirildiği bir dönemde, bir araştırma yayımladı: Stalin'in popülaritesi tüm zamanların en yüksek seviyesinde ve bu sadece Gürcistan'da değil; dünyanın en uzak köşelerindeki madenciler Lenin'in Materyalizm ve Ampiryokritisizm'ini okuyor; Batı Avrupa'daki gençler kimlik politikalarından sıyrılıp Marx'ı okumaya başlıyor.

Yeni bir dünyayı doğuracak krize henüz adım attığımız için her şey iyiye gitmeden önce daha da kötüleşecek olsa da iyimser olmalıyız, tarihsel adalet galip gelecektir.

Ve bizim bu konudaki misyonumuz, örgütlerimizde yeni üyeleri kucaklamaya hazır olmak, enternasyonal arenada yoldaşlarla bağlantılar kurmak ve derinleştirmek, yeni yoldaşlara rehberlik etmek için kendimizi ve birbirimizi geliştirmek ve hazırlamak; büyük devrimci ve insanlığın tanıdığı en büyük devletin kurucusu Vladimir İlyiç Lenin'in sözlerini takip ederek ve yaşayarak, sermayenin tiranlığına karşı proletaryanın bir silahı ve sütunu olarak bize biçilen uzun rolü üstlenmektir: Öğren, Öğren, Öğren!

Uluslararası Lenin Yüzyılı Sempozyumu hazırlık komitelerinin hazırladığı ve Av. Seher Dursun'un sunduğu bu metin kolektif bir çalışmanın ürünüdür.

Bolşevik Partiye Dair Değinnmeler

.....
Av. Seher Dursun

Tüm yaşamını işçi sınıfının kurtuluşu için mücadeleye adanmış komünist bir öncü olan Lenin'in ölümünün 100. yılındayız.

Lenin yaşamı boyunca tüm politik ve bilimsel faaliyetini Marksizmin teorisi ve yöntemi üzerinden yükseltmekle kalmadı, bu temele sıkı sıkıya basarak onu geliştirdi. Proletaryaya, burjuvaziyle giriştiği savaştan zaferle çıkmasını sağlayacak eserler verdi. Ve bu nedenle de, uluslararası komünist hareket tarafından emperyalizm ve proleter devrimler çağının Marksizm'i olarak kabul gördü.

Lenin'in verdiği eserler, nihai zaferi kazanacak insanal bir toplum kurmak isteyen, istemenin de ötesinde bunu yapma göreviyle de yükümlü olan devrimci proletaryaya ve bu ideali paylaşan herkese bugün de yol göstermeye devam ediyor.

Dünya kapitalist sisteminin tam bir çürüme ve çöküş içinde kıvrandığı günümüzde nihai zaferi kazanmak için koşulların her zamankinden daha olgun olduğu tarihin bu yeni evresinde Lenin'in eserlerinin daha fazla ele alınması, incelenmesi ve bilince çıkarılması gerektiği açıktır.

"Lenin'in eserlerini incelemeye girişenler ise, Lenin'in proletaryanın politik önderi olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Onun eserleri, tüm faaliyetiyle ve bu faaliyetin içinden geçtiği koşullarla en sıkı bağ içinde incelenmelidir. Yalnızca bu koşul altında Lenin'in eserlerinin tüm içeriğinin ve öneminin doğru değerlendirilmesi ve doğru anlaşılması mümkündür. Bu da yetmez, bu inceleme, işçi sınıfının bugünkü mücadelesiyle de birleştirilmek zorundadır." (Lenin Seçme Eserler Cilt 1 Sf. 123)

Lenin'in eserlerini inceleme gö-

revinin, devrimci proletarya ve komünizm davasına kendini adayanlar kadar, emperyalizmin ve tekeli sermayenin boyunduruğu altında ezilen halklar için de geçerli olduğunu söylemeliyiz. Çünkü Lenin'in en önemli eserlerinden biri olan SSCB'nin dağılmasından sonra, gerek SSCB'yi oluşturan ülkelerin halklarının, gerekse bağımlı ve emperyalist ülkelerdeki halkların yaşadığı yıkım ve çöküş, söze gerek bırakmayacak kadar ortadadır. Yaşanan tarih, sadece proletaryanın değil, dünya halklarının da kurtuluşunun yegane yolunun sosyalizmden geçtiğini ve bunun için Leninizm'e sahip çıkmanın bir zorunluluk olduğunu ortaya koymuştur.

Lenin'in en önemli eserlerinden biri de Bolşevik Parti'dir. Lenin, 1900'lerin başında proletaryanın kendi politik partisinin zorunluluğuna dair düşüncelerinin açıklayacak ve inşasına girişecektir. Lenin için Bolşevik Parti;

"Bize bir devrimciler örgütü verin, Rusya'yı altüst edelim" diyecek kadar önemlidir.

Bolşevik Parti'yi diğer örgütlerden ayıran en ve önemli kılan onun karakteridir. Lenin için, işçi sınıfının politik partisi, bir savaş örgütüdür. Proletaryanın politik partisine dair "Ne Yapmalı?"da ortaya koyduğu tüm düşünceleri;

"... aynı anda ve çeşitli yönlerden başlayan tüm Rusya çapında bir savaş örgütünün inşa planı" olarak ilan eder bu yüzden.

Lenin'in proletaryanın devrimci sınıf partisine, dolayısıyla onun örgütünün karakterine dair bu tanımlaması o kadar özseidir ki, uluslararası

komünist hareketin temel kabulü olmuş ve devrimci komünist partiler kendilerini, "proletaryanın öncü savaş müfrezeleri" olarak tanımlamıştır. Bolşevik Parti anlayışı, Lenin'in Marksizm'e yaptığı en önemli katkılardan biri olarak kabul edilmiştir.

Bir savaş örgütü olarak Bolşevik Parti'nin inşası hem örgütsel hem de politik olanı içerir. Lenin, komünist partinin örgütünü de politik hattını da, tüm kapitalist topluma karşı savaş yürütmek ve onu yeryüzünden silmek üzere biçimlendirir. Lenin "Ne Yapmalı?"da sadece otokraziye ve burjuvaziye değil, aynı zamanda, kapitalist toplumun bir parçası olan küçük burjuva hayallere ve bu hayallerin siyasal temsilcilerine karşı da bir savaş açtığı çok açık görülür. Ki, Bolşevik Parti'nin tarihi de tüm bu cepelerde verdiği bir savaşın tarihi olur.

Biz konuya, komünist partinin örgütsel yanı üzerinden devam edelim.

Lenin'in Bolşevik Parti düşüncesini ifade ettiği ve inşasına giriştiği 1900'lerin başında, farklı işçi örgütleri de mevcuttur. Sendikalar, işçi birlikleri, kooperatifler, dayanışma evleri vb vb. Üstelik bunların önemli bir kısmı da yasadışı faaliyet yürütmekte, Çarlık polisi tarafından yakalandıklarında hapis cezaları almaktadırlar.

Bu durum kimilerinde işçi sınıfının politik mücadelesinde bu örgütlenmelerin yeterli olacağı, hatta başka türlü örgütlenmelerin olmaması gerektiği düşüncesini doğurur. Kimileri de toplumsal devrim için politik parti yaratılmasının gerekliliğini savuncak, ama bu partinin örgütsel-politik karakterini mevcut işçi örgütlenmele-

rinden farksız ele alacaktır vb.

Lenin ise tamamen farklı düşünmektedir. Lenin;

“... her kuruluşun örgütlenme karakteri, doğal ve kaçınılmaz olarak, bir kuruluşun faaliyetinin içeriği tarafından belirlenir” der. Ve işçi sınıfının politik partisine dair tüm düşüncelerini bu tespit temelinde şekillendirir.

Bir Marksist olarak Lenin, işçi sınıfının kendisini ve tüm halkı politik ve ekonomik kölelikten kurtarmak için otokratik hükümete ve tüm kapitalist topluma karşı kararlı bir mücadeleye vermesi gerektiği düşüncesindedir. Dolayısıyla bu mücadele tüm kapitalist topluma karşı örgütlenmiş ve karşı olmanın gerekliliklerini yapmayı karakteri haline getirmiş bir örgütlülük eliyle verilebilir. Oysaki, mevcut işçi örgütleri, çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirme, haklar ve özgürlükler elde etme mücadelesinin ürünü olarak ortaya çıkmış, dolayısıyla bu mücadeleye uygun bir örgüt yapısına, karaktere sahip olmuşlardır.

Faaliyetinin işçisi olacak toplumsal devrimi belirlemiş olan bir partiye; faaliyetinin içeriği olarak toplumsal reformu belirlemiş olan (ya da aksini iddia etmesine rağmen faaliyetinin içeriği toplumsal reformdan öteye geçmeyen) bir parti, aynı karakterde olamaz. Bu partilerin örgütleri, örgütlenme karakterleri aynı olamaz. Lenin özellikle işçi sınıfına ve toplumsal devrim iddiasında olanlara şöyle seslenir:

“Sosyal demokrasinin politik partisi, işçilerin işverenlere ve hükümete karşı ekonomik mücadelesinden (reformlar mücadelesinden -bn) daha karmaşık ve kapsamlıdır. Aynı biçimde -ve bundan

dolayı- devrimci sosyal demokrat partinin örgütü, kaçınılmaz olarak böyle bir mücadeleye için işçilerin örgütünden (reformlar partisinden -bn) başka türlü olmak zorundadır.” (Lenin Seçme Eserler, Cilt 2, Sayfa 132)

Toplumsal devrim, kapitalist toplumu tümüyle ortadan kaldırmaya dönük bir savaş ilanidir. Savaşların ise kaçınılmaz zorunlulukları ve doğası vardır. Bu da savaşı yönetecek (öncülük edecek), yürütülecek örgütün karakterini kaçınılmaz olarak belirler. Yani bir savaş “başka türlü bir örgüt” savaşın zorunluluklarına ve doğasına göre örgütlenmiş bir örgütle kazanılabilir. Bunun içindir ki, Lenin, işçi sınıfının politik partisinden inşa planını “savaş örgütünün inşa planı” olarak sunar.

Fakat savaşın kazanılabilmesi için, herhangi bir savaş örgütünün varlığı da yetmez. Nasıl örgütlenmiş olursa olsun, yeter ki bir savaş örgütü olsun denilemez. Lenin, “Toprak ve Özgürlük” hareketinin, buradan doğan “Halkın İradesi” Partisinin de birer savaş örgütleri olduklarını sık sık hatırlatır. “Hepimize örnek olması gereken mükemmel örgütler” olarak tanımlar. Ve Bolşevik Parti’nin inşa sürecinde, bu örgütlerin örgütsel deneyimlerinden olumlu anlamda yararlanır. Ama Bolşevik Parti örgütünü, bambaşka bir savaş örgütü olarak inşa eder.

Çünkü her savaş, o savaşı kazanmak için belirlenmiş taktiği uygulama yetisinde olan bir savaş örgütünün yöneticiliğinde kazanılabilir ancak. Dolayısıyla savaş örgütü, savaşı kazanmak için uygulanacak taktiğe göre inşa edilmiş olmalıdır. Devrim-

den sonra başlayan iç savaş, savaşın karakteri gereği mevcut askeri örgütlenmeyle kazanamayacaklarını gören Bolşeviklerin hızla Kızıl Ordu'yu kurmasında olduğu gibi.

Proletaryanın tüm kapitalist topluma karşı açtığı savaşı kazanabilmesi için öncelikle burjuva devlet aygıtını ve siyasal örgütlenmesini parçalayıp ortadan kaldırması ve Marx'ın "18 Brumaire"den itibaren söylediği gibi, proletarya diktatörlüğünü kurmak gerekmektedir. Lenin, savaşın bu aşamasının kazanılabilmesi için izlenmesi gereken taktiği şöyle ifade eder:

"Politik muhalefetin bütün güçlerini, protestolarını ve öznesini ortak bir saldırıda birleştirmek."

Yani genel silahlı halk ayaklanması yoluyla burjuva diktatörlüğüne son vermek. Lenin Bolşevik Partiyi işte bu taktiği uygulamak üzere ve uygulayabilecek şekilde inşa eder.

Biliriz ki, her eylemin başarıyla icra edilebilmesi için de şu veya bu ölçüde bir hazırlık sürecinin olması gerekir. Elbette ki, hazırlık yapmak her eylemin başarısını garanti altına almaz. Ama başarıyı şansa bırakmaktan daha akılcı bir yoldur. Dolayısıyla bir savaş örgütünün genel silahlı halk ayaklanmasını gerçekleştirme amacını taşıyor olması, genel silahlı halk ayaklanmasını zafere ulaştırmak için yeterli değildir. Bu savaş örgütünün, bu taktiği uygulama yeterliliğine ve yetisine kavuşmasını sağlayacak bir hazırlık sürecinden geçmesi gerekir.

Proletaryanın devrimci sınıf partisi hiçbir eylemini şansa bırakmaz. Hele de genel silahlı halk ayaklanması gibi tüm gücünü ve olanaklarını sonuna kadar kullanarak gerçekleştireceği

en kapsamlı ve nihai savaş niteliği taşıyan eylemi; başarısızlığı halinde kendisinin ve kitlelerin büyük çaplı fiziki imhasına kadar varacak eylemi... Bunun içindir ki Bolşevik Parti, tüm gücü ve olanaklarıyla bu nihai eyleme hazırlanıyorsa, gerçekten genel silahlı halk ayaklanması yoluyla burjuvazinin siyasal egemenliğine son vermek için kurulmuş bir savaş örgütü hüviyetine kavuşmuş olur. Daha başka bir ifadeyle Bolşevik Parti'nin bir savaş örgütü olarak inşasından bahsederken Lenin, genel silahlı halk ayaklanmasına yönelik yürütülen hazırlık faaliyetinden bahsetmektedir bize.

Bu da bizi Bolşevik Parti'nin inşa faaliyeti konusuna getirir. Bolşevik Parti'nin inşasından bahsedildiğinde, genelde partinin kurulması anlaşılmaktadır. Oysaki bu, partinin inşası yolunda ilk temelin atılmasıdır. Bolşevik Parti'nin inşa faaliyeti, kuruluşundan iktidarı almasına kadar geçen tüm süreç boyunca devam eden bir faaliyettir. Ve aslında bu da, Bolşevik Parti'nin inşa sürecinin birinci aşamasıdır. İktidar olduktan sonra ortaya çıkan yeni koşullara göre, inşa sürecinin yeni aşamasına geçilir.

Geçen yüzyıl içinde, bütün ülkelerde şu veya bu düzeyde Bolşevik Partiler kurulmuş, temelleri atılmıştır. Bizde de. Dolayısıyla Bolşevik Parti'nin inşası söyleminden bugün için anlaşılması gereken, kuruluşuyla birlikte atılan temel niteliklerinin sağlamlaştırılıp, güçlendirilmesidir. Geliştirilmesidir. Bu nedenle Lenin'in "Ne Yapmalı?"da inşaya dair anlattığı bu durum dikkate alarak okunmalıdır. Lenin şöyle der:

"... bir halk ayaklanması düşü-

niin... nasıl kazanacağız? Merkez Komite ayaklanmanın hazırlanması için her yere ajan atayamaz ki! ... Oysa, merkez yayın organının örgütlenmesi ve hazırlanması için çalışmalar sırasında kendiliğinden oluşan ajanlar ağının, 'oturup' ayaklanma şiarını 'beklemesi' gerekmezdi, bilakis öyle düzenli bir çalışma yapardı ki, ayaklanma anında bir çalışma en büyük başarı ihtimalini garantilerdi. İşte tam da böyle bir çalışma, geniş işçi kitleleriyle ve otokrasiden hoşnutsuz büyük kesimlerle kurulmuş bağları sağlamlaştırdı, bu ise ayaklanma için önemlidir." (Lenin Seçme Eserler, Cilt 2)

Lenin'in burada Bolşevik Parti'nin inşasına (genel silahlı halk ayaklanmasına dönük hazırlığına) yönelik bazı noktalara dikkat çekmektedir.

Birincisi Bolşevik Parti'nin inşası kadrolar ağının merkezi ve yerel görevlerini, faaliyetlerini yerine getirmek için yürüttüğü düzenli çalışma ile mümkündür.

Burada merkezi faaliyetler, Bolşevik Parti'nin örgütsel-politik yapısının ve karakterinin oluşmasına; yerel çalışmalar ise devrimci kitlelerle bağların sağlamlaşmasına ve Bolşevik Parti'nin örgütsel-politik karakterinin devrimci kitlelerle, devrimci kitlelerin deneyimi ve ruh halinin de Bolşevik Parti'ye taşınmasına yarar.

Bolşevik Parti'nin inşasında, merkezi planlamayla hayata geçirilen faaliyetlerin belirleyici önemi vardır. Parti kadroları ve örgütleri, tüm ülkeyi kapsayan çalışmanın kısmi fonksiyonlarını düzenli olarak yerine getirecek, bütün bir parçası olarak çalışma yürütmeyi öğrenir ve alışır. Bunun önemini kavrarlar. Güçlerini, merkezi çalışmanın şu veya bu fonksiyonu-

nu/parçasını örgütlerken sınarlar. Ve yürüttükleri günlük monoton yerel çalışmanın (örneğin bir fabrikadaki sendikal çalışma), aslında merkezi çalışmaya tabi, onu besleyen bir çalışma olduğunu, onunla bağını kurmaları gerektiğini bu sayede sürekli hatırlarlar. Yerel çalışmayı da gerçek anlamda ne kadar başarıyla yürüttüklerini somut olarak ölçme imkanını elde ederler.

Bolşevik Parti yürüttüğü düzenli merkezi çalışmayla aynı zamanda tayin edici savaş için işe yarar askeri güçleri (devrimci kitleleri) çoğaltmak ve güçlendirmek amacıyla yararlanılması gereken tüm protestoları ve devrimci patlamaları da destekler. Bu yolla protestoların, devrimci patlamaların sesini hem ülkenin her yanına taşır, hem de ülkenin her yanından işçi ve emekçilerin bu protestolara vb. destek vermesini sağlar. Bu sayede, protestolar, sokak savaşları, ayaklanmalar yapmaya daima hazır olan ve kendini tayin edici savaşa hazırlayan bir devrimciler örgütü inşa edilir.

Bolşevik Partin'in yürüttüğü düzenli merkezi çalışmalar Bolşevik Parti'ye kadroların ve devrimci kitlenin güçlerini gerektiği zamanda ve gerektiği ölçüde aynı hedefe doğru birleştirme yetisini, alışkanlığını, bilgisini de kazandırır. Dolayısıyla bu çalışma içinde bulunan kadrolara ve devrimci kitleye de. Bu, burjuvazinin siyasi iktidarına karşı ancak bütün güçleri bir araya getirerek düzenlenebilecek genel saldırıya, devrimci kitlelerin ve kadroların hazırlanmasıdır. Bunu sağlamada kat ettikleri mesafeyi deneyimleyerek somut olarak ölçme yoludur.

Lenin, “kişisel etkileme, yerel bildiriler, broşürler vs yoluyla yapılan yerel çalışma düzenli merkezi çalışmayla tamamlanmalıdır ki, Bolşevik Parti’nin gerek halk, gerekse karşı devrim üzerindeki etkisi toparlanabilsin” der. “Daha önemlisi bu etkiyi toparlama becerisi bir şekilde kazanılıp geliştirilmelidir ki, daha zor, buna karşılık daha tayin edici etkileme araçlarını birleştirmeyi düşünmek bir ütopya olmaktan çıksın” diye ekler. Tüm protestoları bir ayaklanmada ortak bir saldırıda birleştirebilmeyi düşünebilmek, bu sayede bir hayal olmaktan çıkar.

Lenin’in merkezi bir yayın organı örgütlenme, çıkarma ve dağıtımını yapma planı, burjuvazinin siyasal egemenliğine karşı bir ayaklanma gerçekleştirme düşüncesini hayal olmaktan çıkarmak içindir. Düzenli olarak yürütülecek bu çalışma, çalışmanın bir parçası olan herkesin kendini partinin bir parçası olarak görmesine ve tüm ülkede bir plan doğrultusunda çalışan bir partinin varlığını bilmesine, görmesine ve iradesini ona teslim etmesine yaramıştır. Merkezi yayın organı planının Rusya’da Bolşevik Parti’nin dışarıdan inşasındaki özel yerini unutmaksızın, kamulaştırma eylemleri de, çarlığın militarist güçlerine karşı düzenlenen eylemlerin de, tutsakları özgürleştirme eylemlerinin de, silahlanmaya yönelik faaliyetlerinin de, istihbarat toplama faaliyetlerinin de vb ve tüm bunların birbirlerini destekleyecek şekilde yürütülmesi de, etkin bir Bolşevik Parti’nin inşasını sağlamıştır.

Burjuvazinin ekonomik-politik kölelik düzenine son vermek için öne çıkmaya hazır devrimci kitlelerin

ve öfkeli inanların sosyalizme, devrim, ayaklanma üzerine bolca konuşulmasından değil, genel silahlı halk ayaklanmasını gerçekleştirmek üzere Bolşevik Parti’nin inşası yönünde atılmış her gerçek adımdan etkilendiğini unutmamak gerekir.

İkincisi; Bolşevik Parti konspiratif (gizli) bir partidir. Tüm faaliyetlerini genel silahlı halk ayaklanmasına hazırlanmak amacıyla yürütüyor olması, kaçınılmaz olarak parti örgütlerinin ve üyelerinin konspiratifliğini gerektirir. Siyasal iktidarın zora dayalı bir devrim ile alınmasının zorunluluğu olduğu sürece, faaliyetinin konusu ve ülke koşullarından bağımsız olarak Bolşevik Parti konspiratif niteliğini her daim korur. Faaliyetlerinin yürütülüş biçimi faaliyet alanına, ülkenin dönemsel koşullarına göre açık ya da gizli olabilir. Örneğin 1900’lerin başında Rusya’da merkezi yayın organının basılıp dağıtımının ya da sendikal faaliyetin dahi illegal yürütülmek zorunda kalındığını görürüz.

Lenin’in “merkez yayın organı” planı baştan sona illegal bir partinin inşasına yöneliktir. Sosyalist gazete çıkarılmasının yasak olduğu, basanın, dağıtanın, okuyanın yakalandığında hapis cezası aldığı Rusya’da, merkezi politik gazetenin sık aralıklarla çıkarılıp dağıtımının örgütlenmesinin tek yolu vardır; konspiratif çalışma. Lenin ülkenin bir gerçekliğinden yararlanarak (elbette politik bir gazetenin farklı işlevleri göreceğini de dikkate alarak) gazete planı üzerinden Bolşevik Parti’nin illegal örgüt yapısını oluşturma hedefine ulaşmak ister. Lenin için bu planın hayata geçirilmesi, ayaklanmaya hazırlık için güçlü illegal çalışması

olan bir partinin inşası demektir. Bu nitelikte bir örgüt yapısı inşa edilmeden, burjuva devletin militarist gücüyle nihai savaşa, genel silahlı halk ayaklanmasına hazırlanamazdı. Devrimin askeri ordusu ancak bu nitelikteki bir çalışma içinde oluşur, olgunlaşır.

Konspiratif temelde yürütülen başarılı bir faaliyet, burjuva devletin tüm militarist gücüyle mücadele konusunda kesintisiz bir deneyim, kararlılık, güven ve savaşçı bir ruh kazandırır kadrolara parti örgütüne ve bu çalışmanın ne kadar az da olsa bir parçası olan herkese. Tabii ki, bu gazeteyi okumak için alacak, saklayacak, bu faaliyetin bir parçası haline gelen işçi ve emekçilere de konspiratif faaliyetin bizzat kendisi, Bolşevik Parti'nin her kademesinden, kitlelerin içine kadar uzanan devrimci bir ruh yayar.

Ve bu çalışma aynı zamanda, devrimci kitlelerin ve bireylerin, ciddi bir otorite ve iradenin elle tutulur biçimde varlığını görmelerini de, burjuva devlete isyan etmenin bedelini ödemeye degecek bir günün varlığını görmelerini de sağlar. Bu, devrimci kitlelere ve bireylere Bolşevik Parti'nin öncülüğü altında toplanmaları yönünde yapılan tüm çağrılardan daha etkileyici ve sonuç alıcı bir çağrıdır.

Üçüncüsü; Bolşevik Parti'nin inşası demek, kadrolar ve kadrolar ağının (Parti örgütlerinin) inşası demektir.

Lenin, merkezi yayın organını örgütlemeye mevcut kadrolar eliyle girişecek ve onları "gazete planı"nın çeşitli kısımlarında görevlendirecekti.

Böylece basım, sınırdan geçirme, dağıtım, başta para olmak üzere yeterli maddi-teknik imkanların temini vb ile görevli kadrolar ve kadrolar ağı ortaya çıkacaktır.

Lenin, parti üyelerinin profesyonel devrimci olmaları gerektiğinin altını ısrarla çizer. Bolşevik Parti'yi profesyonel devrimciler örgütü olarak tanımlar. Politik mücadelede enerji, metanet ve sürekliliği güvenceleyebilecek kadrolardan, devrime sadece boş akşamlarını değil, bütün hayatlarını adayan insanlardan oluşan bir partinin bütün kapitalist topluma karşı kararlı bir savaşı yönetip zafere taşıyabileceğini sık sık belirtir. Özellikle de burjuva devletin her türlü terörüne karşı yürütülmesi gereken özel mücadelenin bu nitelikte kadrolardan oluşmuş bir partiyi gerektirdiğini söyler.

Bolşevik Parti, gerek üyelerinin (kadrolarının) gerekse de saflarına yönelen insanların profesyonel devrimcilik yönünde gelişmeleri için bilinçli bir çaba yürütür bu yüzden. Kendi deneyimleriyle öğrenmelerini sağlayacak çalışmalara dahil ederek, ciddi politik ve örgütsel konularda tartışabilmelerini sağlayacak bir eğitim vererek; özellikle işçi sınıfının içinden çıkan ajitatör, propagandist, örgütçülerin belli bir alanda değil, mümkün olduğunca farklı yerlerde ve toplumsal kesimler içinde faaliyet yürütmeleeri için imkan sağlayarak bu sayede yeteneklerinin gelişmesine ve kapitalist toplumu (diğer sınırları, toplumsal sorunları vb.) bütünlüklü kavramalarına yardımcı olarak vb..

Bolşevik Parti'ye ve inşasına biraz olsun değinnmeye çalıştık. Elbette

daha da detaylandırılabilir ve Bolşevik Parti'nin özellikleri burada aktardıklarımızla da sınırlı değildir.

Bolşevik Parti'de demokrasiye ne kadar yer vardır, konspiratif bir yapıda kadrolar hak ettikleri sorumlulukları alabilir mi, sınıf hareketin dış itki verilmeli midir, ne kadar büyük ya da ne kadar küçük olmalıdır vb daha bir çok konu Bolşevik Parti'ye dairedir. Tüm bu sorulara ve daha başkalarına cevap bulmak için başvurulabilecek başta Lenin'in "Ne Yapmalı" kitabı başta olmak üzere, deneyimlerden süzülerek kaleme alınmış birçok eser vardır. Bolşevik Parti'yi bütünlüklü kavrayabilmek için mutlaka okunmalıdır.

Lenin'in ölümünün 100. yılı vesilesiyle kısaca da olsa yapmaya çalıştığımız Lenin'in Bolşevik Parti anlayışına dair aktarımını yine Lenin'in bir uyarısına dikkat çekerek bitirmek istiyorum:

"Son olarak, olası bir yanlış anlamayı önlemek için birkaç söz; Tüm zaman boyunca hep sadece sistematik ve planlı bir hazırlıktan söz ettik, fakat bununla kesinlikle otokrasinin ancak ve yalnız kurula uygun bir kuşatmayla ya da örgütlü bir taarruzla yıkılabileceğini söylemek istemiyoruz. Böyle bir anlayış, saçma bir doktrincilik olurdu. Tam tersine otokrasinin, onu her tehdit eden herhangi bir kendiliğinden patlamanın ya da önceden ön görülmeyen politik komplikasyonların baskısı altında düşmesi, tamamen olanaklı ve tarihsel olarak kesinlikle daha büyük bir olasılıktır. Fakat hiçbir politik parti, eğer maceracılığa düşmek istemiyorsa, faaliyetini bu tür patlamalar, ve komplikasyonlar beklentisi üzerine kuramaz. Kendi yöntemiyle yürümek, yolumuzdan sap-

madan sistemli çalışmamızı inşa etmek zorundayız ve beklenmedik olaylara ne kadar az güvenirsek, hiçbir tarihsel dönüm noktasının bizi gafil avlamaması o kadar büyük ihtimaldir."

Lenin'in bu uyarısı, proletaryanın devrimci sınıf partisinin politik-örgütsel karakterinin bütünlüklü ve devrimci bir anlayışla kavranabilmesi için yapılmış ciddi bir uyarıdır. Ne voluntarizm ne de kendiliğindençilik hatasına düşülmemesi için yapılmış bir uyarıdır.

Evet, parti inşa edilir ve bu anlamda iradi çabanın en fazla gerektiği, önem taşıdığı, belirleyici olduğu alandır. Ama devrim tarihsel gelişmenin bir ürünü olarak ortaya çıkar. Ve Lenin'in dikkat çektiği gibi tarihsel olarak kesinlikle daha büyük bir olasılıktır ki, devrim patlak verdiğinde ve iktidar düştüğünde Bolşevik Parti'nin sistematik planlı çalışmasını tamamlamış ve bir taarruzla iktidarı alabilecek düzeye ulaşmış olmayacaktır. Öyle ya, zaten bu düzeye ulaşabilmiş olsa, süreç kendiliğinden değil iradi müdahalenin ürünü olurdu. Ve Lenin de sürecin kendiliğindenlik halinin büyük bir olasılık olacağını bize hatırlatmazdı.

Başka bir şekilde söyleyelim; Bolşevik Parti hazırlıklarını tamamlamış olsa dahi, hatta büyük olasılıkla bu haldeyken, devrimin patlaması ve iktidarın düşmesi büyük olasılıktır. Bu da şu demektir; Bolşevik Parti kendisini bekleyen görevler karşısında büyük olasılıkla yetersizlik, eksiklik, zayıflık halinde olacaktır.

Dolayısıyla sınıf hareketinin kendiliğinden kabarışları sırasında örgütsel yetersizlik içinde olmak,

Bolşevik Parti ve kadroları için bir çaresizlik, umutsuzluk, mecalsizlik kaynağı değildir. Aksine, gelişme, yetkinleşme, güçlenme için daha fazla çalışma ve anın görevlerini karşılayabilmek için gerekli sıçramayı gerçekleştirmek için gerekli itici bir güçtür.

Bolşevik Parti ve kadroları volontarizm yanılığına yani parti tüm hazırlıklarını tamamlamadan ne devrim patlar, ne iktidar düşer, ne de iktidarı alabiliriz yanılığına düşmedikleri için, her koşulda devrimin zaferine olan güvenlerini bunun için tutkuyla çalışma motivasyonlarını korurlar. Ve bu sayede, olması yüksek olan olasılık gerçekleşip kendiliğinden bir patlama ve hatta iktidarın düşme durumu ortaya çıktığında; ne kendiliğinden hareketi ileri taşımaktan ne de iktidarı almak için gerekli olan tüm yaratıcılığı, cüreti göstermekten geri dururlar. Yetersizliklerine bakıp, iktidarı almak yerine aşırı muhalefet olarak davranma hatasına düşmezler. Düşmedikleri içindir ki, 1905'te Menşevikler iktidarı almaktan kaçarken Lenin, iktidarı alma cesaretini göstermeliyiz diyordu. 1917'de beklenen ve devrimin yaşaması için şart görülen Avrupa devrimi gerçekleşmeyince, Troçkistler iktidarı burjuvaziye geri vermekten bahsederken Lenin, tek ülkede sosyalizmin inşasını başarma görevini yerine getirmekten bahsediyordu.

Öte yandan, Bolşevik Parti ve kadroları tarihsel dönüm noktasına hazırlıksız girmek istemezler elbette. Tarihsel sorumluluklarını yerine getirmek için var güçleriyle hazırlanmaları gerektiğinin bilincindedirler. Bu yüzden "beklenmedik" ya da "olası" gelişmelere "kendiliğindenliğe" bel

bağlamazlar. Tüm güçleri ve tutkularıyla sistematik ve planlı bir taarruz için hazırlıklarını sürdürürler. İşte bu sayede büyük olasılıkla hazırlıksız yakanacakları devrimi, mümkün olan en hazırlıklı halde karşılarlar.

İşte Lenin'in ortaya koyduğu Bolşevik Parti ve partililik anlayışı sınıf savaşımının gerçekliğinin bu iki yanına da cevap olacak niteliktedir. Ne kendiliğindencilik ne de volontarizm...

Türkiye'de Lenin Külliyatı

ULUSLARARASI ★

LENİN YÜZÜ

SEMPER

13 DEK

NAZIM

HÜL

14 DEK

ŞİŞLİ

Yeni Dönem Yayıncılık

Özlem Oral

6. yüzyılda matbaanın icadı ile birlikte, bilginin yayılma hızı artsa da, bilgiden, düşüncelerin yayılmasından duyulan korku, çok daha eski tarihlere dayanır. İlk ve en bilinen örnek olarak İskenderiye Kütüphanesini verebiliriz. Bunun 15. yüzyıla, haçlı seferlerine dayanan çok sayıda örnekleri var.

Günümüze, “modern çağ”a geldiğimizde de durumun değişmediğini görüyoruz. Eski çağlarda kendisi dışında hiçbir düşünceye, anlatılanın dışındaki tarihe, farklı kültürlere, zenginliklere ait her eserin yok edilmesi, günümüzde de farklı yollarla sürüyor. Örneğin kitapların yakılması... Nazi Almayasında yakılan kitaplar ya da 12 Eylül döneminde yakılan kitaplar hepimizin bildiği şeyler, örneklerine biraz sonra değineceğiz. Örneğin

Uçurtmayı Vurmasınlar filminde, cezaevinde toplanan kitapların yakılması, yakılıp yakılmadığının kontrol edilmesi, yakılmasının kontrol edilip edilmediğinin kontrol edilmesi sahnelerini izlemeyenlerimiz var mı? İzleyelim ve bu “kitap yakma” dediğimiz şeyin absürtlüğünü görelim bir kez daha. Bugün belki yakılmıyor kitaplar. Onun yerine kitapevleri yayınevleri bombalanıyor, yağmalanıyor. Ama en yaygın olarak da “toplatılıyor” ve “yasaklanıyor”. Özetle, daha “modern”, “insani” şartlarda yok ediliyor.

Bu modern yakmalara yani toplatmalara, yasaklamalara burada hepimiz aşinayız. Tabi ki konumuz kitapların yasaklanması değil, Leninizm ve Marksizm, bilimsel sosyalizm yayıncılığı. Ancak bu konu bizi 21. yüzyılda

olsak dahi, yasaklamalara götürüyor.

Bilimsel sosyalizm konusunda hepimizin tartışmasız başucu kitabı olarak kabul ettiğimiz Marks ve Engels'ten Ücret Emek ve Sermaye, Komünist Manifesto gibi kitapların yayımlanması 1845 ve 48'i bulur.

Bunların kısa sürede ilk etapta Avrupa ülkelerinde, hemen ardından Amerika ve Rusya'da tercümelerinin yapıp dağıldığına, Marksizmin, bilimsel sosyalizmin hızla önce üç kıtada, sonra tüm dünyada yayılmasına tanık oluyoruz. Elbette kolay olmuyor. "Demokratik devrim" in yapıldığı ülkelerde dahi bu fikirler, kitaplar "sakıncalı" bulunup yasaklanıyor, yazarları ülkeden ülkeye sürülürken, Rusya gibi açık gerici iktidarların olduğu ülkelerde de el altından, gizlice, güncel tabirle "korsan" olarak basılıp dağıtılıyor.

Türkiye'de de sosyalist düşüncelerin yayılmaya başlaması, bilimsel sosyalizmin temelini oluşturan bu kitapların tercümesiyle başlıyor. Kapital'in ilk tercümesi, 1912'de sosyalist bir Osmanlı Yahudisi olan Bohor İsrail tarafından Ceride-i Felsefiye dergisinde "İktisadi İhtimaiye" adıyla özeti de özeti olacak şekilde yayınlandı. Dergi ancak tek sayı yayınlanabildi.

Kapital, Ekim devriminin ilk yıllarında birçok yazar tarafından Türkçeye tercüme edildi. Bunlardan biri de Mustafa Suphi idi, ancak onun çevirisi somut olarak bulunamadı.

1937'de Hikmet Kıvılcımlı Kapital'i, çevirmeye girişmişti. Ve Kapital 1.cildi işçilere de gazete fiyatına ulaştırabilmek için fasiküller halinde ya-

yınlamaya karar vermişti. Ancak 1938 yılında iktidar ilk iş Marksist eserleri yasaklamaya girişti. Bunların arasında Kapital de vardı ve Kapital kitapçı raflarına ancak 1965'te geri döndü.

Buraya bir virgül koyalım. 60'lar da yeniden raflara döndü, okuyucuyla buluştu dediğimiz Kapital, aradan 50 yıl geçse de esaretinden kurtulamadı. Yasalar dahilinde "yasak"lanmasa da, potansiyel suçlu olmaya devam etti. Örneğin 2006'da Kapital, Bolu F Tipinde tutsak olan Baki Yaş'a, "yasak" olduğu gerekçesi ile verilmedi.

Yine 90 yıl öncesine dönersek, 1930'larda Sabiha Sertel, tek başına çok sayıda dergi ve kitabın yayınlanmasını sağlıyor, sol klasiklerden çeviriler yapıyor. Örneğin 1934'te Ka-utsky'nin Sınıf Kavgası ya da 1935'te August Bebel'in Kadın ve Sosyalizm gibi. Elbette o da yargılandı, kitapları toplatıldı.

Aralık 1945'te Tan Gazetesi basılarak tahrip edilince Sabiha Sertel de Türkiye'yi terk etti.

Elbette devrim ilerler gelişirken, karşısında karşı devrimi de büyütecekti. Sadece yasaklarla değil, pogrom düzeyine varabilecek faşist saldırılar, bombalamalar, yakmalarla da sol sosyalist yayınların yayılmasının, dağılmasının ve böylelikle Marksizmin ve Leninizmin yayılmasının önüne geçilmeye çalışıldı.

45 sonlarında Tan gazetesi ve Matbaası, "komünist ve vatan haini" ilan edilerek hedef gösterildi, faşist bir grup tarafından kullanılamaz hale gelecek şekilde tahrip edildi. Tan Gazetesinin 10 yıllık yayın macerası

da böylelikle ona erdi.

1936 yılında kabul edilen reform paketiyle Türk Ceza Kanunu'na 141 ve 142. maddeler giriyor. Günümüze kadar süren yasaklamalar böyle başlıyor. *"Herhangi bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmayı veya bir sosyal sınıfı ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt kurmayı ve bu yönde propaganda yapmayı"* yasaklıyordu madde. Kısaca "Sınıf esaslı örgütlenmeyi ve propaganda-yı yasaklayarak örgütlenme ve ifade özgürlüğünü" ortadan kaldıran bu maddeler, 1991'e kadar çok sayıda kitabın, gazete ve derginin yasaklanmasının kaynağı olmasının yanı sıra, çok sayıda aydının, yazarın, şairin yargılanmasının, hüküm giymesinin nedeni oldu. O dönem, Nazım Hikmet'in de şiirlerinin, kitaplarının ardı ardına toplatıldığı, yasaklandığı yıllardı.

Bu sebeplerle 1960'ların başlarında yayınlanan ilk sol içerikli kitaplar, 141-142'ye takılmayacak kitaplardan seçilmişti. Örneğin Babeuf'ün "Devrim Yazıları", Ludwig Feuerbach ve "Klasik Alman Felsefesinin Sonu" ve "Jean Paul Sartre ve Marksizm" gibi.

Türkiye'de Marksizm ve Leninizm dair yazın konusunda 1960'lı yıllar dönüm noktası oldu. 1965'te Süleyman Ege'nin kurduğu Bilim ve Sosyalizm Yayınlarını belki bu alanda bir mihenk taşı sayabiliriz. Yayınevinin ilk kitabı "Marx ve Bilim" kitabının çevirisi oldu. 1968'de Komünist Manifesto yayınlandı. Bizim genel tabirimizle "Manifesto"nun yayınlanması ve çevirisi, aslında ilk olarak 1923'te Şefik Hüsnü tarafından yapılmıştı:

"Komünist Beyanname". 1936'da bir çevirisini de Kerim Sadi yapmıştı: "Manifest". Ve 1968'e gelene kadar "yasaklı kitaplar" listesinin başında yer aldı komünistlerin bu "Manifesto"sı. 1968'de Bilim ve Sosyalizm Yayınları bir kez daha bastı bu kitabı.

Elbette Süleyman Ege'nin yayınladığı kitapların neredeyse tamamı TCK 142'den yargılandı. 12 Mart sonrasında ise 4 kitaptan 30 yıl ceza almıştı bile. 12 Eylül geldiğinde, Bilim ve Sosyalizm yayınlarının 130 binden fazla kitabı kamyonlarla götürülerek Mamak sırtlarında yakılacaktı... Bunun detaylarını merak edenlere Süleyman Ege'nin 1992'de yazdığı "Kitabın Ateşle Dansı"nı tavsiye edebiliriz.

60'lı yıllar yine sol yazının, çevirilerin hız kazandığı, art arda sol dergilerin çıkarıldığı, yayınevlerinin açıldığı bir dönem oldu. Çok sayıda örneği var, ama burada bunlara girmeyeceğiz.

60'lı yıllarda bu Marksist Leninist eserlerin yayınlanması toplumsal hareketin büyümesini sağladı, bu da aynı şekilde beraberinde daha fazla sol-sosyalist yayınevinin açılmasını, dergilerin, gazetelerin, kitapların artmasını sağladı. Yani birbirini besleyerek gelişti.

Altın Kitaplar, Türkiye Yayınevi, Remzi, Varlık, Ant, Cem, De, Habora, Yön, Bilgi, Sol, Ağaoğlu yayınevleri ciddi bir kültürel zenginlik oluşmasını sağladı. O dönemde de yayınevlerinin karşılaştıkları sorunların, bugünküyle çok benzer olduklarını görüyoruz. Çeviri eserlerde telif hakkı sorunu, kitapların toplatması, dağıtım

sorunları, maddi sorunlar vb...

Habora Yayınları'ndan Bülent Habora'nın bir röportajında şöyle bir anlatımı var: *"Önceleri ilgiyle izliyordum. Bazı notlar da alıyordum. Çünkü ileride çocuklarıma masal olarak anlatacaktım: 'Bir varmış bir yokmuş. Eskiden Türkiye'mizde bazı adamlar yaşıyormuş. Kitaptan, kırmızı şapkalı kızın kurttan korktuğu kadar korkarlarmış. Ve toplarlarmış kitapları...' Yıllar sonrası, memleketi haydutlardan temizleyen Tommiks, Teksas, Red Kit gibi kahramanları anlatan dergiler olmayacağı için, çocuklarım, bu ve buna benzer masalları zevkle dinleyecekler. Evet, bunun için ilgiyle izliyordum. Ama sonraları sıkılmaya başladım. Çünkü mesela, tam Eray Canberk'le bilar-do oynamaya gideceğim, kitap toplatılması gibi sudan bir mesele yüzünden gide-miyorum..."*

12 Eylül süreci yaşananları hepimiz biliriz. Gerek devlet eliyle gerek devletten korkan insanların kendi evlerindeki kitapları yakması sıradan olaylar haline gelmişti.

1980'li yıllara, o dönem yaşananlara gelip de Sol yayınlarını, Muzaffer ve İlhan Erdost kardeşleri anlatmadan olmaz.

65'te Sol Yayınlarını kuran Muzaffer Erdost, 71'e kadar çok sayıda sol yayını, Marksist Leninist klasikleri bastı. O da 142'den tutuklanarak 37,5 yıl hapis cezası aldı. O'nun yolunda giden kardeşi İlhan Erdost, Sol ve Onur Yayınlarının sorumluluğunu üstlendi. Muzaffer Erdost genel afla cezaevinden çıkınca yayıncılığı 2 kardeş birlikte sürdürdü, 12 Eylül darbesinin ardından, gözaltına alınarak tu-

tuklandılar. Cezaevine teslim edilmek üzere bindirildikleri araçta askerler tarafından defalarca darp edilen kardeşler cezaevinde koğuşa girdiklerinde, İlhan Erdost hayatını kaybetmişti.

Muzaffer Erdost 6 ay sonra tahliye olduğunda kardeşinin de adını alacak hem isminde hem yayınlarında onu yaşatacaktı. Bizlerin her yıl Sol yayınlarından kitapları %50 indirimli aldığımız 7 Kasım tarihi, aslında İlhan Erdost'un işkenceyle katledildiği günün tarihidir. Bunu da bir not olarak ekleyelim.

Çok da geriye gitmemize gerek yok. En akılda kalanları ve yakın tarihin kara sayfalarından biri, 1994'te Özgür Ülke gazetesinin Çağaloğlu merkez ve Ankara bürosunun aynı anda bombalanması oldu. Yine de Özgür Ülke ertesi gün "Bu Ateş Sizi de Yakar" manşeti ile çıktı.

Ardından 2005 yılında Kayseri'de "Teröre Lanet Yürüyüşü" gerekçesi ile Gül kitabevi, işyerleri ve HDP binası ile birlikte yakıldı, tahrip edildi. İki ay sonra Şemdinli'de yaşanan çatışmalar gerekçe edilerek Umut Kitabevi bombalandı...

Ve 2016'da yaşanan "darbe girişi-mi"nin ardından da çıkan KHK'larla, "terörle mücadele" bahane edilerek 16 TV kanalı, 2 radyo kanalı, 45 gazete ve 15 dergiyle birlikte 30 yayınevi kapatıldı. Bu rakamlar, Yayıncılar Birliği'nin "Yayıncılıkta Özgürlüğü Raporu"na göre. Ve yeni dönemin yayın organı haline gelmiş internet siteleri, sosyal medya platformları da bu raporda yerini alıyor. Buna göre 2 binden fazla kişi sosyal medya pay-

laşımlarından tutuklanırken, Twitter sansüründe de ülkece birinci olduk. Dünyanın en büyük internet ansiklopedisi Wikipedia'yı kapatan ülke olmak da bize kısmet oldu.

Şu ana kadar yayıncılığın yani Marksist Leninist yayıncılığın gelişimine, karşılaştığı sorunlara özetle değinmeye çalıştım. Ama yayıncılığın önemine Lenin'in sözleriyle ile bakalım. Lenin başat eserlerinden biri olan Ne Yapmalı'da devrimci bir yayının, gazetenin partide yalnız ideolojik birlik yaratmanın aracı değil, aynı zamanda yerel örgütleri de bir partide birleştirecek bir araç olacağını düşünüyordu. Böyle bir gazetenin yerellerde de muhabirleri, dağıtımclar ağı ile partiyi toparlayıp örgütleyecek bir iskelet görevi göreceğini savunuyor. Lenin'e göre, bir gazete yalnız bir propagandacı ve kolektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir.

O dönem çıkarılan Iskra, böyle bir gazete olmuştu, partinin ideoloji ve politik bakımdan birleşmesini ve dayanışmasını, örgütlemesini sağlamıştı.

Lenin, devrimci bir teori olmadan devrimci bir eylemin olmayacağını savunuyordu. Ve Iskra'nın en önemli işi, "Parti program tasarısı"nı hazırlamak oldu. Bir işçi partisinin programı, işçi sınıfının savaşımının hedef ve amaçlarının kısa ve bilimsel bir biçimde ortaya konmasıdır diyebiliriz. Leninizmin ilkelerinin zaferi ve Iskra'nın yürüttüğü başarılı savaşım, partiyi oluşturmak için gerekli bütün koşulları hazırladı ve Ekim Devrimi-

ni başarıya götüren yollar döşenmiş oldu.

Türkiye'ye geldiğimizde, büyük Ekim Devriminin hemen ardından Marksist eserlerin basılıp dağıtılmaya başladığını gördük. Özellikle 60'lar- dan sonra basımı artan sol klasiklerin etkisiyle sosyalist düşünceler başta üniversite ve aydınlar arasında hızla yayıldı. Yeni fikirlerin, düşüncelerin, gelişmelerin dünyanın her yerinde önce öğrenciler ve aydınlar arasında yayılıyor olmasını ise hem süreçteki okuryazarlığın oranı, hem de bilgiye ulaşabilme hızı ile açıklamalıyız diye düşünüyorum. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın önemli bir bölümünde, kitaplara ulaşım çoğunlukla lükstü. Bunun sonucunda ise bu öğrenciler, "diplo- malarını mor binlikler getiren birer senet" gibi kullanabilecekken zindan- ları, sürgünleri, darağaçlarını doldu- ran devrimciler, devrimci öncüler ol- dular.

70'e geldiğimizde ülkenin dev- rimci öğrencileri, devrimin önderleri olmuşlardı. Marksizm Leninizmi temel alan örgütlenmeler kurmuşlar, enternasyonal dayanışma ve eğitim için Filistin'e giderek omuz omuza savaşmış ve bu topraklarda 1900 baş- larında ekilen devrimci tohumların fi- lizlenip bir ormana dönüşmesini sağ- lamışlardı. Denizler, Mahirler, İbolar partiler, halk orduları kurmuş, devri- mimizin önderleri haline gelmişlerdi.

Evet devrimci teori olmadan dev- rimci hareket olmaz, bunu somut ola- rak burada görüyoruz; aynı zamanda tersi de doğru. Dünya üzerinde 1980 sonları ve 1990'da sosyalizmin geri

düşmesi, devrimci harekette olumsuz etkiler yaratmasının yanı sıra, teoride de geri düşmesini getirdi.

Sosyalizme olan inancın sarsılması, kapitalizmin egemen sistem olacağı düşünceleri, teorik saptamaları da etkiledi. Faşizmin kendiliğinden çözülebileceği, sosyalizmin başarısız olduğu ve sistem içinde mücadele ederek devrimi reformlar yoluyla ileri – bilinmeyen bir tarihe ertelenme düşüncelerini getirdi.

Bu süreçte, 1990'da Devrimci Emek çıktı. Bugün bizim de Yeni Dönem Yayıncılık olarak, Mücadele Birliği Dergisi ve Gazetesi olarak ardılı olduğumuz, Devrimci Emek kısa süre içinde "Devrimci Durum" tespiti yaptı. Devrimci Emek dergisinin yayınlandığı Emek Yayıncılık, Demokratik Devrim ve Halk İktidarı, Devrimi Nasıl Örgütlemeliyiz, Marksizm ve İç Savaş, Tarihte Zorun Rolü gibi Marksizm Leninizme dayandırdığı görüşlerini anlatan broşürler yayınladı.

1990 sonlarında yayınladığımız Türkiye Tekelci Kapitalizminin Yapısal Bunalımı kitabı ile emperyalist kapitalist sistemin bunalımının yapısal olduğunu, Türkiye'de yaşanan krizin kaynağının ta 20'lerde uygulanmaya başlayan ekonomik politikalarından kaynaklandığını yazdık.

Başından beri sayısız örneğini verdiğimiz yasaklamalar, tutuklamalar, toplatmalar, cezalar elbette bizlerin de yaşadığı sorunların başında geliyor. Bu 34 yıl içinde, bugüne gelene kadar, çok sayıda yayınevi, sahibi, sorumlu yazı işleri müdürü, yazarları hakkında çok sayıda soruşturma açıl-

dı, cezalar yağdı, kitaplar ve dergiler toplatıldı... Sorumlular onlarca yıl hapis cezalarıyla karşı karşıya kaldı. Bu nedenler dolayısıyla bugüne gelinene kadar, çok sayıda yayınevi kapatıldı açıldı, Devrimci Emek ve sonrasında aynı çizgide ilerleyen çok sayıda dergi gazete çıkarıldı, kapatıldı- açıldı-yenisini yayınlandı, yazı işleri müdürü ya da sahibi tutuklanıp ya da aranır duruma düşünce dergiler çıkarılamadı. Devrimci Emek Yazı İşleri Müdürlerinden Hüseyin Durmaz müebbet hapis cezası aldı. Yeni Evrede Mücadele Birliği Dergisi Yazı İşleri Müdürü Sami Tunca 49 yıl hapis cezası aldı.

Yani sadece Türkiye'nin ilk yıllarından değil, ta Marx'tan Engels'ten bu yana bilimsel sosyalist yazının yaşadığı sorunları yaşamaya devam ettik, ediyoruz. Bunlara hepimiz hem tarihten hem bugünümüzden aşina'yız. Uzun bir sosyalist yayın geçmişi olan bizler kapatılan ya da kapanmak zorunda kalan yayınevlerimizden sonra 2003 yılında Yeni Dönem Yayıncılık adıyla yayıncılık faaliyetimize devam ettik. Elbette bu süreçte kapatılan, yasaklanan, toplanan çok sayıda dergimiz, gazetemiz, kitabımız oldu. Sorumlu yazı işleri müdürlerimize cezalar yağdı. Hapis cezaları, para cezaları ile yüzleştiler. Yayınevimiz defalarca basıldı ve bilgisayarlar, fotoğraf makineleri gibi yayın araçlarımıza defalarca el konuldu. Bu, gerici emperyalist sistem altında devrimci yayıncılık yapan, Marksizmi Leninizmi kendisine yol gösterici edinen her basın yayın kuruluşunun her dönemde ve dünyanın her yerinde yaşadığı

şeyleri biz de yaşadık, yaşamaya devam ediyoruz.

Buna rağmen üretimlerimize devam ettik. Her dönemde, dönemin toplumsal sorunlarına ışık tutacak kitaplar basmaya çalıştık. Bunlardan birkaçına örnek vermek gerekirse, ilk olarak 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de yaşanan ikiz kuleler provokasyonunu emperyalist kapitalist sistemin dünya emekçi halklarına karşı yürüttüğü savaşın başlangıcı olarak tanımlanan ve 3.Dünya Savaşının başlangıcı olarak tespit edilen tezi anlatan makalelerin bir araya getirildiği “Yeni Evre” kitabını yayınladık.

1990’lı yıllarda yükselişe geçen Kürt halkının mücadelesine ve ulusal sorunun tarihine ışık tutan ve Kürt halkının mücadelesini Lenin’in “Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı” ilkesi çerçevesinde değerlendiren “Ulusal Soruna Leninist Bakış” kitabını çıkardık.

Kanlı 1 Mayıs’tan bu yana Türkiye devrim tarihinde önemli bir yeri olan Taksim Meydanının mücadeleden yerini sorgulayan ve işçi sınıfı için anlamını 1 Mayıs Taksim eylemleri üzerinden tekrar değerlendiren “Taksim Onurdur” kitabını yayınladık.

İşçi sınıfının tarihinde önemli dönem noktalarından biri olan 2010 An-

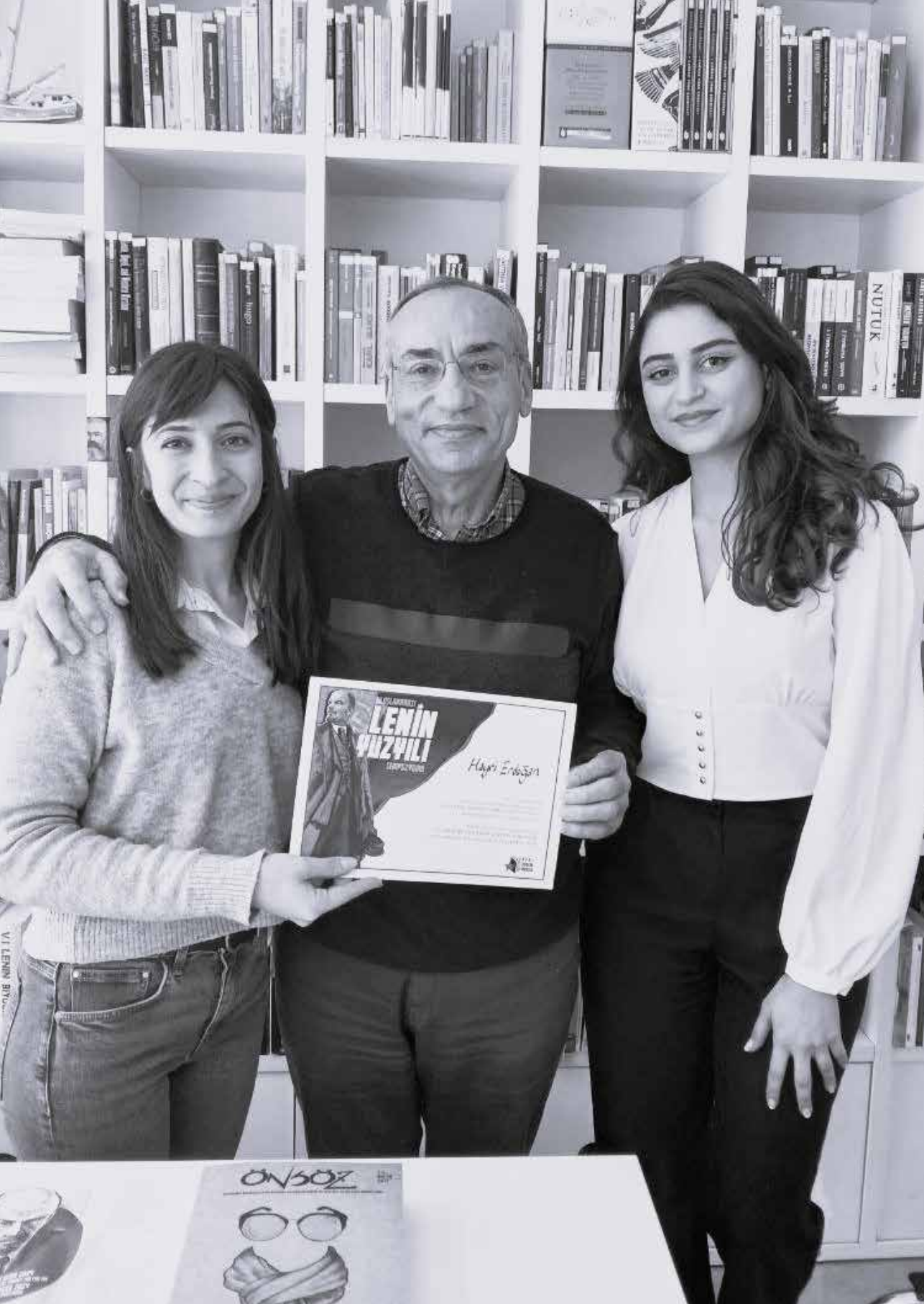
kara Tekel Direnişini, çadırkentte işçilerle birlikte kalan bir yazarın gözünden anlatılan bir günce olan “Kavga Bitmedi Daha Yeni Başlıyor” kitabıyla selamladık.

Son olarak örnek vermek istediğimiz bir başka dönüm noktası olan Gezi Ayaklanmasıdır. Bu ayaklanma esnasında ve hemen sonrasında yazılan ve çizilen birkaç kitabı yayınevimizden çıkardık: “Ayaklanma Notları”, “Ayaklanmanın Gezi Hali”, “Ayaklanma Sanatı”, “Yeni Evrenin Devrimleri”...

Burada elbette yayınlarımızın birkaçını almak durumunda kaldık. Ancak yayınevimiz Marksizm ve Leninizm çizgisinde kültür sanat alanından kadın alanına kadar birçok farklı alanda eser yayınlamaya devam ediyor. Sadece basılı yayın alanında değil aynı zamanda dijital alanda da üretimlerimizi ulaştırmaya çalışıyoruz.

Hangi alanda hangi biçimde olursa olsun, bizler Yeni Dönem Yayıncılık olarak Marksizmin ve Leninizmin teorik bilgisinin, dün de bugün de yarın da işçi sınıfını iktidara taşıyacak yegâne bilimsel teori olduğuna inanıyoruz ve tüm çabamızı bu yönde harcıyoruz.

Hepinize Yeni Dönem Yayıncılık adına Lenin Yüzyılı’nın bir parçası olduğunuz için teşekkür ediyorum.

Yordam Kitap

Hayri Erdoğan

Öncelikle Yeni Dönem Yayıncılık'a böyle bir toplantı gerçekleştirdiği için teşekkür ediyoruz.

Lenin'in ölümünün yüzüncü yılında Lenin'i anmak çok anlamlı bir faaliyet. Biz de onu çeşitli yönleriyle anacağız. Bu bakımdan Yeni Dönem Yayıncılık'ın bu başlıkla bir etkinlik düzenlemesi, devamında da çeşitli bölümler içeren bir sempozyum yapması takdire değer bir etkinlik; kutluyoruz, sağ olsunlar.

Türkiye'de Lenin sol için her zaman önemli olmuştur. Bir yandan Sovyetler Birliği ile komşu olmamız, bir yandan devrim gerçekleştirmiş bir partinin lideri olması özellikleriyle Lenin; Türkiye solunun daima temel başvuru kaynaklarından biri olmuştur. Bunu fazlaca hak ettiği elbette tartışma götürmezdir. Lenin'den ne kadar doğru öğrendiğimiz ayrı ve tartışmaya çok açık bir konudur. Sol çoğu zaman Marks'ı büyük bir teorisyen, Lenin'i ise büyük bir uygulayıcı olarak görmeye yatkındır. Biz, yaptığımız yayınlarla bu görüşü değiştirmek istiyoruz.

Lenin sadece Marks'ı çok iyi takip eden bir eylemci değil; Marks'ı yeni koşullara uygulayan ve çok iyi geliştiren,

Marksist teoriyi zenginleştiren, büyük bir Marksist teorisyendir. Bu özellikleriyle de onu sadece bir eylemci olma, devrim yapmış bir lider olma, dünyanın altıda birinde sosyalizmin bayrağını dalgalandırmış olma özellikleriyle değil; aynı zamanda Marksist teoriyi geliştirmiş, yaratıcı bir şekilde uygulamış ve Marksizmi donmuş söz kalıpları olmaktan öte bir yere taşımış, büyük bir devrimci teorisyen olma özellikleriyle de akılda tutmamız gerekiyor. Tabii ki bunlar bizim bu toplantımızın konusu değil, burada geçiyoruz. Umarım sempozyumda daha ayrıntılı tartışılır. 2024 yılı içerisinde yapılan Lenin yayınlarında da bu konudaki tartışmaların ilerleyeceğini umuyorum.

Türkiye'de Lenin üzerine yayıncılığı düşünürken, birtakım dönemlere ayırabiliriz: Birinci dönem cumhuriyetin ilk yılları diyelim. İkinci dönem, 1960'ların ortaları ile 1980 yılına kadar olan dönem. Üçüncü dönem ise 12 Eylül'den çıkış, kabaca 1990 ile günümüze kadar uzanan dönem diyebiliriz. Bu üç dönemde de Lenin ile ilgili yapılan yayınlardan kısaca söz etmek isterim.

Türkiye ulusal kurtuluş mücadelesi verdiği yıllarda Bolşevik ihtilalinin

de etkisiyle sosyalizme, Bolşevizme ve Ekim Devrimine, Lenin'e karşı büyük bir sevgi ve sempati oluştu. Ama bu, aynı zamanda iktidar sahiplerinin bir yandan Sovyetler Birliği ile birtakım ittifaklara girerken, öte yandan Türkiye'deki sosyalist hareketi olabildiğince ezmek ve sosyalist fikirlerin yayılmasını engellemek için baskı politikalarına ağırlık verdiler. Bu bakımdan, birinci dönemdeki yayıncılık maalesef çok kesintili oldu ve istediğimiz ölçüde gelişmedi.

Benim sınırlı bilgilerime göre burada 1930'larda yapılmış bazı Lenin yayınları var. Haydar Rıfat'ın "Devlet ve İhtilal" çevirisi, yine aynı çevirmenin "İşçi Sınıfı İhtilali ve Kaustky Melunu" adlı çevirileri o dönemin önemli çevirileri arasında yer alıyor. Bunlar 1934 yılında gerçekleşiyor. 1935 yılında Doktor Hikmet Kıvılcımlı, Lenin'in eserlerinden bazılarını özet halinde çeviriyor. Bunlardan birisi "Karl Marks'ın Ekonomi Politikası, Sosyalizmin Taktiği" gibi bir başlıkla yapılmış. Diğer de "Karl Marks'ın Hayatı, Felsefesi, Sosyolojisi" adını taşıyan 1935 tarihli yayınlar.

Bu dönemdeki bu kısmi yayıncılık faaliyeti baskıyla karşılaşınca bu insanlar kovuşturmayla uğruyorlar. Sol yayıncılık da yasaklanıyor ve maalesef 1960'lı yıllara kadar sözü edilebilir bir Marksist yayıncılık faaliyeti gerçekleşmiyor. Ondan sonraki canlanma dönemi 1960'lardır.

Bir yandan 1960 darbesinden sonra ortaya çıkan 1961 Anayasası'nın sağladığı olanaklar, öte yandan büyüyen toplumsal mücadele, dünya çapında gelişen ulusal kurtuluş hareketleri, arkasından 1968'de bunun taçlanması, Türkiye işçi sınıfı hareketindeki geliş-

meler; DİSK'in kuruluşu, 15-16 Haziran derken büyük bir sosyalizm dalgası ortaya çıktı. Ve diyebiliriz ki 1965 ile 1980 arası Türkiye yayıncılığının da altın yıllarıydı.

Toplumsal uyanış geliştikçe bu ihtiyaca yanıt verecek bütün aydınlar, üniversite hocaları ve gençler Marksizm'e doğru yöneldiklerinde, sosyalist yayıncılık da gelişti. Çok önemli bir iş başarıldı. Bu, sosyalist yayıncılığın altın yılları olması bir yana, sahip olduğu o günkü nüfusa göre binleri, yüz binleri bulan okuyucu sayısıyla altın yıllardı. Öte yandan da Marks, Engels, Lenin ve diğer sosyalist önderlerin kitaplarının önemli ölçüde Türkçeye kazandırılmış olması ile bütünleşti. O dönemde üniversitelerin en yetkin hocalarının; İngilizce, Fransızca, Almanca gibi farklı dilleri bilen hocaların bütün bu çeviri uğraşına, Marksist eserleri Türkçeye kazandırma uğraşına emek koymalarıyla çok değerli bir yayıncılık faaliyeti gelişti.

İşte bu ortamda, Özlem Oral'ın da belirttiği Bilim ve Sosyalizm Yayınları ve Sol Yayınları, ağırlıklı olarak bu iki yayınevi, bunun yanı sıra Odak yayınları, Ser Yayınları, Payel Yayınları ve adını anamadığımız onlarca yayınevi Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Ma'o'nun, Stalin'in kitaplarını okuyucuyla buluşturdu. Bu kitaplar üniversite kampüslerinden sendika odalarına, köylere kadar insanların ellerinde, onları bilinçlendiren birer meşaleye dönüştü.

Bu dönemde bütün bu yayınevlerinin faaliyetleri çok değerli olmakla birlikte sol yayınlarının öne çıktığını kabul etmek ve takdir etmek gerekiyor. Marks, Engels ve Lenin'in başlıca eserlerini Türkçeye o dönemin şartları-

na göre iyi çevirilerle kazandırmış ol-
dular. Bu bakımdan bizim de yolumu-
zu açan, bugün yayıncılık yaparken
izlerinden gittiğimiz, bir bakıma ayak
izlerine basarak yolumuzu bulduğu-
muz bu yayıncı öncülerimizi saygıyla
selamlıyorum. Ve bu dönemde yaratıcı
emeklerini yayıncılığa vererek Marks,
Engels ve Lenin'in eserlerini Türkçeye
kazandıran değerli çevirmenlerimizi
de saygıyla selamlıyorum.

Bu çevirmenlerimizden bazıları-
nın adını anmak isterim. Ama adını
anamadıklarımın da büyük bir katkısı
olduğunu söylemek istiyorum, bunlar
sadece aklıma gelenler. Şerif Hulusi,
Cemal Süreya, Seyhan Erdoğan, Va-
hap Erdoğan, Kenan Somer, Yurdakul
Fincancı, Öner Ünalın, Tektaş Ağaoğ-
lu, Seçkin Selvi, Atilla Tokatlı, Arif Ge-
len başta olmak üzere pek çok değerli
çevirmen. Aynı zamanda Mehmet Çe-
lik'i de anmak isterim. Burada Lenin
söz konusu olduğu için anmadım ama,
Mehmet Çelik gibi, Alaaddin Bilgi gibi
değerli çevirmenlerimizin de büyük
emekleri var. Onların da emeklerini
burada saygıyla anmak isterim.

Dediğim gibi bu yıllar Türkiye sol
yayıncılığının altın yıllarıydı. Çok de-
ğerli bir iş başardılar. Lenin'in önemli
eserlerinin çoğunu Türkçeye kazan-
dırdılar. Ancak bu etkinlik başlığını
bir özlem olarak anlamak istiyorum;
Lenin Külliyyatı. Maalesef Türkiye'deki
bütün o altın yıllarda ne sosyalizmin
altın yıllarında ne de bugün bir Lenin
Külliyyatı maalesef oluşmadı. Bu Tür-
kiye sosyalizminin, Türkiye sosyalist
yayıncılığının hala bir kusuru, bir ek-
sikliği olarak yaşamaya devam ediyor
diye düşünüyorum. Bu konuda önem-
li adımlar atıldı, ama henüz böyle bir
külliyyat maalesef oluşmadı. Lenin'in

kırk cildi bulan toplu yapıtları vardır.
Bu yapıtlar maalesef Türkçeye kazan-
dırılamamıştır.

Bu ikinci dönemin ardından 12
Eylül kesintisi geliyor, biliyorsunuz.
Büyük bir baskı dönemi. Faşist cunta
döneminde tüm toplumsal muhalefet
büyük bir şiddetle bastırıldığı gibi ya-
yıncılık faaliyeti de büyük ölçüde en-
gellendi. Yayıncılar tutuklandı. Özlem
arkadaşımız ayrıntılarına girdi, ben
değinemeyeceğim. Ve böylece 12 Eylül
generalleri namı ve dipçik altında
dikensiz gül bahçesi yaratacaklarını
umarak sosyalist düşüncüyü susturma-
ya, bunun yerine bugünün temellerini
atan Türk-İslam sentezini geliştirmeye
koyuldular. Belli bir kesinti, belli bir
yasak dönemi olmakla birlikte işçi sını-
fı hareketinin yükselişi... Netaş grevi,
arkasından 1989 Bahar eylemleri, Zon-
guldak derken, 1990'lardan itibaren
hem bu yasaklar büyük ölçüde kırıldı
hem de toplumsal mücadele yükseldi.
Yayıncılık da yeniden bir yükseliş içe-
risine girdi.

Bu dönemin yayıncılığında ise
tartışılmaz olarak öne çıkan Lenin ya-
yıncısı Ali Yavuz Çengeloğlu yöneti-
mindeki İnter'dir. Şahsen de tanışma
onurunu yaşadığım, çabasını takdir
ettiğim Ali Yavuz Çengeloğlu'nu tek
kişilik fabrika olarak nitelendirmiştim.
Ali Yavuz Çengeloğlu'nu erken kay-
bettik. Onu anarken, bütün bu Lenin
çevirilerini de büyük ölçüde gerçekleştiren çevirmen İsmail Yarkın'ın adını
anmadan da olmaz. Bu yayıncı ve bu
çevirmen dostlarımız kısa sürede Le-
nin'in on iki ciltlik Seçme Eserler'ini
Türkçeye kazandırdılar. Ayrıca Le-
nin'in pek çok bağımsız eserini ya da
tematik eserini de Türkçeye kazandır-
dılar.

Diyebilirim ki, bu dönemin en önemli Lenin'e dair yayıncılık faaliyetini omuzlayan İnter Yayınları oldu. Sol Yayınları da elbette devam etti. Bilim ve Sosyalizm Yayınları eski yayınlarını sürdürmeye devam etti. Bunların yanında İletişim Yayınları Marksizm alanında önemli bir yayıncılık yaptı. Yayıncılığı Marksizmle sınırlı olmamakla beraber, yayınları içerisinde Marksizm önemli bir yer açtı. Benim de uzun yıllar yayın yönetmenliğini yaptığım Evrensel Basım Yayın da bu faaliyete katılan yayınevlerinden biriydi. Genel çevrede Marksist yayıncılığı sayarken biraz ihmal edilse de burada bu toplantıda bulunan, birazdan konuşacak olan İlber Kahraman'ın yönettiği yayınevini de onlardan biri olarak saymak gerekir.

1990'ların şöyle bir özelliği vardı, onu anmadan geçmeyelim: Evet sosyalizm yıkıldı, Sovyetler Birliği çöktü; yine de Marks haklıydı, ama Lenin değildi. Böyle bir ideolojik ortam çıktı ortaya. Sosyalist ve Marksist yayıncılık biraz gerilemekle birlikte kendisini devam ettirirken, Lenin ikinci plana düştü; çünkü yıkılan Sovyetler Birliği ile bir bakıma özdeşleştiriliyordu. Ve bu günahların bir kısmı Lenin'in omuzlarına da yüklendiği için Lenin çok revaçta değildi 1990'lı yıllarda. Ayrıntı Yayınları, o yıllarda biraz Lenin mirasından uzak kalmış olsa da, arkadan gelerek onu tamamladı bence. Gerek kitap yayınlarıyla gerek Ayrıntı Dergi ile Marksizm'e çok önemli katkıda bulunan bir yayın faaliyeti yürütmekte. Sevgili dostum, arkadaşım İlber Kahraman'ı da bu yayıncılık faaliyetinden dolayı kutluyorum.

Şimdi dediğim gibi eski dönem, ikinci dönem kapanıp 1990'lardaki ya-

yıncılık faaliyeti yükselince, birtakım yeni olanaklar da doğdu. İnternet gibi, farklı farklı diller bilen insanların çoğalması gibi. Ama bir yandan da şöyle bir sınırlılık doğdu. Geçmişte üniversitelerin en parlak hocaları, kolejlerin en parlak öğrencileri çeviri yapıyorlardı. Şimdi bu akademideki değişim ve dönüşümle birlikte Marksizm alanında faaliyet yapan akademi sayısı azaldığı gibi, çeviri emeğini, kendi emeğini Marksist eserleri çevirmeye adanmış çevirmen sayısında da azalma oldu. Bir nitelik kaybı da maalesef yaşadık.

Şimdi bugün geldiğimiz yerde öyle sanıyorum ki, bu Marksist eserleri yayımlama bayrağı önemli ölçüde Yordam kitaba kalmıştır. Eğer bunu bir ukalalık saymazsanız, söylemek isterim. Gerçek olduğunu sizlerin de takdir edeceğini umuyorum. Yani herkes Marksizm yayınlayabilir. Büyük yayınevleri, diyelim ki İş Bankası, Kültür Yayınları da Marks'ın bir eserini, Engels'in bir eserini yayınlayabilir. Ama Marksizm bizim için yayın yelpazemizin bir tarafında duran bir şey değil, tamamıdır.

Bizim tüm eserlerimize ruh veren, yön veren Komünist Manifesto'nun ruhudur, ilkeleridir. O bakımdan biz sadece Marksizm yayını yapmıyoruz, yayıncılık içerisinde Marksizm'e de yer vermiyoruz; biz kendimizi Marksizm'le sınırlandıran bir yayıncılık yapıyoruz. Buradaki engelleri de aşmaya uğraşıyoruz. Çünkü 1990'lı yıllarda sol yayınları nispeten küçüktü. Ana akım yayıncılık tarafından "Bunların kapakları kötü, çevirileri kötü, dizgi hataları çok, kitap elimizde dağılıyor" gibi söylemlerle küçümsendi... Sol fikirler geriledi, sol yayıncılık da geriledi gibi bir algı oluştu.

Biz, Yordam Yayıncılık'la bu algıyı yıkmayı hedefledik. Marksizm insanlık tarihinin çıkardığı en modern, en gelişmeye açık ve en genç ideolojisidir. Onun faaliyeti de arkaik yöntemlerle olacak değildir. Biz de olabilecek en iyi çevirilerle, en iyi baskı teknikleriyle, en iyi kağıtlarla burjuva ve ticari yayınevleriyle yarışacak bir kalite çıtasının üzerine çıkmayı hedefleyerek yayıncılık yaptık. Ve öyle sanıyorum ki, ana akım yayıncılığa da kabul ettirdik. Evet Türkiye'de sosyalizm alanında da önemli bir yayıncılık yapılıyor. Bunda tabii pek çok sorunumuz var, olacak.

Kısaca yayınlarımızdan söz etmek istiyorum. Bir kısmı doğrudan doğruya Lenin yayınlarıdır. Maalesef burada henüz yeterli bir Lenin yayını yaptığımızı söyleyemem, ama başta Devlet ve Devrim olmak üzere Lenin'in eserlerinden bir kısmını Türkçeye kazandırdık. Devlet ve Devrim; Metin Çulhaoğlu çevirisiyle halkın devlet yönetimine katılımı üzerine. Mazlum Beyhan'ın Rusçadan yaptığı "Devlet Üzerine" ve "Karl Marks ve Marksizm Üzerine" çevirisi, Sungur Savran'ın Lenin eserlerinden yaptığı "Seçme Yazılar" gibi kitapları sayabilirim. Bir de Lenin'in mücadelesinin tarihsel önemini, Lenin'in teorisini anlatan tamamlayıcı kitaplar vardır. Krupskaya'nın "Lenin'den Anılar" kitabı gibi. Sonra Anderson'ın "Lenin, Hegel ve Batı Marksizmi" gibi. August H. Nimtz'in "Lenin'in Seçim Stratejisi" gibi. Lenin'i anlamak, tanımak açısından son olarak yayınladığımız Lenin'in kardeşlerinin, bütün ailesinin devrimci mücadeleye katılımını anlatan "Unutulmuş Yaşamlar" gibi eserler de önem taşıyor.

2024 yılında da biz Lenin'le ilgili önemli yayınlar yapmayı önümüze he-

def olarak koyduk. Bu yıl içerisinde bir çeşit Lenin yılının, Lenin yılı olmanın gereklerini yerine getirmek üzere bazı yayınlar yapacağız. Bunların başında Lenin'in "Sol Komünizm" olarak bilinen eserini Mazlum Beyhan Rusçadan çevirdi. Onu önümüzdeki aylarda yayınlayacağız. Lenin'in sağlığında Komünist Enternasyonal kongreleri toplanmıştı. Son toplanan kongrelerde Lenin'in yaptığı konuşmaları içeren 3. Enternasyonal konuşmaları yine 2024 yayın programımız içindedir. Onu yayınlayacağız. Yine hapisteki arkadaşımız Alp Altınörs "Lenin'in Emperyalizm Defterleri" diye çok hacimli bir kitabının çevirisini yaptı. O da 2024 yılı içerisinde yayınlanacak. Bir de yazarlarımızdan Sungur Savran, Lenin üzerine bir kitap yazdı. "Lenin Dünya Devriminin Önderi" başlığını taşıyan bu kitap da Ocak ayı bitmeden okurla buluşacak.

Şimdi önümüzde önemli bir görev var. Lenin'in tüm eserlerini kazandırmak gibi bir görev. Bunu Yordam Kitap ya da başka bir yayınevi yapar. Ama bugünden böyle bir girişimimiz olduğunu söyleyemiyorum üzüntüyle. İnter Yayınları'nın yapmış olduğu yayın bence henüz aşılamamış en önemli Lenin yayıncılığıdır. Böyle bir hedef var önümüzde. Bunu yapacak yayıncıyı da, yayınevini de şimdiden selamlıyorum. Umarım bu Yordam olur. Ama mesele Yordam, Ayrıntı, İnter değil, bir işin yapılmasıdır. Bu yapılacak iş, hepimizin ortak gururu olacaktır diye düşünüyorum.

Evet, ben de burada bir virgöl koyayım, sorular gelirse eksik bıraktığım konulara yeniden döneyim diyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Ayrıntı Yayınları

.....
İlbay Kahraman

Her şeyden önce Yeni Dönem Yayıncılık'a çok teşekkür ediyorum, özellikle bu sempozyumu düzenledikleri için Türkiye'de yeni bir geleceği başlatacaklar. Bu benim de çok arzu ettiğim bir şeydi. Bu Marx için olabilirdi, Lenin için olabilirdi. Lenin olarak başlattıkları için çok teşekkür ederim. Ayrıca bu toplantıyı düzenledikleri için de kendilerine teşekkür ediyorum.

Benden önceki konuşmacılar, tufandan önceki bölümü gayet güzel anlattılar, benim anlatacağım birçok şeyi anlattılar. Ben, karaya çıktıktan sonra Nuh ne yapmış, biraz ona değineceğim. Bana ancak o kadarı kaldı.

Şunu söylemek isterim, öncelikle, Lenin yayıncılığında yayınları ben ikiye ayırıyorum. Birincisi biyografiler, monografiler. İkincisi de Lenin'in eserleri ve o eserler üzerine yapılan

kritikler, eleştiriler üzerine ya da çözümler üzerine yapılan yayıncılık olarak düşünüyorum.

Sevgili Hayri arkadaşım, Türkiye'de Lenin Külliyyatının yapılmadığını söyledi.

Biz aslında 2017'de, Ekim Devriminin 100. yılı dolayısıyla Lenin ile ilgili nasıl bir yayın çıkarabiliriz ya da devrimle ilgili nasıl bir yayın çıkarabiliriz diye düşündük. Lenin Külliyyatını tercih ettik ve bir arkadaşımız 50-55 ciltten oluşan bir külliyyatı bize hediye etti. Lenin Külliyyatı bizim kütüphanemizde İngilizce olarak var. Ama o günlerde biz Lenin'in Ne Yapmalı eseri üzerine Lars T. Lih'in bir eleştiri kitabı vardı, onu yayınladık ve Lars T. Lih, o kitapta İngilizceye çevrilirken yapılan hatalardan bahsediyor ve İngilizceye çeviren kişinin Lenin'i anlamadığını ifade ediyor. Dolayısıyla

biz de İngilizceden bir Lenin Külliyyatı yayınlamaktansa, Lars T. Lih'in kitabından sonra kaynak dilden çeviriler yapmayı, eğer Lenin'in eserlerini çevireceksek, Lenin Külliyyatını çevireceksek -ki sevgili Hayri o konuda çok iyi girişimlerde bulunmuş- mutlaka Rusçadan çevirmeyi, Rusçadan bir çevirmen ya da çevirmenlerle yapmak gerektiğine karar verdik. 55 ciltten bahsediyoruz, bu da yaklaşık 8.000 sayfa demek, dolayısıyla bir ekip oluşturup o ekibin içerisinde çok yönlü görev alacak arkadaşları belirleyip ancak ondan sonra böyle bir işin içine girmenin gerektiğini düşündük. Bir de mevcut koşullarda bunun hem ekonomik olarak hem de diğer açılardan, kültürel açıdan da çok zor olabileceğini düşündüğümüz için, doğrusunu isterseniz bu projeyi biraz daha askıya aldık. Yoksa 2017'de biz böyle bir girişimde bulunmuştuk.

Lenin'den önce, Marx'ın Külliyyatının yayınlanması gerektiğini düşünüyoruz, o da yaklaşık 40 ciltlik bir külliyyat. Onu külliyyatın serisini de Almancadan çevirmek gerekiyor. Türkiye'de çevirilerde çevirmenin dili gayet güzel, kaynak dile ilişkin dilleri gayet iyi olmasına rağmen, aktarılabilecek hedef dil konusunda sıkıntıları oluyor. Çünkü çevirilerde hatalar olabiliyor. Çeviri hataları olmasının dışında, terminoloji hataları olabiliyor. Ne yazık ki Türkiye'de akademi, henüz çeviriler konusunda terminolojik bir birlik sağlamış durumda değil. Bir kitapta bahsettiğimiz bir konu, bir başka kitapta başka bir terim ile karşılaştırılıyor. Dolayısıyla bir takım

çeviri sorunları yaşanıyor. Bu, bizim sorunlarımızdan bir tanesidir. Eğer bütün bunları çözebilirsek Rusçadan çeviri yapabilecek bir ekip kurabilirsek, Lenin yayıncılığına devam edeceğiz. Marx yayıncılığına da o şekilde devam etmeye çalışıyoruz. Belki birtakım sürprizlerimiz de olacak.

Lenin ile ilgili ilk eserlerin, biyografik eserler olduğuna değinmiştim. Bu biyografik eserler içerisinde de iki tür eser var. Birincisi Lenin'in özel yaşamına değinen, yaşam tarzını, yaşam serüvenini anlatan kitaplarken; bir diğeri ise "Lenin'in kendi özel yaşamı ona kalsın. Bizi daha çok siyasi yaşamı ilgilendiriyor" deyip, onun siyasi kronolojisi üzerinde duran, eserlerdir. Biz iki tür eser üzerinde de çalıştık. Bunlardan bir tanesi, Lenin üzerine Zizek'in in hazırladığı "Lenin 2017" kitabıydı, bir diğeri de Lars T. Lih'in hazırladığı "Farklı Bir Yol: Lenin" adlı kitabıdır. İkisi de daha çok ikinci gruba aittir. Lars T. Lih'in kitabı, onun sosyal yaşamını da biraz anlatır, ama özel yaşamını, duygusal yaşamını değil, siyasi yaşamının Lenin'e özel olan taraflarını esas alıp, roman tadında anlattığı bir kitaptır. Ancak bu kitapların bazılarında, mesela Zizek'in kitabında olduğu gibi, Hayri arkadaşım da bahsetti, 90 sonrası Lenin'i kendi bağlamından koparıp, Lenin'i revizyonist, sanki Marx'ı revize etmek isteyen bir siyasetçi gibi göstermeye çalıştılar.

Bu külliyyen yalan, külliyyen yanlış. Bu, Rusya'da özellikle arşivlerin açılmasından sonra, arşivlere müracaat eden batlıların ve Lenin'i çarpıt-

mak isteyenlerin verdiği bir uğraştır. Bu uğraşı da Marksistler boşa çıkarmak zorundadır. Onun için de böyle bir yayın bütünlüğü sağlamak zorundayız.

Lenin tam da yapılmak istenenin aksine, bütün eserlerinde -özgünlüğü de oradadır- hemen hemen her dönemde yazdığı her eserde, Rusya'nın, o dönemin Rusya'sının ve Bolşevik Partisinin içerisindeki sorunlara çözüm önerileri getirir. "İki Taktik"te 1905 Devrimi'nin nasıl gelişeceğine ilişkin kendi önerilerini getirir. "Ne Yapmalı"da keza öyle... "Devlet Ve Devrim"de nasıl bir sosyalist devlet olacağının önerileri vardır. Yani Lenin kitaplarında, kendi çözümlemelerini, döneme ilişkin kendi devrim anlayışını ya da Bolşevik Parti içinde egemen olan -çünkü kendisini destekleyenler daha sonra bunu partide egemen kılmışlardır- egemen düşüncüyü yansıtmıştır ve o kitaplar bugüne kadar gelmiştir.

Evet, Lenin bir taktisyendir, bir siyaset bilimcidir; ama aynı zamanda iyi bir Marksisttir. Marksizmi de 19. yüzyıldan alıp 20. yüzyıla taşıyacak kadar Marksizmi iyi bilen, onu geliştiren insanlardan birisidir.

Biz Ayrıntı Yayınları olarak, özellikle 2017 sonrası Marksist ve Leninist eserlere önem vermeye, Marksist söylem üzerine yoğunlaşmaya çalıştık. Ayrıntı Yayınları daha önceleri, çoğunlukla edebiyat ve güncel eleştiriler üzerine incelemeler yayınlayan bir yayıneviydi. Özellikle 2010 sonrası biz yayınevinin bu politikasını -2010'dan sonra ben Ayrıntı Yayınları'nın genel

yayın yönetmeni oldum- değiştirdik. Biz daha çok sosyalizme ağırlık veren, sosyalizmin sorunlarını tartışan, Marksizmi ve Leninizmi tartışan eserler yayınlamaya çalışıyoruz. Ama yayınevinin kimliği bir anda oluşmuyor maalesef, mümkün olduğunca bu kimliğimi bu yöne evriltmeye çalışıyoruz. Bu bağlamda da birtakım kitaplar yayınladık. Yine Lenin'e ilişkin "Ne Yapmalı"yı eleştiren, "Lenin'i Yeniden Keşfetmek" diye bir kitap yayınladık, Lars T. Lih'in bahsettiğimiz kitabı. İki tane Lenin biyografisi yayınladık. Bir de Sovyet Devrimi'ni anlatan roman tadında bir kitap yayınladık. Burada da Lenin'e ilişkin, Lenin'in devrime müdahalesini anlatan kitapları vardır. Bunun yanı sıra Marcel Liebman'ın Rus Devrimi'ni anlatan bir kitabını yayınladık ve bir de yine Lenin'i en çok etkileyen Alman Devrimi'ni yayınlamaya çalıştık. Alman Devrimi aslında Lenin için çok önemlidir, eserlerinde de çok değinir buna. Lenin'e göre devrim ilk önce Almanya'da olacaktır ama, Almanların özellikle sosyal demokratların yaptıkları büyük hatalar nedeniyle devrimin kıyısından dönmüşlerdir. Buna ilişkin de bir kitap yayınladık ve böylece bu serüveni böylece kapatmış olduk.

Ben kısaca böyle değineyim çünkü anlatacağım birçok şeyi Hayri arkadaşım ve Yeni Dönem Yayıncılık'tan Özlem arkadaşımız anlattı.

Hepinize teşekkür ediyorum.

İnter Yayınları

.....
Mehmet Ali İnci
Çevirmen

Lenin'in eserlerini Türkçeye kazandırma konusunda üç dönem sayıldı. Ben, dördüncü bir dönem daha olduğunu düşünüyorum. 1930'lardan önce de Mustafa Suphiler tarafından yapılmış çeviriler olduğu söyleniyor çeşitli kaynaklarda. Özellikle TKP tarihini yazanlar o tarihleri anlatırken bunu söylüyorlar.

Ben şunu biliyorum, 70'li yıllarda, Sol Yayınlarının Lenin'i bastığı dönemlerde, sanıyorum o zaman baskı adeti bir kerede 10 bin civarındaydı. Birkaç gün içinde kitabı almadıysanız 2. baskıyı beklemek zorundaydınız. Yani birçok kitap,

özellikle Lenin'in kitapları ya da Marx-Engels kitaplarının okunma derecesi çok yüksekti, çok büyük bir rağbet vardı.

Ben İnter Yayıncılık'ta Ali Yavuz Çengeloğlu ile birlikte çalışma şerefine, zevkine sahiptim. Sanıyorum 1200 – 1300'dü bizim baskı adedimiz. Kendi pazarlamamızı kendimiz yapıyorduk, biraz daha zordu elbette.

İşin bir diğer tarafı da, bu çevirilerin, baskıların tümüyle hatadan arınmasının mümkün olmamasıdır. Şöyle diyeyim; Almanya'da Marx-Engels'in eserlerinin tümünü basan Dietz Verlag, yayınevin-

de çalışanların sayısı 2500. Bunların içinde tercümanları var, çeşitli bilim dallarından insanları var, imla hatalarını, imla kurallarını düzenleyenler var, kontrol edenler var. Bizim durumumuzu bir düşünelim, mesela İnter Yayıncılık'ı. Ali Yavuz, çeşitli arkadaşların yaptığı çevirileri ve bunların kontrollerini kısa bir dönemde tek başına yaptı. Bu koşullarda ne imla hatalarından ne de çeviri hatalarından tamamen kurtulabilirsiniz. Mesela Sol Yayınları ile ilgili yapılan ithamlardan biri de çeviriyle ilgili sorunlu olduğudur. Solun bazı çevrelerinde bu çok yaygın bir görüştür. Ben bunun doğru olduğunu düşünmüyorum.

Çeviriyi bir kişi yapar ama kontrol eden kişiler de önemlidir. Ben yoğun çeviri yaptığım dönemde daha sonra kontrol ettiğimde, bu çeviriyi ben mi yaptım diyorum. Çünkü cümle cümleye benzemiyor, orada yazılanla çevirdiğim arasında dünyanın farkı var. Onun için tümüyle hatadan arınmış bir baskı hayaline kapılmasın kimse.

Şu bir gerçek, Türkiye'de artık Lenin'in belli başlı temel eserleri çevrilmiş durumda ve anlaşılabilir durumda. Önemli ölçüde hatalardan arındırılmış durumda. İleride belki şartlar oluşursa, tüm eserlerinin yayımlanması yoluna gidilebilir, ama bana bugünkü dönemde biraz ütopya ya da lüks bir tartışma gibi geliyor. Yani olsa çok iyi olur, ama Lenin'i anlayabilmemize yetecek kadar çevrinin Türkçede

olduğunu düşünüyorum. Yani bu Sol, Bilim ve Sosyalizm, Ser, İnter, şimdi önemli ölçüde Yordam, Ayrintı Yayınları...

"Materyalizm ve Ampiryokritisizm" Rusya'da ilk basıldığı zaman matbaa bulamıyorlar, daha sonra bir yayınevi buluyorlar. Yazıldığı dönemde 500 adet basılıyor kitap. Biz şanslıyız. Bizde "Materyalizm ve Ampiryokritisizm" sanıyorum 1200-1500 bastı. Ancak bu 500 adetini yaptığı etkiyle, 1500 kitabın yaptığı etki arasında, çok büyük bir uçurum var. Biri devrime yol açarken, diğerinde rüzgârı bile hissedemiyoruz. Onun için bu baskıların devam etmesi lazım.

Ben sosyalizmin geçmişte kalmış olduğu düşüncesine katılmıyorum. Sosyalizm öldü, bitti diyenlerin çoğu, bana mezarlıktan geçerken korkudan ıslık çalanları anımsatıyor. Birakalım onlar ıslıklarını çalsınlar, korkularını gider-sinler. Ama diyalektik bir gelişme var. İnsanlar sömürüldüğü sürece, insanlar baskı altında tutulduğu sürece, bundan kurtulmanın yollarını arayacaklar. Bu bir doğa yasasıdır. Lenin'i anlamanın temeli budur. Leninizm'in ortaya çıktığı yer de budur. Buradan hareketle, şunu biliyoruz; bu dava sürece ve bir yerlere varacak. Belki bugün, belki yarın, belki daha öbür gün... Bırakalım burjuvazi kendi korkusu içerisinde yaşasın. Biz bildiğimiz yoldan devam edelim.

ULUSLARARASI
LENİN
YÜZÜLİ
SEMPOZYUMU

13 OCAK 2024
NAZIM HİKMET KÜLTÜR Evi
14 OCAK 2024
ŞİŞLİ TİYATROSU

Devrim ve Sanat

enidonemyayin
myayincilik.com
ci@gmail.com

Lenin ve Estetik

Songül Yücel

İyi akşamlar arkadaşlar, herkese merhaba. Bugün burada sizlerle birlikte olmak, Lenin'i, devrimi ve sanatı konuşmak çok anlamlı ve güzel.

Lenin, işçi sınıfının mücadele bayrağında adı her zaman en öne yazılan, devrimle özdeşleşmiş, tarihsel bir kişiliktir. İşçi sınıfının sosyalizm düşünü gerçeğe dönüştürmüş bir lider olarak, yüzyıldır anılmayı hak eden devrimci bir önderdir.

Lenin bir Nisan günü İsviçre'den Rusya'ya doğru trenle yola çıkarken, Petrograd tren istasyonunda o kadar büyük bir kalabalığın kendini bekliyor olacağını biliyor muydu, bilmiyoruz. Ama yıllardır uğruna sürgün yaşadığı, tüm yeteneklerini adadığı devrim onu çağırdığında, hiç tereddüt etmediğini biliyoruz. Sürgünlük yıllarında hep devrim için ve bir gün devrim çağırdığında hazır olabilmek için yaşadı. Tüm hayatı devrimin saatinde ayarlıydı. Tren garında binlerin karşısına çıktığında yükselttiği slogan

"Yaşasın Sosyalist Dünya Devrimi" düşlerinin büyüklüğünün simgesiydi. Düşlerinin büyüklüğü kadar, bir devrim meydana geldiğinde, bunun ne olduğunu anlama ve yeterli olup olmadığına karar verebilme öngörüsüne de sahipti. O kesintisiz bir devrim mücadelesinden yanaydı. Her yeni uğrak biliyordu ki insanlığı gerçek kurtuluşa biraz daha yaklaştıracaktı. İşte Lenin'i Lenin yapan bu gücüydü.

O, Şubat devrimi haberini alır almaz, emperyalist dünya savaşı tarafından yol açılan ilk devrimi büyük bir coşku ile selamladı, ama bu ilk devrimin sonuncu olmayacağını belirterek, emekçi halkları, partisini, yoldaşlarını ikinci evreye hazır olmak için uyardı. Gerçekten 1905 ve Şubat ile yaratılmış olan sürecin Ekim Devrimine doğru evrilmesi ve gerçek bir proletarya diktatörlüğü ve işçi devletinin kurulması, Lenin'in asla uzlaşmayan kararlı duruşunun sonucuydu.

Lenin, herhangi bir konu üzerine

teorik çalışma yaptığında önceliğini her zaman devrimin ve pratik hayatın ihtiyaçlarına göre belirlemiştir. Marx ve Engels'te olduğu gibi Lenin de sanat konusu ele alınırken, işçi sınıfının kurtuluş mücadelesine, devrim ve sosyalizm mücadelesine katkısı, toplumları ileriye taşımaktaki rolü, görevi ve sorumluluğu üzerinden bakmışlar ve böyle değerlendirmişlerdir. Bu açıdan sorunu ele aldığımızda, bilimsel maddeci estetiğin kurucularının bıraktığı miras için genel olarak şöyle cümlelerle karşılaşmışsınızdır: "Sistemsel olarak ortaya konulmuş bir estetik öğretisine rastlanmaz." Tartışma burada kalır ve sanki ustalar bu alana hiç dokunmamış, sanatçıların ve estetikçilerin daha sonradan ele aldığı bir konuyuymuş gibi değerlendirilir. Halbuki bunun böyle olmadığını Marx, Engels ve Lenin'i biraz incelediğimizde görüyoruz.

Marx ve Engels'in kendi öğrencileri ile izleyicileri bile, hocalarının belirli bir estetik düşünce sistemini geliştirememiş olduklarını sanmışlar, bilimsel maddeci estetik çalışmalarının ilkin kendi genel felsefi öğretileriyle birlikte başlamış olabileceğini düşünmüşlerdir. Marx'ın değil Plehanov'un bilimsel maddeci estetiğin kurucusu olduğunu sanmışlardır. Eserler Rusçaya çevrildikçe Engels'in çalışmaları Rusça okundukça, bilimsel maddeci estetiğin temellerinin Marx ve Engels tarafından atılmış olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Bilimsel maddeciliğin yaratıcıları, Baumgarten, Kant, Çernişevki, Tolstoy gibi estetiği özel alan olarak ele alan herhangi bir yazı bırakmadıkları gibi, Schelling ya da Hegel gibi de estetik üstüne baştan sona işlenmiş

herhangi bir yapıt kaleme almadılar. Ancak buna rağmen başlıca noktalarını kendi çeşitli yazı ve mektuplarında dile getirdikleri üzere, uyumlu ve kendi içinde tutarlı bir estetik görüşler sistemini geliştirmişlerdir. Bunlar da şöyledir:

1. Toplumda estetik bilinç ile sanatsal kültür ile toplumsal mücadele arasındaki bağlantı sorunu

2. Kapitalist bir toplumda toplumcu bir sanatın gelişmesi sorunu

3. Toplumcu kesimlerin çağdaş burjuva sanatın çeşitli akımlarıyla olan ilişkisi sorunu

4. Klasik sanat mirasını değerlendirmenin ölçütü ve toplumcu kesimlerin manevi gelişiminde bu mirastan hangi ölçüde yararlanabileceği sorunu

Bu sorular, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başları arasında bilimsel maddeci kuramcılar tarafından toplumsal ilerici hareketlerin somut gelişme koşulları içinde taşıdığı öneme göre ele alınmıştır. Bizim de bugün bu sorulara cevap aramamız, 21. yüzyılda üretilen eserler üzerinden değerlendirmeler yapmamız, toplumsal mücadelenin gelişimi açısından önemlidir.

Lenin'e baktığımızda da onun, Marksist estetiğe katkı sunma anlamında özel olarak ele aldığı bir çalışması yoktur. O başta da söylediğimiz gibi, devrim ve sanat ilişkisi üzerine durmuş, sanatın devrime, toplumsal gelişmeye ve toplumsal hayata nasıl müdahale edeceği, sanatın görevinin özellikle de edebiyatın görevinin ne olacağı üzerine kafa yormuştur. Lenin'in eserlerini okuduğumuzda, kocaman bir edebiyat dünyasına sahip olduğunu görürüz. Kendinden önce

ki Rus edebiyatını iyi özümsemiş, Rus edebiyatının yazarlarını sevmiş ve bunların geleceğe aktarılması için özel çaba sarf etmiş iyi bir okurdur. Aynı zamanda da o eserleri kendi politika-sına kendi teorisine yoldaş yapmıştır. Menşeviklerle, Sosyalist Devrimcilerle yürüttüğü tartışmalarda Gogol'un, Tolstoy'un, Gorki'nin, Şedrin'in eserlerinde yarattığı karakterleri eleştirisinin nesnesi haline getirmiştir. Gorki onun için şunu söylüyor, "Düşünce-si tıpkı bir pusula ibresi gibi emekçi halkın sınıf menfaatleri yönünde dö-nerdi." Bu anlamda Lenin'de emek-çilerin, işçi sınıfının çıkarları dışında bir şeyi bulmak mümkün değildir. Ve şu konuda da çok emindir Lenin, devrimsiz bir sosyalist kültür olmaz. O nedenle de sosyalist bir kültürü yaratmanın, işçi sınıfının kültürünü ve sanatını yaratmanın, ancak onun toplumsal alt yapısını hazırlayarak olacağını çok iyi bildiğinden bütün enerjisini, bütün aklını, yüreğini ve toplumun bütün unsurlarını devrime katılmaya çağırır.

1905'ten 1917'ye, aydınlar ve sa-natçılar bu çağrıya çok güçlü katıldı-lar. Rusya'da aydınların aristokrasiyle Çarlıkla olan sorunlu ilişkisi Dekab-ristler ve Narodniklerle başlamış, ge-leceği çarın ortadan kaldırılmasında görmüşlerdir. Rus aydınları her za-man toplumun ezilenlerinden yana olmuşlardır. Mücadele örgütleri kur-muşlar, sanatsal örgütlenmelerde bir araya gelmişler, her tür yolla çarlığın halk üzerindeki baskısını teşhir etme-ye çalışmışlardır. Herzen'in söylediği gibi "Siyasi hürriyetten yoksun bir halk için edebiyat, öfkesinin ve vicda-nının çığlıklarını duyacağı biricik kür-südüdür." Rus aydınları bu kürsünün

sözcüleridir. Güçlü bir aydın geleneği vardır Rusya'da.

Ekim Devrimi sonrası Proletkült adında bir hareket çıkar. Devrimin coşkusu ve heyecanı içindeki bu sa-natçılar, geçmişle olan tüm bağları koparmak isterler. Geçmişten alına-cak bir şey yoktur onlar için. Lenin bu harekete karşı ciddi bir ideolojik savaş yürütür ve şöyle seslenir, "Biz hangi mirası reddediyoruz?" Evet, yeniyi oluşturabilmek için bir şeyleri reddet-mek gerekir, ama neyi reddettiğimiz, neyi harcımıza kattığımız önemlidir. Toplumların değişim dönüşüm dina-miğinde geçmişten alacağımız miras-ların da olduğuna özel vurgu yapar. Geçmiş Rus edebiyatına sahip çıkar. Her şeyi reddeden Proletkültçülerin yaklaşımını ciddi şekilde eleştirir. "Bizim sahip olduğumuz geçmiş bir edebiyatçılar kuşağı var, Tolstoy'dan Gogol'dan, Çernişevski'den öğrene-ceğimiz çok şey var. Çok şey kattılar onlar. Evet, onları kendi tarihsel ko-şulları içerisinde ele almak gerekir, eksiklerini de ortaya koymak gerekir ama onlar olmasaydı bizler olmaz-dık." diyen bir yaklaşıma sahiptir. Le-nin aynı zamanda "Teori gridir dos-tum, ölümsüz hayat ağacı yeşildir." der. Hatta Devlet ve Devrim'i yazar-ken bile "devrim deneyiminden geç-menin, devrim hakkında yazmaktan daha güzel ve daha yararlı" olduğunu söyler. Sokakta hayata geçen bir dev-rim varken, onun içinde olmayı onu yazmaktan daha değerli görür. Le-nin her zaman devrimin, sosyalizmin pratik sorunlarına çözüm bulmak için teoriye başvurmuştur. Parti ve örgüt sorunları ve geleceğin nasıl kurulaca-ğı, onda daima pratik bir sorun olarak karşılık bulmuştur. Ve yarattığı araç,

yani Leninist Parti, gerçekten yapıcı-sının damgasını taşır. Onun sadeliğini, sarsılmaz gücünü, tutarlı kararlı tek bir hedefe yönelmişliğini yansıtır. İşte bu kararlılık, bu tutum onun devrim mücadelesinde Ekim Devriminin yaratılmasında ve yüzyıldır tarihe damgasını vuran bir lider olmasında önemli payı olduğunu düşünüyoruz.

Sempozyumun adı işte tam da bu nedenden dolayı “Lenin Yüzyılı” oldu. “Ölümünün 100. Yılında Lenin” demedik. İkili bir yanı olduğunu düşünüyoruz. 20. yüzyıla damgasını vurmuş, ilk işçi iktidarı ve devletini kurmuş ve yüzyıl Ekim Devrimi ve Lenin ile başlamış. 90’lı yıllarda karşı devrim dalgasıyla birlikte başlayan süreci de yenilgi olarak adlandırmıyoruz. Kapitalist dünya sosyalizmin yarattığı değerleri, onun aklını, ekonomik alt yapısını, kültürünü yok edebilmek için bugüne kadar çok uğraştı. Ama ne yaparlarsa yapsınlar, sosyalizmin değerlerini ve yarattığı gerçeği ortadan kaldıramıyorlar. Bu anlamda da bir yüzyıllık gerçeğimiz sosyalist dünya olarak. 21. yüzyılına ayaklanmalar yüzyılı dedik, dünyanın her yerinde toplumlar hareketli, ayaklanma halinde. Ve milyonlarla sokakta süren bir hareket var. 3. Dünya savaşının içindeyiz ve bu savaşın daha büyük boyutlara gelmesiyle ilgili yeni durumları konuşuyoruz. İzliyoruz. Filistin’de görüyoruz. Ukrayna’da görüyoruz. Sosyalizmle kapitalizm arasında, işçi sınıfıyla burjuvazi arasında, emperyalist dünyayla yoksul emekçi halklar arasında süren bir savaşım var.

21. Yüzyıla damgamızı vurabilmek için gerçekten Lenin gibi ve Lenin’le birlikte yola çıkmış tüm

Bolşevikler gibi, devrim hareketine katılmış olan öncüler gibi mücadele etmek gerektiği ortadadır. Lenin’in dediği gibi: “Sanatçılar en öne”. Gerçekten mücadelenin en önüne geçme zamanıdır. Sanatçılar, kültür yapıcıları, geleceğin hayalcileri, düşçüleri ve geleceği kurmaya aday olan insanlar olarak sanatı göreve çağırarak, en öne çağırarak gerekiyor.

Amacımız Lenin övgüsü yapmak değil. Bir gerçeği hatırlamak ve hatırlatmak. Lenin gerçekten sanatın ve sanatçının yoldaşı olmuş, onlara yol göstermiş. Gorki ile olan ilişkisi buna örnektir. Siyasal hayatın bazı kritik anlarında kafası karıştığında, Gorki Lenin’i daima yanında bulmuştur. Lenin ona gerçekten bir yoldaş olmuş ve birlikte çok güzel şeyleri yaratmışlar. Lenin, Gorki’nin Ana romanını okuduğunda, “tam zamanında çıkmış bir kitaptır bu”, der. Estetik açıdan nedir, bir edebiyat eseri olarak nereye düşer, dili ve anlatımı nasıldır diye bakmaz. Bunları bilmediğinden, anlamadığından değil, çok yüksek sanat bilgisine ve zevkine sahiptir ama, onun için o anda önemli olan, bu romanın topluma ne kattığıdır. Hatta devrimden sonra, işçi sınıfı iktidarı kurulduğunda birçok sanatçı, yazar, kitaplarını çıkarmak ister, burada da Lenin “faydacı”dır. Gerçekten toplumu ilerletecek olan sanat eserlerini, üretimlerini sınırsız olanaklarla donatmak gerektiğini düşünür. Kendi iç dertleriyle uğraşan bir esere de toplumun bütün kaynaklarını kullanmanın gereksiz olduğunu çok açık bir şekilde söyler.

Son olarak “fayda”dan bahsederken konuya ufak bir katkı daha yapmakta fayda görüyorum. Sunumum içinde aktarmayı çok gerekli görme-

diğim bir tartışma olan “sanatın kim ve ne için yapıldığı” konusu burada da sorulduğu için kısa da olsa açma gereği duyuyorum.

“Sanat sanat için mi, yoksa toplum için midir?” sorusu duyulduğunda, genellikle zamanı geçmiş ve çok eski de kalmış ve bitmiş bir tartışma gibi gelir. Sanat camiasında da tu-kaka ilan edilmiş konulardan birisidir. Oysaki, hiçbir zaman güncelliğini kaybetmemiş bir tartışmadır. Sosyalist bir dünyanın kuruluş döneminde şimdiye dek egemen olan burjuva kültürün yerine proletaryanın kültürünün yaratılması önemlidir. Sanat, tarih boyunca yaptığı yürüyüşte insana yoldaşlık etmiş, onunla birlikte yürümüştür. Yeniyi kurmak isteyenler açısından sanat-toplum ilişkisi belirleyici tartışmalardan birisi olmuştur. Egemen sınıflar ise egemenliklerinin devamı için sanatı, bilimi, felsefeyi kendi kontrolü altında tutmaya özen göstermiştir. Ezilenleri, emekçi sınıfları ve geleceği kurmak isteyenleri önemli bir güçten yoksun bırakmak istemiştir. Her tür diktatörlüğün her tür köleliğin, her tür faşizmin, her tür baskının gericiliğin karşısında dimdik durmayı sanat ve edebiyat başarmıştır.

İşte tüm bunlardan dolayı, toplumsal değişime katkı sunmakla görevli bir işlevi var sanatın. Bu işlevden dolayı da tarihin kritik anlarında ve dönemlerinde sanatçılar toplumsal gelişmenin, siyasal tartışmaların dışında, üstünde ve ötesinde değildir. Sınıflar üstü değildir.

Hangi konuyu tartışıyorsak o konuyu, -bu bir sanatçı, bir birey, bir toplumsal hareket, bir sanat akımı olabilir- kendi tarihsel koşulları içeri-

sinde ele alıp değerlendirmek ve ona göre tanımlamaları yapmak gerekir. Lenin’in bir makalesi vardır, “kahrolsun partisiz edebiyat” diye. “Bunu duyanlar, şöyle bağırıyolar, talimatlarla üretim yapan, parti kararlarıyla sanatsal eserlerini şekillendiren askerlersiniz sizler. Bağırmanıza gerek yok.” der Lenin ve devam eder “Bizim istediğimiz böyle bir şey değil. Biz sadece sanatın ve sanatçının işçi sınıfının ve emekçilerin yanında bir taraf olması gerektiğini ve bu taraflılığını da hangi sanatı yapıyorsa, hangi akımla, hangi biçimde üretiyorsa bunun en iyisini yapması ve bu mücadeleye katılması istiyoruz.”

Toplumcu gerçekçilik bir dönem biçim tartışması olarak algılanmış ve biçimi darlaştıran sanatın kendi olanaklarını darlaştıran, kabalaştıran tartışmalar halini almıştır. Ama ustalar bu konuda yol gösterici olmuş ve izin vermemişlerdir. Sosyalist gerçekçilik, toplumcu gerçekçilik bir biçim tartışması değil, bir içerik tartışmasıdır. İçerikte ise şimdiye kadar ortaya konulmuş olan burjuva estetiğin, burjuva kapitalist dünyanın değer yargılarının, yaşam biçiminin ve hayatı algılayışının güzellemesinin yapıldığı edebiyatın, sanatın, sinemanın yerine işçi emekçilerin dünyasını, onların değerlerini, yeni toplumun yaratacağı değerleri ortaya çıkaracak, o günün insanını tüm yönleriyle tüm çelişkileriyle ortaya koyacak eserlere ihtiyaç vardır. Bunu en kapsamlı şekilde sanatçıların ele almasına ihtiyacın olduğu söylenip tam bir özgürlük sunulmuştur. Cenker’in sinema üzerine dediği gibi, 20 yaşındaki gencecik sinemacılara Sovyet iktidarı her tür olanağı sunmuş “şımarıkça” bir sürü

denemeler yapmalarına fırsat vermiştir. Yine Cenker'in dediği gibi sinemada şimdiye kadar uygulanmış çekim teknikleri ile ilgili ne kadar bilgi varsa, çoğu o dönem Sovyet sinemacıları tarafından temelleri atılmıştır. Yaratılmış büyük bir değer var.

Sanatçıların, toplumsal hayatın neresinde durduğu çok önemlidir. Bugün 21. yüzyılda Rus edebiyatına, Sovyet edebiyatına ait eserler, filmler üniversitelerde, kendine "demokrasinin beşiği" diyen ülkelerde yasaklandı. Bir kez daha yakıldı, bir kez daha vahşice yok edilmeye çalışıldı. Ama gerçeklik ile böyle istediğiniz gibi oynayamazsınız. Kimsenin tarihin biriktirdiği gerçeklikleri bir kararla, kararnameyle, aldığı bir ambargo kararıyla yok etmesi mümkün değildir. Onlar yaşamaya ve toplumun geleceğini kurmada görevlerini yerine getirmeye devam edecektir.

Asla eklektizme, dar kalıpcı yaklaşımlara düşmeden bugünün insanını, geleceği kuracak olan insanı bütün çelişkileriyle anlatacak, geleceğe umutla bakan üretimlere ihtiyaç var. Çünkü umutsuzluğun yeşertildiği bir çağ. Kapitalistler geleceğe baktıklarında kendi yok oluşlarını görüyorlar ve onu estetize ediyorlar. Bizler ise geleceği aydınlık görenler olarak eserlerimiz, üretimlerimiz gerçekten bunun tüm renklerini yansıtan şekilde olmalıdır.

Bir diğer soruya cevap olarak şunları söylemek isterim. "Aristo feodal sınıfın temsilcisi, onun felsefesini yapar. Goethe de egemenlerin eserini yazıyordu." gibi bir yaklaşım ortaya konulmuş sorularda. Her sanatçıyı ve eseri kendi döneminde değerlendirmek gerektiğini ortaya koymuştuk.

Aynı zamanda da her eserin hangi toplumsal sistemde, hangi sınıf çelişkileri içinde ve nerede durduğuna bakmak gerekir. Emin olun, geçmişten bugüne kadar gelebilmiş Shakespeare, Goethe, Dante, Aristot, Platon kendi dönemlerinin sınıfsal ilişkileri içinde, o dönemin gerçekten ileriye doğru gitmesi için katkı sunmuş, eser üretmişlerdir. Egemenlerin ortaya koyduğu yaklaşımlara eleştirel yaklaştıkları için, bugüne kadar gelebilmiş ve binlerce yıl insanların başucu kitapları olmayı başarmış eserleri yaratabilmişlerdir. Tüm klasik eserler, bugüne kadar gelmeyi başarabilmiş felsefi yazıtlar, gücünü bulundukları çağda toplumsal çelişkilere, toplumsal değişime katkı sunmuş olmaktan alır. Onlar egemenlerden yana değil, onların işledikleri günahları evrensel düzeye çıkarıp mahkûm eden eserler ortaya koymuşlardır.

Felsefenin de bir tarihi var. Düşüncenin kendi iç evrimi ve tarihi var. Bu tarihin içinde bir yerlere oturtmamız gerekir. Köleliğin olması gerektiğini iddia eden bir felsefeciyeye nasıl ileri diyebiliriz, diye düşünülebilir. Kendi toplumsal koşullarında sınıf çelişkisi içinde köleliğin varlığını kabul eden bir durumda olabilir. Ama onlar düşünce tarihinin içinde dünyayı anlama ve kavramada daha ileriye, insanlığı daha aydınlığa doğru götüren yeni görüşleri ortaya koymuş ve tartışmışlardır. Bilim, felsefe, sanat ve toplumsal hareketin kendisi, biriktirerek ilerler. Biriktirerek ilerlerken de bugüne kadar gelebilenler, gerçekten o karşılıklı sınıf çatışması dediğimiz olgunun hangi toplumsal sistem olursa olsun, kölecilik, feodalizm, kapitalizm o gerçeklikte ezilenin yanında

yer aldığı için bugüne gelebilmiştir. Tolstoy'u, Victor Hugo'yu bu nedenle okuyoruz. Dante'yi, Goethe'yi bu nedenle okuyoruz. Orada başka bir şey var. İnsana dokunan ve insanı geleceğe taşıyan başka bir şey var.

Kapitalizme kadar sanat üzerine olan tartışmalar "Sanat toplum için mi sanat sanat için midir?" biçiminde olmamıştır. Sanat için başka tartışmalar ön plandadır. Estetik de bir bilim ve bu bilimin kendi iç disiplini var. Kapitalizmle birlikte bireyi yücelten, bireyin her şey olduğu algısı yaratılıyor. Aslında bu birey de kapitalist bireydir, burjuva bireydir. Burjuvazinin dünyası geldi ve burjuva bireyin mutlaklaştırılması gerekiyordu. Ve bunu yaptılar. Sanat sanat için midir tartışması da buradan çıkmıştır. Sanatın ilk çıkışından bugüne toplumla ve insanla ilişkisi üzerine tartışma yürütsek, eminiz ki kendimizi yine toplumsal hayatın içinde buluruz. Bizlerin toplumsal hayattan koparak üretebileceğimiz yaratabileceğimiz bir satır yazma, tek bir kare çekme olanağımız yok. Hepsi hayatla ilgilidir ve hayatla bağı güçlü olan eserler geleceğe de kalacak olan eserlerdir.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Александра Михайловна КОЛЛОТАЙ

Вячеслав МОЛОТОВ

Sanatın Fethine Çıkmak

Sena Şat

Mimar İllüstratör

“Tarihte ilk kez sanatın iktidarı sanatçıların elindedir. Ne var ki onlar bu iktidar sayesinde devraldıkları mirası parçalamak üzere örgütlenmişlerdir.”¹

Ekim Devrimi ile iktidara gelen Sovyetler, Paris Komününün 72 günlük iktidar deneyimini saymazsak, tarihin ilk işçi devletini kurdular. Komünden bir gün daha fazla yaşadığını gördüğünde karlar üzerinde sevinçten dans eden Lenin’in ve tabii Parti’nin ve Sovyetlerin başarısı 73 gün ile sınırlı kalmayacaktı. Çağın tavan arası odalardan, sürgün kütüphanelerinden alıp dünya tarihinin girdabına, hem de tam ortasına oturttuğu adam² Lenin, tarihin tüm seyrini değiştirecekti. Sadece işçiler için değil, ezilen tüm uluslar, kadınlar, gençler gibi sanatçılar ve sanat tarihi için de bir kırılmanın öncülüğünü yapacaktı.

1 Ali Artun, Sanatın İktidarı, 1917 Devrimi, Avantgar Sanat ve Müzecilik, İletişim Yayınları

2 Ivan Olbracht, Vladimir İlyiç Lenin’le İlgili Anılarım

Herkesin bildiği gibi Lenin’in kültür ve sanat alanında yazıp çizdikleri, tıpkı öncüleri Marx ve Engels’te olduğu gibi siyasal ve politik alanda yazdıklarının yanında sınırlı bir yer tutar. Lenin külliyatı çoğunlukla felsefi, siyasal ve politik konulardan oluşur. Ve bütün eksen proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenebilmesi ve geleceğini kazanması üzerinedir. Tarihin bu aşamasında değiştirme ve dönüştürme gücü ve görevi olan tek sınıf olarak koyduğu proletarya için atar kalbi. Ama bu tıpkı Marx ve Engels’te olduğu gibi Lenin’de de kültür ve sanat alanında bir derinlik oluşmasına engel olmamıştır. Hatta çağdaşları birçok sanatçıya ilham veren estetik görüşlerinin olduğunu görürsünüz. Örneğin Marx’ın Kapital’i ekonomide çığır açan bir kitap olmasının yanında estetik kategorileri içeren, sanatsal birçok cevher barındıran bir kitaptı. Hatta yakın zamanda bu kitabı sadece

sanatsal anlamda ele alan çalışmalar bile çıktı.

Lenin'de de durum benzerdi. Lenin'in dünyaya bakışını nasıl ki 'sınıf' olgusu şekillendirmişse, Lenin tarihi ve politikayı nasıl 'sınıf' süzgecinden geçirmişse o, kültür-sanat ve estetik konularını da benzer şekilde sınıftan okumayı bilmişti. Hatta Lenin'in bu bakışı proletarya sanatının şekillenmesine belki de birçok sanatçının ya da estetikçinin çabalarından daha çok katkı sağlamıştı. Lenin'in sınıf perspektifinde süzdüğü sanat anlayışı, proletaryanın yanında olan sanatçılara tarihte ilk kez sanatın yönetimi tamamen teslim etmesine neden olacaktı.

Lenin'in yıkmak üzere yola çıktığı Çarlık Rusya aslında çok köklü bir mirasa sahiptir. Çarlığın sonunu getirecek proletaryanın doğduğu ve devrimcileştiği kent St. Petersburg 1703 yılında "Büyük Petro" olarak bilinen Çar I. Petro tarafından Çarlığının Avrupa'ya açılan kapısı olması amacıyla kurulmuştu. Çarlığa 200 yıl başkentlik yapacak bu işçi kenti aynı zamanda Çarlığın kültürel mirasının merkezi olacaktı.

Çar Petro'nun Avrupa seyahatlerinden görüp etkilendiği bazı koleksiyonları Çarlığa getirtmesiyle başlayan koleksiyon merakı, imparatorluk müzelerine giden yolu açacaktı. On binlerce tablodan, heykelden, kitaptan, hatta egzotik hayvanlardan oluşan 'canlı'lardan oluşan koleksiyonlar ilk önce Kunstkamara, daha sonra Ermitaj İmparatorluk müzelerinin kurulmasına giden yolu açar. Toplanması yaklaşık yüz yıl kadar sürecektir bu koleksiyonların olduğu imparatorluk müzeleri St.Petersburg'ta

1852'de halka açılacaktı. Artık müze imparatorluğun hazinesi değil, bütün insanlığın evrensel kültür hazinesi olacaktı. Müzenin halka açılmasını 1861'de Rusya'da serfliğin kaldırılması, endüstrileşme, kapitalizmin gelişmesi, aristokrasinin burjuvalaşması gibi toplumsal dönüşümler izler. Çernişevski'nin "Nasıl Yapmalı" kitabı tam da bu süreçte yazılır. Aydınlanma çağıının izleri, bir toplumun özgürleşme hayallerini kurmaya başladığı köklü değişimleri Lenin'in başucu kitabı olan bu kitaba da yansır.

Çernisevski'nin Nasıl Yapmalı'sı 1863'te basıldığında Çarlık Rusya'da imparatorluğun klasik dönem sanat anlayışına akademilerden itirazlar da yükseliyordu. Aynı sene, imparatorluk himayesinde olan akademinin dayattığı estetiğe karşı çıkan on dört genç mezun sanatçı, akademileriyle ilişkilerini kesip kendi "akademi"lerini kurarlar: Petersburg Serbest Sanatçılar Arteli. Daha sonraları bu akım Geziciler ya da Gezginler adıyla anılacaktır, çünkü bu sanatçılar Rusya'yı gezerek kendi sergilerini açacaklardır. Ve bu sergileri siyasal protesto sergileri gibi düzenlerler. Bu sanatçıların eserleri bir tür yoksul halk realizmidir. Sıradan yoksul insanları gündelik hayatları içinde resmeder ve kahramanı olan halkı yüceltir. Sosyal realistlerin gözünde "Güzellik hayattır, gerçeklik sanattan yüz kere daha güzeldir." ve "Gerçek hayatı parazitlerden devrim temizleyecektir." Rusya'nın resmi imparatorluk sanatını yıkarak sanatta özerkliği getiren bu hareket "On Dörtler Devrimi"dir. Bu devrim Çarlık Rusya'da sanatçı kolonilerini, kolektifleri ve cemiyetleri örgütler. Bu Artel'in, çarlığın diğer büyük kenti

olan Moskova'daki ortağı Abramtsevo kolonisidir. Bu koloniler elli yıl kadar varlıklarını sürdürürler ve bu süre zarfında Rusya'da sanatçıların örgütlendiği zeminler olarak varlık sürdürürler. Temsil ettikleri realist akım Avangartçıların etkinlik kazanmasına kadar devam eder.

1890'ların başında yine Petersburg'ta bir başka sanatçı örgütlenmesi ortaya çıkar: Sanat Dünyası. Bu koloni realist sanatçılara karşı örgütlenme olarak var olur. Realist sanatçılarla felsefi bir tartışmaya girerler. Sanatla siyaset yapmayı değil, ama sanatın siyasete dönüşmesini savunur. Bütün sanatları birleştiren bir gesamtkunstwerk³ -bir topyekûn sanat eseri- hayal ederler. Geçerli olan anlamıyla sanatı ve bütün sanat kurumlarını reddederler. 1898 ile 1903 arasında bu koloninin Sanat Dünyası adında bir dergileri yayımlanır. Genellikle evlerde düzenlenen entelektüel salonlarda sanat ontolojisi, estetik tartışılır, tiyatro yapılır, şiir dinletileri düzenlenir, çağdaşların müzikleri dinlenir. Avangart sanat kolonileri bu derginin deneyimlerinden doğar. Devrim arifesinin Avangart sanatı da bu hücrelerde örgütlenir. Bu örgütlenmeler ve deneyimler sanatta Avrupa'nın etkisini kırar ve Rusya'ya özgü bir sanat anlayışının ve formlarının doğuşuna öncülük eder. Serpilip yayılan sanat kolonilerinin, Avrupa olanın tersine, sanatın ilerleyişinde Rusya topraklarında akımlardan daha etkin, daha belirleyici olduğunu görürüz. Sanatın örgütlendiği bu kolonileri kendi baş-

larına "akım" olarak tanımlamak zor olmakla birlikte bu koloniler tıpkı birer parti hücresi gibi devingen, değişen, değiştiren canlı yapılarıdır.

Fransızca askeri bir terim olan 'avant-garde' öncü birlik teriminden gelen Avangartlar, gerçekten hem Rusya'da hem dünya sanat tarihinde bir öncülük misyonu alırlar. Sanat tarihinde zaman zaman fütüristler olarak adlandırılırsalar da Rus Avangartının Marinetti fütürizmi aranamaz. İtalyan faşizminin destekçisi Marinetti ve fütürizmiyle, Bolşevikler tarafından ayrılmayan Rus Avangartının arasında tarihte kapanmayacak bir uçurum vardır. Avangart sanatçıları sosyalizm fikriyle yan yana yürürler ve ilerleyen yıllarda da hem Marksizm ile bağını korurlar hem de Bolşeviklerle organik bağ içine girerler. Ancak Avangart sanatın öncüleri felsefi anlamda metafizik taraftan kopmazlar. Bu 1900lerin başından devrimin ilk yıllarına kadar Lenin ve Bolşeviklerle tartışmalara yol açar. Avangart sanat anlayışının başını çeken en önemli kadrolar Lunaçarski, Bogdanov ve Mayakovski'dir. Maksim Gorki de onlarla sıkı ilişki içindedir. 1900lerin başında Lunaçarski ve Bogdanov Sosyal demokratlar arasında Otvovist adlı bir parti grubu kurarlar. Lenin'in 1909 yılında yayınladığı "Materyalizm ve Ampiryokritisizm" adlı eseri tam da bu grubun yoğun çalıştığı dönemde Bogdanov'u idealizm felsefesini savunmakla itham ettiği bir tartışmadır. Avangart sanatın yürüttüğü felsefi tartışmaların idealizm cephesinden ayrılması tam anlamıyla mümkün olmaz. Onları ve sanatlarını devrimci kılan hayatı sanata ve sanatla dönüştürme çabaları olacaktı.

3 Gesamtkunstwerk: İlk defa besteci Richard Wagner tarafından ortaya konulan kavram bütünlüklü sanat eseri anlamına gelir. Bu teori, müziğin, dramının, şiirin ve sahnede bulunan her şeyin aynı düzlemde estetikize edilmesiyle mükemmel ve tamamlanmış sanat eserine ulaşılacağını savunur.

Lenin ve Bolşevikler avangart sanatçılarla hem sürekli bir felsefi tartışma içindedirler hem de proletaryanın devrimci mücadelesinde birliktedirler. Bu organik ilişki Avangartçılar ile Bolşevikler ve dolayısıyla proletarya arasında kopmaz bir bağ yaratır. Devrim sırasında ve sonrasında Partiyle, Lenin'le ve sınıfla hep bir arada olacak olan Avangartçılar sanatın iktidarına bu bağ sayesinde gelirler.

Gezginlerin yerine yükselen Avangart sanatın örgütlendiği ve örgütlediği iki cephe St. Petersburg ve Moskova'dır. Rus Avangartı Batı'daki çağdaşları gibi realizmden sembolizme geçişle başlar. Sembolizmi Rusya'da tanıtanlar Sanat Dünyası çevresidir. İlk sembolist, Rus Avangartın öncüsü Vrubel'dir. Vrubel St.Petersburg'un "çizgi okulu"na, Avangart bir koloni olan Mavi Gül'den Kandinski ise Moskova'nın "renk okulu"na bağlıdır. Bu iki kampın estetik çatışmaları uzun yıllar devam eder. Sembolistlerin etkisi ilerleyen zamanda sembolizmin bağrından çıkan ama sembolizmin iktidarını da eline alan kübizmin Avrupa'daki yükselişiyle kırılır. Rus Avangartının iki temel akımı olan süprematizmin (Maleviç) ve konstrüktivizmin (Tatlin) ortaya çıkmasında sembolistlerin etkisinden çok kübizmin etkisi vardır. Picasso'nun atölyelerini gören ve kübizminden etkilenen Maleviç ve Tatlin'in kurucu olduğu bu akımlar Avangartı proletarya diktatörlüğü ile birleştiren iki akım olarak tarihe geçer. Maleviç'in "saf pentür⁴ kültürü" kübizmle başlar. Tatlin'i etkileyen şey ise kübizmin geometrisinden ziyade kolajıdır. Pentürün güzellik doktorinini kolaj yoluyla

yıkabilme fikri Tatlin'in sanat anlayışında bir devrim yaratır. Artık istediği her malzemeye, borular, peçeteler, kumaşlar, mumlar, kartpostallar vb ile resim yapmak mümkündür. Konstrüktivist estetiğin temellini oluşturan "rölyef pentürleri" böyle başlar.

Rus Avangartının süprematist dünyası metafizik ve konstrüktivist dünyası da maddecidir. Ama bu evrende dada ya da sürrealizmde olduğu gibi akıldışılığa, bilinçaltına, gerçeküstücülüğe, şansa, arzuya yer olması pek mümkün değildir. Metafizik yanının öncüsü Maleviç'in soyut resmin simgelerinden olan Siyah Kare'sinin bile altında toplumsal bir dönüşüm simgesi yatar. Avangart sanat kolonilerinden biri olan ve Maleviç'in de yer aldığı Eşek Kuyruğu'nun bir sergisinde gösterilen Güneşin Zaptı operası tarihteki ilk fütürist operadır. Maleviç'in "formun sıfır noktası dediği" Siyah kare, operada arka plan olarak tasarlanan üç perdeden biridir. Bu soyut Siyah-Beyaz kare, operada devrim yapan Siyah Kare'nin sahneye girişidir.

Devrimden sonra süprematist ütopya da en ileri giden kişi El Lissitzki olur. "Bizim için süprematizm zaten tamamlanmış bir evrensel sistemin bir parçası olan mutlak bir formun tanınması demek değildir. Tam aksine, karşımızda ilk kez bütün saflığıyla, hiç yaşanmamış yeni bir dünyanın planı durmaktadır, amblemi durmaktadır. Kuruluşunun ilk aşamasında olan bu dünya bizim iç varlığımızdan fıskırmaktadır. Süprematizmin karesi bu nedenle bir fener sayılır." İktidarı fetheden proletarya gibi Lissitzki de sanatın fethine çıktıklarını ilan eder. Bu fetih girişimlerinin en ünlüsü Lissitzki'nin pentürle mimar-

4 Pentür: Sanatsal boyama için kullanılan bir kavramdır.

lık arası bir durak olarak tanımladığı PROUN'udur. Propaganda ve ajitasyon için tasarladığı kuleler ile yeni insan PROUN'u bunun en bilinen örneklerindendir.

"Atölyelerimizde artık resim çizilmiyor, hayatın formları inşa ediliyor." Diyen Maleviç için süprematizm bir anlamıyla sanatın sonudur. *"Yoldaşlar, ayağa kalkın, kendinizi nesnelerin tiranlığından kurtarın."* der Maleviç ve sanatın yerini hayat inşa etmek alacağını söyler. Sanatın üretildiği alanlar birer laboratuvarıdır artık.

Her ne kadar birbirine zıt gitseler de, konstrüktivizmin kurucusu Tatlin de sanatı böyle algılayacaktır. Komünist Enternasyonal kulesi tasarımı ile tanınan Tatlin için de sanatın malzemeleri tuval ve boya değildir artık. Tatlin sanatı üretimden ayrı görmez. Sanat, proletarya için olduğu gibi, demir, çelik, camdır. Sanat eserleri birer makinedir. Maddenin formasyonu üzerine çalışır ve üretir. Maleviç'in kozmik armoni arayışı, Tatlin'de mekanik bir armoni arayışıdır. Birinin ideal formları idedir, diğerkinin ise üretim araçları.

Devrimin hemen ertesinde Sovyet yönetimi saray, kilise koleksiyonları ile özel koleksiyonları kademeli olarak kamulaştırır. Tüm mirasın korunması, araştırılması ve envanterinin çıkarılmasına girişilir. Asıl önemli iş artık halkın olan bu mirasın halka açılmasıdır. Bu girişim tarihte eşi benzeri görülmemiş bir müzeleşme atılımı başlatır. Yeni yasalar çıkarılır, komite, komisyon ve özel idareler kurulur, uygulamalar düzenlenir. Devrimin ilk yıllarındaki kaos, iç savaş, yokluk ve kıtlığın yanında mirasın ayaklanan kitlelerin şiddetinden korunması

ön plandadır. Bu sayede Sovyetlerde Fransız Devriminde olduğu gibi bir yağma ve tahribata rastlanmaz.

Çarlık dönemi koleksiyonlarının derlenmesi ve sergilenmesi çalışmaları devrimden sonra kurulan Halk Eğitim Komiserliği tarafından yürütülür. Diğer bir adı Narkompros olan bu komiserliğin başına Lunaçarski getirilir. Narkombros bünyesinde koruma ve müzecilik ile ilgili ayrı bir birim kurulur. 1918-1920 yılları arasında Müze Dairesi 550 eski malikane 1000 kadar özel sanat ve hazine koleksiyonuna sahiptir. Bu dairenin başında ressam ve sanat tarihçisi İgor Grabar vardır. Grabar 1934 yılına kadar Devlet Sanat Restorasyonu Atölyelerini yönetir. Devrimi izleyen dönemde "milli miras" bilincinin yerleşmesinde ve milli mirasın örgütlenerek müzeleştirilmesinde en yetkili otorite Grabar'dır. *"Lunaçarski bana ve benim seçtiğim sanat işçilerine tam bir özgürlük tanıdı."* Bu sözler hem Lunaçarski'nin hem devrimci iktidarın sanatçılara duyduğu güvenin bir yansımasıydı.

Yine aynı yıllarda devrim öncesi aristokrasiye ait, içinde 14. Yüzyıldan bu yana toplanan koleksiyonların olduğu malikaneler kamulaştırıldı ve bunlar birer "proleter müzesi"ne çevrilerek halka açılır.

Lunaçarski ve komünistler devrimle kurdukları organik bağa güvenerek sanatın yönetimini Avangart sanatçılara teslim ederler. Narkompros'a bağlı Güzel Sanatlar Departmanı İZO'nun Moskova Konseyinin (kollegiya) başına konstrüktivizmin babası Tatlin geçirilir. Aynı zamanda Moskova Sovyet'i Sanat ve Eğitim Dairesini Yönetiyordu Maleviç'in en yetkin üyesi olduğu Petrograd Kon-

seyinin başında Natan Altman vardır. Kolejiya adı verilen bu sanat birimleri neredeyse tamamıyla Avangart sanatçılardan oluşur. Müzeler ve Satın Alma Bürosunun başına Rodçenko getirilir. Yardımcıları Stepanova ve Kandinsky'dir. Kapatılan Çarlık Sanat Akademileri yerine Maleviç'in yönetimindeki Petrograd ve Tatlin'in yönetimindeki Moskova Sanatsal Kültür Enstitüleri açılır. Avangart mimarlığın başını çeken Vladimir Krinski ve Nikolay Ladovski Moskova Sanatsal Kültür Enstitüsü üyeleriydiler ve bu enstitüye bağlı Devlet Yüksek Sanat ve Teknik Atölyelerinde hocalık yaparlar. Narkompros'un Tiyatro bölümünün başında Olga Kamaneva ile birlikte Meyerhold vardır.

Bütün bu görevlendirmelerin yanında avangardın öncülük ettiği asıl devrim Narkompros'un ötesinde yaşanır. Devrimle birlikte, o zamana kadar biriken tüm avangart potansiyel açığa çıkar. Onlarca sanat birliği, sergi, girişim, cemiyet, resmi-gayri resmi birliktelikler kurulur artarda. Açılan akademilerin bile daha özgür küçük alt atölyeleri kurulur. Bu birliktelikler ve atölyelerde estetik kavramlar, sanatın hayatla ilişkisi, form tartışmaları sınırsızca tartışılır. Yeni bir çağın yeni sanatını ya da sanatsızlığını irdeler sanatçılar. Bunun vardığı en uç nokta, belki de bu tartışmaların en popüler, Proleter Kültür Organizasyonu, yani Proletkült'tür. Bir deneysel girişim olarak başlayan hareketin tarihini avangart sanatın teorik tartışmalarının tarihi kadar eski olmasına rağmen, uygulama özgürlüğünü devrimle birlikte elde eder. Başını çeken isim, Materyalizm ve Ampiryokritizm'in ithaf edildiği isim, Bogdanov'dur, aynı

zamanda Lunaçarski ve Gorki de belli oranlarda bu hareketin içindedirler.

Aynı zamanda bilim kurgu yazarı olan Bogdanov'un aklı hep bilim ve ütopya arasında gezinir. Sibernetik teoremin öncüsü olarak sayılan Bogdanovproleter eğitiminin tasarımını yapıyordu. İlgilendiği tüm alanlar onu geleceğin kentini tasavvur ve inşa etmesine yönlendiriyordu. Bogdanov işçilerin eğitiminin Partiden ve devletten bağımsız olması konusunda ısrar ediyor, geçmişin tüm mirasını -aristokrasinin mirası olarak- reddediyor, o mirasın yok edilip yerine proleter mirasın inşasını savunuyordu. Proletkült, eski tüm müze ve müzecilik anlayışlarından, sergileme yöntemlerine, üretim biçimlerine kadar sanata dair her şeyin ama her şeyin Maleviç'in siyah karesi misali sıfırdan başlatmak üzerine örgütleniyordu. Proletarya iktidarlığı öncesi tüm kültürel mirası yerle bir etmek için harekete geçmeyi öngörüyordu. Ama bu tartışmalara hem Lenin hem Partinin karşı çıkışı çok netti. Miras kültürel olduğu kadar tarihseldi de. Proletaryayı, köylülüğü, ezilen tüm halkları onların tarihsel mirasından koparıp almanın hiçbir yanı Marksizm ile örtüşmüyordu. Lenin özellikle felsefi ve politik tartışma yürüttüğü Bogdanov'un deyim yerindeyse bu konuda hiç rahat bırakmadı. En sonunda, Bogdanov Proletkült hareketinden çekilme kararı aldı. Proletkült bir daha çıkmayacak şekilde son bulmuş oldu.

Proletkült hareketinin sonu aynı zamanda avangart hareketin de sonuna işaret ediyordu. Ama bu son ne sadece Lenin'le ne de sadece Partiyle alakalıydı. Avandart sanat devrimci

yanını yitirmeye, avangart sanatın dili halkın dilinden uzaklaşmaya başlamıştı. 1927'de Narkombos'un başkanlığındaki Lunaçarski bu gerilemeyi şöyle ifade ediyordu:

"Sanatçıların arasındaki gerçekçiler, devrimden hemen sonra devrimin kazanımlarına karşı kayıtsız, hatta düşmanca bir tutum almışlardı... Buna karşılık 'solcu' sanatçılar, sivri deneylerin, empresyonizm sonrası deneylerin temsilcisi sanatçılar, devrimi hararetle desteklemişlerdi. Daha sonra iki olgu ortaya çıktı. Birincisi, devrimin eğittiği geniş halk, sanattan, her şeyden önce dikkate değer, kapsayıcı ve aynı zamanda net bir biçimde ifade edilen bir toplumsal içerik talep ediyordu; oysa 'solcu' sanatçılar öncelikle formalistlerdi. ... Gerçeklerin dilinden uzaklaşmışlar ve kitleler bakımından anlaşılabilir olmuştular. İkinci oldu: Realist sanatçılar arasında, devrim yönünde ... kapsamlı bir gruplaşmaya dönüşen bir değişim başlamıştı."

Gerçekten de avangart sanatın ve sanatçıların 1900'lü yıllardan başlayan ve karşısına çıkan her formu ve estetik anlayışı değiştiren dönüştüren yanı en yüksek noktasına ulaşmış olmasına karşın, formal tartışmaları kendi sonunu getirmişti. Bunun yanında On Dörtler Arteli geleğinin devamcıları olarak da görebileceğimiz sosyalist gerçekçiler, devrimin üzerinden geçen yıllarda örgütlenmelerine yeni başlamış, avangartçıların deneyimleri üzerinden yeni bir deneye doğru yelken açmışlardı. Ancak toplumcu gerçekçilerin, avangartçılardaki gibi bir deneysel form laboratuvarları yoktu. Bu yüzden burjuva sanat tarihçilerin gözünde hep sığ bir bağlamda tartışıldı. Formal laboratuvar girişimleri eksik olmasına rağmen

tıpkı avangartçılar gibi onlar da proletar kültürün inşasını öncülüyordu.

Neredeyse bir asır ayakta kalan ve dünya tarihini ters yüz eden proletarya iktidarının sanatı, tüm tartışmalara ve çatışmalara rağmen bugün hala sanat tarihinde bir dönüm noktası olma işlevini koruyor. Tüm dünyada halklar Kızıl kamalarla beyazları ezmeye, bir göğü fethetmeye hazırlanıyor. Sanatın da bu kamaların bir parçası olarak geleceğe yolculuğa biletini kesmesi umuduyla...

Kaynakça

Sanatın İktidarı, 1917 Devrimi, Avangart Sanat ve Müzecilik, Ali Artun, İletişim Yayınları

Sanat ve Edebiyat, Marx - Engels- Lenin, Evrensel Basım Yayın

Yazarların ve Sanatçıların Gözüyle Lenin Hazırlayanlar Gregori Zlobin ve Evgeni Vitkovski, Yordam Yayınları

Lenin ve Sovyet Sineması

.....
Cenker Ekemen

Yönetmen

Dünya sinema tarihine dair yazılan kitapların pek çoğunun ortaklaştığı nokta, sinemanın bir sanat, daha-sı yeni bir dil olarak ortaya çıkışında miladın Kuleşov deneyi olduğudur. Kuleşov, ifadesiz bir şekilde objektife doğru bakan bir oyuncunun görüntüsünün arkasından önce bir kız çocuğunun görüntüsünü koyar. Arka arkaya bağlanan planları izleyen denekler adamın mutlu olduğunu söylerler. Sonra kız çocuğunu çıkarıp arkasından bir tas çorba görüntüsünü koyar ve izleyen denekler aynı ifadesiz adamın aç olduğunu söylerler. Bir tabut görüntüsü geldiğinde ise adamın üzgün olduğu kanısına varırlar. Böylelikle Kuleşov, bir başlarına anlamları olmayan planların arka arkaya sıralandığında farklı duygu durumları ve anlam yarattığını kanıtlamış olur. Bu deney, bugün hala kullanılan sinema dili ve sinematografik anlatının temelini oluşturur. Ancak Kuleşov yıllar sonra bu deneyden bahsederken, bunun illa biri tarafından yapılacağını ve

deneyin kendisine denk geldiğini söyleyecektir. Kuleşov bunu söylerken yalnızca bir tevazu göstermemekte, aslında başka bir gerçeğe vurgu yapmaktadır. O da Sovyet toplumu içinde daha devrimin ilk yıllarından itibaren, Sovyetler Birliği'nde sinemaya verilen önem ve sinemacılara devlet tarafından sağlanan olanaklardır. Zira Kuleşov, bilinen ilk sinema kolektifi olan Kuleşov Grubu'nu oluşturmadan birkaç yıl önce, devrim henüz birkaç günlük emekleme aşamasındayken, sinemacılar komiteler şeklinde örgütlenmiş, başında Lunaçarski'in olduğu Halk Eğitim Komiserliği tarafından bir sinema konseyi oluşturulmuş ve başına da Okul Dışı Eğitim Birimi başkanı Nadejda Krupskaya getirilmiştir. Bu olurken tarih yeni takvime göre 9 Kasım 1917'dir. Yani devrimden sadece iki gün sonrası. Dolayısıyla sinema, devrimin ilk günlerinden beri Sovyetler Birliği'nin devlet politikası olarak ele alınmış ve 1919'da tamamen devletleştirilmesinden sonra büyük bir

sıçrama yaşamıştır.

Ben de dahil pek çok sinema yazarı, Sovyet sinemasından bahsederken zaman zaman aynı hatayı tekrarlar. Sovyet yönetmenlerin dehalarından, estetik anlayışlarının dünyayı nasıl etkilediğinden, hangi filmde kaç plan kullanıldığından ve filmlerin içeriklerinden söz ederken, aslında sinemanın Sovyetler Birliğinde nasıl bir ekonomi politikası olduğundan söz etmeyiz. Sovyet sinemasını doğuran koşullardan ya da devletin sinemanın gelişimine verdiği destekten, sinemanın dünyanın bilinen ilk işçi devletinde nasıl örgütlendiğinden pek bahsetmeyiz. Oysa asıl bahis oradadır.

Lenin, 1907 yılında Bogdanov ile yaptığı bir sohbette kitlelerin eğitimi ve öğretimi üzerine tartışırken konu sinemaya gelince, ilkel tüccarların elinde sinemanın kitleleri yozlaştıracağını söyledikten sonra "Ama kitleler doğal olarak sinemayı ele geçirdiklerinde ve sinemaya sosyalist kültürün gerçek militanları egemen olunca, kitlelerin eğitiminin en güçlü araçlarından biri o olacaktır" der. Sinema da dahil tüm kitle iletişim araçlarının geldiği düzey ve bunun kültür endüstrisinin bir ürünü olarak burjuva toplumun çürümesine yaptığı katkılar düşünüldüğünde, Adorno ve Horkheimer daha kitle kültürü kavramını bile yaratmamışken, Lenin'in nasıl büyük bir öngöründe bulunduğu en baştan belirtmek gerekir. Ancak asıl vurgulanması gereken şey, daha Ekim Devrimi gerçekleşmemişken, ilk günlerden sinemayı bir devlet politikası olarak ele alınacağına dair yaptığı göndermedir. Lenin, sinemanın kitleleri olumlu ya da olumsuz etkileme gücünün farkındadır. Burjuva sınıfın

elinde toplumu çürüten bir silah, işçi sınıfının eline geçtiğinde sosyalizmin inşası için muazzam bir eğitim aracıdır sinema. Bu sebeple daha devrimin ilk günlerinde kültür ve eğitim politikasının merkezine oturmuştur. Elbette bunun da devrimin gelişim seyrinde karşılaştığı güncel problemlerle büyük bir ilişkisi vardır. Krupskaya'nın anılarında, Lenin ile gittiği tiyatro oyunları ve izledikleri sinema filmlerinden bahsettiği bölümlerden, bir estetik anlatım biçimi olarak sinemaya değer verdiği izlenimine kapılabiliriz. Ancak sinemanın Sovyetlerde bir devlet politikası olarak güçlendirilmesinin altındaki en önemli sebep, devrimin ayakta kalması için sinemaya yüklenen misyonla ilgilidir. Bu yüzden, başta dediğimiz hataya düşmeden, eğer bir Sovyet sinemasından bahsedeceksek, bununla birlikte Sovyetlerden de bahsetmemiz gerekir.

"Sinema bizim için sanatların en önemlisidir." (Aleksandr S. Karaganov, Sinema ve Devrim, Edebiyat ve Sinemada Yaşayan Lenin, Çev: İsmail Yerguz, Sel Yay., İstanbul, 2009, s. 82.) Lenin, Halk Eğitim Komiserliği yapan Lunaçarski'ye sinemayı sanatların en önemlisidir diye tariflerken, bunu yalnızca sinemaya olan tutkusunu yüzünden söylememişti elbette. Sovyet toplumu bir dünya savaşından henüz çıkmıştı. İki devrim, bir karşı devrim, devrime karşı emperyalistlerin finanse ettiği ayaklanmalar ve bir iç savaş görmüştü. Dahası, değil sosyalizm, Lenin'in kim olduğunu bile bilmeyen milyonlarca insan vardı ve çoğu okuma yazma dahi bilmiyordu. Çarlık Rusya'sında eğitim, sadece ayrıcalıklıların ayrıcalıklarını sürdürmesinin bir aracıydı ve örgün değildi.

Sovyet halkına devrimi ve sosyalizmi en hızlı şekilde anlatmak gerekiyordu ve sinema halkın eğitim sürecinde hızlı sonuç alacak araçlardan biriydi. Çünkü görüntünün dili, harflerden ve sembollerden çok daha etkili ve hızlı mesaj iletliyordu. Lenin bunu biliyordu ve önce işçi sınıfı iktidarının sağlamlaşmasında, kitlelerin eğitiminde, yeni kurulan işçi devletinin ilkelerinin ve sosyalizmin kitlelere anlatılmasında bu etkili araçtan yararlanmak istiyordu. Lenin Sovyetler'in Üçüncü Kongresi'nde şunları söylüyor; "Önceleri insan akli ve tüm dehası yalnızca bazılarına tekniğin ve kültürün bütün nimetlerini sağlarken, başkalarına eğitim ve gelişme gibi yalın ihtiyaçları esirgemek amacıyla kullanılıyordu. Şimdi tekniğin bütün mucizeleri, kültürün bütün fetihleri halka ait olacak ve bundan sonra insan akli ve dehası asla bir baskı ve sömürü aracı olarak kullanılamayacaktır... Ülke ve devrim, yalnızca öncü işçilerin kitle halindeki çabalarıyla kurtarılabilir." Orak Çekiç adlı bir fabrikada, işçilere yaptığı bir konuşma sırasında suikast girişimi olmadan hemen önce "Yoldaşlar, iktidarı korumak, onu almaktan çok daha zor." diyen Lenin, 1919 Mart'ında parti sekizinci kongresinde kültürsüzlüğün, sosyalizmin kuruluşunda nasıl engel teşkil ettiğini anlatıyor. Özetle söylersek, daha en başından itibaren Sovyet devrimi genelde kültürel gelişme ve özelde sinemaya, kitlelerin eğitimi için özel bir önem atfetmekteydi. Buradan bakıldığında Ekim Devriminin ilk yıllarında sinematografin devrim ve toplum için önemi, Lumiere Kardeşlerin ya da Melies'in kısa filmlerinden, Amerikan Sinemasının eğlence aracından çok

daha büyük bir öneme sahipti. Daha çok yaşamsaldı. Bundandır ki sinema Sovyetler Birliğinde bir eğlence aracı olmaktan öte, bir eğitim aracı, bir propaganda ve ajitasyon yöntemi yani ideolojik mekanizmanın bir parçası olarak ele alınmıştır.

"Lenin'in... konuşmalarında üstünde ısrarla durduğu nokta şudur: ülkenin bütün yurttaşlarının yeniden eğitimi davasını son derece yoğun ve güçlü bir biçimde ve önce proletarya anlayışı içinde sadece Sovyet yönetimi üstlendiğinden ulaşmak zorunda olduğu kültürel bir değeri olan sinema üretimi iddiasında sadece Sovyet yönetimi bulunabilir... ideolojimizden ilginç yaşam dilimleri çarpıcı filmlerle gösterilmelidir ve bu yaşam dilimleri halkın dikkatine sunulmalıdır, en önemli, en cesaret verici gelişmeler, en iyi şeyler hem bizde hem öteki sınıfların ve yabancı ülkelerin yaşamında etkili olmalıdır." (Aleksandr S. Karaganov, Sinema ve Devrim, Edebiyat ve Sinemada Yaşayan Lenin, Çev: İsmail Yerguz, Sel Yay., İstanbul, 2009, s. 84 - 85.)

Bu anlamıyla, Sovyet sinemasından ve yönetmenlerinden bahsetmeden önce, Sovyetlerin ilk yıllarından itibaren sinema adına attığı adımlardan söz etmek yerinde olacaktır. 1917 yılında, devrimin hemen ertesinde, Bogdanov, Proletkült adıyla Proletarya Kültür Örgütleri'ni kurmuş ve bunun içinde bir foto-film birimi oluşturmuştur. Bu hareket küçük burjuva ve Menşevik bir karakter kazanana kadar devlet ve bizzat Halk Komiserliği tarafından desteklenmiştir. 1917 Nisan ayından itibaren (devrimin hemen öncesinde) Petrograd Sovyeti, foto-film departmanı, Skobelov

Komitesi kurulmuş ve haber filmleri kayda almaya başlamıştır. Lenin'in Nisan 1917'de Mühürlü Tren ile gelişini kameraya almak isteseler de trenin gecikmesi ve havanın kararması nedeniyle bunu başaramamışlardır. 1917 devrimin ön günlerinde örgütlenmeye başlayan sinema işçileri devrim sonrası OKO (dağıtımçı, gösterimci ve yapımcılar federasyonu), Sinema Sanatı İşçileri Birliği (yaratıcı işçiler-sinema aristokrasisi) ve Sinema Tiyatro İşçileri Birliği gibi örgütler kurmuşlardır. Halk Eğitim Komiserliği içinde Krupskaya'nın başkanlığını yaptığı bir sinema komisyonu kurulmuş, bu komisyon daha sonra Devlet Sinema Dairesine dönüşmüştür. Aynı yıl Vladimir Gardin öncülüğünde ilk sinema okulunun temelleri atılmış ve Kuleşov deneyinin öncülü olacak, eski filmlerin yeniden kurgulanarak değişen anlam yapılarının incelendiği "Yeniden Kurgu Laboratuvarı" kurulmuştur. Kuleşov, deneyini yaparken Gardin'den etkilendiğini söylemektedir. Zira çalışması bu çalışmaların bir uzantısıdır. Kuleşov 1917 yılında bu laboratuvarlarda çalışmalarını sürdürür ve 1918 yılında meşhur deneyini gerçekleştirir. Bir vakit kilisenin incil ayetlerini ezberletmek için kilise duvarlarına çizdiği ikonalara benzer biçimde, Sovyet halkını eğitmek için okuma yazma bilmeyen halka sosyalizmi anlatmanın yolunu, görüntünün dilini keşfederek bulmuş olur. Gardin, aynı zamanda Sovyetler Birliği döneminden çekilen ilk uzun metrajlı film olan "Orak Çekiç" filminin de yönetmenliği yapmıştır.

1918 yılında Moskova Sinema Enstitüsünün temelleri atılır. Ardından 1919 Haziran'ında ajitasyon ge-

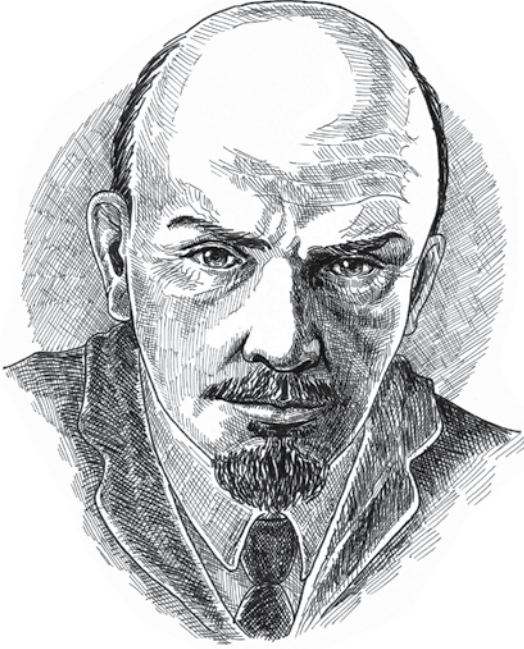
mileri Volga ve Kama nehirlerinde gezmeye başlar. İçinde bir matbaa ve devrimin, sosyalizmin, Kızıl Ordu'nun anlatıldığı filmlerle ve oldukça yüklü bir kitap stoğuyla yüklü olan bu nehir gemilerinin başında tanıtık bir isim vardır; Molotov. Nihayetinde 27 Ağustos 1919'da "fotoğraf ve sinema ticaret ve sanayiinin" Narkompros'a (Halk Eğitim Komiserliği) devredilmesine ilişkin kararnameyle ülkedeki sinemacılık alanı Lenin tarafından devletleştirilir. Hemen ardından sadece beş gün sonra) sinemacı yetiştirmek amacıyla Moskova'da, daha sonra dünya ölçeğinde ünlenecek olan Gerasimov Sinematografi Enstitüsü (VGİK= Vsesojuzniy Gosudarstvenniy Institut Kinematografii) açılır. Bu dünyanın bilinen ilk sinema okuludur. Enstitünün akademi kadrosunda yer alan kayda değer isimler şu şekildedir; Lev Kuleshov, Aleksey Batalov, Alexander Dovzhenko, Sergei Eisenstein, Sergei Gerasimov, Marlen Khutsiev, Vsevolod Pudovkin, Mikhail Romm, Vadim Yusov. Bu akademik kadro aynı zamanda, her biri sinemanın bugünkü anlatım olanaklarını yaratmış olan dünyaca ün yapacak genç yönetmenlerdir. Ardından 1922 yılında Kalinin'in öncülüğünü yaptığı, Dzyga Vertov adıyla özdeşleşmiş ajit-trenler, ülkeyi demiryolu ağları üzerinden bir uçtan diğer uca gezmeye başlarlar. Sosyalizmin, Sovyet toplumunun en ücra köşelerine kadar yayılmasında etkili olan bu trenler, her uğrak noktasında sosyalizmi, devrimi, devrimin ilkelerini anlatan filmleri kitlelerle buluştururlar. Böylelikle, sinema komiteleri, amatör işçi örgütleri, halkevleri, işçi sanat evleri, sinema kooperatifleri ya da komünle-

ri şeklinde örgütlenen genç sinemacılar, kapitalist eğlence sektörünün bir parçası olan ve piyasaya ürün olarak üretilen sinema filmlerini sosyalist bir ekonomi politik süreç olarak yeniden örgütlemişlerdir. Bu anlamıyla devrimin ilk yıllarının coşkusuyla ve devletin kısıtlı olanaklarına rağmen sınırsız desteğiyle Sovyet sineması hem deneysel bir laboratuvar, hem yeni bir anlatım olanağı ve dil, hem bir eğitim aracı hem de bir sanat olarak yeniden örgütlenmiştir. Başa dönecek olursak Kulešov, adıyla anılan deneyini devrimin kendisine atfetmiştir.

Sergey Yutkeviç o yılları ve ilk Sovyet sinemacıları kuşağını şöyle anlatıyor; “Harika günlerdi; devrimci bir sanatın ilk adımları. Sanat çalışmalarımıza ilk başladığımız yıllarda... on altı-on yedi yaşlarındaydık. Oysa bunun çok basit bir açıklaması vardı: Devrim biz gençlerin önünü açmıştı. O zamanlar bütün bir kuşağın yok olduğu unutulmamalıdır. Büyüklerimiz ülkenin her tarafına dağılmışlar, iç savaşta kırılmışlar ya da Rusya’yı terk edip gitmişlerdi. Bu yüzden devrim, açıkça örgütlenme eksikliği, insan eksikliği duyuyordu; bunu anlamıştık, ülkemiz bizden çalışmamızı bekliyordu. Açıktı ki, ülkemizin kültürün her alanında insanlara ihtiyacı vardı.” (Sergey Yutkevic, Devrimin Delikanlı Sanatçıları, Devrim Sineması, L.-J. Schnitzer, Marcel Martin, İstanbul, Agora Kitaplığı (Birinci Basım), 2003, s. 6-7.)

Sonuç olarak, sinemanın bugünkü biçimine ve anlatım olanaklarına kavuşmasını, Sovyet Devriminin ihtiyaçları doğrultusunda ve o zamanın yoksunlukları içinde toplumu eğitmek için oluşturulan devlet po-

litikasına ve sinema kolektiflerinin, örgütlerinin çalışmalarına borçludur. Sinema sadece bir eğitsel araç olarak değil, aynı zamanda bir dil, kuramsal bir tartışma ve sonrasında bir sanat olarak gelişimini Lenin’e ve dönemin Sovyet politikalarına, Sovyet sinemacılarına, sanatsal ve deneysel çalışmalarına borçludur. Sovyetlerde yapılan çalışmalar, sadece bilimsel ve estetik olarak değil, sinemanın üretimi, dağıtım ve tüketimi konularında da yeni ve özgün örnekler yaratmış, özetle ekonomi politigiğine de büyük bir katkıda bulunmuşlardır. Sinemanın sadece panayır eğlencesi olmaktan kurtulup bir sanat olmasına en büyük katkıyı sunmuşlar, hem de sadece kendi toplumları için de değil. Sovyet sineması, sinemanın dünyadaki seyrini de etkilemiştir. İtalyan Yeni Gerçekçiliği, İngiliz Belge Ekolü, İngiliz Özgür Sineması, Fransız Yeni Dalgası, Latin Amerikan Gerilla Sineması gibi akımların ideolojik altyapısını ve öncülüğünü oluşturmuş, sınırların çok ötesinde evrensel bir kültür, evrensel bir dil olmasını sağlamıştır. Hali hazırda hala, sinemasal üretim, dağıtım ve tüketim olanakları konusunda dünyanın tüm özgür sinemacılarına örnek teşkil etmeye devam etmektedir. Lenin’in 1907 yılında Bogdanov ile yaptığı sohbet güncelliğini korumaktadır.

Vladimir İlyiç LENİN

22 Nisan 1870 - 21 Ocak 1924

"Günün yirmi dört saati devrimle meşgul olan, devrim düşüncesinden başka bir şey düşünmeyen ve uyurken bile devrimden başka bir şey hayal etmeyen başka bir adam yoktur." (Akselrod)

Nadejda Konstantinovna KRUPSKAYA

26 Şubat 1869 - 27 Şubat 1939

"İlyiç Helsingfors'a yerleştiğinde, bana görünmez mürekkeple bir mektup göndererek yanına davet etti; adresini verdi ve hatta kimseye sormama gerek kalmadan evini bulabileceğim bir plan çizdi. Sorun şu ki, mektubu bir lambanın üzerinde ısıtırken planın kenarlarını yakmıştım. Yemelyanov'lar benim için de bir pasaport aldılar. ... Her şey mükemmel gitti. Yine de planın yanık kenarları bana biraz sorun çıkardı. İstediyimi bulana kadar uzun bir süre sokaklarda dolaştım. İlyiç beni gördüğüne çok sevinmişti. Belli ki, mücadele hazırlıklarının merkezinde olmanın kendisi için bu kadar önemli olduğu bir zamanda burada yeraltında yaşadığı için kendini son derece yalnız hissediyordu. Ona tüm haberleri anlattım ve Helsingfors'ta iki gün kaldım."

(Lenin'den Anılar, Ayaklanma öncesi)

“Genç Parti üyelerinin yararlanması için parantez içinde şunu da eklememe izin verin: Plehanov’un tüm felsefi yazılarını incelemeden gerçek, zeki bir Komünist olmayı umut edemezsiniz, çünkü dünyanın hiçbir yerinde Marksizm üzerine daha iyi bir şey yazılmamıştır.” (Lenin)

Georgiy Valentinoviç PLEHANOV

29 Kasım 1856 - 30 Mayıs 1918

“İvan Vasilyeviç Babuşkin’in yaşam öyküsü, bu işçi-İskracı’nın on yıllık Sosyal-Demokrat faaliyeti, bu liberal yalanı çarpıcı bir şekilde çürütmektedir. İ. V. Babuşkin, devrimden 10 yıl önce işçilerin Sosyal-Demokrat Partisini kurmaya başlayan işçi sınıfı militanlarından biridir. Bu tür militanların proleter kitleler arasındaki yorulmak bilmez, kahramanca ısrarlı çalışmaları olmasaydı, RSDİP bırakın on yılı, on ay bile var olamazdı. Sadece bu militanların faaliyetleri sayesinde, sadece onların desteği sayesinde, RSDİP 1905’te, Ekim ve Aralık’ın büyük günlerinde proletaryayla ayrılmaz bir şekilde kaynaşan ve bu bağlantıyı sadece İkinci değil, Üçüncü Kara Yüz Duma’da bile işçi milletvekillerinin şahsında sürdüren bir Parti haline geldi.” (Lenin)

İvan BABUŞKİN

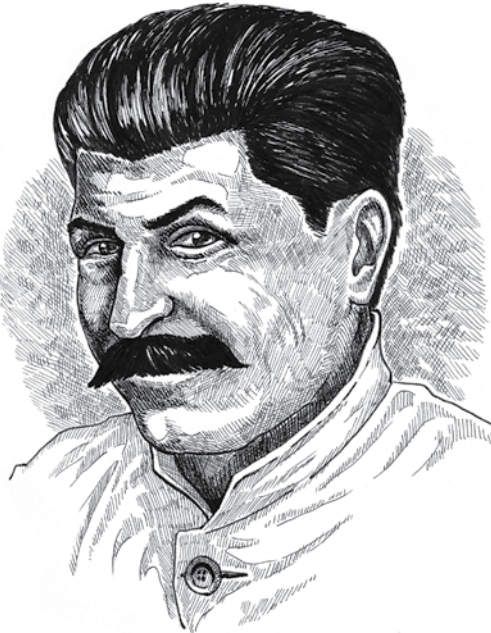
3 Ocak 1873 - 18 Ocak 1906

Aleksandra Mihayilovna KOLLONTAY

22 Nisan 1870 - 9 Nisan 1952

Çok iyi eğitim alan ve birkaç yabancı dil öğrenen Aleksandra Mihalovna, çocukluğundan itibaren Rus toplumundaki haksızlıkların bilincine vardı. 1896'da eşinin mühendis olarak çalıştığı fabrikaya yaptığı bir ziyaret sırasında işçi sınıfının yaşam koşullarını görmesi, hayatına yeni bir yön verdi. 1898'de arkasında bir eş ve bir oğul bırakarak, ekonomi okumak için Zürih'e gitti. Bu sırada Marksizmle tanıştı. 1905 ayaklanmasına katıldı. Lenin ve Bolşeviklerle bu dönemde tanıştı. 1917 yılında hükümette yer alan tek kadın olarak, kadınlarla ilgili ağırlıklı çalışmalar yaptı. 1926 yılında Meksika'da, 1927 yılından 1930 yılına kadar Norveç'te ve 1930 yılından 1945 yılına kadar İsveç'te büyük elçilik görevi yaptı. 1933 yılında kadınlar arasındaki çalışmaları için Lenin Nişanı ile, 1942 ve 1945 yıllarında da diplomatik çalışmaları için İşçi Sınıfı Kızıl Sancağı ödüllerini aldı.

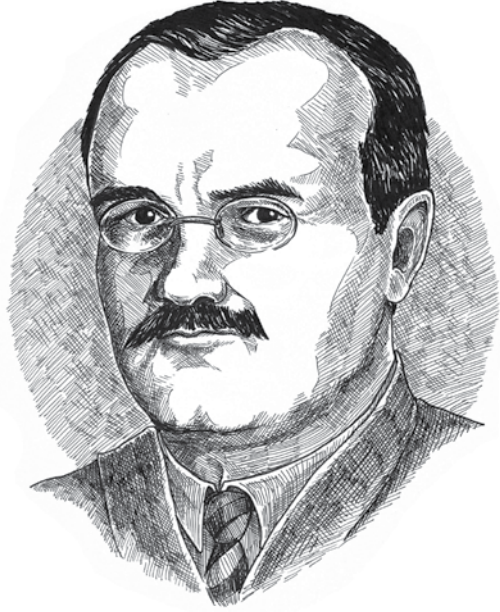

Josef STALİN

18 Aralık 1878 - 5 Mart 1953

"Leningrad'da, Rus işçilerinin çevresinde, bütün ülkelerin proleterlerinin büyük öğretmeni Lenin yoldaşın yanı başında, proletarya ile burjuvazi arasındaki büyük muharebelerin fırtınası içinde, emperyalist savaş koşulları altında, ilk kez, işçi sınıfının büyük partisinin önderlerinden biri olmanın ne demek olduğunu öğrendim. Orada, Rus işçilerinin çevresinde, ezilen halkların kurtarıcısı ve tüm dünya proletaryasının öncü savaşçısının çevresinde, devrimci mücadelede üçüncü büyük deneyimimi edindim. Orada, Rusya'da, Lenin'in yönetimi altında, devrimin ustalarından biri oldum."

Stalin'in en yakın çalışma arkadaşlarından biri olarak bilinen Molotov, 1917 Şubat Devrimi patlak verdiğinde şehirde bulunan az sayıdaki Bolşevikten biriydi. Ekim Devrimini gerçekleştiren Askeri Devrimci Komite içinde yer aldı. Molotov İç Savaş sırasında Ukrayna Cephesinde bulundu ve 1920 yılında Ukrayna Bolşevik Partisinin Merkez Komitesinin sekreteri oldu. 1921'de ise Moskova'ya çağrılarak Merkez Komitesi ve Örgüt Bürosu üyesi yapıldı. 1939 yılında Dışişleri Komiseri olur. Molotov, işgalci konumuna düşmüş olan Almanların saldırısı hakkında Sovyet halklarına ilk resmi konuşmayı yapar ve savaş boyunca dik duruşunu kaybetmez. Hayatının sonuna kadar devrime ve Sovyetlere bağlılığını korumuştur.

Vyaçeslav Mihayloviç MOLOTOV
9 Mart 1890 - 8 Kasım 1986

“Şimdi nutuk atma zamanı değil. Devrimimiz ciddi bir tehlike altındadır. Etrafımızda olup bitenleri çok mülayim bir şekilde tolere ediyoruz. Düşman güçler örgütleniyor. Karşı devrimciler iş başındalar ve ülkenin çeşitli bölgelerinde gruplarını örgütleyiyorlar. Düşman Petrograd'da, tam kalbimizde kamp kurmuş durumda! Bunun tartışılmaz kanıtlarına sahibiz ve devrimimizin kazanımlarını savunmak için her şeyi yapmaya hazır olan en sert, enerjik, yürekli ve sadık yoldaşları bu cepheye göndermeliyiz. Devrimci adalet biçimleri arayışında olduğumu düşünmeyin. Şu anda adalete ihtiyacımız yok. Şimdi ölümüne bir savaşa ihtiyacımız var! Tüm karşı-devrimcilerin sonunu getirecek olan devrimci kılıcın devreye sokulmasını öneriyorum, talep ediyorum. Yarın değil, bugün, hemen harekete geçmeliyiz!”
(Dzerjinski)

Feliks Edmundoviç DZERJİNSKİY
11 Eylül 1877 - 20 Temmuz 1926

Yakov Mihailoviç SVERDLOV

3 Haziran 1885 - 16 Mart 1919

“Yoldaş Sverdlov’la her gün birlikte çalışmış olan herkes, şimdi çok iyi anlıyor ki, gurur duyduğumuz ve haklı olarak gurur duyduğumuz şeyleri bize sağlayan şey onun olağanüstü örgütlenme yeteneğiydi. O, örgütlü proleter kitlelere layık, birleşik, verimli, örgütlü faaliyetler yürütmemizi mümkün kıldı; bunlar olmadan başarıya ulaşamazdık ve proleter devrimin gerekliliklerine tam olarak cevap veremezdik. Yoldaş Yakov Mihayloviç Sverdlov’un anısı, yalnızca devrimcinin davasına bağlılığının bir sembolü, yalnızca pratik, ağırbaşlı bir zihnin, pratik yeteneğin, kitlelerle en yakın temasın ve onlara rehberlik etme becerisinin nasıl birleştirileceğinin bir modeli olarak değil, aynı zamanda sürekli büyüyen proleter kitlelerin komünist devrimin tam zaferine doğru ilerleyeceğinin bir teminatı olarak da hizmet edecektir.” (Lenin)

Inessa Fyodorovna ARMAND

8 Mayıs 1874 - 24 Eylül 1920

“Inessa geldiğinde her şey daha rahat ve neşeli oluyordu. Tüm hayatımız parti kaygıları ve işleriyle doluydu, aile hayatından çok bir öğrenci komünü gibiydik ve Inessa’ya sahip olduğumuz için mutluyduk... Konuşmasından sıcak bir şeyler yayılıyordu. (...) Inessa, ‘Ne Yapmalı?’daki kadın hakları ve özgürlüğü imgesinden etkilenerek sosyalizme yönelmiştir. Kadın kahraman gibi o da bir erkekle olan bağını koparıp başka bir erkekle yaşamaya başlamış, yoksul kadınları ve fahişeleri kurtarmak için iyi işlerle uğraşmış, kadının toplumdaki fazla kölece yeriyle ilgili sorunları çözmeye çalışmıştır. Gerçekten de, Rus radikallerinin tüm nesilleri Çernişevski’nin çok yönlü ütopyik romanından etkilenmiş ve onun ‘sıra dışı kadın ve erkeklerini’ taklit etmeye yönelmiştir.” (Krupskaya)

“Yoldaş Mutlak”

20 yaşındayken Krupskaya tarafından örgütlendi, birlikte Pazar okullarında işçiler için ders verdi ve komünist propaganda yaptılar. Stasova, 1898'den beri İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği'nin aktif bir üyesi, 1901'den beri İskra'nın temsilcisidir. Bauman dahil önde gelen bolşevik liderlerin çalışma arkadaşı ve MK sekreteryasıdır. Defalarca tutuklandı, sürgüne gönderildi. Şubat Devrimi onu zindanda buldu. Leningrad, Moskova ve Kafkaslar dahil pek çok parti örgütünde çalıştı. Çeka Başkanlığı ekibinde görev aldı.

Yelena Dmitrievna STASOVA

3 Ekim 1873 - 31 Aralık 1966

1907'de Almanya'nın Leipzig kentine giderek Almanya Sosyal Demokrat Partisi'ne giren Radek Partinin sol kanadının yayın organları olan gazetelerde çalıştı. 1917 Şubat Devrimi'nden sonra Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin yurt dışı bürosunda yer aldı. Yurt dışı bürosunda Merkez Komitesi üyeliğine seçildi. Mayıs 1924'e dek süren bu görevi sırasında III. Enternasyonal yürütme kurulu üyeliği yaptı. 1927'de Troçkist muhalefet içinde yer aldığı için partiden ihraç edildi ve Tobolsk'a sürgüne gönderildi. 1930'da özeleştiriy yaparak partiye yeniden üye oldu ve İzvestia'nın yazı grubunda yer aldı; 1935'te yeni 1936 Sovyet Anayasası'nı hazırlayan komisyonda üyelik yaptı. Ancak aynı yıl Troçkist gizli etkinlikleri katıldığını kabul etmesi üzerine yargılandı ve hapis cezasına çarptırıldı.

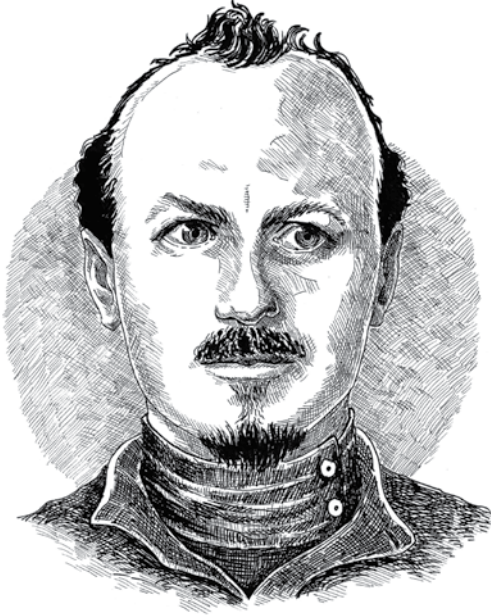
Karl Bernhardoviç RADEK

31 Ekim 1885 - 19 Mayıs 1939

Lev TROÇKI

7 Kasım 1879 - 21 Ağustos 1940

Plehanov, Lenin ve Martov'la birlikte Sosyal Demokratların illegal gazetesi Iskra yazı kurulunda yer alan Troçki 1903'te Rusya Sosyal Demokratik İşçi Partisi'nin bölünmesinden sonra Menşevik kanatta kalmıştı. Menşeviklerle sürekli tartışma ve gidip gelme halinde olan Troçki 1917 öncesi Bolşeviklere katıldı. Lenin'in "Devrimde bizle birlikte hareket etti ama hiçbir zaman bizden olmadı." dediği Troçki devrimin hemen ardından Kızıl Ordu'nun kurulmasına öncülük etti. Lenin'in ölümünden kısa bir süre sonra Troçki'nin örgütlediği "Birleşik Muhalefet" parti içi bir ayrışmaya yol açtı. Troçki'nin ilk önce Sovyetlerde daha sonra tüm dünyada örgütlediği hareket bir süre sonra anti-Sovyetik ve hatta anti-sosyalist karakterini açığa çıkardı.

Nikolay İvanoviç BUHARİN

9 Ekim 1888 - 15 Mart 1938

"Buharin sadece Partinin en değerli ve önde gelen teorisyenlerinden biri değildir, aynı zamanda haklı olarak tüm partinin gözdesi olarak görülür. Fakat onun teorik görüşleri büyük bir ihtiyat payı ile tamamen Marksist olarak sınıflandırılabilir, zira onda skolastik bir şey var. (Buharin diyalektik üzerine hiç bir zaman çalışma yapmadı ve sanırım onu hiçbir zaman tümüyle anlamadı.)" (Lenin)

Bolşevik kadrolardan biri olan Zinovyev Lenin'in en yakın yoldaşlarından biriydi. Sürgün yıllarında Lenin'le birlikte olan Zinovyev Nisan 1917'de Lenin ile aynı trenle Rusya'ya dönmüştür. Temmuz ayında partinin yeraltına çekilmesiyle birlikte o da Lenin de tekrar sürgün yaşamına geri dönmüştü. Ekim'e kadar Lenin'le birlikte kalan Zinovyev Ekim ayaklanmasına karşı çıkmış ve Kamanev ile birlikte partinin silahlı ayaklanma planlarını açıkladı. Bunu üzerine "Artık onları yoldaş olarak kabul edemem." Diyen Lenin Zinovyev ve Kamenev'in partiden ihraç edilmelerini istemişti. Fakat Zinovyev Lenin'e karşı sadakat andını içerek affedilmiş ve Petrograd Sovyeti'nin başkanlığına getirildi. 1919'de Komintern yönetim kurulu başkanı ve aynı yılda Parti Politbüro üyesi seçildi. Lenin'in ölümünden sonra Troçki'nin başını çektiği "Birleşik Muhalefet"e katıldı ve partiden ihraç edildi.

Grigori Yevseyevič ZİNOVYEV

23 Eylül 1883 – 25 Ağustos 1936

Şubat Devriminden sonra partinin ilk politbüro üyelerinden biri olan Kamanev de Zinovyev gibi devrim öncesinde Bolşeviklerle hareket etti. Ekim silahlı ayaklanma kararını Zinovyev ile birlikte ifşa ettiği için partiden ihraç edilmesi istendi. Lenin'in ölümünün ardından Birleşik Muhalefet'te yer alan Kamanev 1927'de partiden atıldı. Daha sonra af diledi ve düşük mevkide partiye geri alındı. 1934'ün sonlarında, Kirov'un cinayetine suç ortaklığı ettiği iddiasıyla tutuklandı ve hapse mahkûm edildi. 1936'da 14 kişiyle beraber vatana ihanet suçundan yargılandı. Diğer sanıklar gibi suçunu itiraf ettikten sonra kurşuna dizilerek idam edildi.

Lev KAMANEV

18 Temmuz 1883 – 25 Ağustos 1936

Sempozyum 1.Gün 1.Oturum

Sempozyum 1.Gün 2.Oturum

Sempozyum 1.Gün 3.Oturum

1.Gün Moderatörler ve Katılımcılar

Sempozyum 2.Gün 1.Oturum*Sempozyum 2.Gün 2.Oturum**Sempozyum 2.Gün 3.Oturum*

2.Gün, Moderatörler ve Simultane Çeviri Ekibi

ULUSLARARASI
LENİN
YÜZYILI
SEMPOZYUMU

📷 yenidonemyayin
🐦 yenidonemyayin
🌐 www.yenidonemyayincilik.com
✉ yenidonemyayinci@gmail.com

ISBN 978-625-94107-3-9

9 786259 410739 >